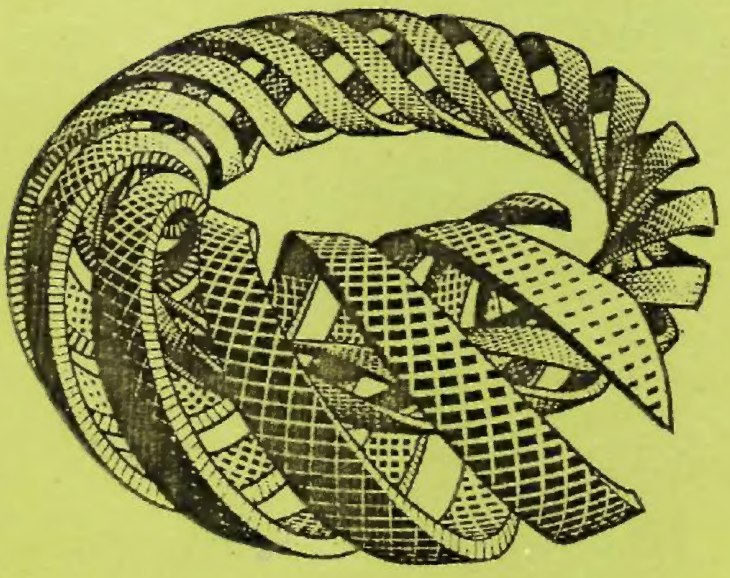

İsmail Beşikçi

BİLİM-RESMİ İDEOLOJİ DEVLET-DEMOKRASİ VE KÜRT SORUNU

alan yayıncılık

İsmail Beşikçi

BİLİM - RESMİ İDEOLOJİ DEVLET - DEMOKRASİ VE KÜRT SORUNU

alan yayıncılık

Giriş: Bilim Ortamının Koşulları

Bir toplumda düşünce hayatının gelişmesi ve bunun seviyesi eleştiri kurumunun varlığına veya yokluğuna bağlıdır. Bilim üretmenin en önemli koşulu yine, eleştiri kurumunun varlığıdır. Herhangi bir toplumda eleştiri kurumu rahat çalışıyorsa, eleştiri siyasal iktidarın baskısı, kısıtlaması ve ceza tehdidiyle karşılaşmıyorsa, o toplumda, düşünce hayatı, bilim, sanat, gelişir ve zenginleşir. Aksi halde geriler ve saygınlık kazanamaz, beyinler kötürümleşir ve körleşir. Bu bakımdan bir ülkede, düşünce hayatının durumunu, bilimin ve sanatın hangi seviyede olduğunu öğrenmek için, orada, eleştiri kurumunun var olup olmadığına bakarız. Bu kurumun özgürce işleyip işlemediğine, devletin herhangi bir baskısı ve ceza tehdidi altında kalıp kalmadığına bakarız.

Düşünceler çeşitli araçlarla ifade edilebilirler. Kitap, makale, konferans, açıkoturum, vs. Kitap, gazete, dergi, radyo, TV, sinema, tiyatro gibi kitle haberleşme araçları düşüncenin yaygınlaşmasında ve kitlelere ulaşmasında önemli rol oynarlar. İşte, çeşitli kanallarla ileri sürülen bu düşünceler, aynı kanallar veya benzer kanallar kullanılarak başkaları tarafından eleştirilebiliyorsa ve bu eleştiriden dolayı cezai müeyyide söz konusu değilse o düşünce dinamik bir düşüncedir. O düşünce etrafında yoğun bir tartışma gelişir. Bu süreç o toplumda düşünce hayatına büyük bir dinamizm kazandırır. Bilimin, sanatın, felsefenin, kısaca uygarlığın gelişip serpilmesinin en önemli koşulu budur. Fakat eleştiriler cezai müeyyideyle karşılaşıyorsa, beyinler giderek kötürümleşir, körleşir. Orada bilimin, sanatın, felsefenin gelişmesi olası değildir. Çünkü o ülkelerde ortaya atılan düşünceler tek gerçeği, tartışılamaz, dokunulamaz, aksi iddia edilemez gerçeği ifade ederler. Bu tür düşüncelere karşı geliştirilen eleştirilerin ceza tehdidi altında tutulmasının anlamı budur. Bu da siyasal, toplumsal ve kültürel yaşamda, bilimsel düşüncenin, özgür düşüncenin değil, tabuların egemen olduğunu gösterir.

Burada, eleştiri kavramının geniş kapsamıyla kullanıldığı açıktır. Siyasal ve toplumsal eleştiriyi kuşkusuz içermektedir. Eleştiri bilimsel düşüncenin vazgeçilmez bir ögesidir. Örneğin, Türkiye'de Kürt adıyla bilinen bir ulusun, Kürtçe adıyla bilinen bir dilin olmadığı, çok uzun yıllar, bilinçle, kararlılıkla ve ısrarla savunulmuştur. Başta devlet, kamu yönetimi vasıtasıyla, eğitim kurumları vasıtasıyla her türlü çabayı harcamıştır. Üniversiteler, basın, TRT, siyasal partiler, sendikalar, mahkemeler... hep

bu çabanın içinde olmuşlardır. Bu kurumlar, devlet görüşlerinin yani resmi ideolojinin yeniden üretilmesi ve yaygınlaştırılması için yoğun çabalar sarfetmişlerdir. Bu görüşleri benimsemeyenler, eleştirenler ise baskı ve ceza tehdidi altında tutulmuşlardır. Ve bu ceza sık sık, en ağır biçimlerde uygulanmıştır. Baskı süreklidir.[1]

Bu süreç bize, Türkiye'de eleştiri kurumunun işlemediğini açıkça göstermektedir. Bilimi üretmenin ortamının mevcut olmadığını da açıklar. Bu son derece açık ve çarpıcı bir süreçtir. Devlet, kamu yönetimini, eğitim kurumlarını, basın radyo, TV, sinema, tiyatro gibi kitle haberleşme araçlarını en etkili ve yaygın bir biçimde kullanarak bu düşünceyi yaygınlaştırmaya ve topluma benimsetmeye çalışmaktadır. Düşünelim ki radyo, TV, sinema milyonlarca kişiye hitap eden kitle haberleşme araçlarıdır. Basının tirajı milyonlarcadır. Eğitim kurumlarında okutulan kitapların, dağıtılan dergilerin, broşürlerin adedi milyonlarcadır. Öğretmenler, öğrencileri hep bu görüşler doğrultusunda yetiştirirler. Durum bu iken, bu görüşleri eleştiren düşünceler engellenmektedir. Bu engeli devamlı kılmak için her türlü önlem alınmakta ve uygulanmaktadır. Kitaplar, dergiler... daha matbaadayken toplatılmaktadır. Çok kısa bir zaman sonra kovuşturma başlatılmakta, hemen dava açılmaktadır. Ve duruşmaların tamamı hemen hemen mahkumiyetle sonuçlanmaktadır.

Baskı adedi ancak "bin"lerle ifade edilebilen bir kitap, herhangi bir dergide yayınlanan bir makale, hatta iki kişinin haberleşmesini sağlayan bir mektup bile ceza konusu olabilmektedir. Bu, Türkiye'de bilim ortamının olmadığını gösteren açık bir örnektir. Çünkü bilimin önermeleri, ancak, yanlışlıkları ileri sürülebildikleri ölçüde bilimseldirler. Yanlışlığı ileri sürülemeyen, eleştirilemeyen bir önerme bilimsel olamaz. Halbuki yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi, yanlışlığın ileri sürülebilmesi, eleştiri yapılması, zaten yasaklanmıştır. Anayasa ile, Ceza Yasası ile, Siyasal Partiler Yasası, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası, Basın Yasası, Atatürk'ü ve Atatürk İnkılaplarını Koruma Yasası, Sendikalar Yasası, Toplu Sözleşme, Grev, Lokavt Yasası, Dernekler Yasası, Üniversiteler Yasası, Milli Eğitim ve Kültür yasaları gibi yasalarla, suçları ve cezaları belirten başka yasalarla bu yasaklar iyice pekiştirilmiştir. Bu ise, bilimsel sürecin durdurulması, engellenmesi anlamına gelir. Resmi ideolojinin veya bu çerçeve içerisinde üretilen bilgilerin benimsenmesi istenmekte, bunun dışında herhangi bir bilgiye ihtiyaç olmadığı vurgulanmaktadır. Aykırı bilgilerin muhakkak ceza ile karşılaşacağının bilinmesi istenmektedir.

Devletin ideolojik baskı araçları hep bu yönde kullanılır. Basın, radyo, TV, sendikalar, siyasal partiler, eğitim kurumları, din kurumları, dernekler bu düşünceleri topluma benimsetmeye, kabul etmeyenlerin etkinliğini kırmaya, yok etmeye çalışır. Devletin, nezarethane, karakol, mahkeme, tutukevi, cezaevi gibi zorlayıcı baskı araçları da aynı yönde kullanılır. Devlet bu kurumları yerine ve zamanına göre, ayrı ayrı veya bir arada kullanılır. Birinci kategoridekiler, yani, devletin ideolojik baskı araçları istenen sonucu sağlayamadığı zaman, devletin zorlayıcı baskı araçları kullanılmaktadır.

Türkiye'de resmi ideoloji böylesine kurumlaşmıştır. Bu kurumlaşma bilimin üretilmesinin önündeki en büyük engeldir. Bu engeli aşmanın biricik yolu, bilimin resmi ideolojiyi eleştirebilmesidir. Bu kaçınılmaz bir görevdir.

Resmi ideolojiyi eleştiremediği sürece bilimin gelişmesi olasılığı yoktur.

Resmi ideolojiyi eleştiremeyen bilimin saygınlık kazanması da olanaksızdır.

Resmi ideolojiyi eleştiremeyenler, aksine onu bilimsel bilgi diye sunanlar, yani bilimi yalancı şahit gibi kullanmak isteyenler bilime en büyük kötülüğü yapmaktadırlar.

Bilim ve resmi ideoloji ilişkisinde görülen sorunlar sadece, Türkiye'de karşılaşılan sorunlar değildir. İran, Irak, Suriye, Suudi Arabistan, Gana, Güney Afrika, Şili... gibi ülkelerde ve Doğu Bloku ülkelerinde de resmi ideoloji vardır. Bilim-resmi ideoloji ilişkisileri oralarda da sorunlarla doludur. Ve resmi ideoloji oralarda da bilimin serbestçe gelişmesini engellemektedir.

Somut Gerçek - İdeolojik Gerçek

İki türlü gerçekten söz etmek mümkündür. Birincisi bilimin kategorisi olan gerçek. Somut gerçek. Biz bilim yöntemiyle somut gerçeği, doğruyu aramaya çalışırız. İkincisi ise ideolojilerin bu arada resmi ideolojinin kategorisi olan gerçek. Burada, resmi ideolojinin buyrukları gerçek yani doğru kabul edilir. Bu bilgilerin tek gerçek, tek doğru olduğu söylenir. Bunları eleştiren veya aksini ifade eden düşünceler ise "gerçeği çarpıtmak" olarak değerlendirilir. Ve cezalandırılır.

Kürdistan Sorunu söz konusu olduğu zamanlar mahkemeler ideolojik gerçeği esas alarak yargılama yaparlar. Mahkeme kararlarıyla toplumun somut gerçekleri, sosyolojik gerçekleri yok edilmeye, ideolojik gerçek egemen kılınmaya çalışır. Mahkeme kararlarıyla somut gerçeklerin yok edildiği varsayılır. Mahkeme kararlarıyla, Yargıtay içtihatlarıyla Kürtlerin Türk olduğu ispatlanır, kimsenin bu bilgilerin dışında aykırı şeyler düşünemeyeceği vurgulanır.

Somut gerçekler, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki yasama faaliyetleriyle yok edilmeye çalışılır. Veya bir anayasa maddesinin, bir yasanın, somut gerçeği yok ettiği varsayılır. "Türk Devleti ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür." denildiği zaman bütünlük sağlanıverir. Anayasanın çeşitli maddelerinde bu sloganı ne kadar sık tekrarlarsanız bütünlük o kadar sağlam olur. Siyasal Partiler Yasası'nda, Milletvekilleri Seçimi Yasası'nda, Basın Yasası'nda, eğitim ve kültürle ilgili yasalarda, benzer yasalarda bu sloganı sık sık tekrarladığınız zaman da bütünlük pekişmiş olur.

19 Ekim 1983 tarihli ve 2982 sayılı yasa durumun ilgi çekici bir örneğidir. Yasa, 3. maddesinde, "Türk vatandaşlarının ana dili Türkçedir." dedikten sonra, a ve b bentlerinde yasakları da saymaktadır. "Türkçeden başka dillerin ana dil olarak kullanılmasına ve yayılmasına yönelik her türlü faaliyette bulunulması" yasaktır. "Toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde, mahallin en büyük mülki amirinden izin alınmadıkça bu kanunla yasaklanmamış olsa bile Türkçe'den başka dille yazılmış afiş, pankart, döviz, levha ve benzerlerinin taşınması, plak, ses ve görüntü bantları ve diğer anlatım araç ve gereçleriyle yayım yapılması" yasaktır.

Görüldüğü gibi, "Türk vatandaşlarının ana dili Türkçedir." biçiminde bir yasa yaparak milyonlarca Kürt insanının ana dilinin yok edilebileceği, unutturulabileceği hesaplanmaktadır. Üniversitelerden, araştırma kurumlarından, basından, yazarlardan, siyasal partilerden, derneklerden, sendikalardan.. bu sürecin tamamlanması için yardım istenir. Bu kurumlara kati surette, yasanın eleştirilmemesi gerektiği açık ve kesin ifadelerle an-

latılır.

Türkiye, 1980'li yıllardan itibaren YÖK olayını yaşamaktadır. Bunun, bilimin üretilmesine büyük bir darbe indirdiği, üniversite çalışmalarını kısıtladığı kuşkusuzdur. Fakat, gerçek bir üniversite olsaydı YÖK olur muydu?

Tarafsızlık Kavramı

Soruna farklı bir yönden yaklaşmaya çalışalım. Tarafsızlık kavramını inceleyelim. Bilim adamının tarafsız olması gerektiği her zaman söylenir. Tarafsızlık çok önemli bir özellik olarak her zaman vurgulanır. Fakat tarafsızlık sübjektif bir durum değildir. Objektif bir süreç sonucu oluşur. Tarafsızlığı doğuran süreç, bilim adamının, "ne tür bir tavır ve davranış içinde olayım ki tarafsız olayım?", "tarafsızlığı zedelememem için nasıl düşünmem, nasıl davranmam gerekir?" biçimindeki endişeleri ve bu endişeleri gidermeye çalışan çabaları değildir. Tarafsızlığı doğuran süreç, düşüncelerin kamuoyuna duyurulmasıyla başlar. Bir düşünce, kitapla, makale ve konuşmayla, basın, radyo, TV, sinema, tiyatro gibi kitle haberleşme araçlarıyla kamuoyuna duyurulur. Başkaları bu düşünceyi yine bu kanalları veya başka benzer kanalları kullanarak eleştirir. Düşüncenin sahibi, gerekli görürse bu eleştirilere cevap verir. İşte objektifliği doğuran tek süreç budur.

Bir de ileri sürülen bu düşünceler etrafında herhangi bir eleştirinin yasak olduğunu düşünelim. Bu konuda düşünce üreten kişi veya kurum aykırı bir düşüncenin ileri sürülemeyeceğini zaten biliyor demektir. Bu eleştirilerin baskı altında, ceza tehdidi altında tutulduğunu biliyor demektir. Öyleyse kendisinin ileri sürdüklerinin ötesinde bir şey söylenemeyeceğini bilmektedir. İşte tarafsızlığı ortadan kaldıran tutum budur. Ve bu tutum tam anlamıyla sübjektiftir. Çünkü eleştirilemeyeceğini bilen kişinin belgelerden kopması, kendi istek ve arzularını daha ön plana çıkarması, bunları somut gerçeklermiş gibi sunması çok daha kolaşlaşır. Eleştirilebileceğini veya böyle bir olasılık olduğunu bilen bir kişi ise, bu tür tavır davranışlardan mümkün olduğu kadar uzak durmaya çalışır.

Eleştirinin olmadığı yerde tarafsızlık gerçekleşemez. Eleştiri ve tarafsızlık birbirleriyle yakından ilişkili iki kavramdır. Tarafsızlığı, ancak, eleştiri kurumunun rahat ve sağlıklı işliyor olması doğurabilir. Bilim resmi ideolojiyi eleştiremediği, resmi ideolojinin verilerini bilimsel doğrularmış gibi, tartışılamaz, doğruluğundan şüphe edilemez gerçeklermiş gibi kabul ettiği sürece tarafsızlık söz konusu edilemez.

Sorunun şu yönü de dikkatlerden uzak tutulmamalıdır. Örneğin 1980'li yıllarda Diyarbakır Cezaevi'ni düşünelim. 40'ın üzerinde genç insan, "Türküm, mutluyum" demedikleri, Kürt kimliklerini savundukları için devlet güçleri tarafından katledildiler. İşkencelerle katledildiler. İşkenceler tutukluların tamamı tarafından yaşanıyordu. İnsanlık onurunu çiğnemek için her şey yapılıyordu. Basın ve benzer kurumlar tarafından eleştirilebileceğini kendisine bazı sorular sorulabileceğini bilen bir yönetim bu tür cinayetlere tevessül edebilir mi? Bunun tersi de söylenebilir. Devlet güçleri, devlet terörünü, cinayetleri cezaevinde de sürdürebilmişse, basın veya benzer kurumlar tarafından eleştiri yapılmayacağını, kendisine bir soru sorulmayacağını bilmesindendir. Cezaevinde olup bitenlerin kamuoyuna duyurulmaması terör uygulayanlara büyük bir kolaylık ve rahatlık

sağlamaktadır. Gazetelerin, yazarların, devlet terörünü eleştirmek şöyle dursun, çeşitli vesilelerle, durmadan, tutukluları karalamaya çalışmaları, bu kolaylığı ve rahatlığı daha da artırmaktadır. Tutukluların, tutuklu yakınlarının, avukatlarının... olup bitenleri kamuoyuna duyurmalarını engellemek için de her türlü önlem alınmaktadır.

Bütün Olgular Birbirleriyle İlişkilidir

Sorunu farklı bir açıdan daha ele alalım. Bir toplumda çeşitli toplumsal, siyasal, ekonomik, kültürel ve askeri olaylar cereyan eder. Olgular birbirleriyle ilişki halindedir. Herhangi bir olgu, başka olguları etkiler, başka olgulardan da etkilenir. Tarihi ve toplumu inceleyenler olguları ve olgular arasındaki ilişkileri bir bütünlük içinde kavramaya çalışırlar. Bir toplumda a, b, c, d... gibi olgular mevcut olsun. Bu olgular birbirleriyle ilişki halindedir. Bu ilişkiler bir toplumsal süreci oluştururlar. Şöyle bir durum düşünelim: Yasalar, örneğin, c olgusunu incelenemeyeceğini, bu olgu üzerinde düşünmenin yasak olduğunu buyuruyorlar. Resmi ideoloji, c olgusunu inceleminin memleketi, halkı, ulusu sevmemek, dış düşmanla işbirliği yapmak anlamına geldiğini vurguluyor. Bu yasaklara rağmen c olgusunu inceleyenler, bu konu üzerinde düşünce açıklayanlar, resmi görüşü benimseyemenler, eleştirenler olursa, onlara da cezai müeyyide uygulanacağını bildiriyor. Ve bunu sık sık en ağır biçimlerde uyguluyor.

Bu durumda tarihi ve toplumu araştıran, inceleyen kişilerin c olgusunu ele almaktan kaçındıklarını ve bu olguyu yok saydıklarını varsayalım. c olgusunu incelememek ne anlama gelmektedir? Bu, sadece, toplumu eksik incelemek, toplumun bir kesimini incelememek, o yasaklara boyun eğmek, toplumu, toplumsal ve siyasal süreci eksik kavramak biçiminde değerlendirilemez. Bu, toplumu, toplumsal ve siyasal süreci yanlış kavramaktır. Toplum hakkında, toplumsal ve siyasal süreçler hakkında yanlış bilgi sahibi olmak demektir. Çünkü a, b, c, d... olguları hep birlikte bir süreci bir toplumsal yapıyı oluşturmaktadırlar. Bu olgular birbirlerini etkilemektedirler. Örneğin c olgusu, a, b ve d olgularını etkilemektedir. Bu olguların şu veya bu doğrultuda gelişmesinde c olgusunun da büyük etkisi vardır. c olgusu öteki olgulardan etkilendiği gibi onları etkiler de. Öyleyse olgular birbirleriyle etki-tepki ilişkileri içinde ele alınırlar. Olgular birbirleriyle sıkı bir bütünlük oluştururlar. Bu organik bir bütünlüktür. Bir toplumsal ilişkiyi organik bir şekilde oluşturan elemanlardan biri, resmi ideolojinin yasaklaması sonucu ele alınmıyorsa, bu, bütünün yanlış algılandığı, yanlış yorumlandığı anlamına gelir. Eğer, a, b, c, d... gibi olgular mekanik bir şekilde yanyana dursalar, birbirlerinden etkilenmeleri, birbirlerini etkilemeleri söz konusu olmazsa, bunlardan herhangi birinin incelenmemesi sakınca doğurmayabilir. Ama biz, toplumsal yapıya, bir toplumsal süreci meydana getiren olgulara böyle bakamayız. Olguların birbirlerini etkilediğini, birbirlerinden etkilendiğini bilmek durumundayız. Toplum hakkında bildiğimiz en sağlam bilgilerden biri budur. c olgusunu incelememek, a, b, d... olgularını da yanlış ve eksik kavramak demektir. Toplumsal ve siyasal süreci yanlış ve eksik kavramak demektir. Çünkü c olgusunu incelememekle, onun, a, b, d... olgularını nasıl etkilediğini, bu olgulardan nasıl etkilendiğini araştırmamış oluyoruz. Bu ilişkileri dikkatlerden uzak tutmuş oluyoruz.

1920'li yılları ele alalım. Çeşitli etnik gruplar, çeşitli siyasal hareketler var. Dağılmakta olan Osmanlı İmparatorluğu, Türkler, Araplar, Farslar, Ermeniler, Kürtler, Rumlar, Yahudiler, Bulgarlar, Çerkezler, Lazlar, İngiliz emperyalizmi, Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Almanya, savaş sonunda hiçbir şey kazanamayan İtalya, Bolşevik devrimi, Hilafet sorunu, Mustafa Kemal, Kuvva-i Milliye, İttihat ve Terakki, Enver Paşa... v... 1920'li yıllar bütün bu kategorilerin birbirleriyle oluşturdukları ilişkiler ağı incelenerek anlaşılabilir. Eğer, "Kürt olgusundan söz etmek yasaktır." şeklindeki bir buyruğa itibar ederseniz, 1920'li yılları doğru kavramak mümkün değildir. Çünkü öteki olguların şu veya bu biçimler almalarında, olgusal ilişkilerin şu veya bu doğrultuda gelişmelerinde Kürt olgusunun da rolü vardır. Aynı şekilde, Kürt olgusunun şu veya bu doğrultuda gelişmesinde de öteki olguların etkisi açıktır. O halde Kürt olgusunu incelememek, sadece, Kürtleri incelememek olarak değerlendirilemez. Onun organik olarak etkileşim içinde bulunduğu öteki olguların ve olgusal ilişkilerin de yanlış kavranması sonucunu doğurur.

Yasaklama, bir yönüyle, incelemeci kişilerin işini kolaylaştırmaktadır. Çünkü, normal olarak, a, b, c, d... gibi dört olgunun birbirleriyle ilişkilerini araştırmak durumundayken, yasaklama ile, a, b, c, d olgularının yani üç olgunun birbirleriyle ilişkilerini araştıracaktır. Fakat bu mekanik bir kolaylıktır. İşte bu mekanik kolaylık toplumsal ve siyasal süreçlerin yanlış algılanmasının ve yanlış kavranmasının önemli bir nedeni oluyor.

O halde toplumu eksik bilmemenin, yanlış bilmemenin tek bir yolu kalıyor: Resmi ideolojinin koyduğu yasaklara, kısıtlamalara ve sınırlamalara itibar etmemek. Bu yasakların haksızlığını vurgulamak. Bu da resmi ideolojinin eleştirilmesini gerektiriyor. Resmi ideolojiyi eleştirmeden, koyduğu yasakların haksızlığını vurgulamadan tarih ve toplum hakkında sağlıklı bilgiler elde etmek olası değildir.

Bir Toplumsal Sistemin Gerçekliği Ne Demektir?

Sorunu şu yönden ele almak da mümkündür. Bir siyasal sistemin, bir siyasal partinin, bir sınıfın, bir etnik grubun, bir resmi ideolojinin gerçekliği ne demektir? Bu gerçeklik hangi kriterlere göre saptanır?

Bu kategorilerin gerçekliği, bunların kendileri hakkındaki bilinçlerine bakarak değerlendirilemez. Aynı zamanda, fiilen ne yapıp ettiklerine de bakılır. Bu kategorilerin, örneğin, resmi ideolojinin ileri sürdüğü savlar, yaşanan hayatı, fiili durumları gizleyen, yok sayan, tamamen değiştiren düşünceler de olabilir. Bu bilgiler toplumsal ve siyasal gerçeklikleri aksettiren değil, onu çarpıtan, yok sayan, gizleyen düşünceler içerebilir. Bu bakımdan, bir siyasal partinin, bir ulusun, bir sınıfın, bir etnik grubun, bir resmi ideolojinin gerçekliği, bunların kendileri hakkındaki bilinçlerine bakarak değerlendirilemez. Toplumsal ve siyasal yaşamda, geçmişte, fiilen nelerin cereyan ettiğine, bunların neler yapıp ettiklerine bakarak da değerlendirilir.

Örneğin, Türk resmi görüşünde, Kemalist hareketin anti-emperyalist ve anti-sömürgeci ilk ulusal kurtuluş savaşı olduğu söylenir. Dünyadaki bütün ezilen halkların kurtuluşuna ışık tuttuğu, Doğu'nun ezilen uluslarına kurtuluş ilhamını verdiği, onların

kurtuluşuna önderlik yaptığı, daha sonraki ulusal kurtuluş hareketlerine de örnek olduğu vurgulanır. 1981 yılında, Mustafa Kemal Atatürk'ün 100. Doğum Yıldönümü dolayısıyla yapılan konuşmalarda, düzenlenen panellerde, sempozyumlarda, yayınlanan kitaplarda, makalelerde ve öteki yazılarda işlenen ana fikir budur. "Kemalizmin en temel özelliği nedir?" denildiği zaman anti-emperyalist ve anti-sömürgeci olduğu, ezilen halkların kurtuluşuna önderlik yaptığı ve onlara örnek olduğu, birinci özellik olarak vurgulanır. Konuşma ve yazıların %99'unda bu görüşe rastlamak mümkündür. Bu durum devlet ve hükümet yetkililerinden üniversitelerdeki profesörlere; eğitim kurumlarından siyasal partilere; solcu yazarlardan sağcı yazarlara; solcu basından sağcı basına kadar... aynı kavramlarla, aynı terminoloji içinde ifade edilir.

Halbuki bu görüş olgular tarafından çürütülmektedir. Fiiliyatta yaşanan hayatta şunu görüyoruz: Kürdistan 1920'li yıllarda İngiliz ve Fransız emperyalizmiyle işbirliği yapılarak bölüşülmüş ve paylaşılmıştır. Kemalistler emperyalistlerle işbirliği yaparak Kürt ulusuna böl-yönet politikası uygulamışlardır. Bugün, İran'ın neden bir Kürdistan'ı var, Türkiye'nin neden bir Kürdistan'ı var, Irak'ın neden bir Kürdistan'ı var, Kürdistan'ın bir kesimi neden Suriye'dedir diye sorulduğunda ve bu sorulara cevap aradığımızda, yukarıdaki saptamayı kolaylıkla yapmak mümkündür. Öyleyse bir resmi ideolojinin, bir ulusun, bir siyasal partinin vs. gerçekliği, onların kendileri hakkındaki bilinçlerine bakarak değerlendirilemez. "Bütün ezilen uluslara önder olduk, Onların ulusal kurtuluşlarına örnek olduk." biçimindeki önermeler ideolojik kabullerdir. Fiili durum ise, bir ulusun, yani Kürt ulusunun ulusal kurtuluşunun, özgürlüğe kavuşmasının engellenmesidir. Bu engellemeyi gerçekleştirebilmek için emperyalizmle bile işbirliği yapılmasıdır. Önemli olan yaşanan her şeyi, tarihsel gerçekleri, hiçbir yasağa itibar etmeden, olduğu gibi inceleyebilmektir. İdeolojik kabullerle, söylenmiş sözlerle, yazılarla, fiili durumlar arasında çok büyük fark, çok büyük sapma olabilir. Bu farkın, bu sapmanın oluşumunu incelemek, sapmanın nasıl meydana geldiğini araştırmak kuşkusuz önemlidir. Bu ise, yine eleştiriyi, özgür düşünceyi gerekli kılan bir süreçtir.

Bilim "İdeolojik Gerçek"i Toplumsal Gerçek Yerine Koyamaz

A.) Mustafa Kemal'in Yazdıkları ve Söyledikleri

Mustafa Kemal, 18 Ekim 1921'de Azerbaycan Elçisi Abilov'un söylevine verdiği cevapta şöyle söylemektedir:

> *"Anadolu her türlü tasallutlara, taarruzlara müdafaînefs etmektedir ve bunda muvaffak olacağından emindir. Anadolu bu müdafaasıyla yalnız kendi hayatına ait vazifeyi ifa etmiyor, belki bütün Şarka müteveccih hücumlara bir set çekiyor. Efendiler, bu hücumlar elbette kırılacaktır. Bütün bu tasallutlar mutlaka nihayet bulacaktır. İşte o zaman Garpte, bütün cihanda hakiki sükun, hakiki refah ve insaniyet hüküm sürebilcektir."* (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, *(1906-1938) 2. bs. Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara 1959 s. 21)*

Mustafa Kemal, 3 Ocak 1922'de Ukrayna Cumhuriyeti delegelerinin oturduğu binada, General Frunse'nin yemeğinde yaptığı konuşmada, yine, dünyanın "mazlum milletler"inden söz etmektedir."

> *"... İnsanlığa yönelik fikir hareketi er geç muvaffak olacaktır. Bütün mazlum milletler zalimleri bir gün yok edecektir. O zaman, dünya yüzünden zalim ve mazlum kelimeleri kalkacak, insanlık kendine yakışan topluma kavuşacaktır. Bizim milletimiz o zaman, bu amaca ulaşan milletler arasındaki önceliğiyle cidden övünecektir."* (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, *y.a.g.e. s. 28)*

7 Temmuz 1922'de Sovyetler Birliği elçisi Aralof İran elçisi Mümtazüddevle İsmail Han şerefine bir yemek vermiştir. İran elçisinin Ankara'ya gelişi dolayısıyla verilen bu yemekte Mustafa Kemal de konuşmuştur:

> *"... Türkiye'nin bugünkü mücadelesinin yalnız Türkiye'ye ait olmadığını, bütün arkadaşlarımız ifade etmişler iseler de bunu bir defa daha teyid etmek lüzumunu hissediyorum. Türkiye'nin bugünkü mücadelesi yalnız kendi nam ve hesabına olsaydı belki daha kısa, daha az kanlı olur ve daha çabuk bitebilirdi. Türkiye azim ve mühim bir gayret sarfediyor. Çünkü müdafaa ettiği bütün mazlum milletlerin,*

bütün Şarkın davasıdır ve bunu nihayete getirenceye kadar Türkiye, kendisiyle beraber olan Şark milletlerinin beraber yürüyeceğinden emindir. Türkiye şimdiye kadar mevcut tarih kitaplarının icabatını değil, tarihin hakiki icabatını takip edecektir. Filhakika mevcut tarihlerin kaydettiği hadisat milletlerin hakiki fikirleri, emelleri, hareketleri değildir.

Şark milletleri kendi iradeleri, kendi hisleriyle hareket etmiyorlardı. Onların başında birtakım müstebit, keyfi hareket eden Çarlar, Hüdavendler vardı. Tarihte yazılanlar daha çok onların hırslarını tatmin için yaptıkları olaylardır. Biz onların hepsini yırtacağız, yeni bir tarih yapacağız." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, *II, y.a.g.e. s. 40)*

Mustafa Kemal 16 Ocak 1923'te, bir yurt gezisi sırasında, Arifiye'de yaptığı konuşmada da şöyle demektedir. Mustafa Kemal bu konuşmasıyla, Hoca Harun Efendi'nin konuşmasına cevap vermektedir.

"... Biz haddimizi bilir kemseleriz. Erişilmez emel sahibi değiliz. Bugün esaret elemleri altında inleyen birçok dindaşlarımız vardır. Bunlar için de; kendi muhitlerinde bağımsızlıklarını kazanmaları ve tam bağımsızlık ile memleketlerinin refah ve yükselmesine gayret sarfetmeleri en büyük temennilerimizdendir." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, *II, y.a.g.e. s. 54)*

Mustafa Kemal 1933 yılı Mart ayında da şunları söylüyor:

"Şimdi Şarktan doğacak olan güneşe bakınız.
Bugün, günün ağardığını nasıl görüyorsam, uzaktan, bütün Şark milletlerinin uyanışlarını da öyle görüyorum. İstiklal ve hürriyetine kavuşacak olan çok kardeş millet vardır. Onların yeniden doğuşu, şüphesiz ki terakkiye ve refaha müteveccih vuku bulacaktır. Bu milletler bütün güçlüklere ve bütün manilere rağmen muzaffer olacaklar ve kendilerini bekleyen istikbale ulaşacaklardır.

Müstemlekecilik (sömürgecilik) ve emperyalizm yeryüzünden yok olacak ve yerlerine milletler arasında hiçbir renk, din ve ırk farkı gözetmeyen yeni bir ahenk ve işbirliği çağı hakim olacaktır." (bk. Ord. Prof. Enver Ziya Karal, Atatürk'ten Düşünceler, *Milli Eğitim Bakanlığı, Devlet Kitapları 2. bs. İstanbul 1986 s. 17-18; Doç. Dr. Mehmet Gönlübol - Dr. Cem Sar, Atatürk ve Türkiye'nin Dış Politikası (1919-1938) Milli Eğitim Bakanlığı Atatürk Serisi 5, İstanbul 1963 s. 139)*

Mustafa Kemal'in 1921, 1922, 1923 ve 1933 yıllarında yaptığı bu konuşmalarda hangi konulara daha çok vurgulama yapılmaktadır? Bunları kısaca şöyle belirtmek mümkündür: Anadolu'daki savaş sadece; burada yaşayanların karşı karşıya kaldığı güçlüklerle ilgili değildir. Bütün Şarka yönelik saldırılar söz konusudur. amaç bu saldırıları geriletmek, durdurmaktır. Türkiye, bütün ezilen Şarkın, mazlum milletlerin davasını savunmaktadır. Bununiçin de savaşı uzun sürmektedir, kanlı olmaktadır. Türkiye, emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı mücadelesinde bütün Şarkı, ezilen ulus-

ları, "mazlum milletler"i kendi yanında göreceğinden emindir. Esaret altında olan dindaşlarımız vardır. Bunların bağımsızlık ve özgürlük savaşlarını zafere ulaştırmak için her türlü çabayı sürdürmektedirler. Bunlara bu mücadelelerinde yardımcı olacağımız kuşkusuzdur. Gelecekte bağımsızlığına ve özgürlüğüne kavuşacak pek çok kardeş millet vardır. Şimdi günün ağardığı nasıl bir gerçekse, Şark milletlerinin uyanışları da öyle bir gerçek olacaktır. Sömürgecilik ve emperyalizm yeryüzünden kalkacak, uluslar her bakımdan birbirleriyle eşit olacaktır.

1920'li yılları, Mustafa Kemal'in düşüncelerini ve eylemini inceleyenler bu sözleri hiç sorgulamadan olduğu gibi alırlarsa, benimserlerse, gerçeği öğrenmenin hiç olanağı olmaz. Haibuki söylenenlerle, yani yazılan tarih ile, yaşanan tarih arasında derin uçurumlar vardır. Bu bakımdan söylenen sözlerin fiili durumlar açısından ne ifade ettiğinin araştırılması, sorgulanması gerekir. Acaba, Kürt Sorunu, olgu olarak, süreç olarak ortaya konsa, yukarıdaki sözler aynı rahatlıkla tekrarlanabilir mi? Kürtlerin boğazını sıkarak Şarkın "mazlum uluslar"ına, ezilen Müslüman uluslara ilham olmaktan söz edilebilir mi?

Fakat Türkiye'de bilimi üreten çevreler, Mustafa Kemal'in bu sözlerini hiçbir sorgulamadan geçirmeden olduğu gibi benimsemişler ve övgüler düzmüşlerdir. Mustafa Kemal'in, aynen söylediği gibi hareket ettiğini yazmışlardır. Üniversiteler, profesörler, basın, yazarlar, gazeteciler, siyasal partiler, dernekler vs. hep böyledir. Bu sözleri, yaşanan tarih açısından en ufak bir eleştirmeye tabi tutmadan övüp durmaktadırlar. Bu sözlerin, yaşanan tarihi aksettirip aksettirmediği konusunda en ufak bir kuşku ifade etmemektedirler. Övgülerini tekrarlayıp durmaktadırlar. Bu övgülerle ilgili örnekler vermenin yararlı olacağı kanısındayım.

B.) Mustafa Kemal'in Yazdıkları ve Söylediklerileriyle İlgili Olarak Türk Aydınlarının Görüşleri

"... Atatürk Kurtuluş Savaşı'ndaki başarısı, ilke ve ülkülerinin üniversal değeri, insanlık haysiyetine ve şerefine gösterdiği derin saygı, milletlerin eşit şartlar içinde barış uğrunda işbirliği esasına bağlılığı sebebiyle Türk tarihinin sınırlarını aşarak "İnsanlık idealinin aşık ve mümtaz siması" vasfına gerçekten hak kazanmıştır. O'nun Milli Mücadele'si, sadece Asya ve Afrika'nın esir milletlerine siyasi kurtuluş ve bağımsızlık yolunu göstermekle kalmamış, medeni bir toplum olarak insanca yaşamanın, iktisadi, kültürel ve sosyal kalkınmanın zorunluluğu üzerine de milletlerin uyanık dikkatini çekmiştir.

Nitekim Atatürk önderliğindeki Türk Milli Mücadelesi emperyalizme karşı, milletlerin siyasi istiklal ve kurtuluş davaları üstünde, kapitalist sömürgeciliğe karşı koloniler devrinin tasfiyesine de yol açmıştır. Bu görüş açısından Atatürk devrimi, gerçekten tarihi gelişimi ikiye bölen, koloni sömürücülüğünü kapayan yeni bir devrin başlangıcı sayılmak gerekir.

Ancak unutmamak gerekir ki, mazlum milletlerin kurtuluş çabalarına gerçekten ışık tutan Atatürk'ün milliyetçilik ilkesi, milli varlık ve şuuru "dil,

kültür ve ülkü birliği" temeli, -daha başka bir deyimle- sadece manevi ve insani değerler üzerine oturtulan hümanist bir prensiptir. Bu sebeple Türk milliyetçiliği, aşırı ırkçı, gerici, sapık ve emperyalist milliyetçi fikir ve akımlarla hiçbir zaman bağdaşmamış ve asla da bağdaşmayacaktır." (Prof. Dr. Yavuz Abadan, Atatürk ve İlkeleri, *Sümerbank, Sayı 7, Kasım 1962)*

"... Atatürk devrimi bir ulusal egemenlik devrimi olması yanında bir insanlık devrimidir, aynı zamanda; çünkü o bütün mazlum uluslara sesleniyordu. "Müdafaa ettiği bütün mazlum milletlerin davası" idi, Yeni bir tarih yapacağını, söylüyordu, Atatürk. Gerçekten de dediği olmuş, yeni bir çağ açılmıştı yeryüzünde Türk Devrimi ile. Afrika'dan Asyanın en uzak yerlerine değin bütün uluslar Türk devrimi ile birlikte uyanmaya başlamışlar, emperyalistlere başkaldırılabileceğini görmüşlerdir. (Türk devrimini ilişkin olarak söylediği) bu sözlerle günümüz dünyasının özellikle de üçüncü dünyanın habercisi oluyordu, Atatürk. İstediği de kendi ulusunun olduğu kadar bütün ulusların, bütün insanlığın uygarlık yolunda ilerlemesidir. Sınıf ve ulus ayırımı yapmadan tüm insanlığa seslenişi, bu seslenişin yankısız kalmayışı O'nun devrimini bütün öteki devrimlerin üstüne çıkarır kanımca." (Prof. Dr. Bedia Akarsu, Atatürk'ün Özgün Görüşleri, *Cumhuriyet, 10 Kasım 1982)*

"... Bağımsızlık savaşımızın, bağımsızlığını kaybetmiş ve sömürülen mazlum ulusların kurtuluşu için bir örnek, öncü, teşkil edeceğini, Mustafa Kemal zaferden önce olduğu gibi zaferden sonra da ilan etmiştir." (Prof. Dr. Muammer Aksoy, Dr. Yavuz Abadan'a Armağan, *Siyasal Bilgiler Fakültesi Yay. Ankara 1969 s. 689-799)*

"... Mustafa Kemal; herhangi bir biçimde bağımsızlığını kaybetmiş ve sömürülen uluslara (mazlum uluslara) bağımsızlık için ulusal savaş yürütme konusunda örnek olmuştur. (Bu tutum) emperyalist devletlerin pençesi altındaki bütün "mazlum milletler' bakımından örnek teşkil (etmiştir) (Prof. Dr. Muammer Aksoy, "Tam Bağımsızlık ve Atatürk", s. 3,15 Siyasal Bilgiler Fak. Der. *Cilt 26, No 2 Ankara 1971 s. 179)*

"... Bugün geri kalmış toplumlar, sömürgecilikten kurtulmak için savaşan ya da bir bir kurtulan sömürgeler, kalkınma ve kuruluş çabaları içinde, sömürge cilerin yüzyıllardan beri desteklemekte, beslemekte oldukları eskimiş kurumlardan, zararlı geleneklerden, engelleyici adetlerden sıyrılmanın yolunu arıyor, bunun gereğini duyuyorlar. Çünkü bu yeni toplum anlayışını benimsetmek için zorunlu bir temizleme işi oluyor onlar için. Atatürk bize, bugün bizim yapmamız gereken işlere en başta bu kolaylığı getirmiştir sanıyorum." (Melih Cevdet Anday,"Atatürk'ü Yorumlamak"- Cumhuriyet *10 Kasım 1962 "Atatürkçülük Nedir?" kitabı içinde, Hazırlayan: Yaşar Nabi, Varlık Yayınları, İstanbul 1963 s. 240-246)*

"... Kemalizm milli kurtuluş hareketlerini henüz tahakkuk ettirememiş milletler için daima bir ideal ve ideoloji kaynağı teşkil edecektir." (Burhan Asaf (Belge) Faşizm ve Türk Milli Kurtuluş Hareketi, *Kadro, Sayı 8 Ağustos 1932 s. 36-39)*

"... Kemalizm müstemlekeciliğe (sömürgecilik) şiddetle karşıdır. Müstemleke kalmak, yahut müstemleke olmak kadar müstemleke kullanmayı yani müstemlekecilik yapmaya da şiddetle, nefretle reddeder. Milli kurtuluş davasında "rehber millet" Türkiye'dir." (Burhan Asaf (Belge) Milli Kurtuluş Davasını Tarih, Mikado'ya Yahut Mussolini'ye Vermemiştir. Kadro *Sayı 24, Birincikanun 1933 s. 42,46)*

"... Eğer İnkılap Türkiyesi bir gün tamam olursa, tarihler Mustafa Kemal'i yalnız Türk değil, geri ve esir İslam ve Asya milletlerinin de büyük adamı olarak anacaklardır." (Falih Rıfkı Atay, Varlık, 465, Kasım 1957 "Atatürk İçin Diyorlar ki" *kitabı içinde. Derleyen Selahattin Çiller, Varlık Yayınları İstanbul 1971 s. 91)*

"... Kemalizm genellikle 20. yüzyılın sömürge yönetiminden yeni kurtulan ya da kurtulma aşamasında olan ülkelerinde "Batıya dönük aydınlarının, asker sivil bürokratlarının" bazen de adını koymadan benimsedikleri bir ideolojidir... İlericidir, devrimcidir..." Prof. Dr. Toktamış Ateş, Kemalizmin Özü "Görüşler, Düşünceler", *Der Yayınları, İstanbul 1981, s. 7)*

"... Bugün Türk sosyalizminin başka bir ilkesi üzerinde durmak istiyorum. Bağımsızlık. Bağımsızlık Türk sosyalizminin vazgeçilmez bir unsurudur. Tüzüğümüzün 3. maddesinde milli bağımsızlığı her şeyin üstünde tuttuğumuz açık ve kesin belirtilmiştir... Milli Kurtuluş Savaşı veren halkları candan destekleriz.." (Mehmet Ali Aybar, Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı) Bağımsızlık Türkiye Sosyalizminin Vazgeçilmez Bir Unsurudur. 5 Kasım 1966'da TİP Ankara İl Kongresi'ne gönderilen mesaj. Bağımsızlık, Demokrasi, Sosyalizm *Seçmeler, 1945-1967 kitabı içinde, Gerçek Yayınları İstanbul 1968 s. 493 vd.)*

"... İkinci Milli Kurtuluş için yürütülen mücadele ile bütünleşmiş olan Türkiye sosyalizmi milli bağımsızlığa kıskançlıkla bağlıdır. Yani Türkiye'nin milleti ve ülkesiyle bütünlüğünü ve bağımsız varlığını korur; egemelik haklarına dokundurtmaz. İç işlerine kimseyi karıştırmaz." (Mehmet Ali Aybar, "Türkiye Sosyalizmi", *15 Şubat 1968'de Ankara'da TİP Genel Yönetim Kurulu'nda yapılan konuşma. y.a.g.e. içinde s. 661)*

"... Varlığını anti-emperyalist bir savaşa borçlu olan Türkiye NATO'da yer almamalıdır... Özgürlüğü, şerefi ve namusu için Türk halkının göze alamayacağı fedakarlık yoktur... Türkiye bugünkünden çok daha kötü koşullarda Milli Kurtuluş Savaşı kazandı... Mustafa Kemal Ya İstiklal Ya Ölüm diye haykırdı." (Mehmet Ali Aybar, Tarihin Çizgisi Anti-Emperyalist Savaş Çizgisidir. *10 Aralık 1967'de TİP Ankara İl Kongresi'nde yapılan konuşma, y.a.g.e. içinde s. 614-624)*

"... Mustafa Kemal insanlığın yeni bir çağa ulaştığını, sömürgeciliğin sona erdiğini şu sözleri ile de haber vermiştir: "Bugün şu dağın ardından doğan güneşi nasıl görüyorsam yarın bütün Asya ve Afrika milletlerinin kurtuluşlarını da öyle görüyorum!" (Şevket Süreyya Aydemir, Atatürkçülüğün Ekonomik ve Sosyal Yönü Semineri*"nde yaptığı konuşma, 11-12 Ekim 1973, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayını, İstanbul 1973 s. 60)*

"... Milli Kurtuluş hareketlerinin tam ve hakiki mümessili Türkiye'dir. Bir taraftan muasır nizamın en kapsamlı çelişkisi olan müstemleke (sömürge) şartlarına, diğer taraftan da bu çelişkinin dahilde dayanakları ve savunucuları olan kurumlara ve kaidelere karşı milletin fiilen ve silahlı ayaklanması Türkiye'de görüldü... Tarih devirlerinin bütün gelişmesi boyunca insanlık tarihinin gelişmelerine müdahale eden ve medeniyetin ilk adımlarından itibaren tarihin birçok dönüm noktalarına etkili olan Türk milleti, şimdi de kendi Milli Kurtuluş Hareketi'yle, dünyanın sayısız insan kütlelerine yeni bir yol çizmekte ve yeni bir yön vermektedir." (Şevket Süreyya Aydemir, "Milli Kurtuluş Hareketinin Ana Prensipleri", Kadro, *Sayı 8 Ağustos 1932 s. 9-10)*

"... Bugün günün ağardığını nasıl görüyorsam Şark milletlerinin birer birer uyanışlarını öyle görüyorum diyen de Atatürk'tür. Görülüyor ki o kozunu karşısındaki Yunan ordusuyla değil, onun arkasındaki Batı emperyalizmiyle paylaşıyor. Emperyalizm silahlı gücüyle yenilmedikçe mazlum milletlerin uyanamayacaklarını, bağımsızlığa kavuşamayacaklarını çok iyi biliyordu." (Celal Bayar (Türkiye'nin Üçüncü Cumhurbaşkanı 1950-1960) Atatürk'ün Metodolojisi ve Günümüz, *Araştırma ve Derleme İsmet Bozdağ, Kervan Yayınları, İstanbul 1978 s. 97)*

"... Atatürk 1919'da ortaya atıldığı sırada bütün İslam âlemi Batı'nın türlü adlar altında sömürgesi idi.

Bu âlemin ve daha genel olarak sömürgeler âleminin kurtuluşu Türk zaferiyle başlar, onun davranışlarını, mücadele ve devrimlerini örnek alarak ulusal duyguların kabartılmasıyla ilerler ve 40 yıl içinde bütünlenir." (Ord. Prof. Yusuf Hikmet Bayur, "Atatürk Üzerine Birkaç Düşünce", Atatürkçülük Nedir? *kitabı içinde y.a.g.e. s. 221-226)*

"... 1919-1923 döneminde temel şiar, ancak, "Misak-ı Milli sınırları içinde tam bağımsız bir Türk Devleti" şiarı olabilirdi... Emperyalizm çağında ilk başarılı milli bağımsızlık savaşını yönetmiş olan Kemalistlerin devrimci şiar meselesindeki tutumları işte böyle doğru bir tutumdur." (Mihri Belli, Devrimci Şiar Meselesi, Türk Solu *Sayı 5 15 Aralık 1967, Ayrıca bk. Mihri Belli, Yazılar 1965-1970, Sol Yayınları Ankara 1970 s. 53)*

"... İlk başarılı Milli Kurtuluş Savaşı'nı vermekte olan Türkiye'ye Doğu'nun ezilen halklarının derin bir sevgi ve bağlılık duymaları gibi etkenler, Türk zaferinin

elde edilmesinde rol oynamıştır." (Mihri Belli, Millet Gerçeği, Aydınlık *Sayı 7 Mayıs 1969 Ayrıca bk. Yazılar 1965-1970 y.a.g.e. s. 293)*

"... Atatürk Türkiyesi'nin itibarı son 20 yıllık tarihte erişilmemiş bir seviyeye çıktı. Ve bu yalnız Batı dünyasında olmadı. Bütün Doğu dünyasında kurtuluş isteyen halkların gözü Türkiye'ye çevrildi. Araplar, Hintliler, Endonezyalılar, Çinliler, hatta Japonlar Kemalizmi tanımaya, dillerinde, onun hakkında kitaplar yazmaya başladılar." (Prof. Dr. Niyazi Berkes, 200 Yıldır Neden Bocalıyoruz? *2. bs. Yön Yayınları İstanbul 1965 s. 109)*

"... Kemalizm, emperyalizm işgali altındaki bir ülkenin devrimci-milliyetçilerinin bir milli kurtuluş bayrağıdır. Kemalizmin özü emperyalizme karşı tavır alıştır. Kemalizm, küçük burjuvazinin en sol, en radikal kesiminin milliyetçilik tabanında anti-emperyalist bir tavır alışıdır. Bu yüzden Kemalizm soldur, milli kurtuluşçuluktur. Kemalizm devrimci milliyetçilerin emperyalizme karşı aldıkları radikal politik tutumdur." (Mahir Çayan, Kemalizm ve I. Milli Kurtuluş Savaşı'nın Anlam ve Niteliği, Kesintisiz I, II, Bütün Yazılar *Derleyen M. Ali Mogultay, Evren Yayınları, İstanbul 1976 s. 351)*

"... Yüce kahraman Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün gücü yalnız Türk ulusunun kurtuluşuna, yeni Türk Devleti'nin kurulmasına değil, emperyalizmin yıkılışına da yetmiş; yenilmezliğini ulusundan alan bu gücün önünde Batının emperyalist ulusları kendi yıkılışlarının yanı sıra, Doğu'nun yüzyıllardır sömürdükleri mazlum ulusların yeniden doğuşlarını ve uyanışlarını da görmekle gecikmemişlerdir. Bu olgu onlara kendi yıkılışlarından daha ağıra mal olmuştur." (Ahmet Coşar, Yargıtay Birinci Hukuk Dairesi Bş. Atatürk Gerçeği, Cumhuriyet *5 Ocak 1981; Ayrıca bk. Ahmet Coşar (yargıç) Atatürk: Türklük Bilincinin Kaynağı,* Cumhuriyet *10 Kasım 1984)*

"... Atatürk ölümlü bir kişi gibi anılıp unutulmamakta, bir canlı bayrak gibi kurtuluş savaşlarının önünde dalgalanıp durmaktadır.

Cezayir'in özgürlüğü için savaşan gönüllülerden vurulanların kimliğini öğrenmek üzere koyun ceplerini arayan Fransızlar, her defasında Kurtuluş Savaşı Mustafa Kemal'inin kalpaklı resmini bulmuşlardır. Bunun içindir ki bugünkü Fransız sözlüğü "Batı sömürgeciliğine karşı ulusların çabasını" anlatabilmek için Kemalisation (Kemalleşme) diye bir tilcik yaratmıştır.) (Behçet Kemal Çağlar, Türk Dili *Sayı 85, 1958 "Atatürk İçin Diyorlar ki" kitabı içinde y.a.g.e s.92)*

"... Atatürkçülük akılcı, bilimsel, çağdaş, uygar olma yolunda bir ileri atılıştır. Bu nedenle Atatürkçülük katı doğmalara, safsata ve kurafelere, çağdışı ve akıl ötesi her türlü düşünce ve sistemlere karşı duruştur.

Atatürkçülük, ülkücülük, milli benliğini bulma ve öz değerlerini kendi eliyle yaratma dileğidir." (Prof. Dr. Bülent Daver, Atatürkçülük Nedir? Cumhuriyet, *10 Kasım 1971)*

"... Milli kurtuluş hareketimiz hiç kuşkusuz büyük devletlerce sömürülen Asya ve Afrika ülkeleri için bir ilham kaynağı, bir umut ışığı olmuş, özellikle, Asya'nın Müslüman ülkelerin kısmen maddi, fakat büyük ölçüde manevi desteğini kazanmıştır. milli kurtuluş hareketimizin bu evrensel karakteri Atatürk'ün şu sözlerinde açıkça yansır..." (Em. Korgeneral Cemal Enginsoy, Milli Kurtuluş Önderi Olarak Atatürk, s. 531 Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, *Cilt I Sayı 2 Mart 1985 s. 527-541)*

"... Ona göre tüm uluslar insanlığın bir üyesidir. Dünyanın herhangi bir yerinde bir karışıklık olunca bu karmaşık durum bütün ulusları tedirgin eder." (Ahmet Erdoğdu, Anayasa Mahkemesi Üyesi, O'nun Gibi Devlet Adamı Nasıl Bulmalı? Cumhuriyet *10 Kasım 1979)*

"... Eşitlikten özgürlükten yanaydı. Atatürk milliyetçiydi, ama ırkçı değildi. Özgürlük ile eşitliği en iyi birleştiren kişi olarak Atatürk büyük hümanistlerdendir." (Prof. Dr. Faruk Erem, Atatürk ve İnsanlık Doktrini, Milliyet *12 Kasım 1979)*

"... Yıllar geçtikçe Atatürk, yalnız Türk ulusunun bir kurtarıcısı olmaktan ziyade, dünya üzerindeki bazı toplulukların kurtuluşları, yükselişleri için yol göstermiş insan olarak şöhret kazanmaktadır. Bundan dolayı artık Atatürk, Türkiye sınırlarını çok aşan bir büyük adam benliği ile cihan tarihindendir." (Prof. Dr. Nihat Erim, İnsancı Atatürk 1964 s. 6 "Atatürk İçin Diyorlar ki" *kitabı içinde y.a.g.e. s. 94)*

"... Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı bütün milletlerin bağımsızlık kazanmalarına yöneliktir. Doğu'nun ve uyanan Afrika'nın bağımsızlık mücadelesinde, Atatürk kurtuluşun sembolü olarak canlanmakta, savaş veren insanların kalpleri Atatürk aşkı ile yanmaktadır." (Prof. Dr. Hamza Eroğlu, Atatürk'e Göre Millet ve Milliyetçilik, s. 165-166 Atatürk Yolu *kitabı içinde Atatürk Araştırma Merkezi Yayını Ankara 1987 s. 133-167)*

"... Yüce Atatürk aynı zamanda, milli bağımsızlık hareketlerindeki öncülüğüyle mazlum ülkelere de örnek olmuştur ve olmaya devam etmektedir." (Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Türkiye İş Bankası Uluslararası Atatürk Sempozyumu'*(17-22 Mayıs 1981)na gönderilen mesaj,* Bildiriler ve Tartışmalar, *Türkiye İş Bankası Yayını, Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı Dizisi No 10, Ankara 1983 s. 19)*

"... Yüce Türk milleti istiklal mücadelesi ile, aynı zamanda, 20. asrın mazlum ulusları için de büyük bir rehberdir." (Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, 29 Ekim 1981 günü Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla yapılan konuşma)

"... 20. yüzyıl büyük bilimsel buluşların, köklü toplumsal değişmelerin yanında,

bütün insanlığın bilinçlenme ve uyanış çağı olarak nitelendirilecektir. Yüce Atatürk, 20. yüzyılın büyük uyanışının öncüsüdür. Çağımızda birçok değerli düşünür, devlet adamı yetişmiştir. Ama O'nun kadar çağımızı iyi sezen ve doğru yorumlayan yoktur." (Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, 2-5 Kasım 1981 tarihlerinde, Ankara Üniversitesi tarafından düzenlenen "Uluslararası Atatürk Sempozyumu'na gönderilen telgraf)

"... Yaşadığımız yüzyılın seçkin önderlerinden biri olan Atatürk, yalnız Türk milletinin değil, bağımsızlık ve uygarlık için savaş veren bütün mazlum uluslara da düşünce ve eylemleriyle ışık tutmuş, yollarını aydınlatmıştır. O'nun çetin şartlar altında gerçekleştirdiği inkılap ve ilkelerin böylesine uluslararası bir platformda incelenmesi ve değerlendirilmesi özgürlük ve barış için mücadele veren bütün milletlere de yarar sağlayacaktır." (Milli Güvenlik Konseyi Başkanı ve Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren. 9-13 Kasım 1981 tarihleri arasında Boğaziçi Üniversitesi Atatürk Devrimi Araştırma Enstitüsü tarafından düzenlenen "Uluslararası Atatürk Sempozyumu'na gönderilen kutlama telgrafı)

"... Atatürk'ün neden yalnız Türkiye'de değil, Asya ve Afrika'nın sayısız ülkelerinde bir kahraman olarak anıldığını anlamak kolaydır. Fakat O'nu uyanan milletler için örnek ve bayrak haline getiren husus, yalnız bağımsızlık savaşlarının önderliğini yapmasından ibaret sanılmamalıdır." (Prof. Dr. Turhan Feyzioğlu, Devlet Adamı Atatürk, "Atatürkçülük Nedir?" *kitabı içinde, y.a.g.e. s.194-211)*

"... Aynı gerçeklilikle, kudretli gören emperyalist ülkelerin ezilen milletler üzerindeki egemenliğinin sona ereceğini de gören Atatürk Asya ve Afrika'nın baştan başa sömürgelerle dolu olduğu bir dönemde (sömürgelerin kurtulacağını haber vermiştir.) (Prof. Dr. Turhan Feyzioğlu, Atatürk Yolu: Akılcı, Bilimci, Gerçekci Yol s. 59 "Atatürk Yolu", *kitabı içinde y.a.g.e. s. 1-65)*

"... Atatürk, sömürgeciliğin yeryüzünden er geç silineceğini, bütün mazlum milletlerin mutlaka kurtulacağını vurgulamıştır." (Prof. Dr. Turhan Feyzioğlu, Atatürk ve Milliyetçilik, *Atatürk Araştırma Merkezi, Atatürk ve Atatürkçülük Dizisi I, Ankara 1986 s. 81)*

"... Türk bağımsızlık savaşı, 20. yüzyılda emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı girişilen ilk büyük kurtuluş hareketidir. Bütün mazlum milletler için yeni bir dönem başlatmıştır." (Prof. Dr. Turhan Feyzioğlu, Milli Kurtuluş Önderi Atatürk ve Milletlerarası Etkisi, s. 1, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi *Cilt 3 Sayı 7 Kasım 1986 s. 13-48)*

"... Bu kararın dikkatle okunmasından da anlaşılacağı gibi milletler arasında eğitim, bilim ve kültür yolu ile adaletin, hukukun üstünlüğünün ve ırk, cins, dil ve din farkı gözetmeyen insan hak ve özgürlüklerinin gerçekleşmesini sağlayan

bir işbirliğini amaçlayan ve 15'e yakın ülke temsilcisinden oluşan UNESCO genel kurulu, Atatürk'ün gelecek kuşaklar için, örnek olacak üstün kişiliğini, uluslararası anlayış, işbirliği ve barış yolundaki çabalarını, eşsiz devrimciliğini ve özellikle sömürgecilik ve emperyalizme karşı açılan savaşların ilk lideri olduğunu ve "mazlum milletler"in bağımsızlığına kavuşarak insanlar ve ülkeler arasında hiçbir renk, din, cins ve ırk ayırımı gözetmeyen bir uyum ve işbirliği çağının doğacağına inandığını Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olarak politikasında ve davranışlarında her zaman barış, uluslararası anlayış ve insan haklarına saygıya öncelik tanıyan bir tutum içinde bulunduğunu bütün dünyaya ilan etmektedir." (Prof. Dr. İsmet Giritli, Atatürk'ün 100. Doğum Yıldönümü ve UNESCO, Milliyet, 16 Kasım 1979)

"... Atatürk devrimlerinin tarihsel görevi bugün, Üçüncü Dünya" kavramı içinde toplanan az gelişmiş toplumlara tarihin doğrultusunu göstermede, bu bakımdan onlara örnek olmada, Kurtuluş Savaşı ile emperyalizmin tutsağı uluslarda kurtuluşun umudunu yaratmada aranabilir.

Sömürgecilik ve emperyalizm yeryüzünden yok olacak ve yerlerine uluslar arasında hiçbir renk, din ve ırk ayrıcılığı gözetmeyen yeni bir uyum ve işbirliği çağı egemen olacaktır." (Macit Gökberk, Aydınlanma Felsefesi, Devrimler ve Atatürk s. 331-332, "Çağdaş Düşüncenin Işığında Atatürk" kitabı içinde, Nejat Eczacıbaşı Vakfı Yayınları, İstanbul 1983 s. 283-333)

"... Türkiye'de milli devlet kurmak için girişilen mücadelenin, Türkiye dışında, sömürge ya da yarı sömürge statüsünde bulunan ülkeler üzerinde de önemli etkisi olmuştur. Milli Mücadele, yirminci yüzyılın başlangıcından itibaren tarihe karışmaya başlayan klasik tipte sömürgeler kurmak amacı ile hareket eden devletlere karşı bir mücadele idi. Bu mücadele sonunda kazanılan zafer, sömürgeciliğe karşı indirilmiş bir darbe olmuştur. Milli Mücadele, tam ya da sömürge statüsünde bulunan ülkeler halkının bağımsızlık mücadelesine girişmeleri için cesaret verici bir örnek teşkil etmektedir." (Doç. Dr. Mehmet Gönlübol-Dr. Cem Sar, y.a.g.e. s. 138)

"... Mustafa Kemal "mazlum milletler"e ve Şark milletleri"ne örnek tutumunu ve onların ulusal kurtuluşları için girişikleri çabaya olan sempatisini, Türk ulusal kurtuluş savaşından sonra da sürdürmüştür." (Prof. Dr. Mehmet Gönlübol, Atatürk'ün Dış Politikası, Amaçlar ve İlkeler, s. 254-257; "Atatürk Yolu" kitabı içinde, y.a.g.e. s. 235-277)

"... Atatürk, yarını başarılı kavrayış yeteneğinin tabii bir sonucu olarak sömürge dünyasının yakın bir gelecekte bağımsızlık kazanacağını önceden haber vermiştir. Anadolu'nun Kurtuluş Savaşı'ndaki mücadelesinin bütün "mazlum milletler"e önderlik teşkil edeceği bilincini taşımıştır." (Prof. Dr. Mehmet Gönlübol-Prof. Dr. Ömer Kürkçüoğlu, Atatürk Dönemi Dış Politikalarına Genel Bir Bakış, s. 467 Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi Cilt I Sayı 2 Mart 1985 s. 451-473)

"... Atatürk hümanizmayı önce ana sevecenliğinde, sonra yurt sevgisinde, dost sıcaklığında bulmuştur. Ama hümanizma tutumu, yurdunun sınırlarını aşıp, bütün insanlığa yönelmiştir. Yoksa şöyle der miydi? '.. Türkiye'nin bugünkü yaşamının yalnız Türkiye'ye ait olmadığını... Günün ufukta ağardığını nasıl görüyorsam...'

İşte bu, gerçek hümanizmanın dünyada egemen olma özleminden başka bir şey değildir. Atatürk Türk'ün ve "mazlum milletler"in mutluluğudur." (Vedat Günyol, Atatürk: Yirminci Yüzyılın Büyük Yurttaşı, Cumhuriyet *11 Kasım 1984)*

"... Atatürkçülük "mazlum milletler"in Hıristiyan, beyaz, Batılı emperyalizmlere ilk başkaldırış hareketidir. Şu halde anti-emperyalistir. Mustafa Kemal Paşa ölünceye kadar Batılı ittifaka girmedi. Nasıl girebilirdi ki, 1937 de Hatay meselesi yüzünden Fransa'ya hanâiyse savaşacaktı." (Attila İlhan, Üç Atatürkçülük, Milliyet, *22 Haziran 1982)*

"... Atatürk kurtuluş harplerini öncü lideridir. Diğer kurtuluş harplerinin liderlerinde bu büyüklüğü bulmak şüphesiz zordur. Ancak diğer kurtuluş harplerinin liderlerinin önünde Atatürk gibi bir örnek vardır. Atatürk'ün ise önünde böyle bir örnek yoktur." (Suat İlhan, Atatürk'ün Evrenselliği, s. 16 Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, *Cilt 2, Sayı 4 Kasım 1985 s. 13-19)*

"..Kısa süre sonra Mustafa Kemal Paşa bu ulusal kurtuluş savaşının evrensel amaçlarını, etkilerini ve sonucunu şöyle belirtiyordu: "Türkiye'nin bugünkü savaşı yalnız kendi adına ve hesabına olsaydı..." "Bugün günün ağardığını nasıl görüyorsam..."

O bu tanımlama ve değerlendirmeleriyle son yüzyıllardaki çatışmalarda sömürgeci uluslara karşı sömürgeli ulusların kurtuluş savaşlarının da önderi oluyordu. Bu tarihinin ve coğrafyasının Türk ulusuna yüklemiş olduğu bir ödevdir. Batı Türk ulusu, Türkiye Türkleri tarihlerinde, ikinci kez, Avrupa'nın saldırısına karşı Asya ve Afrika'yı kurtaracaktı." (Rauf İnan Halkevleri Atatürk Enstitüsü Üyesi, Atatürk Devriminin Evrenselliği, s. 105-106 "Atatürk ve Devrim, Atatürkçü Düşünce Üzerinde Denemeler" *kitabı içinde, Halkevleri Atatürk Enstitüsü Yayını, Ankara 1973 s. 93-127)*

"... Bütün ulusal kurtuluş hareketlerinin temelinde, az gelişmiş ülkelerle çok gelişmiş ülkeler arasındaki anamalcı-sömürgeci çatışması yatıyor. Ulusal kurtuluş hareketleri özünde, bu anlamda çok gelişmiş ülkelerin anamalcı-sömürgeci ağırlıkları karşısında bir bağımsızlık, bir ulusal bağımsızlık hareketini gerektiriyor. Bu hareketler öncülüğünü felsefesini Mustafa hareketinde buluyor. Atatürk ulusal kurtuluş savaşlarını açan insandır." (Ceyhun Atuf Kansu, Atatürkçü Olmak, *Varlık Yayınları İstanbul 1977 s. 219-224)*

"... Mustafa Kemal Atatürk bir ulusal kurtuluş savaşı devrimcisidir... Mustafa

Kemal Atatürk bir uyanış çağı devrimcisidir." (Ceyhun Atuf Kansu, Halkevleri Atatürk Enstitüsü Üyesi, Atatürk Bir Devrimci, "Atatürk ve Devrim, Atatürkçü Düşünce Üzerine Denemeler" *kitabı içinde, y.a.g.e. s.21-42)*

"... Mustafa Kemal Türkiye'nin ve daha sonra birçok "mazlum milletler"in alın yazılarını değiştirmiştir." (Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu, Atatürk ve Fikir-Kuvvet, Türk Dili *Sayı 302, Kasım 1976 s. 558)*

"... Bu çelişkilerin en önemlisi dış çelişki, yani geri kalmışlıkla "mazlum uluslar"la saldırgan ve sömürgen devletler arasındaki çelişki olduğu görülmektedir. 19. yüzyılın uluslararası politik karakterini tayin eden derin çizgi, emperyalist devletlerle, sömürge ve yarı sömürge devletler arasındaki bu belirgin ayırımı ifade eden çelişkidir.

Mazlum ve sömürülen bir ulusun sömürgen ve saldırgan ulusa ya da uluslara karşı ayaklanmasının dayanacağı ulusal'lıktan başka hiçbir ideolojik ve psikolojik temeli yoktur. Bu tarihi koşulların ve sosyolojik kuralların bir gereğidir ki, Türk ulusu, bir ulusal kurtuluş savaşına girmiş ve 20. yüzyılın en büyük, en anlamlı ve aynı zamanda kapsam ve sonuçları çok geniş ve etkin bir hareketin öncülüğünü yapmıştır." (Kadri Kaplan, Senatör, Halkevleri Genel Başkanı, Kemalist Devrimin Diyalektiği ve Devrimin Strateji ve Taktiği s. 30-31 "Kemalist Devrim Üzerine Denemeler, Teori-Uygulama" *kitabı içinde, Halkevleri ve Kemalist Devrimciler Birliği Yayını Ankara 1971 s. 30-39)*

"... 1918 ile 1938 yılları arasında Mustafa Kemal vatanın kendisinden beklemekte olduğu hizmetleri başarı ile yerine getirdi. Bunlar tarihe "Türk Devrimi" ve "Türk Mucizesi" diye geçti. Şu da var ki, Türk Devrimi'nin etkileri "Üçüncü Dünya"nın kapılarının açılmasında büyük rol oynadı.

Asya ve Afrika'nın mazlum milletlerine örnek oldu." (Ord.Prof. Enver Ziya Karal, Atatürk'ü Hatırlamak, Türk Dili, *Sayı 194 Kasım 1967 "Atatürk'e Saygı" kitabı içinde, Türk Dil Kurumu Yayını, Ankara 1969 s. 115-127)*

"... Bundan başka, "Kemalizm" ne komünizm gibi yalnız bir sınıfın kavgasının ne de faşizm gibi yalnız bir devlet inzibatı hareketinin adıdır. O evrensel bir platform üzerinde vuku bulmuş, umumi tarihin gelişim sürecini içine alan ve bütün insanlığın geleceğiyle alakalı geniş bir hadisedir. Yeryüzünde yaşayan milletleri, görece bir tasnifle bir takım eşitsiz kategorilere ve büyük camiaların menfaatini küçüklerin veya zayıfların hakkına hakim kılan adaletsiz ve zalim enternasyonal hiyerarşi sistemi ilk defa, bu hadise karşısında sarsıldı. Birkaç emperyalist devletin, sırf makine kuvvetiyle, hayvan sürüleri gibi alıp sattığı veya kanlarını emip derilerini yüzdüğü mazlum milletler, bu hadiseden sonra, artık insani aysiyetlerini duymaya ve başlarını kaldırmaya başlamışlardır. "Milli İstiklal" sözü, artık, yeni bir hümanizmanın parolasıdır. Yirminci asrın son yılı, bir sonuncu ulusal kurtuluş mücadelesiyle kapanacaktır ve ikinci bir rönesans devri olan bu asra, gelecek tarihçiler Kemalizm çağı demekte asla tereddüt etmeyeceklerdir.." (Yakup Kadri

Karaosmanoğlu, Atatürk, Bir Tahlil Denemesi, *Baskıya hazırlayan Atilla Özkırımlı, Birikim Yayınları, İstanbul 1981 s. 38; Ayrıca bk. Atatürk İdeolojisi,* Milliyet *10-13 Kasım 1970)*

"... Atatürk tam bağımsızlık yolunda mazlum milletlere örnektir.

Atatürkçülüğün başta gelen unsuru olarak gösterdiğimiz tam bağımsızlık ilkesinin gücü o derece etkilidir ki, Atatürk bu gücün, yalnız Türk milletini değil, bütün mazlum milletleri de kurtaracağına güvenir. O, Türk milletinin zalimlerme karşı ayaklanmada ilk örnek olma görevini ifa etmesi dolayısıyla kıvanç duyar." (Ord. Prof. Reşat Kaynar, Atatürkçülük Nedir? s. 21 "Atatürkçülük" kitabı içinde (İkinci Kitap) Genelkurmay Başkanlığı'nca hazırlanmıştır. Milli Eğitim Basımevi İstanbul 1984 s. 13-38. Ayrıca bk. Ord. Prof. Reşat Kaynar, Yakın Tarihimizin Işığı Altında Atatürkçülük Üzerine Bir İnceleme Denemesi, *İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayını İstanbul 1973 s. 11-13)*

"... Atatürk ulusçuluğu başka uluslara saygı duyar, dünyadaki ulusal kurtuluş eylemlerini dış siyasasında destekler... Savaş tüm "mazlum uluslar"a örnek olacak bir başarı ile sona ermiştir." (Prof. Dr. Suna Kili, Atatürk Devrimi, Bir Çağdaşlaşma Modeli, *Türkiye İş Bankası Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı Dizisi I Ankara 1981 s. 212-213)*

"... Atatürk, Türkiye'nin bağımsızlığı uğruna giriştiği ulusal kurtuluş savaşının bütün sömürülen ülkeler için de önemli olduğunu biliyordu." (Prof. Dr. Suna Kili, Atatürk ve Politika *s. 170* "Atatürkçülük Nedir?" *kitabı içinde, Genelkurmay Başkanlığı'nca hazırlanmıştır, y.a.g.e. s. 165-186)*

"... Türk Kurtuluş Savaşı ve Türk Devrimi'nin önderi Atatürk'ün sözlüğündeki "mazlum uluslar" genelde, günümüzün Üçüncü Dünya ülkelerini oluşturmaktadırlar.

Atatürk, "bugün günün ağardığını nasıl görüyorsam, uzaktan bütün Doğu uluslarının uyanışlarını öyle görüyorum. Bağımsızlığına ve özgürlüğüne kavuşacak çok ulus vardır, derken, hem bu ulusların bağımsızlığa kavuşmaları gerektiği, bağımsızlığın onların da hakkı olduğu inancını dile getirmiş, hem de bu uluslara Türkler gibi ulusal kurtuluş savaşına girişmeleri, bağımsızlaşmaları, özgürleşmeleri çağrısında bulunmuştur.

Çünkü Atatürk, ulusal kurtuluş savaşının yalnız Türklerin kendi ad ve hesabına girişilmiş bir savaş olmadığı inancındadır... Ve bunu açık-seçik olarak, çünkü savunduğumuz bütün mazlum ulusların sorunudur ve bunu sona erdirinceye kadar Türkiye, kendisiyle beraber olan Doğu uluslarının birlikte yürüyeceklerine inanmaktadır." diyerek belirtmektedir.

Örnekleri çoğaltmaya gerek yok. Belirtmeye çalıştığım gerçek şu: Türklerden, kendinden sonra bağımsızlık savaşına giren mazlum uluslara, o ulusları bağımsızlık eylemine yönelten önderlere çağrıda bulunan, "başaracaksınız, başarmak zorundasınız" diyen bir büyük insancıl, ulusal olduğu kadar da evrensel

bir önderdir." (Prof. Dr. Suna Kili, Mazlum Uluslar ve Türkiye, Milliyet, *3 Aralık 1981)*

"... Anadolu'da gerçekleştirilen bu devrimin önderi Mustafa Kemal, Türk ulusunun giriştiği savaşımın tüm 'mazlum uluslar'ın sorunu olduğunu ulusal kurtuluş savaşı yıllarında, 1922'de söylemiş, sömürge durumundaki Doğu ülkelerinin halklarını ulusal kurtuluşları için savaşıma çağırmıştır... Türk devriminin sömürge durumundaki ülkelerin seçkinlerine esin kaynağı olduğunu kanıtlayan belgeler, görüşler vardır." (Prof. Dr. Suna Kili, Türk Devrimi: Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkeler s. 85-86 Türkiye İş Bankası Uluslararası Atatürk Sempozyumu *(17-22 Mayıs 1981) y.a.g.e. s. 67-96)*

"... Atatürk, Milli Kurtuluşa bayrak olan fikirleri görüşleri ve ölmez eseriyle, tesirleri memleket sınırlarını aşmış, mazlum milletlerin bağımsızlık ve hürriyet mücadelesinde manevi kuvvet olmuştur." (Prof. Dr. Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, *2. bs. Ankara 1971 s. 14 (Önsöz)*

"... Bu sözlerden açıkça görüldüğü gibi... Mustafa Kemal, emperyalizmin yok olacağını söyleyerek, günümüzü (yani 1980'leri) bile aşacak bir öngörüde bulunuyor.

Bu sözler, Türk devriminin liderinin hem sınıfsal devrim kuramının geleceğin dünyasına ilişkin beklentilerini hem de merkez-çevre kuramının devrim modelinin uygulaması sonundaki durumu paylaştığını gösteriyor. Gerçekten de Atatürk, Batı emperyalizmine karşı ilk başarılı sıcak savaş vermiş bir lider olarak, yukarıdaki sözlerine candan inanıyordu." (Prof. Dr. Emre Kongar, Atatürk ve Türk Devrimi, *Türkiye İş Bankası Yayınları, Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı Dizisi No 2 Ankara 1981 s. 108)*

"... İktisadi olarak emperyalizmin yıkılışı "mazlum uluslar"dan geçer. Atatürk'ün tabiriyle merkez-çevre kuramının emperyalizme karşı ittifak kuramının veya onun çöküş kuramının bize öğrettiği bir başka şey daha var. O da Atatürk'ün "mazlum uluslar" dediği 3. Dünya, Bağlantısızlar, 77'ler..." (Doç. Dr. Emre Kongar, Aydınlık Gazetesi tarafından 10 Kasım 1979'da düzenlenen "Atatürk'ün Bugünkü Önemi" konulu açıkoturumda yapılana konuşma. Nuri Çolakoğlu'nun yönettiği bu açıkoturumun öteki konuşmacıları Dr. Doğu Perincek (Türkiye İşçi Köylü Partisi Genel Başkanı) ve Prof. Dr. Turan Güneş'tir. Aydınlık *24 Kasım 1979)*

"... Sömürge ülkelerin, yenilmişlerin önderleri uluslarının kurtuluşunu bu ülkede gördüler ve onun kahramanını, Başkomutanını kendilerin önder, onun girişimini örnek aldılar, aldıklarını söylediler." (Emre Kongar, y.a.g. açıkoturum)

"... Kemalist ilkelerden biri, belki de en başta geleni, anti-emperyalist yani sömürgeciliğe karşı olmaktır. Mustafa Kemal, gerek ilk dönemlerde, gerek Atatürk olarak daha sonraları pek çok konuşmalarında, ezilen ulusların sömürülmesine

karşı olduğunu belirtmiş, Türk ulusunun Kurtuluş Savaşı'nı bizzat yürütmesiyle de bunu somut olarak ortaya koymuştur. Bu hareket Kemalizmin evrensel bir yanıdır. O kadar evrensel bir yanıdır ki, bugün bile tüm canlılığını, güncelliğini korumaktadır. Bugün dünya arenasında, "Üçüncü Dünya", "Bloksuzlar", "UNCTAD-Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı" gibi çeşitli adlarla ortaya çıkan "Azgelişmiş ülkeler" hareketleri, bunun en somut örnekleridir. Üçüncü Dünya, Bloksuzlar ve öteki kuruluşlar, kendi doğal kaynakları üzerinde, öteki ülkelerin çıkar uygulamalarını kaldırarak, buralarda, kesinlikle kendi egemenliklerini kurmak istemektedirler. Bu hareketlerin günümüzde somut olarak ortaya çıkışından, çok önceleri Mustafa Kemal Atatürk tarafından başlatılmış olması bizlere gurur vermeli, ancak, O'nun ölümünden sonra bunu bırakıp, hatta ters yönde davranışlarda bulunmamızdan rahatsızlık duymaktayız. Bu yönüyle Atatürk, Üçüncü Dünya hareketinin, yüzyılımız dev liderleri Gandi ve Tito'da önce gelmektedir. Çünkü bu hareketi ilk O başlatmıştır." (Prof. Dr. Nazif Kuyucuklu, Kemalizm'den Anladığımız, Cumhuriyet *10 Kasım 1981)*

"... Bir vatanı parçalayan emperyalist güçlere karşı gelmenin mümkün olduğunu, dünyaya ilk kez Türk inkılabı kanıtlamıştır. Tutsak uluslara bağımsızlık yolunu aydınlatan ışık, Türk inkılabıdır." (Prof. Dr. Ahmet Mumcu, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Eğitim Önlisans Programı, Fasikül 1 Mart 1986 s. 6)*

"... Atatürkçülüğün özü budur: Atatürkçülük tam bağımsızlık demektir. Ulusal onur, ulusal kurtuluş, ulusal bilinç demektir.

Türkiye'nin bugünkü mücadelesi yalnız kendi nam ve hesabına olsaydı, belki daha kısa, daha az kanlı olur ve daha çabuk bitebilirdi. Türkiye'nin müdafaa ettiği bütün mazlum milletlerin bütün Şarkın davasıdır.

Evet, Kemalizm, "anti-emperyalizm" demektir. Atatürkçülüğün ilerici özü bu anti-emperyalizmden kaynaklanır.

Atatürkçülüğün bu "anti-emperyalist" niteliği Asya ve Afrika halklarının ulusal kurtuluş savaşlarına ışık tutacak bir inanç demetidir.

Atatürkçülük 20. yüzyılın yüzakı ulusal direnişlerin temelindeki "tam bağımsızlık" harcıdır." (Uğur Mumcu, Gerçek Yönü İle, Cumhuriyet, *10 Kasım 1980)*

"... Atatürk devrimleri üzerinden 30 yıl geçtiği şu sırada, Doğu dünyasına bir göz attığımız zaman ne görürüz: Müslüman milletlerin çoğu sömürge hayatından kurtulmuşlar, bağımsızlıklarına kavuşmuşlardır.

Devrimlerden 30 yıl sonra Atatürk'ün büyük adı ışıklı bir bayrak gibi Endonezya'dan Fas'a kadar uzak yakın bütün Müslüman ülkelerinde dalgalanmaktadır... Sömürge şartlarından kurtulmak, çağımız medeniyet seviyesine ulaşmak için milletlerin aydınlanmasının gerektiğini Atatürk belki ilk anlayan Şarklı dmeğildi. Fakat şüphesiz yürürlüğe koyduğu devrimleriyle geri milletlerden nasıl aydınlatılabileceğini ve milli bağımsızlıkların ne yolla korunabileceğini ilk or-

taya koyan O'dur." (Nadir Nadi, Onlar Örnek Alırken, Cumhuriyet, *25 Mayıs 1958)*

"... Mustafa Kemal, 'Doğu Sorunu'nun altında sömürgeci Batı'nın sorunu olduğunu kavramış, Türk kurtuluşunun böylece dünya ölçüsünde bir yeni dönemi başlatma etkisi olacağını pek erkenden görmüştür.

"Bugün günün ağartığını nasıl görüyorsam..." sözlerinin gerçekleşmesi bunun kanıtıdır. (Prof. Dr. Özer Ozankaya, Atatürk ve Laiklik, Atatürkçü Düşüncenin Temel Niteliği, *Türkiye İş Bankası yayını, Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı Dizisi 5 Ankara 1981 s. 123-125)*

"... Mustafa Kemal liderliğindeki Milli Kurtuluş Harbimiz, bütün mazlum milletlere, ezilen milletlere örnek olmuştur." Turgut Özal, T.C. Başbakanı, 30 Ağustos 1988'de TRT'de yayınlanan demeci)

"... Mustafa Kemal, bugün Üçüncü Dünya denilen eski sömürge ve yarı sömürge ülkelerin silahlı-silahsız, sağ ve sol sömürüden, başka bir deyimle yeni sömürgeciliklerden kurtulmalarının yollarını da ışıtan çok üstün bir teşhis, bir uyarı olmuştur. Mustaya Kemal, sömürüye karşı ortaya koyduğu bağımsızlık, özgürlük ilkesi ile bu felsefenin, bu inancın uygulaması demek olan ulusal kurtuluş savaşımızın yaratılması ve yürütülmesindeki olağanüstü önderliği ile, bunu izleyen devrimleriyle, yüzyıllardan beri sömürülegelen ezilmiş ulusların da kurtuluş önderi sayılmaktadır. Cezayir'den Vietnam'a, Afrika'ya kadar, Mustafa Kemal adı bir bayrak gibi dalgalanmışsa, sömürüye baskıya karşı uyanan ve direnen ulusların önderleri, O'nun destan yaşantısını kendilerine örnek bilmişlerse, bu Mustafa Kemal Atatürk'ün çağımızın çok ilerisine taşan, ama ulusal bir kaynaktan özünü ve hızını alan insancıl düşünceleriyle, eylemlerinin mutlu bir sonucudur." (Mehmet Salihoğlu, Halkevleri Atatürk Enstitüsü Üyesi, Neden Atatürk Devrimi s. 101, "Atatürk ve Gençlik, Atatürkçü Düşünce Üzerine Denemeler" *kitabı içinde. Halkevleri Atatürk Enstitüsü Yayınları, Ankara 1972 s. 93-118)*

"... Ve bütün bu halka yönelişler, yepyeni milli değerler, milli kurumlar yoluyla kurulmuş olan ve "mazlum milletler"i tutsak kılmış milletlerarası emperyalizmin baskısı dışında bir milli toplum halinde kurulmuş bulunan bir bağımsız hayat meydana getirdiği için bir "milliyetçilik" merceğinde toplanarak, Mustafa Kemal çağdaşlaşmasını bir kelimede niteler: Milli hayat, milli değerler, milli kurumlar, milli düzen, milli siyaset, milli ekonomi anlamında "milliyetçilik" ...Yani çağdaş "milliyetçilik" anlamında gerçekleştirmek." (Prof. Bahri Savcı, Çağdaşlaşmada Mustafa Kemal Çizgisi, Türk Dili *Sayı 194 Kasım 1967, "Atatürk'e Saygı" kitabı içinde, Türk Dil Kurumu Yayını, Ankara 1969 s. 200-205)*

"... Öyle ise kişi ve toplum hayatındaki öz olan bağımsızlık bilincine ulaşmışların göstereceği,tek davranış -yani sömürüden, irtücadan, asyalikten, hakimiyet-i şahsiyeden, kapitalis emperyalizmin işgalinden urak bir kendi yaşamı içindelik bi-

lincine ulaşmışların göstereceği tek davranış- direnmedir, isyandır: Sömürüye, irticaa, asyalîliğe, hakimiyet-i şahsiyeye karşı isyan. Bütün bunların Türkiye'deki yaratıcısı ve destekleyicisi, kapitalist emperyalizme karşı direnme. "Mazlum milletler"in dış ve iç zalimlerine karşı, "halkların en meşru, görevlerin en gerçeği.." halindeki bir kalkışı ile isyan ve direnme...

19 Mayıs'la başlayan, ulusal direnmemizin bu anlamını, Asya-Afrika-Latin Amerika'nın mazlum ulusları görmekte ve anlamakta gecikmişlerdir." (Prof. Bahri Savcı, Mazlum Milletimizin Direnci, Cumhuriyet, *19 Mayıs 1970, ayrıca bk. Bahri Savcı,* Atatürk ve Çağdaş Türkiye, Sorunlar Yorumlar, *Varlık Yayınları, Temmuz 1981 s. 63-67)*

"... Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, az gelişmiş ülkeler aleminde emperyalistlere ilk başkaldıran Türklerdir. Atatürk'ün öncülüğündeki Milli Kurtuluş Savaşı'nın anlamı budur." (İlhan Selçuk, O Anti-emperyalistti, Cumhuriyet, *10 Kasım 1965)*

"... Kılıcı Türk vatanının asil davalarının hizmetinde, yaptıkları Doğu ve Batı uluslarınının kalplerine kadmar sızan fikirlerin hizmetinde idi.

Bütün Asya ve Afrika, O'nun yarattığı ve gerçekleştirdiği umutta kurtuluşunu aramaktadır." (Ord. Prof. Dr. Vasfi Raşit Sevig, İnkılap Gençliği s. 6, 1 Aralık 1952, "Atatürk İçin Diyorlar ki" *kitabı içinde y.a.g.e. s. 91)*

"... İşte hümanist düşünceyi Hıristiyan Batı'nın sınırları dışına taşıran büyük tarihi olay, Atatürk inkılabıdır... Atatürk inkılabıdır... Atatürk inkılabı böylece Batılı olmayan topluluklara tutacakları yolu göstermekte, insanlığın manevi evriminde yeni ve çok önemli bir safha açmıştır. Atatürk inkılabının üniversel değeri de buradadır." (Prof. Dr. Suat Sinanoğlu, Türk İnkılabının Üniversel Değeri, "Cumhuriyet 81, 1924'ten Günümüze Cumhuriyet Gazetesi'nden Atatürk Üzerine Yazılar" *kitabı içinde, İstanbul 1981 s. 142 145)*

"... Batılı olmayan topluluklar -hatta Batılı olanlar da- tarih olaylarının somut gerçekliğinden fikirsel sonucu çıkarmak istiyorlarsa, Atatürk devrimi tarihini incelemek zorundadırlar.

Şu halde Batılı olmayan toplumlar, önce Türk hümanist uyanışının başlangıcını oluşturan Atatürk Devrimi'ni örnek alarak temel özgürlükleri yani laiklik, demokrasi ve özgürlükçü eğitim ilkelerini benimsemek, sonra da bu ilkeler sayesinde, hümanist değerler sistemini benimseme çabasına girişmek zorundadırlar." (Prof. Dr. Suat Sinanoğlu, Türk Hümanizmi, *2. bs. Atatürk'ün 100. Doğum Yılı Yayınları, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara 1988 s. 170)*

"... Mustafa Kemal önderliğindeki Anadolu hareketi, "emperyalizme karşı bir savaş" niteliğinden dolayı, yalnız Türk tarihi bakımından değil, bütün Üçüncü Dünya ülkeleri açısından da anlam taşıyor." (Prof. Dr. Mümtaz Soysal, Anayasa'ya Giriş *2. bs. Siyasal Bilgiler Fak. Yay. Ankara 1969 s. 151)*

"... Bu nedenle emperyalizmle savaş kavramı, Sovyetlerden çok bizim ulusal savaşımdaki ölüm ve kalım savaşının bir simgesidir. Dünyanın dört bir yanında bağımsızlık savaşı yapan ulusların doğal önderi Mustafa Kemal'dir. Dünya sosyalistleri Marx ve Lenin kuramı gereğince emperyalizme savaşta yardımcı ve destekçi roldedir. Fakat bayrak Mustafa Kemal'in elindedir." (Prof. Dr. Cahit Tanyol, Atatürk ve Halkçılık, *Türkiye İş Bankası Yayınları, Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı Dizisi 6, 2. bs. Ankara 1984 s. 54-55)*

"... Atatürk'ün büyüklüğü, sadece, bir milli kahraman, bir büyük asker, bir büyük devlet adamı olarak değil, "çağ açan" bir tarih yapıcısı olarak gün geçtikçe daha iyi anlaşılıyor.

Atatürk'ün milli kurtuluş savaşımız hakkında, çeşitli tarihlerde söylediği nutuklardan şu birkaç parçayı bir kere daha beraberce hatırlayalım:
... O zaman mazlum milletler, esir milletler diye adlandırılan koloni milletlerinde, yani dünya nüfusunun üçte ikisini teşkil eden Asya ve Afrika kıtalarının büyük çoğunluğunda milli kurtuluş uğrunda, Gazi'nin anladığı aktif manada herhangi bir kımıldanış yoktu. Gandhi oruç tutarak Hintlileri avutuyordu. Çinliler afyon dalgası içindeydiler. Bütün Afrika bir nevi uyku hastalığına tutulmuştu. Şimdi bu milletler bizim gibi öyle uzun bir savaş sonunda değil, İkinci Dünya Savaşı'nın çökerttiği emperyalist devletlerin gönül rızasıyla, özgürlüklerine kavuştular. Cezayirliler dışında hemen hiçbir Asya ve Afrika milleti bizim gibi destanlık bir milli kurtuluş savaşı yapmadı... İşte Gazi Mustafa Kemal Paşa, bu bir bir uyanacak er geç hürriyetlerine kavuşacak olan milyonların gerçek lideridir. Bu bakımdan "Kemalizm"de şimdi az gelişmiş veya gelişen milletler diye adlandırılan bütün Asya ve Afrika milletlerinin "kuruluş, kurtuluş ve kalkınma ideolojisi" olarak, bu kırk yıl içinde sistemleştirilmiş, "tedvin edilmiş" ve yemişlerini vermiş bulunmalıydı." (Vedat Nedim Tör, Atatürk'ün Yalnızlığı, 5 Aralık 1962 günü Robert Kolej'de yapılan konuşma, "Atatürkçülük Nedir?" *kitabı içinde Varlık Yayınları 5. bs. İstanbul 1976 s. 102-108)*

"... İşte Atatürk bu devirde, Türkiye'nin karanlık ufkunda bir yıldız gibi doğmuş ve memleketi tam sömürge olmaktan kurtarmıştır. O'nun askeri zaferinin ve rasyonel politik devlet idaresinin sonucu, yalnız Türkiye'yi kurtarmakla kalmamış, emperyalizmin zulmü altında inleyen diğer milletler de O'nun verdiği örnekle cesaretlenmiş ve uyanmışlardır." (Em. Orgeneral Refik Tulga, Atatürk ve Emperyalizm, Cumhuriyet, *10 Kasım 1969)*

"... 1965 yılında, Atatürkçülüğün "mazlum milletler"in ya da az gelişmiş ülkelerin kurtuluş felsefesi olmadığı iddiasını dmesteklemek en hafifinden gerçeklere yüz çevirmektir." (Prof. Dr. Tarık Zafer Tunaya, Atatürk'ten Bugüne, Cumhuriyet *10 Kasım 1965)*

"... Dünya bugünkü gelişmiş-az gelişmiş bölünme tablosu içinde, Türk devriminin, bütün "mazlum milletler"e insanca yaşamak hakkını ve yetkisini tanımış ol-

ması sosyal ve insancıl cephesinin ne kadar güçlü olduğunu, bir kısım milletlerin başka milletleri ve ülkeleri siyasal ve ekonomik baskı altında tutmalarının da ne kadar gayri insani olduğunu gösterecek değerdedir." (Prof. Dr. Tarıl Zafer Tunaya, İdeolojik İstiklal, s. 90 "Atatürk Önderliğindeki Kültür Devrimi" kitabı içinde, Kalkınma İçin Bölgesel İşbirliği Semineri Tebliğleri 9-11 Kasım 1967 Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayını, Ankara 1972 s. 85-90)

"... Atatürk'ün konuşmalarında "mazlum milletler" sözünün ilk kullanılışı 3 Ocak 1922'de Ukrayna Cumhuriyeti Olağanüstü Temsilcisi General Frunse'nin şölenindedir. Birinci Dünya Savaşı'nın bütün insanlığın düşüncesinde önemli izlenimler bıraktığını ve Afrikalıları yakından tanıdığını belirttikten sonra Mustafa Kemal Paşa şunları söyler:

....

Afrika ve Asya uluslarının Türkiye'nin açtığı çığırdan mutlaka geçeceklerine inanan Atatürk, daha 1933 yılında uzak görüşlülüğün ve çağdaş dünya anlayışının en değerli belgeleri arasında sayılması gereken şu konuşmayı yapmıştı: Bugün, günün ağardığını nasıl görüyorsam...

Atatürk'ün "mazlum milletler" kelimeleriyle dile getirdiği tarihsel gerçek, günümüzde yaygınlıkla "az gelişmiş ülkeler" veya "üçüncü dünya" gibi terimlerle anlatılmaya çalışılan büyük dünya sorununun göbek adıdır. Böylece Atatürk eylemde olduğu kadar düşüncede de çığır açıcı olarak dünya sahnesine çıkmaktadır." (Prof. Dr. Cavit Orhan Tütengil, Atatürk ve Mazlum Milletler, Türk Dili *Sayı 170 Kasım 1965 "Atatürk'e Saygı" kitabı içinde y.a.g.e. s. 206-211, ayrıca bk. Cavit Orhan Tütengil, "Atatürk'ü Anlamak ve Tamamlamak" kitabı içinde, Varlık Yayınları, İstanbul 1975 s. 22-30)*

"... Az gelişmiş ülkeler topluluğunu anlatmak için kullanılan "Üçüncü Dünya" kelimesinin yaygınlık kazanması gerçi 1955 yılında toplanan "Bandug Konferansı"na bağlanabilir. Fakat sömürgecilik denemesini geride bırakarak "milli uyanış" basamağına ulaşan ya da "müstevli"leri ülkelerinden atmak için silaha sarılan "Üçüncü Dünya"yı nitelemek için çok önceleri kullanılan "mazlum milletler" terimi Mustafa Kemal'e aittir. Bunun içindir ki, günümüzde sık sık kullanılan az gelişmiş ülkeler teriminin göbek adını Atatürk tarafından konulmuştur, diyoruz.

Atatürk'ün özlemi gerçekleşmiş, gün nasıl ağarıyorsa, "mazlum milletler" de öyle uyanmışlardır, özgürlüklerini kazanmaktadırlar." (Prof. Dr. Cavit Orhan Tütengil, Atatürk ve Üçüncü Dünya, Cumhuriyet, *15 Kasım 1966, "Atatürk'ü Anlamak ve Tamamlamak" kitabı içinde y.a.g.e. s. 29-30)*

"... Atatürk'ün dış politika ilkeleri ve uygulamalarını sıralamak gerekirse, bunların dışında "sömürgecilik karşıtı" geldiğini söyleyebiliriz. Gerçekten de kendisi Türk Kurtuluş Savaşı'nı yalnız bir avuç Türk'ün değil, bütün esir ulusların kurtuluş savaşları olarak değerlendirmektedir. Atatürk'e göre, Türkiye'nin ulusal mücadele sırasında savunduğu dava yalnız Türkiye'nin değil, bütün Doğu ulus-

larının davasıdır. Gün gelecek Asya ve Afrika'nın insanları er-geç milli benliklerini duyacaklar ve bağımsızlıklarını kazanacaklardır. İşte o zaman Türkiye, bu amaca ulaşan uluslar arasındaki önceliğiyle övünecektir." (Prof. Dr. Haluk Ülman, Atatürkçü Dış Politika, Hürriyet, *10 Kasım 1981)*

"... Bu tarihsel ve anıtsal öykü (Nutuk), Batı emperyalizminin sömürüsü altındaki öbür ezilmiş ulusları etkileyip onların günümüze dek süregelen bağımsızlık savaşlarına da örneklik ve önderlik ettiği için, "mazlum halkların evrensel önderi" nitemine hak kazanan ve böylece dünya tarihinde yeni bir çağ açan adamın, Gazi Mustafa Kemal'in yaşamından en önemli bir bölümü anlatır." (Ord. Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, Söylev'in kısaltılmış metni üzerine s. 6, Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Söylev, *kısaltarak basıma hazırlayan Ord. Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, Çağdaş Yayınlar İstanbul 1978)*

"... Atatürk, 20. yüzyılın özgürlük ve bağımsızlık liderlerinin önderi idi. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra galipler karşısında herkesin sinip pustuğu bir zamanda bağımsızlık bayrağını O açmıştır.

Son 37 yıl içinde kim ortaya çıkmışsa, O'nun yolunu tuttuğu ölçüde başarıya ermiştir." (Hasan Ali Yücel, Hürriyet Doğru, *1955 s. 301* "Atatürk İçin Diyorlar ki" *kitabı içinde, y.a.g.e. s. 91)*

C) Mustafa Kemal'in Düşünceleri Etrafında Yazılanlar Bilimsel Değildir. Resmî İdeolojinin Tekrar Tekrar Propagandasıdır

Yukarıda, profesör, yazar, gazeteci, hukukçu, general pek çok Türk'ün, Atatürk'ün düşünceleri ve eylemleri hakkındaki görüşleri sıralandı. Bu liste bir kat daha artırılabilir. Daha da artırılabilir. Örnekler çoğaltılabilir, uzatılabilir. Sonuç yine aynıdır.

İfade edilen görüşler bilimsel değildir. Resmî ideolojinin ürettiği bilgiler gerçeğin kendisiymiş gibi kabul edilmiştir. Mustafa Kemal'in belirttiği düşüncelerin tam anlamıyla hayata geçtiği söylenmektedir. Bu düşünceleri hayata geçirmenin, Mustafa Kemal'in en önemli amacı olduğu, Mustafa Kemal'in bunu gerçekleştirmek için çok büyük çaba harcadığı vurgulanmaktadır. Bu düşüncelerin fiilen gerçekleştirilmemesi olasılığı hiç akla getirilmemektedir, bundan kuşku duyulmamaktadır. Bu düşüncelerle somut durumlar arasında bir farklılık olabileceği hiç sorgulanmamaktadır.

Kürt olgusu ele alınmamaktadır. Kürdistan olgusu yok sayılmaktadır. Profesörler, yazarlar, gazeteciler, hukukçular, generaller.. sık sık, "mazlum milletler"den, Kemalizm'in "mazlum milletler"in kurtuluşuna ışık tuttuğundan söz etmektedirler. Acaba, Kürt olgusu, Kürdistan olgusu da dikkate alınsa, bu düşünceleri ileri sürmek mümkün müdür? Bu düşüncelerin bilimsel olmadığını gösteren kanıtları şöyle sıralayabiliriz:

1. Bilim olgulardan hareket eder. Burada temel olgu Kürdistan'ın bölünmesidir, paylaşılmasıdır. Kürt ulusuna böl-yönet politikası uygulanmıştır. Kemalistler bu konu-

da İngiliz emperyalizmiyle ve Fransız emperyalizmiyle işbirliği yapmışlardır. Kemalistler bir elleriyle Kürtleri boğazlamakta, öldürmeye çalışmakta, bir elleriyle de "mazlum milletler"in önderliği için bayrak sallamaktadırlar. Bu iki tutum birbirine zıttır. Bilim, bu zıtlığı, anlamaya, çözümlemeye çalışır. Bilimin hareket noktası olgular olmalıdır. Halbuki burada, resmi ideolojinin ürettiği bir slogan, yani "mazlum milletler"e örnek olduk, onlara önderlik ettik, sloganı düşüncenin hareket noktası olmaktadır. Bu bilginin doğru olup olmadığından hiç kuşku duyulmamaktadır. Yazı sonunda slogan yine doğrulanmakta, tekrarlanmaktadır.

Bilim olgulardan hareket eder. Olgular arasındaki ilişkileri açıklayıcı varsayımlar kurar. Bu varsayımları, tekrar, olgular aracılığıyla sınar. Mustafa Kemal'in düşüncelerini ve bu düşünceleri değerlendiren görüşleri olgular aracılığıyla sınadığımız zamansa, bunların doğru olmadığı ortaya çıkmaktadır. Çünkü Kemalistler, Kürtlerin kurtuluş mücadelelerine yardımcı olmak şöyle dursun, emperyalizmle işbirliği yaparak Kürdistan'ın bölünmesine ve paylaşılmasına katılmıştır. Emperyalizmle işbirliği yaparak Kürt ulusunun bağımsız devlet kurma hakkının yaşama geçirilmesini engellemiştir. Kürt ulusunun her türlü ulusal ve demorkatik haklarını gasbetmiştir. Devlet terörünü kullanarak yoğun bir asimilasyon politikası uygulamıştır. Toplumsal ve siyasal gerçek bu olduğu halde, yukarıdaki düşüncelerin gerçeğin kendisiymiş gibi kabul edilmesi, artık, bilimsel bir çaba değildir. Resmi ideolojinin isteklerine uygun bir faaliyettir. O halde, bu konudaki düşünceleri bilimin önermeleri olarak değil, slogan olarak değerlendirmek daha doğrudur, kanısındayım.

2. Bu sloganın aksini ileri sürmek yasaktır. Bu sloganı eleştirmek yasaktır, engellenmektedir. Bu sloganları içeren yazılı, sözlü, yazılı basın, radyo, TV gibi kitle haberleşme araçlarında, benzer araçlarda, devlet desteğiyle yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır. Bu iki süreç arasında da derin bir çelişki vardır. Bilim bu derin çelişkiyi de çözmek, anlamak durumundadır.

Profesörler, yazarlar, gazeteciler, hukukçular, generaller bu sloganları tekrarlayıp durmuşlardır. Övmüşlerdir, yeniden üretmişlerdir. Bilimsel bilgi budur, demişlerdir. Bu düşüncelerin aksini ifade edenler, bunları eleştirmeye çalışanlar ise cezaevine konulmuştur. Öyleyse bu sloganların şimdiye kadar, böylesine pervasız bir şekilde tekrarlanıp durması eleştiri yokluğundandır. Bu slogan üretenler, tekrar üretenler ve yaygınlaştıranlar bilmektedirler ki, kendileri hiç kimse veya hiçbir kurum tarafından eleştirilmeyeceklerdir. Eleştirenler, eleştiriye teşebbüs edenler muhakkak cezalandırılacaklardır. Bu konuda ancak övgü söz konusu olabilir. Kendilerinin başkalarını övmesi gibi, başkaları da kendilerini öveceklerdir. Kendilerinin yazdığı serbestçe dağıtılıp satılacak, eleştirenlerinki ise hemen toplatılacak, kovuşturmaya uğrayacaktır. Profesörlerin resmi ideolojiyi bilim diye tekrarlayıp durmaları, bu pervasızlığı sürdürüp gitmeleri, bu konuda herhangi bir eleştirinin olamayacağını bilmelerindendir. Kendisinin eleştirilebileceğini bilen bir kişi veya kurum böylesine fütursuz ve pervasız bir davranış içine giremez.

3. Profesörler, yazarlar, gazeteciler, hukukçular, generaller resmi ideolojinin sloganlarını bilim olarak kabul etmektedirler. Fakat, bu bilgiyi eleştiren herhangi bir kişi, bu eleştirisinden dolayı cezai müeyyide karşısında kalırsa onu da görmezden geliyorlar.

Bu tür kişilere ilişkin duruşma safhalarını, yani, polis sorgulamalarını, iddianameleri, savunmaları, mahkumiyet hükümlerini, Yargıtay onaylamalarını görmezden duymazdan geliyorlar. Fakat yine kendi sloganlarını tekrarlayıp duruyorlar. "Mazlum milletler"e biz önder olduk, onların kurtuluşuna biz ışık tuttuk..." Bu tavır ve davranışlarından dolayı devlet tarafından, bankalar, sanayiciler ve tüccarlar tarafından maddi ve manevi olarak ödüllendiriliyorlar. Halbuki bilim, bu eleştirileri tartışır. Eleştiriler haksızsa haksızlığını belirtir, haklıysa yanlışı tekrarlayıp durmaz. Bu süreci artık, bilimin kavramlarıyla açıklamak zordur. Ahlakın kavramlarını kullanmak gerekir.

Kemalistler bir yandan, "mazlum milletler"e kurtuluş ilhamını biz verdik. Emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı ilk ulusal kurtuluş savaşını biz gerçekleştirdik." diyerek uluslararası kamuoyunda statü edinmeye, değer kazanmaya çalışmaktadırlar, öte yandan da, Kürt ulusunu tarihten ve yeryüzünden silmek için her türlü ırkçı ve sömürgeci politikaları uygulamaktadırlar. Birbirine çok zıt olan bu iki sürecin birlikte yürütülmeye çalışılması, üzerinde dikkatle durulması gereken bir konudur. Türkiye, "mazlum milletler"in önderliğine soyunurken hangi çıkarın peşindedir, Kürtleri ezme ve yok etme politikası sürdürürken hangi çıkarın peşindedir?

4. Öte yandan, resmi ideoloji, sadece Anayasayla, Ceza Kanunuyla korunmuyor. Aynı zamanda, Atatürk'ü koruma kanunu da var. Siyasal Partiler Yasası, Basın Yasası, Toplanu ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası... gibi yasalar da var. "Kürdistan'ın bölünmesinde ve paylaşılmasında Mustafa Kemal İngiliz emperyalizmiyle işbirliği yaptı, demek Atatürk'e hakaret sayılıyor. Fakat, Yunanlılara karşı savaşta Bolşeviklerle işbirliği yaptı, demek bir hakaret sayılmıyor. Çünkü emperyalizm ulusal baskıyı, zulmü, esareti, Bolşevizm ise, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını ve bu uğurda yapılan mücadeleleri akla getiriyor.

Aksi konuşulamayan, aksinin ifade edilmesi yasak olan önermeler bilimsel olamazlar. Aksi ifade edilemeyen önermeler, sadece, ideoloji, slogan olur. Bütün bunların ötesinde, eğer, görüşleriniz eleştirilemiyorsa, sizi eleştirenler cezai müeyyideyle karşı karşıya kalıyorsa, aslında, sizin de özgür olduğunuz söylenemez. Çünkü, o zamana kadar söylediklerinizi ve yazdıklarınızı tekrarlamaktan başka bir yolunuz yok demektir. Özgür Türk profesörlerinin bu süreci de kavramaları gerekiyor.

5. Dikkat edilirse açıkça görülecektir: Gerek profesörler, gerek generaller, gerekse idareciler, bürokratlar, gazeteciler, yazarlar hep aynı kavramları, aynı terminolojiyi kullanmaktadırlar. Aynı kavramlar, aynı coşkuyla, bütün kategoriler tarafından kullanılmaktadır. "Mazlum milletler" kavramı herkes tarafından kullanılmaktadır. Aynı sonuçlara ulaşılmaktadır. Tahlil yöntemi aynıdır. Düşüncenin kareket noktası, kullanılan deliller, varılan sonuçlar.. hep aynıdır. Profesörlerle askerlerin, profesörlerle bürokratların, profesörlerle gazetecilerin, yazarların aynı düşüncede olmaları, aynı analizi yapmaları, düşüncenin nasıl köreldiğini anlatan önemli bir göstergedir. Resmi ideoloji bilimin gelişmesini durdurmakta, beyinleri kötürümleştirmektedir. Doğru bilgi elbette, aynı kavramlar kullanılarak, aynı terminoloji içinde savunulabilir. Çeşitli mesleklerden kişilerin doğruyu savunmaları, doğru bilgileri ifade etmeleri birbirlerine benzeyebilir. Sorun bu değil. Sorun, yanlışlığı apaçık ortada duran bilgilerin aynı kavramlar kul-

lanılarak savunulması. Bu anlatıların benzerliği tesadüf değildir. Benzerlikler resmi ideolojiden kaynaklanmaktadır.

6. Önemli bir konu daha var. Bu da yargıç ile sanık arasındaki ilişkide ortaya çıkıyor. Yargıtay Birinci Hukuk Dairesi Başkanı (şimdi Yargıtay Başkanı) Ahmet Coşar, Atatürk'le ve Atatürkçülükle ilgili görüşlerini açıklamaktadır. Yani O da ötekiler gibi resmi ideolojiyi aynen tekrarlamaktadır. Fakat biz yargıç Ahmet Coşar'ın ve resmi ideolojinin bu görüşlerine katılmıyoruz. Ve bu görüşleri eleştiriyoruz. Eleştirilerimiz cezai müeyyideyle karşılaşıyor. Ahmet Coşar da yargıç olarak bizleri yargılayan bir mevkide yer alıyor. Böylece, yargıç Ahmet Coşar'la aynı düşünmediğimiz, O'nun Atatürk ve Atatürkçülük görüşüne katılmadığımız için cezalandırılmış oluyoruz. Bu sadece bilimin konusu değildir. Hukukun da konusudur. Aynı zamanda ahlakın da konusudur. Anayasa Mahkemesi üyesi Ahmet Erdoğdu için de aynı şeyleri söyleyebiliriz.

Sami Selçuk, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcı Yardımcısıyken, Atatürk ve Atatürkçülük'le ilgili görüşlerini açıklamıştır. (Çürütmeler II Atatürkçülük Çürütmesi, Cumhuriyet, 7 Mayıs 1983; Çürütmeler II Atatürkçülük Çürütmesi, 22 Mayıs 1983; Çürütmeler III Anadil, Cumhuriyet 26 Haziran 1983) Örneğin biz, bu görüşlere de karşıyız, bunlara katılmıyoruz. Fakat bunları ve benzerlerini eleştirdiğimiz zaman da cezalandırılıyoruz. Ve savcı Sami Selçuk bizleri yargılayan bir mekanizmada çok önemli bir görev üstleniyor. Ve O'nunla aynı görüşleri paylaşmadığımız, O'nu eleştirdiğimiz için cezalandırılıyoruz. Ve bu durum bu yargıçları hiç rahatsız etmiyor. Bilimsel bakımdan da rahatsız etmiyor, hukuksal ve ahlaksal bakımdan da. Örneğin, yargıçlar, başkalarının da kendilerini eleştirebileceğini, eleştirilerden dolayı da yargılanmamaları gerektiğini söyleyemiyorlar.

Cumhuriyet Başsavcı Yardımcısı Sami Selçuk (şimdi emekli) Atatürkçülüğün bir ideoloji olmadığını vurgulamaktadır. Şöyle demektedir: Atatürk bilimin gelişebilmesi için her türlü ortamı hazırlamıştır. Bunun için "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir." demiştir. (bk. Atatürk Devriminin Sorunsalı ve Niteliği, Varlık, Sayı 896 Mayıs 1982 s. 3-10, Atatürk Devriminin Tanımı ve Çözümlenmesi, Varlık, Sayı 900 Eylül 1982 s. 3-9)

Bu yanlış bir saptamadır. Atatürkçülük resmi ideolojinin kendisidir. Bunun için de bilimin, düşüncenin gelişebilmesi için gerekli ortamı yok etmiştir. Onun için kanunla korunmaktadır. "Atatürk'ü ve İnkılaplarını Koruma Kanunu" bunun içindir. Kendisini eleştirenlere karşı ceza uygulamaktadır. Bunun en çarpıcı, en açık örneği kuşkusuz Kürdistan Sorunu'dur. Toplumsal ve siyasal eleştirinin olmadığı, eleştirilerin cezai müeyyideyle karşılaştığı bir yerde bilim ortamı nasıl oluşabilir? Burada temel sorun bilimsel tutumla ahlaki tutumun birbirine karışmış olmasıdır. Yargıçlar, kendileri gibi düşünmeyen, kendilerini eleştiren kişilere ceza vermektedirler. Yargıçların kişisel tavırları, sübjektif tutumları ne olursa olsun, durum nesnel olarak böyledir. Yargıç olarak kaldığı sürece bu ilişkilere katılmak zorundadır. Katılmıyorsa, resmi ideoloji onu zaten yargıç yapmaz.

Düşüncelerinden dolayı yargılanan kişilerle yargıçların ilişkileri konusunda sistemin eleştirisinin yapıldığı kuşkusuzdur. Burada söz konusu olan Türk Hukuk Sistemi'dir ve sistemler de kişiler, yargıçlar tarafından temsil edilmektedir. Yargıtay Başkanı Ahmet

Coşar, 1988-1989 yılı, Adalet Yılı'nı açarken yaptığı konuşmada, adli yargı ve askeri yargı arasındaki ikiliğin Türk Hukuk Sistemi'ni yaraladığını belirtmektedir. Askeri yargının kaldırılmasını istemektedir. Askeri mahkemelerde görev yapan yargıçların bağımsız olamayacaklarını vurgulamaktadır. Eyleme dönüşmeyen düşüncelerin suç kabul edilmemesini, bu düşüncelerin yargıya konu olmaması gerektiğini söylemektedir. (Bk. Cumhuriyet, 7 Eylül 1989) Bu düşünceler etrafında önemli bir tartışma açılmıştır.Bunun önemli bir gelişme olduğu açıktır. Fakat bilimle resmi ideoloji arasındaki çelişkiler yasal düzenlemelerle ortadan kaldırılamayacak kadar derin çelişkilerdir. Bu bir zihniyet sorunudur. Zihniyet değişikliğiyse uzun bir demokratik eğitim süreci sonunda oluşur. Kaldı ki Yargıtay Başkanı Yargıç Ahmet Coşar'ın düşüncelerinin "Kürdistan Sorunu"yla ilgili düşünceleri de kapsayıp kapsamadığı belli değildir. Zira Türk aydınları, gayet rahat bir şekilde, "devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü" diyerek düşüncelerine sınır getirebilmektedir.

7. Burada, bilimsel yöntemi yaralayan önemli bir konu daha var: O da resmi ideolojiyi üretenlerin, onun propagandasını yapanların, onu yaygınlaştıranların çeşitli biçimlerde ödüllendirilmeleridir. Devlet, bankalar, sanayiciler, ithalatçı ve ihracatçı tüccarlar bu kişileri ve kurumları sık sık ödüllendirirler. Maddi ve manevi olarak. Resmi ideolojinin propagandası, profesörler, yazarlar, gazeteciler, yargıçlar, askerler vs. tarafından, herkes tarafından yapılmaktadır. Ve bu eylemlerinden dolayı bu kategoriler ödüllendirilmektedir. Resmi ideolojinin eleştirisini yapanlar ise, cezalandırılmaktadır. Tek başına bu olay bile, herhangi bir ülkede, bilimin gelişememesi, beyinlerin körelmesi için yeterli bir nedendir. "Devlet Sanatçılığı" kurumu da bu ilişkilerin farklı bir mekanda tekrarlanmasından başka bir şey değildir.

8. Yukarıda, profesörlerin, yazarların, gazetecilerin, hukukçuların kendileri hakkında yapılan eleştirileri görmezden geldiklerini, vurguladık. Bunun doğal bir süreç olduğunu belirtmek gerekir. Resmi ideolojiyi benimsemiş, onunla maddi-manevi çıkar ilişkileri içine girmiş bir kişi veya kurum neyi eleştirebilir ki? O bakımdan görmezden duymazdan gelmesi, doğaldır, diyoruz. Örneğin, "mazlum milletler"den söz ediyorsun, Kürt ulusundan daha mazlum bir ulus var mı? Halbuki siz Kürtlerin ezilmesini istiyorsunuz dense o profesör veya gazeteci veya yazar ne cevap verebilecek? Bu konuda bir cevabı olabilir mi? İnandırıcı bir konuşma yapabilir mi? Çok zor. Öyleyse, en iyisi duymazdan gelmek, görmezden gelmek.

Eskiden, Türk aydınları, bu tür sorular karşısında, Türkiye'nin böyle bir sorunu yok, herkes Türk'tür diyorlardı. Bunun söylemek günden güne zorlaşıyor. Daha da zorlaşacak. Çok kısa bir zamanda da imkansız hale gelecek. Ama bunlar, soruna demokratik bir çözüm bulunacağı anlamına da gelmiyor.

9. Profesörler bilimin üretilmesi sürecinde olgunun rolünü elbette biliyorlar. Bilimin olguları araştıracağını, olgular arasındaki ilişkileri açıklamaya çalışacağını yazıyorlar, konuşuyorlar. Öğrencilerine bunları anlatıyorlar, onlardan bunları öğrenmelerini istiyorlar. Araştırıcıların isteklerini ve arzularını gerçeklerin yerine koymamaları ge-

rektiğini vurguluyorlar. Yaşanan gerçeklerin, somut gerçeklerin olduğu gibi anlatılmasından taviz verilmemesi gerekir, diyorlar. Fakat Kürdistan Sorunu söz konusu olduğunda bu ilkeler unutuluyor, görmezden geliniyor. Resmi ideoloji yaşanmış ve yaşanan gerçeğin kendisiymiş gibi anlatılıyor. Bu ise dogmatik bir tutumdur. "Mazlum milletler"e kurtuluş yolunu Atatürk gösterdi, "mazlum milletler"e örnek oldu... böyle bir çerçeve içinde değerlendirilebilir. Gerçeği aksettirmediği halde, bu söz Kur'an ayetiymiş gibi, kutsal bir söz gibi tekrarlanıp durmaktadır. Bu kutsal sözü eleştirenler cezalandırılmaktadır. Bu eleştiri elbette Kürt Sorunu açısından yapılmaktadır. Çünkü yaşanmış ve yaşanan gerçeklik Kürt Sorunu'yla ilgilidir.

10. Şöyle bir itiraz yapılıyor. Deniyor ki, sen, profesörlerin, yazarların, gazetecilerin... görüşlerinin bir parçasını alıp eleştiriyorsun. Yazıların küçük bir bölümünü alıp eleştiriyorsun. Bir yazının küçücük bir bölümüyle o yazının veya o kişinin görüşlerinin tamamı nasıl eleştirilebilir? Bunlar yanlış ve yersiz eleştirilerdir. Zira bu düşünceler, profesörlerin, yazarların, gazetecilerin, hukukçuların, askerlerin.. vs. zihin yapılarının bir aynasıdır. Bu küçük pasajlarda ifade edilen görüşler, bu kişilerin düşüncelerini, dünya görüşlerini, yaşam felsefelerini aksettirmektedir. Düşüncelerinin, özü budur. Bunu üç satırda da yazsalar, 3 sahifede de yazsalar, 300 sahifede de yazsalar aynı şeyi yazacaklardır. Çünkü bunlar profesörlerin, yazarların.. düşüncelerinin bir ayrıntısı değildir. Veya, bu kişilerin öteki konulara ilişkin düşünce ve davranışlarıyla bu düşünceleri arasında bir çelişki yoktur. Öteki konulardaki düşünceleri de bu düşünceleri doğrultusunda gelişmektedir. Bu düşüncelerin etrafında veya bunların uzantısı olarak gelişmektedir. Bunlar, bu kişiler için doğruluğundan kuşku duyulamaz, tartışılamaz, eleştirilemez düşüncelerdir. O halde, resmi ideolojiyi tekrarlayıp durmak, Kürdistan Sorunu'nun anlatımından hep uzak durmak, sadece, mevzuat'la ilgili bir sorun değildir. Yani, "kanuni engeller olduğu için konuya sağlıklı bir yaklaşım olmuyor," denemez. Ondan çok daha önemli bir neden vardır. O da, resmi ideolojiyi büyük bir coşkuyla benimsemektir. Resmi ideolojiyi benimseyen, onu haklı ve doğru bulan bir kişinin veya grubun Kürdistan Sorunu'nu incelemeyeceği, sorunu yok sayacağı, görmezden, duymazdan geleceği açıktır.

11. Böyle bir zihinsel yapıyla, "aydınlanma" gerçekleştirilemeyeceği kuşkusuzdur. Zira aydınlanma resmi ideolojiyi eleştirmekle, onun yerine bilimi egemen kılmakla başlar. Resmi ideolojinin varlığını sürdürdüğü bir yerde aydınlanma gerçekleşmez. Veya aydınlanma ancak, resim ideolojiyle mücadele edilerek gerçekleşir. Resmi ideolojinin egemen ideoloji olduğunu unutmamak gerekir. Dünyanın hiçbir yerinde aydınlanma, resmi ideolojiye, egemen ideolojiye övgüler düzülerek gerçekleştirilememiştir.

İleride görülecek, her resmi ideoloji kuşkusuz egemen ideolojidir. Fakat her egemen ideolojinin resmi ideoloji olduğu söylenemez. Bu farklılıktaki en önemli kriter cezai müeyyide kriteridir. Resmi ideoloji cezai müeyyide içerir.

Prof. Dr. Bedia Akarsu, "Üniversite İdesi Üzerine" başlıklı yazısında (*Cumhuriyet*, 11 Aralık 1985) şöyle diyor: "Çoğunlukla sanıldığının tersine Ortaçağ'da büyük bir kültür yaşamı var. Ama bu kültür kendi içine kapalı, araştırmaya açık olmayan bir fel-

sefeye dayalı. Bu felsefe her şeyden önce öğreticidir, araştırıcı değil. Bu felsefe doğruları aramaz, çünkü ona zaten sahip olduğuna inanır. Bu da kutsal kitaplarda ve bu kitapların yanında Yunan filozoflarının, özellikle Platon ve Aritotoles'in yapıtlarında vardır."

Bu sözler Kemalizm için de aynen tekrarlanabilir. Çünkü doğrular zaten Mustafa Kemal'in sözlerine, yazılarında vardır. Önemli olan onları öğrenmek ve başkalarına öğretmektir. Her ne kadar Kemalizmi, yani Atatürk'ü ve Atatürkçülük'ü inceleyen pek çok araştırma kurumları, enstitüler kurulmuşsa da, bunlar araştırma, inceleme kurumları değildir. Bu kurumlara verilen görev Atatürk'ü ve Atatürkçülük'ü övme ve bu düşünceleri yaygınlaştırmadır. Çünkü araştırma, inceleme eleştiriyi de içerir. Eleştiri yasak ve cezai müeyyide altında olduğuna göre, geriye sadece övmek kalıyor... Bu durum İngiliz Profesör, Dr. Paul Stirling tarafından çarpıcı bir şekilde ifade edilmektedir. Türkiye İş Bankası, 17-22 Mayıs 1981 tarihleri arasında, Ankara'da Uluslararası Atatürk Sempozyumu düzenlemiştir. Bu sempozyuma yerli ve yabancı pek çok profesör ve araştırmacı davet edilmiştir. Dr. Paul Stirling de davetliler arasındadır. Paul Stirling bu sempozyumda yaptığı konuşmaya şöyle başlamıştır: "Burada, Mustafa Kemal'in hatıratını övmek ve yüceltmek için bir araya gelmiş bulunan kişiler arasına katılmaya değer bulunmuş olmamdan dolayı hem şaşkınlık hem kıvanç duyuyorum. Böyle bir insanı anmak, o'nu anarken Türkiye'yi yüceltmek için çağrılmış olmak ve bunu böyle bir toplulukta yapmak benim için bir onur kaynağıdır." (Cumhuriyet Türkiye'sinde Toplumsal Değişme ve Toplumsal Denetim, Bildiriler Tartışmalar, kitabı içinde, y.a.g.e. s.543).

Görüldüğü gibi burada önemli olan övgüdür, yüceltmedir. Böyle bir süreçte eleştiri elbette söz konusu olamaz. Bu sözleri için hiçbir eleştirinin söz konusu olamayacağı biçiminde yorumlamamak gerekir. Bazı temel konulara kesin olarak dokunmamak kaydıyla ufak-tefek eleştiriler elbette yapılabilir. Kürt Sorunu temel konulardandır.

Prof. Dr. Bedia Akarsu, yukarıda sözü edilen yazısına şöyle devam etmektedir: "Ortaçağ-İslam dünyasında olsun, Hristiyan dünyasında olsun kutsal kitaplardaki doğrulukla Yunan filozoflarının yapıtlarındaki doğruluğun birbirinin aynı olduğuna inanır. Bundan böyle Ortaçağ felsefesi bir din felsefesidir. Felsefenin görevi de dinsel doğmaları, Ortaçağ'ın dinsel anlayışını bitakım sağlam çerçevelere yerleştirmektir. Doğrular kitaplardan öğrenilebilir."

Türkiye'de 1920'li yıllar söz konusu olduğu zaman Mustafa Kemal'in yazdıkları ve söylediklerivle gerçeğin aynı olduğu kabul edilir. Önemli olan yazılan ve söylenen bu şeyleri iyi öğrenmektir. Araştırma ve İnceleme Enstitüsü gibi kurumlar bunun için vardır. Eleştirinin böyle bir süreçte yeri yoktur. Ortaçağ'ın dinsel doğmalarıyla, günümüzün laik görünen fakat aynı derecede katı olan resmi ideolojilerinin pek farklı olmadığını ifade etmeye çalışıyorum. Ortaçağ'da kutsal kitaplarda yazılanlar eleştirildiği zaman veya kutsal kitaplarda yazılanlara inançsızlık belirtildiği zaman Kilise hemen harekete geçiyordu. Günümüzde de Kemalizm eleştirildiği zaman, yani Kürt Sorunu açısından eleştirildiği zaman, aynı hassasiyetle, devlet hemen harekete geçmektedir. Kemalizmi eleştirenler veya Kemalizme inançsızlık belirtenler cezai yaptırımla karşı karşıya kalmaktadır.

"İnsanın her türlü inançtan sıyrılarak kendine, usuna güvenip kendi usuna dayanarak yaşamı kavramaya, düzenlemeye çalışması Aydınlanma çağı'nda daha bir gelişmiş,

günümüzde doruğuna erişmiştir. Ama, bu Batı'da kolay olmamıştı. Bilimsel düşünüşün, her türül inanç ve geleneklerden bağımsız olan özgür düşüncenin egemen olması için insanlık yüzyıllar boyu savaşmış, pek çok da kurban vermiştir. Ama sonunda uygar ülkelerde bu savaş kazanılmış, eğitim öğretim laik bir temele oturtulmuş, araşurma ve düşünme özgürlüğü sağlanmıştır."

"Bilimsel düşünüşe dayalı çağdaş üniversite idesi... ancak 19. yüzyılda gerçekleşebilmiştir. Yalnız eskiyi bilen, okuyan değil, aynı zamanda araştıran, arayan insan tipi ortaya çıkınca, eski bilgin (alim) tipinin yerini araştırıcı insan tipi alacaktır, artık. Yeni kuşakların da üniversitede araştırıcı olarak yetiştirilmesi gerekiyordu. Araştırma çağdaş üniversitenin temelidir. Araştırıcılık idesi de çağdaş üniversitenin temel idesi olmuştur. Bilimin durmadan gelişmesi, ilerlemesi, boyuna yenilenmesi, araştırıcıların varlığını da gerektiriyor, üniversite öğretim üyelerinin de birer araştırıcı olmasını zorunlu kılıyordu. Kendisi araştırıcı olmayan, araştırıcı olarak yetişmemiş bir kimseden yeni araştırıcılar yetiştirmesi de beklenemezdi.

"Ama (bizde) üniversite idesinin içeriğinin değişmesi çağdaş üniversite idesine dayalı bir üniversitenin kurulması, Avrupa'dakinden ancak 150 yıl sonra, Atatürk'ün 1933'deki üniversite reformu ile gerçekleşebilmiştir... Üniversitelerimizde bilimsel düşünüş bu yıllardan sonra egemen olmuştur."

Prof. Dr. Bedia Akarsu'nun, Batı'da özgür düşüncenin, araştırıcı kişiliğin, üniversite düşüncesinin gelişmesiyle ilgili olarak ileri sürdüğü düşünceler elbette yerindedir. Fakat, Türkiye'de 1933 yılından itibaren, üniversitede bilimsel düşüncenin egemen olmaya başladığı yolundaki düşünceleri doğru değildir. Türk üniversitelerinde bilimsel düşünce hiç bir zaman egemen olmamıştır. Bazı konuların incelenmesinin yasaklanmış olduğu bir yerde, çağdaş üniversite gelişemez. Araştırıcı kişilik gelişemez. Böyle bir yasağın yok farzedilmesi, görmezden gelinmesi hiçbir çözüm olamaz. Bu sadece, araştırıcı ve özgür kişilikten ne kadar uzak bir yapı, bir zihniyet sergilendiğini gösterir.

Prof. Dr. Bedia Akarsu, "Yaratıcı İnsan Yetiştirmek" başlıklı yazısında, (*Cumhuriyet*, 8 Kasım 1985) doğmalara, kalıplaşmış düşüncelere, sloganlara önem vermemek gerektiğini belirtmektedir. Yaratıcı insanın ancak, özgürlük ortamında ortaya çıkabileceğini vurgulamaktadır. Resmi ideolojinin kısıtlamaları karşısında özgürlükten söz edilebilir mi? Resim ideoloji yaratıcı insanın gelişmesine engel olmaz mı?

Örneğin Sayın Profesör, üniversiteye ilişkin görüşlerini ifade ediyor. Herhangi bir kişi de bu görüşleri eleştirebilir. Bazı olgulardan hareket ederek, bu görüşlerin gerçeği aksettirmediğini söyleyebilir. İşte, herhangi bir kişi Sayın Profesörün görüşlerini eleştirebiliyorsa ve eleştirisinden dolayı cezai müeyyideyle karşılamıyorsa, araştırma, inceleme ortamı var, demektir. Bilim ancak böyle bir ortamda gelişebilir. Biz, Türkiye'de bilim ortamının olmadığını söylüyoruz. Siyasal ve toplumsal eleştirinin cezai müeyyideyle karşılaştığı bir yerde araştırma ve incelemenin gelişemeyeceğini söylüyoruz. Örneğin, Sayın Profesörün görüşlerini veya benzer görüşleri eleştirdiğimiz zaman cezai müeyyideyle karşı karşıya kalıyoruz. Bilim ortamını, araştırma ortamını yok eden de resmi ideolojinin bu tutumudur. Bu süreç profesörlerin de özgür olmadığını gösterir. Çünkü resmi ideolojinin çizdiği çerçeveyi hiçbir zaman aşamayacak demektir. O halde profesörler esas olarak somut konulara ilişkin kısıtlamalara karşı tavır ve davranış geliştirmek durumundadırlar. Olmayan bir ortama varmış gibi övgüler düzmek bilimsel

olmadığı bir yana ahlaki bir tutum da değildir. Bu işkencelerin toplumu kasıp kavurduğu bir zamanda, devlet ve hükümet yöneticilerine, insan haklarına pek riayet ediyorlar, diye övgüler düzmeye, madalyalar vermeye benzer. Şu da var: Bilim ortamı yok diye, bilimsel inceleme yapılmayacak, bu ortamın oluşması beklenecek değildir. Yapılacaktır. Sonuçlarına da katlanılacaktır.

Prof. Dr. Bedia Akarsu, "Atatürk'ün Özgün Görüşleri" (*Cumhuriyet*, 10 Kasım 1982) isimli yazısında, Atatürk'ün savunduğu düşüncelerin bütün "mazlum milletler"in davası olduğunu bunun için de evrensel olduğunu vurgulamaktadır. Biz, Kürt Sorunu ortada dururken, bu düşüncenin ileri sürülemeyeceğini anlatmaya çalışıyoruz. Resmi ideolojiye karşı çıkmadan, onu eleştirmeden bilimin üretilemeyeceğini ifade etmeye çalışıyoruz. Mustafa Kemal'in yazdıklarını, söylediklerini öğrenmek, öğretmek araştırıcılık değildir. Araştırıcılık örneğin, Kürtler konusunda ortaya çıkmaktadır. Prof. Dr. Bedia Akarsu, Türk üniversitesinde bilimsel düşüncenin Atatürk'le birlikte egemen olmaya başladığını söylemektedir. Bizse, Türkiye'de bilimin gelişmesini engelleyen etkenin resmi ideoloji yani Kemalizm olduğunu belirtmekteyiz. Türkiye'de bilim, ancak, bu zıtlığın çözümü sonucu gelişebilir, ilerleyebilir. Bu ilişkiler çerçevesinde de belirli bir yerde duran cezai müeyyide olgusunu yine belirtmekte yarar vardır. Resmi ideoloji kanunla korunmaktadır. Egemen ideolojinin kanunla korunduğu, buna karşı olan düşüncelerin ve eleştirilerin cezalandırıldığı bir yerde bilim nasıl gelişebilir? Prof. Dr. Bedia Akarsu ve öteki profesörler sık sık bilimsel araştırmaya duyulan ihtiyaçtan söz etmektedirler. Olgulara sadık kalmadan, olguları yok sayan, çarpıtan resmi ideolojiyi överek bilimsel çalışma yapılabilir mi? Böyle bir çaba sonunda üretilen bilgiler bilimsel olur mu?

Prof. Dr. Macit Gökberk, Prof. Dr. Suat Sinanoğlu, Prof. Dr. Yavuz Abadan, Prof. Dr. Tarık Zafer Tunaya, Prof. Dr. Toktamış Ateş, Prof. Dr. Faruk Erem, Prof. Dr. Bedia Akarsu gibi profesörler, Melih Cevdet Anday, Vedat Günyol gibi yazarlar, gazeteciler, Mustafa Kemal'le birlikte Türkiye'nin bir aydınlanma dönemi yaşadığını belirtmektedir. Resmi ideolojiyi överek, yücelterek, aydınlanma gerçekleşebilir mi? Aydınlanma, egemen ideolojiyi, yerleşik düşünce kalıplarını, bu konudaki inançları, tavır ve davranışları eleştirerek başlamaz mı?

Prof. Dr. Muammer Aksoy, Prof. Dr. Haluk Ülman, Prof. Dr. Yavuz Abadan ve öteki profesörler, yazarlar, askerler vs. Atatürk'ün "Mazlum milletler"e kurtuluş ve özgürlük yolunda ilham verdiğini, onlara örnek olduğunu vurgulamaktadırlar. Kürt Sorunu'nu göz önüne alsalar yine aynı düşünceyi ileri sürebilirler mi? Veya Kürt Sorunu dikkate alındığı zaman ne söyleyebilirler? Prof. Dr. Muammer Aksoy'un, Prof. Dr. Haluk Ülman'ın, öteki profesörlerin ve yazarların, Kürdistan'ın bölünmesi ve paylaşılması, Kürt ulusuna böl-yönet politikası uygulanması konularındaki düşünceleri nedir? "Bu konuda düşünmek yasaktır." buyurmasına itibar edilebilir mi?

Yargıtay Birinci Hukuk Dairesi Başkanı, şimdi Yargıtay Başkanı Ahmet Coşar'ın bu konulardaki düşünceleri nedir? Cumhuriyet Başsavcı Yardımcısı Dr. Sami Selçuk'un (şimdi emekli), Anayasa Mahkemesi Üyesi Ahmet Erdoğdu'nun (şimdi emekli) düşünceleri nedir? Ahmet Coşar'ın, Sami Selçuk'un, Ahmet Erdoğdu'nün ve benzer yargıçların, resmi ideolojiyi eleştirenleri cezalandırmaktan başka bir seçenekleri yok mudur?

Prof. Dr. Bülent Daver, "Atatürkçülük, ülkücülük, milli benliğini bulma, öz değerlerini kendi eliyle yaratma dileğidir." demektedir. Bunun da evrensel bir düşünce olduğunu ifade etmektedir. Kürtlerin ulusal benliğine kavuşmasına engel olan, en önemli özelliklerinden biri bu olan bu düşünce ve eylem nasıl evrensel olabilir? Prof. Dr. Bülent Daver, Kürt Sorunu dikkate alındığında bu görüşlerini yine ifade edebilir mi?

Prof. Dr. Hamza Eroğlu, Prof. Dr. Mehmet Gönlübol, Ord. Prof. Reşat Kaynar, Prof. Dr. Suna Kili, Prof. Dr. Ömer Kürkçüoğlu, Prof. Dr. Utkan Kocatürk, Prof. Dr. Emre Kongar gibi profesörler, Atatürk'ün milliyetçilik anlayışının bütün milletlerin bağımsızlık kazanmalarına, yönelik olduğunu, uyanan Doğu'nun ve uyanan Afrika'nın bağımsızlık mücadelelerinde bu düşüncelerin çok büyük payının olduğunu belirtmektedirler. Kürtler olgusunu da bir olgu olarak analizlerine katsalar, profesörler aynı düşünceleri ileri sürebilirler mi? Analizlerine Kürt Sorunu'nu da katıkları zaman ne diyebilirler?

Kemalizmin Kürt Sorunu açısından incelenmesi çok mu önemlidir? Elbette çok önemlidir. Prof. Dr. Nazif Kuyucuklu'nun çok açık bir şekilde belirttiği gibi, Kemalistlere göre, Kemalizmin en önemli özelliği, en başta gelen özelliği, "mazlum milletler"in kurtuluşlarına önderlik yapmasıdır. Onlardaki özgürlük ve bağımsızlık ateşini yakmasıdır. Böyle olunca, Doğu'nun en "mazlum milletler"inden biri olan Kürtlerin bu görüş açısından incelenmesi gerekli olmaktadır.

Prof. Dr. Özer Ozankaya, Prof. Bahri Savcı, Prof. Dr. Turhan Feyzioğlu, Prof. Dr. Mümtaz Soysal, Prof. Dr. Cahit Tanyol, Prof. Dr. Tarık Zafer Tunaya, Prof. Dr. Haluk Ülman, Ord. Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, Türkiye'nin Üçüncü Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Emekli General Cemal Erginsoy, Emekli General Suat İlhan, Şevket Süreyya Aydemir gibi kişiler, Doğu Sorunu'nun aslında sömürgeci Batı tarafından yaratılan bir sorun olduğunu vurgulamaktadırlar. "Mazlum milletler"in Atatürk'ün düşünce ve eyleminden ilham alarak Batı sömürgeciliğine karşı mücadele ettiklerini belirtmektedirler. Profesörler ve yazarlar bu düşüncelerini, kuşkusuz Kürt Sorunu'nu dikkate almadan, onu yok farzederek ifade etmişlerdir. Kürdistan'ın bölünmesi ve paylaşılması ise, 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Ortadoğu'nun ortasında cereyan etmiş en önemli olgulardan biridir. Ve bu oluşumda Kemalistler İngiliz emperyalizmiyle ve Fransız emperyalizmiyle işbirliği yapmışlardır. Ve Kürdistan devletlerarası sömürge durumuna getirilmiştir. Kürdistan 1950'li yıllara kadar, İngiliz, Fransız, Türk, Arap ve Fars sömürgeciliğinin, 1960'lı yıllardan itibaren de Türk, Arap ve Fars sömürgeciliğinin denetimi altındadır. Bu koşullarda "mazlum milletler" görüşünün yeniden değerlendirilmesi gerekmez mi?

Atilla İlhan, İlhan Selçuk, Uğur Mumcu, Nadir Nadi gibi yazarlar, gazeteciler, Atatürkçülük'ün "mazlum milletler"in Batılı emperyalizmine karşı ilk başkaldırışı olduğunu vurgulamaktadırlar. Kürdistan'da uygulanan İslam sömürgeciliğini nasıl değerlendirmek gerekir? Kaldı ki, Kürdistan sömürge bile değildir. Kürdistan'ın siyasal statüsü sömürgelerden bile çok çok düşüktür. Kürt ulusunun siyasal statüsünü bilimin kavramlarıyla açıklamak çok zordur. Kürt ulusu, emperyalistlerce ve onların Ortadoğu'daki işbirlikçilerince namusu gasbedilmiş bir ulustur.[2]

"Hıristiyan, Batılı, Beyaz Emperyalizm"den söz ediliyor. Bu kavramla, İslam toplumlarına karşı uygulanan emperyalizmin ve sömürgeciliğin şiddeti anlatılmak isteniyor.

Halbuki İslam devletlerinin Kürdistan'da uyguladığı sömürge politikaları İngilizlerin ve Fransızların İslam ülkelerinde uyguladığı sömürge politikalarından çok daha ağırdır. İslam devletleri Kürt ulusunun imhasını hedef almışlardır. Ve bunun için Türkiye ve Irak örneğinde olduğu gibi birbirleriyle çok sıkı bir işbirliği halindedirler. Kürdistan'a kimyasal silahlarla saldırmaktadırlar, Kürtleri, kadın, çocuk, yaşlı demeden sınır boylarında zehirli gazlarla, napalm bombalarıyla boğmaya çalışmaktadırlar. İslam devletleri, yani Kürdistan'ı ortak sömürge olarak kullanan devletler, "Hıristiyan, Batılı, Beyaz Emperyalizm"den öğrendikleri sömürge tekniklerini daha da geliştirerek, daha da ağırlaştırarak uygulamaktadırlar. "Hıristiyan, Batılı, Beyaz Emperyalizm"e rahmet okutmaktadırlar. Örneğin, "Hıristiyan, Batılı, Beyaz Emperyalizm" Arap ülkelerinde soykırım uygulamıyordu. İslam devletleriyse Kürdistan'da soykırım uyguluyorlar. Ve bunu sık sık tekrarlıyorlar. Bunun için birbiryeriyle yoğun bir işbirliğine giriyorlar.

Neden böyle oluyor? Gayet açık. Çünkü, "Hıristiyan, Batılı, Beyaz Emperyalizm" sömürge ülkeleri ve sömürge toplumlarını, sanayisiyle, para-banka sistemiyle, ticari ilişkileriyle, rahat bir şekilde denetleyebiliyorlar. Yerli toplumların ulusal kimliklerini yok etmek diye bir sorunları yok. Bunlar ise, toplu kaba kuvvetin, kıyımların, mümkün olduğu kadar az kullanılmasını gerektiriyor. Kürdistan'ı ortak sömürge olarak kullanan devletler ise, gelişmiş bir sanayiye, para-banka sistemine sahip değiller. Halk yığınlarını, onlardan gelebilecek ulusal ve demokratik talepleri ancak polis ve jandarma gücüyle baskı altında tutabiliyorlar. Kaldı ki, bu devletlerin Kürtlerin ulusal kimliğini yok etmek diye bir amaçları da var.

Kürtler bu tür sömürge uygulamalarına çeşitli biçimlerde şiddetle karşı çıkıyorlar. Böyle olunca, Kürdistan'ı sömürge denetimi altında tutma görevi zorlaşıyor. Kanlı oluyor. Sık sık soykırımlar yaşanıyor, o halde, Türk aydınları, "Hıristiyan, Batılı, Beyaz Emperyalizm" derken kendi devletlerinin, kendi devletlerinin sıkı bir şekilde işbirliği içinde olduğu devletlerin Kürdistan'da sürdürdükleri çok ağır sömürge politikalarını dikkatle, sabırla incelemek durumundadırlar.

Prof. Bahri Savcı, her türlü hakları elinden alınmış "mazlum milletler"in emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı direnmesinin ve isyanından söz etmektedir. 19 Mayıs 1919'da başlayan sürecin bu olduğunu vurgulamaktadır. Fakat bu süreç, Kürt ulusunun her türlü demokratik hak ve özgürlüklerinin gasbıyla sonuçlanmıştır. O zaman her türlü demokratik hakları ve özgürlükleri gasbedilmiş Kürt ulusunun direnme ve isyan hakkı yok mudur? Prof. Bahri Savcı ve öteki profesörler bu konuda ne diyorlar?

Profesörler, yazarlar, Mustafa Kemal'in, sömürgeciliğin yeryüzünden er-geç silineceğini söylediğini de belirtmektedirler. Türk Kurtuluş Savaşı'yla birlikte sömürgeciliğin yeryüzünden silinmeye başladığını da vurgulamaktadırlar. Öyleyse, Kürdistan'da, Türkler, Araplar ve Farslar tarafından ortaklaşa bir şekilde sürdürülen sömürgeciliği nasıl değerlendirmek gerekir? Sözler, kelimeler hep sömürgelerin, "mazlum milletler" in kurtarılmasıyla ilgilidir. Fiili durumda ise, bir sömürge kurulduğunu görüyoruz. Kürdistan sürgesi. Devletlerarası sömürge. Sözler, kelimeler hep, ezilen milletlerin kurtarılması, onların özgürleştirilmesi yönündedir. Ezilen Türk milletinin emperyalizme karşı mücadelesi sonunda özgürlüğüne kavuştuğu söylenmektedir. Bu sürecin sonunda ise, Kürt ulusunun baskı altına alındığını görüyoruz. Kürt ulusunu baskı altına alan, ona sömürgecilik uygulayan Türk ulusunun özgür olduğu söylenebilir mi? Başka bir ulusu

ezen ulus özgür olabilir mi?

Prof. Dr. Ahmet Mumcu, emperyalistler tarafından parçalanmış bir vatanın kurtarılmasından söz etmektedir. Halbuki bu sürecin sonunda Kürdistan emperyalistlerle işbirliği yapılarak bölünmüş, parçalanmış ve paylaşılmıştır. Türkiye'de bilim ancak, bu derin çelişkilerin çözümlenmesi sonucu gelişebilir.

Prof. Dr. Cahit Tanyol, "emperylizmle savaş" söz konusu edildiği zaman, Kemalizmin düşünce vey eylemini Bolşeviklerin düşünce ve eylemine nazaran daha ön plandadır, diyor. Bu düüncenin olgusal dayanakları nedir, acaba? Kürdistan'ın bölünmesi ve paylaşılması konusunda emperyalistlerle işbirliği yapmak mı?

Prof. Dr. Faruk Erem, Atatürk'ün büyük bir hümanist olduğunu, özgürlük ve eşitliği en iyi şekilde birleştirdiğini söylemektedir. Milliyetçiydi, ama ırkçı değildi, demektedir. Kürt ulusal özelliklerini yok etmek için her türlü çabayı harcamak, Kürtlere ve Türk dilini ve Türk kültürünü dayatmak, ırkçılık değil midir? Ulusal benliğinden, öz benliğinden ısrarla uzaklaştırılmaya çalışılan bir ulusun özgür olduğundan nasıl söz edilebilir? Böyle bir ulus onu baskı altında tutan bir ulus ile nasıl eşit olabilir? Bütün bunların ötesinde, başka bir ulusa baskı uygulayan, onu egemenliği altında tutmaya çalışan bir ulusun özgürlüğünden söz edilebilir mi?

Prof. Dr. İsmet Giritli, UNESCO'nun, Atatürk'ün, 100. Doğum yıldönümü dolayısıyla düzenlediği kutlama törenlerinden söz etmektedir. UNESCO, Mustafa Kemal Atatürk'ü, sömürgeciliğe ve emperyalizme karşı verilen kurtuluş savaşlarının ilk önderi diye selamlamaktadır. Birleşmiş Milletler'e bağlı bir kurum olan UNESCO'nun bu tavır ve davranışı, bu düşüncesi, Mustafa Kemal'in düşünce ve eyleminin bunlar olduğunu göstermez. Bu sadece, Birleşmiş Milletler'in Kürdistan Sorunu'ndan ne kadar uzak durduğunu, uzak durmaya çalıştığını göstermir. Halbuki Kürdistan devletlerarası bir sömürgedir. Ortak sömürge Kürdistan'ın istemlerini görmezden, duymazdan gelmek, sömürgecilerin politikalarını benimsemek, teşvik etmek, Birleşmiş Milletler'in çürümesini, işlevsiz ve etkisiz kalmasını hızlandıracak temel olgulardan biridir. Resmi ideoloji olan, ancak kanunla korunabilen, kendisini eleştirenleri cezalandıran bilimin ve düşüncenin gelişimini engelleyen, baskı altında tutan bir görüşün, az gelişmiş ülkelere örnek diye sunulması büyük bir talihsizliktir.

Yukarıda belirtmeye çalıştık. Profesörlerin, yazarların, hukukçuların, gazetecilerin, generallerin... Mustafa Kemal'in düşüncelerini ve eylemlerini değerlendiren düşünceleri bilimsel değildir. En başta, olgudan hareket etmedikleri, olguyu değerlendirmedikleri, olguyu yok saydıkları için bilimsel değildir. Hiç unutulmaması gereken bir konu var: Resmi ideolojiyi değerlendiren yukarıdaki kişileri veya benzer kişileri eleştirenler cezai müeyyideyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Eğer bir ülkede, bir düşünce, bir ideoloji kanunla korunuyorsa, o ülkede bilim gelişmez. Bu durum bilimin gelişmesindeki en büyük engeldir. Somut olgularla her zaman sınanan ve doğruluğu saptanan bu düşünceyi profesörlerin, yazarların, hukukçuların... hiç unutmamaları gerekir. Bu süreç aslında, profesörlerin, yazarların, hukukçuların, gazetecilerin... özgürlüğünü de yok eden, kısıtlayan bir durum yaratmaktadır. Çünkü, resmi ideolojiyi övmek, yüceltmek, "işte bilim budur" demek, özgürlük değildir. Resmi ideolojiyi öğrenmek, öğretmek, yayılması için çalışmak araştırıcılık değildir. "Mazlum milletler" konusundaki sözler, sömürgeciliğe karşı olmaktan, sömürgeciliği yıkmaktan söz eder. Fiili durum

ise, bu sürecin sonunda, Kürdistan'ın sömürgeleştirildiğini gösterir. "Mazlum milletler", "ezilen milletler" konusu etrafında oluşturulan söylem, bu milletlerin kurtarıldığını, özgürlüklerine kavuştuklarını ifade etmektedir. Fiili durum ise, bu sürecin sonunda Kürt ulusunun baskı altına alındığını, ezildiğini gösteriyor. "Mazlum milletler" le ilgili düşünceler, emperyalistlerce parçalanan bir vatandan, emperyalistlere karşı verilen savaştan söz eder. Fiili olarak ise, bu sürecin sonunda Kürdistan'ın bölünüp paylaşıldığını, Kürt ulusuna böl-yönet politikası uygulandığını görüyoruz. Bu süreci daha etkili bir şekilde gerçekleştirebilmek için emperyalistlerle işbirliği yapıldığını da görüyoruz. Öyleyse, "mazlum milletler"le ilgili görüşler bilimsel görüşler değildir. Bunlar, sadece ideolojik kabullerdir. Yani ideolojik gerçeklerdir. Devlet çeşitli baskı mekanizmalarıyla bunların öğrenilmesini ve bilinmesini istemektedir. Bilimi de yalancı şahit gibi kullanmaktadır. Profesörler bu tavır ve davranışın vazgeçilmez elemanlarıdır. Bu ideolojik kabuller profesörler tarafından gerçeğin kendisiymiş gibi gösterilmektedir. Ve profesörler bu bilgilere, "bilim" demektedirler. Bu bilim adına onarılamaz bir yanlıştır. Bu kuşkusuzdur. Fakat profesörler gerçekleri dile getirenlerin uğradığı baskılar karşısında da sessizdirler. Bu baskıları görmezden duymazdan gelmektedirler. Bu da sorunun ahlaki yanıdır. Aslında sorunun bilimsel yanı ve ahlaki yanı bir bütündür. Yalanın propagandası için böylesine koşullanan kişiler gerçeği ifade etmeye çalışan kişilerin yanında yer almazlar. Gerçekleri, somut gerçekleri ifade etmeye çalışan kişilerin düşünce ve tavırları, bu tür kişilerin düşüncelerini, tavır ve davranışlarını deşifre eder.

Araştırıcılar bu çelişkileri sapmaları çözümlemek durumundadırlar. Bu çelişkilerin çözümü bilimi ilerletecek önemli bir güç yaratır. Öte yandan cezai müeyyidelerle bu konuların araştırılmasını engellemek de artık olası değildir. Profesörlere, yazarlara, gazetecilere,.. ısmarlama yazılar yazdırmak, onları maddi ve manevi ödüllere garketmek, artık, sorunu gizleme gücüne sahip değildir.

Burada son olarak, Mehmet Ali Aybar, Mihri Belli, Mahir Çayan gibi Marksist ve Marksist-Leninist önderlerin "Bağımsızlık" konusundaki düşünceleri üzerinde durmak gerekir. Bu önderler, Mustafa Kemal tarafından, Misak-ı Milli sınırları içinde kurulan Türk Devleti'nin bağımsız bir devlet olduğunu vurgulamaktadırlar. "Bağımsız Türkiye" sloganını en devrimci şiar olarak benimsemektedirler. Mustafa Kemal önderliğinde, Ermenilere ve Yunanlılara karşı yapılan savaşın, anti-emperyalist ve anti-sömürgeci bir savaş olduğunu söylemektedirler. Bu düşünceler, Kürdistan sorunu açısından elbette incelenmelidir. Çünkü, Ermenilere ve Yunanlılara karşı savaş sürdürülürken Kürtlere karşı da çok önemli operasyonlar gerçekleştirilmiştir. Bu siyasal önderlere sorulacak temel sorular şunlar olmalıdır. Kürdistan'ı bölen-paylaşan, bunun için İngiliz ve Fransız emperyalizmiyle işbirliği yapan, Kürt ulusuna böl-yönet politikası uygulayan hareket nasıl anti-emperyalist, Anti-sömürgeci olabilir? Kürt ulusuna karşı ezme politikaları izleyen bir ulus nasıl özgür olabilir? Bunlar Türk solunun 1960'lı yılların sonlarında ve 1970'li yılların başlarında ne kadar zayıf ve cılız temeller üzerinde yüksediğini de gösterir. Kürt Sorunu'nun varlığı biliniyor, fakat sorunun içeriği hakkında sağlıklı bilgiler yok. Sorunun ele alınışındaki tutum ve davranışlar da sağlıklı değil.

Bunun yanında Kürt solununda, sorunun tam anlamıyla bilincinde olduğunu söylemek olası değil. Örneğin Türk solunun liderlerine şu sorular hiç sorulamamıştır: "Kürdistan böylesine bölünmüş ve paylaşılmışken, bunun önemli bir parçası da Türkiye

sınırları içinde tutulurken ve bu siyasal statüko ısrarla sürdürülürken Türkiye nasıl bağımsız olabilir?" 1960'lı yılların sonlarını hatırlayalım. Kürt dili ve Kürt kültürüyle ilgili istekler "bölücülük" olarak değerlendiriliyor. Ayrı bir Kürt örgütlenmesi gerçekleştirilmeye çalışıldığı zaman, Kürtlere, "... Siz emperyalizmin ekmeğine yağ sürüyorsunuz. Emperyalistlerin politikası böl-yönet politikasıdır. Emperyalizmin bu oyunlarını boşa çıkarmak, aynı örgüt içinde yer almak zorundayız. Başka bir örgüte gerek yoktur. Bölücülük yapmamalıyız. Bir ve bütün olmalıyız." diyorlardı. Bu suçlamalara karşı Kürtler de kendilerini "... Bölücü değiliz, Marksizmi-Leninizmi sizin kadar biz de biliyoruz." diyerek savunmaya çalışıyorlardı. Fakat, "... Böl-yönet politikası elbette emperyalizmin politikasıdır. Fakat, bölünen ve paylaşılan Kürdistan'dır. Böl-yönet politikası Kürt ulusuna uygulanmıştır. Esas bölücülük Kürdistan'da yapılmış, bölünen paylaşılan Kürdistan olmuş... Ve bunları, sizlerin, devrimci, anti-emperyalist diye öve öve bitiremediği Kemalistler gerçekleştirmiş. Hem de emperyalistlerle işbirliği yaparak.." diyemiyorlardı.[3] O zamanlar, böyle soruların sorulamamış olması, benzer analizler yapılamaması, tarih bilincinin ve toplum bilincinin eksikliğindendir. Tarih bilinci ve toplum bilinci de belirli bir birikim sonucu oluşur.1971 Doğu Duruşmaları, Kürtlerin, Türkiye'deki, Ortadoğu'daki ve dünyadaki siyasal statülerini anlamada, bu statülerini sorgulamada önemli bir dönüm noktası olmuştur. 1971 Doğu Duruşmaları'ndan sonra Kürtler, Kürdistan'ı, Kürt toplumunu, yeniden kavramaya, yeniden yorumlamaya başlamışlardır. Kürt tarihinin bizzat kendileri tarafından yazılması gereği üzerinde durmuşlardır. Ulusal kimlikleri konusunda derin ve yaygın bir soruşturma süreci içine girmişlerdir. Bu süreç, derinleşerek, yaygınlaşarak sürüp gitmektedir. Bu arada, Türk solunda artık, 1960'lı yılların sonlarındaki, 1970'li yılların başlarındaki Türk solu değildir. Kürtlerdeki ideolojik ve politik bilinçlenme, Türk solunun da, Kürt sorununa daha dikkatli ve daha samimi yaklaşmaları sonucunu getirmektedir. Önemli görüş ayrılıklarına rağmen bu gelişmenin önemli olduğu kanısındayım.

Kemalizmin Evrenselliği İddiaları ve Kürdistan'daki Devletlerarası Sömürge Sistemi

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi, profesörlerin, yazarların, gazetecilerin, hukukçuların, generallerin en fazla üzerinde durdukları konu, Kemalizmin evrenselliği konusudur. Kemalizmin evrensel bir düşünce ve eylem olduğu iddia edilmektedir. Kemalizm sadece Türk ulusunun değil, dünyanın bütün mazlum uluslarının sorunlarını çözecek bir formül olarak ele alınmaktadır. Bu görüşler sık sık ifade edilmektedir. Bunların ötesinde, Türk aydınları, evrensel bir düşünce ve yönteme sahip oldukları için de gurur duymaktadırlar. Somut gerçeklerin böyle olmadığını çeşitli kereler ifade etmeye çalıştık. Burada son zamanlarda yaşanan somut bir süreç aracılığıyla bir daha belirtmeye çalışacağız.

A.) Güney Kürdistan'da (Irak) Kürtlere Uygulanan Soykırım

1988 yılı temmuz ayı ortalarında İran, Birleşmiş Milletler'in ateşkes kararını kabul ettiğini açıkladı. Ateşkes olgusu temmuz ayının sonuna doğru iyice güçlendi. Bundan yararlanan Irak, ağustos ayının başından itibaren bütün ordusunu Kürdistan'a seferber etmeye başladı. Kimyasal silahlar kullanarak Kürdistan'a saldırdı. Köyler kimyasal silahlarla, napalm bombalarıyla bombardıman edildi. Yerleşim birimleri, evler yerle bir edildi. Ormanlar yakıldı, köprüler yıkıldı, hayvanlar öldürüldü. 1988 yılı mart ayının ortalarında, Halepçe'de yaşanan soykırımdan sonra Güney Kürdistan büyük bir soykırım-la daha karşılaştı.[4] Halepçe'de kullanılan zehirli gazlarla, 5000'in üzerinde kadın, çocuk, yaşlı Kürt katledilmişti. Ağustos ayı başlarında kullanılan kimyasal silahlar sonucu öldürülen Kürtlerin sayısı çok daha büyüktü. 10.000'in üzerinde kadın, çocuk, yaşlı insan zehirli gazlarla, hardal ve siyanür gazlarıyla, napalm bombalarıyla katledildi. Yüzlerce insanın cesedi, hemen o anda açılan çukurlara doldurulduğu. Köylerin çevresinde pek çok toplu mezar oluşturuldu. Onbinlerce insan, kimyasal silahların, bombardımanların sonucunda yaralandı, sakat kaldı. Yüzbinlerce insan, kimyasal silahların

öldürücü sonuçlarından kurtulmak için yerini yurdunu terketti, Türkiye sınırlarına kadar geldi. Türkiye'den iltica hakkı istiyorlardı.

Ağustos ayının başından itibaren, çoğunluğu kadın, çocuk, ihtiyar, Kürtlerin Türkiye sınırlarına yığılmaları başladı. Yığınak her gün daha da büyüyordu. Bu gruplarla birlikte, sayıları çok az olmakla beraber silahlı insanlar, peşmergeler de geliyorlardı. Fakat Türk yetkililer iltica isteyen Kürtleri sınırdan içeri almıyorlardı. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 14. maddesi, "Zulüm altında olan herkesin başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır." diyordu. Bu hak Birleşmiş Milletler tarafından daha da geliştirilerek "Mülteci (sığınanların) Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi", "Sığınanların Statüsüne İlişkin 1967 tarihli protokol", "Sığınma Bildirgesi" gibi uluslararası belgelerle güvence altına alınmıştı. Bu uluslararası sözleşmeler Türkiye tarafından da onaylanmıştı. Bu durum Türkiye'ye hatırlatıldığı zaman "Türkiye bu sözleşmeleri, Ortadoğu'dan gelebilecek insanlar için bu sözleşme hükümleri uygulanamaz, biçiminde kayıtlar koyarak imzalamıştır." deniliyordu. türkiye, bu çekincelerle, "Avrupa dışı ülkelerden gelen mültecilere kabul etmeme konusundaki hakkını saklı tutuyordu. Dolayısıyla uluslararası yükümlülükleri açısından Türkiye, Irak sınırından geçenlere siyasi iltica tanımak zorunda değildir." deniyordu. (Cumhuriyet, 30 Ağustos 1988)

Humeyni'nin yönetime gelmesinden sonra, İran'dan Türkiye'ye iki milyona yakın insan girdi. Türkiye bunları siyasal mülteci olarak kabul etti. 1980'li yıllardan sonra, Suriye'den Müslüman Kardeşler örgütüne üye pek çok Arap da Türkiye'ye girdi, siyasal mülteci olarak kabul edildi. Bunun yanında Sovyetler Birliği'nden, Balkan ülkelerinden, pek çok insan siyasal mülteci olarak Türkiye'ye kabul edildi. Afganistan'dan yine öyle. Demek ki, "Ortadoğu'dan gelebilecek insanlar için bu sözleşme hükümleri uygulanamaz." ifadesiyle Kürtler anlatılmak isteniyor. "Kürtler mülteci olarak kabul edilmez." denmiyor da Kürtlerin yaşadığı bölgeden, Ortadoğu'dan söz ediliyor. Araplar ve Farslar da kabul edildiğine göre Kürtler dışlanmış oluyor. Bu kavrayışlar bile Kürdistan'da uygulanan devletlerarası sömürge sistemini göstermeye yeter. Demek ki, Kürdistan'ın herhangi bir bölgesinde hükümet kuvvetleriyle Kürtler arasında silahlı çatışma söz konusu olduğunda ve Kürtler sınır boylarında sıkıştırıldıklarında komşu ülke Türkiye'ye giremeyeceklerdir. Bunların Türkiye'ye girmelerine engel olunacaktır. Öyleyse bunlar sınırlarda hükümet kuvvetleri tarafından yakalanacak ve kurşuna dizilecektir. Veya düşmandan kaçarken, can havliyle Türkiye'ye girseler bile, Türkiye bunları yakalayacak, ilgili devlete teslim edecek, yine sınırda kurşuna dizileceklerdir. Nitekim 1975 yılı Şubat-Mart aylarında bu şekilde kurşuna dizilen pek çok peşmerge vardır. 1975 yılında da, Irak sömürge yönetiminin İran ile yaptığı anlaşma sonunda Kürtleri havadan ve karadan bombalaması ve sıkıştırması sonunda bazı peşmergeler Türkiye sınırını geçmek durumunda kalmışlardır. Bu muhtemel geçişlere karşı sınırda, önceden önlemler alınmıştır. Bu önemler sonucu peşmergeler, sınırda Türk güvenlik kuvvetleri tarafından yakalanmışlar ve hemen sınırda Irak'a teslim edilmişlerdir. Ve bunlar Türk yetkililerin de gözleri önünde Irak tarafından kurşuna dizilmişlerdir. Çünkü Kürtler sınırların güvenliğini ihlal eden ortak düşmanlar olarak kabul edilmişlerdir. Ortak düman Kürtlere karşı ortak askeri ve siyasi hareketler geliştirmektedirler. 1920'li yılların sonlarından itibaren Kürtlere karşı ortak askeri ve siyasi hareketler sık sık uygulanmıştır. İngiltere

(Irak), Fransa (Suriye), Türkiye ve İran yöneticileri sınırların ortak güvenliğini sağlamak için ortak düşman ilan ettikleri Kürtlere karşı yoketme planlarını ortaklaşa bir şekilde uygulamıştardır.

Böyle bir süreçte Kemalizmin evrenselliği iddiaları nerede durmaktadır? Evrensel bir düşünce ve eylem olduğu iddia edilen Kemalizmin, "mazlum milletler"in yanında olduklarını iddia eden Kemalistlerin, Kürt ulusunun özgür ve bağımsız bir şekilde, öteki uluslarla eşit olarak yaşama isteklerini karşılayacak bir çözüm önerisi neden yoktur? Veya, Kürdistan'ı devletlerarası sömürge sistemi altında tutan önemli güçlerden biri olan Kemalistlerin düşünce ve eyleminin evrensel olduğu iddia edilebilir mi? "Baskı, şiddet, sömürgecilik, ırkçılık, zulüm evrensel bir politikadır. Irkçı ve sömürgeci devletler, bu politikaları, yoksul halklara her yerde uygulamaktadırlar" deniyorsa, Kemalizm o zaman evrensel bir düşünce ve eylemdir, evrensel bir politikadır.

Görüldüğü gibi Kemalistler, bir taraftan, Birleşmiş Milletlerce hazırlanan "Sığınanların Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme", "Sığınanların Statüsüne İlişkin Protokol" "Sığınma Bildirgesi" gibi uluslararası sözleşmeleri imzalayarak, evrensel değerlerin yanında yer aldıklarını göstermekte, öte yandan da Kürtleri devletler arası sömürge sistemi içinde tutabilmek için, sözleşmelere çeşitli çekinceler koymaktadır. Ve bu kısıtlayıcı hükümler etkin bir biçimde kullanılmaktadır.

Irak'ın kimyasal silahlar kullanması sonucu Kürtlerin yerini yurdunu terkederek Türkiye sınırlarına dayandığını yukarıda belirtmiştik. Türkiye sınırına dayanmalar Ağustos ayı başlarında günden güne artıyordu. Türkiye, sınıra yığılan bu Kürtlere iltica hakkı tanımıyordu. 20 Ağustos 1988'de Cenevre'de İran ve Irak arasında ateşkes anlaşması resmen imzalandı. Bu tarihten sonra Irak, kimyasal silahlarla Kürdistan'a saldırılarını daha da artırdı. Kadınlar, çocuklar, ihtiyarlar, çaresizlik içinde, çok büyük kırımlar yaşayarak sınıra kadar gelip birikmeye devam ediyorlardı. Bazıları bazı bölgelerden can havliyle sınırı geçmek zorunda kalıyordu. Sınırı geçebilenler Hakkari tarafındaki köylerde büyük bir sevgi, saygı ve içtenlikle karşılanıyorlardı. Zaten akraba idiler. Fakat Türk güvenlik güçleri köylerde arama yapıyor, Güney Kürdistan'dan iltica etmek zorunda olan Kürtleri bir bir yakalıyor, sınıra geri götürüyor ve Irak makamlarına teslim ediyordu. Irak güvenlik kuvvetleri, Türk güvenlik kuvvetlerinin yetkililerinin de gözleri önünde bunları kurşuna diziyordu. (bk. *2000'e Doğru*, Yıl 2, Sayı 37, 4 Eylül 1988 s. 18-20, Irak Kürdistanı'nda Soykırım, Halk Mültecilere Kucak Açtı, başlıklı yazı.)

B.) "Soykırım Türkiye'nin Yüksek Çıkarlarına Uygundur" Anlayışı

Irak gizli servisleriyle Türk gizli servisleri müşterek çalışıyorlardı. Devletin, Kürtlerle ilgili düşüncelerini ve niyetlerini en iyi aksettiren Coşkun Kırca, "Saddam'ın Irak"ı başlıklı yazısında (*Hürriyet*, 29 Ağustos 1988) şöyle diyor:

"... En çağdaş silahlarla donatılmış 50 tümen, çok büyük bir hava kuvveti, yüzlerce orta menzilli füze ve güçlü kimyasal silâh kabiliyeti, Saddam'ın emrinde-

dir.

"Irak lideri, bu büyük askeri gücü şimdiden kullanmaya başlamıştır. Kuzeyde Kürtlük adına bağımsızlık peşinde koşan sergerdeler, şimdi, Irak'ın görkemli askeri gücü altında ezilmekteler. Bu, kuşkusuz Türkiye'nin yüksek çıkarlarına uygundur. Türkiye'nin bu sergerdelere sığınak yeri olması asla söz konusu edilemez. Zaten sığınma hakkı konusunda milletlerarası anlaşmalara Türkiye'nin vaktiyle koymuş olduğu çok akıllıca çekinceler, bu sergerdelerden gelebilecek sığınma istemlerini ret hakkını Ankara'ya vermektedir.

(Irak, Suriye'yi de yola getirmelidir. Lübnan'daki FKÖ nüfuzu eski seviyesine yükseltilmelidir.

Bu yazı, Türk Devleti'nin Kürtlere ilişkin düşünce ve niyetlerinin en azından bir bölümünü açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Yazıda şu konulara önemle vurgulama yapılmaktadır: 1. Irak en çağdaş, yani en öldürücü silahlarla donatılmış bir orduya sahiptir. Yüzlerce füze kullanıma hazırdır. 2. Irak'ın çok güçlü kimyasal silah stoku bulunmaktadır. Kimyasal silahlar her an kullanıma hazırdır. 3. Ulusal kurtuluş mücadelesi yapan Kürtlere "sergerde" deniyor.[5] Ve Kürtlerin Irak'ın görkemli askeri gücü karşısında ezilecekleri söylenmektedir. Irak'ın görkemli askeri gücünü oluşturan etmenlerin başındaysa, kuşkusuz, her an kullanıma hazır kimyasal silahlar gelmektedir. 4. Kürtlerin yani sergerdelerin, Irak'ın görkemli askeri gücünün ve kimyasal silahlarının altında ezilmesinin "Türkiye'nin yüksek çıkarları"na çok uygun olduğu ifade edilmektedir. 5. Türkiye, görkemli askeri gücü ve sık sık kullanılan kimyasal silahları altında ezilen Kürtlere (sergerdelere) sığınak yeri olmamalıdır. 6. Zaten Türkiye bu tür uluslararası sözleşmeleri imzalarken çok akıllıca çekinceler koymuştur. Bu bakımdan iltica'yı reddetmek çok normaldir. Uluslararası kurallara çok uygundur. 7. Irak Suriye'yi de yola getirmelidir. Filistin Kurtuluş Örgütü'nün Lübnan'daki varlığını canlı kılmalıdır.

Devlet sözcüsü Coşkun Kırca, "İnsanlık ve Milli Çıkar (*Hürriyet*, 3 Eylül 1988) başlıklı yazısında Türkiye'nin yüksek çıkarlarını bir kez daha vurguluyor.

"... sığınma hakkını kullanacak kişinin bir başka ülkedeki siyasi davranışlarının, ona sığınma hakkı tanıyacak ülkenin yüksek çıkarlarına, özellikle milli birliğe ve toprak bütünlüğüne aykırı olmaması da, aklın en basit bir gereğidir. Bundan başka sığınma hakkından faydalanması beklenen kişiden, başka ülkeden kaçmasına neden davranışlarına, sığınacağı ülkede de devam etmek suretile, o ülkenin başka ülkelerle ilişkilerini zedelememesinin aranması da doğaldır.

"Bu düşüncelerle sığınanlardan sığındıkları ülkede siyasi faaliyette bulunmamaları istenir. Bundan başka, bir devletin ülkesine sığınanlar yüzünden yüksek çıkarlarının zarara uğramasını önelmek amacıyla, mültecilerle ilgili anlaşmalara bazı çekinceler koyması da mümkündür. Nitekim Türkiye de bu esasları uygular. Türkiye, mültecilerle ilgili milletlerarası anlaşmaları imzalarken, Doğu sınırlarından gelecek mültecilerin sığınma istemlerini kabule mecbur olmadığına dair çekinceler koymuştur."

Bu paragraflarda, Kürdistan'ın bölünmesi ve paylaşılması karşısında oluşacak

ulusal bilinçten kaynaklanan endişeler ifade edilmektedir. Bunlar hesap edilerek ta, geçmişte, bazı önlemler alınmıştır.

"İran-Irak savaşının başlamasından beri, Türkiye bu konuda haylı sıkıntıyla karşılaşmıştır. Çok sayıda Humeyni aleyhtarı İranlı, molların zulmünden kaçmak için bize sığınmıştır. Türkiye, İran'da silahlı değil sadece siyasi muhalefet yapan bu kişileri kabul etmekten kaçınamazdı. Kaldı ki, bunların İran'daki faaliyetleri Türkiye'nin yüksek çıkarlarına aykırı değildi, sadece Türkiye'yi ilgilendirmiyordu.."

İran'da Humeyni rejimine karşı mücadele eden mültecilerin gelmesi "Türkiye'nin yüksek çıkarları"na aykırı değil. Ama Güney Kürdistan'dan gelmesi aykırı. Bu, Kürt unsurundan, Kürt unsurun bilinçlenmesinden ne kadar büyük bir endişe duyulduğunu göstermektedir.

"... Türkiye şimdi Irak sınırından sığınma istemleriyle karşı karşıyadır. Bunlar kimlerdir? Bunlar Irak Devleti'ne karşı ayrı bir devlet kurmak amacıyla isyan etmiş olan silahlı çetelerin mensuplarıdır. Bu çeteleri yöneten kişilerin güttükleri amaç, Türkiye Cumhuriyeti'nin yüksek çıkarlarına aykırıdır. Irak veya İran arazisi üzerinde bağımsız bir Kürt devletinin kurulmasının, Türkiye'de nasıl kullanılmak isteneceğni bilmemek için çok saf olmak gerekir. Kaldı ki bu çetelerin başları, Türkiye'de aynı ayrılıkçı gayeyi güden PKK'yla işbirliği halinde olmuşlardır. PKK çetecilerine destek vermiş ve yataklık etmişlerdir. PKK'nın başıyla yazılı anlaşmalar imzalamışlardır. Hiç kimse Türkiye'den, kendi yüksek milli çıkarlarını hiçe sayarak bu sergerdelere sığınma hakkı tanımasını isteyemez. Irak'ın kendi bünyesinden atmayı başardığı bu meseleyi, Türkiye, kendi bünyesine şırınga edemez."

Türkiye'nin yüksek milli çıkarları Kürtleri yok etmek oluyor. Irak kimyasal silahları da en etkin bir şekilde kullanarak bunu başarmaya çalışmaktadır. Türkiye'nin tavır ve davranışı, ancak böylesine yüksek bir amacın gerçekleşmesine kolaylık sağlamak, bu amacın gerçekmesine yardımcı olmak olabilir.

"O halde sınırımızı geçen bu kişilere ne yapmalıyız? Sanırız ki bu kişiler hakkında hangi işlemi uygulayacağımızı düşünürken, yapmamız gereken, çocuk, kadın ve ihtiyarlar ile silahlı veya eli silah tutabilecek isyancıları birbirinden ayırmaktır. Türk milli geleneği kadın, çocuk ve ihtiyarlarla uğraşmaya uygun değildir. Fakat herhalde Türkiye'nin yapısına yabancı bu unsurları, kendi içimize almak zorunda olamayız. Bunlar ülkemize ancak, geçici veya kısa bir süre için kalabilirler.

Silahlı veya eli silah tutabilecek olanlara gelince... Türkiye, Irak'tan PKK çetelerine karşı işbirliği istemiştir. Ve Irak, belirli bir derinliğe kadar önceden haber vermek şartıyla kendi arazisine bu çeteleri temizlemek amacıyla girmemize izin vermiştir. İleride de aynı alanda Türkiye, Irak'tan işbirliği bekleyecektir. Bu

sebeple bize kalırsa, Türkiye bu çeteleri silahtan tecrit edip nezaret altına aldıktan sonra, İran'la bunların geleceğini görüşme konusu yapmalıdır. İran eğer bu sergerdeleri silahsız olarak kabul etmeye rıza gösterirse, bizim de buna uygun hareket etmemizde sakınca yoktur."

Burada, Kürt mültecilerin tutuklanıp, Irak'a teslim edilmeleri için İran'la görüşmeler yapılması önerilmektedir. Kürtlerin bir koz olarak elde bulundurulması istenmektedir.

"Herhalde ne kadın, çocuk ve ihtiyarlara, ne de silahlı isyancılara ve eli silah tutabilecek olanlara Türkiye'de devamlı sığınma hakkı tanınması söz konusu olabilir.

En kötü ihtimal, Irak'a karşı kışkırttığı bu kişileri kabul etmeyi İran'ın reddetmesidir. Şu ana kadarki durum bu ihtimalin zayıf olduğunu göstermektedir.

Fakat İran eğer bu yola saparsa, o zaman, Türkiye'nin bu kişileri, sınırın boş bir yerinden İran'a salmaktan başka seçeneği kalmaz."

Bunlar Kürtler hakkında devletin düşünceleridir. Kürtlerden, hayvan sürüsüne ilişkin kavramlar kullanılarak söz edilmektedir. Ve böylesine ırkçı, sömürgeci ve soykırımı alkışlayan görüşler günümüz Türkiyesi'nde ifade edilebilmektedir. Irkçı, sömürgeci ve soykırımı alkışlayan bu kişi, demokrat insanlarla birlikte açıkoturumlarda, panellerde yer alabilmektedir. Günümüzde Kürtlerin benzer yazıları hiç unutmamaları, belleklerini kaybetmemeleri gerekir. Türk Devleti'nin Kürtler hakkındaki düşünceleri ve niyetleri aşağı yukarı bu doğrultudadır.

Irak'tan kimyasal silahlar da dahil her türlü silahı kullanması istenmektedir. Türkiye'nin ise, Irak'ın ezmeye, yok etmeye çalışığı Kürtleri, mülteci olarak kabul etmeyeceği vurgulanmaktadır. Bu gelişmelerle ilgili gazete haberlerini ana başlıklar olarak yayınlamakta yarar vardır:

1. Irak kuzey bölgelerde kimyasal silahlar kullanıyor. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, ateşkes görüşmelerine zarar verir endişesiyle Irak'ı kınamıyor. (*Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1988)
2. Kürtler kıskaçta. İki ülke adeta, gizli ve sessiz bir ittifak içinde. (*Milliyet*, 7 Ağustos 1988)
3. Kürtler Türkiye'ye geçmeye çalışıyor. (*Milliyet*, 9 Ağustos 1988)
4. Kuzey Irak'tan kaçan kaçana.
   Bağdat 6 gün önce başlatılan harekat ile ilgili suskunluğunu sürdürüyor. (*Hürriyet* 9 Ağustos 1988)
5. Irak birliklerinin "İntikam Operasyonu"
   Kürtler Türkiye'ye sığınıyor.
   Irak kimyasal silahlar kullanıyor. (*Milliyet* 11 Ağustos 1988)
6. Bağdat Radyosu'nun açıklaması: Peşmergeler dağıtıldı. İran'da benzer bir saldırıyı başlatırsa "Kürt işi" biter. (*Cumhuriyet*, 18 Ağustos 1988)

7. Iraklı Kürtlere sınırı kapattık.

Türk köylerine geçmeyi başaran Kürtlerin bir gün ağırlandıktan sonra Irak'a geri gönderildikleri bildiriliyor. (*Hürriyet*, 20 Ağustos 1988)

8. Irak'ın kimyasal silah kullanımı Türkiye'yi etkiliyor.
Sınırda zehirli gaz korkusu
Ercan Vuralhan (Milli Savunma Bakanı): Kimyasal silahlardan etkilenen vatandaşlarımıza çok üzüldüm. (*Hürriyet*, 28 Ağustos 1988)

9. Irak'tan kaçanların on bini kapımızda. (*Milliyet*, 29 Ağustos 1988)

10. Irak sınırında dram
Barzani, Irak'ın saldırısından kaçan Kürt kadın ve çocukları Türkiye'nin kabul etmesini istedi.
Irak hükümeti Kuzey Irak'ta yaşayan Kürtlere karşı yoğun bir saldırıya geçti. Irak'ın saldırısından kaçan çoğu kadın ve çocuk binlerce Kürt, Türkiye sınırını zorluyor.
Barzani, Kürtleri kabul etmesi için Birleşmiş Milletler ve Kızılhaç'ın Türkiye'ye telkinde bulunmasını istedi.
Mesut Barzani (Kürdistan Demokrat Partisi Başkanı): Türk hükümetine çağrıda bulunuyoruz: İnsani nedenlerle, hiç olmazsa kimyasal silahlarla zehirlenen çocuk ve kadınları kabul etsinler.
Ercan Vuralhan (Milli Savunma Bakanı): Mülteci kabul edemeyiz. Tarafsız ve dengeli tutumumuzu değiştiremeyiz. Cereyan eden olaylar Irak'ın iç işleriyle ilgilidir. Bizler karışamayız.
SHP milletvekilleri Cumhur Keskin, Adnan Ekmen, Mahmut Alınak, Cüneyt Canver, Hakkari'de. (*Cumhuriyet*, 30 Ağustos 1988)

11. Irak jetleri sınırda cirit atıyor
Irak jetleri hemene hemen her gün Türkiye topraklarına bomba atıyor. Türkiye'nin o bölgeyi "tehlikeli hava sahası" ilan etmesine rağmen, Türkiye toprakları üzerinde dakikalarca keşif uçuşu yapıyor. Sonra bomba atıyor ve uzaklaşıyor.
Irak'ın başlattığı operasyon sonucu Türkiye'ye kaçmayı yeğleyen yüzbinlerce Kürt'ün durumu Başkent'te sıkıntı yarattı. Ankara iki açmaz arasında (*Hürriyet*, 30 Ağustos 1988)

12. Sovyetler Birliği sınırında Sarp Kapısı bugün açılıyor.
Nüzhet Kandemir (Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı) Bağdat'ta: Kimyasal silah ve zehirli gaz kullanımından kaçının, bombardımanı durdurun.
Turgut Özal (Başbakan): İnsani amaçlarla Irak'tan gelecek yaşlı, kadın ve çocukları kısa bir süre kabul edebiliriz: (*Güneş*, 31 Ağustos 1988)

13. Kürt katliamı!
Irak'ın kimyasal bombaları Türk köylerini etkiliyor... Bombalar halk arasında baygınlık, kusma, başağrısı ve hamile kadınlarda düşüklere yol açtı. (*Günaydın*, 31 Ağustos 1988)

14. Dostluk kapısı Sarp bugün açılıyor.

Sovyetleri Hür Dünya'ya bağlıyoruz.
Irak'tan kaçan Kürtlerin 18 bini Türkiye'ye sığındı.
Konu Milli Güvenlik Kurulu'nda
Turgut Özal (Başbakan): Yumuşak olmak gerekir. Sertlik yanlısı değilim. (*Hürriyet*, 31 Ağustos 1988)

15. Irak'tan gelen Kürt dramı büyüyor.
Talabani kapımızda.
Türkiye mültecileri kabul etmek zorunda değil.
Irak sık sık kimyasal hardal gazı kullanıyor.
Sarp'ta bayram var. 50 yıllık hasret "dostluk günü"nde bitti. (*Milliyet*, 1 Eylül 1988)

16. Ezilenlere kucak açtık.
Sığınanlar: Yakınlarımızın cesetleri üzerine basa basa kaçtık.
Irak sınırında bekletilmekte olan ayrılıkçı Kürtlere gıda yardımı yapmak isteyen Hakkarili bazı vatandaşlar Valiliğe başvuruda bulunarak izin istedi. Valilik kabul etti. (*Hürriyet*, 1 Eylül 1988)

17. Birleşmiş Milletler Sözcüsü Cenevre'de yaptığı açıklamada Irak'ın kimyasal silahlar kullandığı iddiaları karşısında örgütün bir girişimde bulunmayacağını açıkladı.
Bölgedeki SHP milletvekilleri Cumhur Keskin, Adnan Ekmen, Mahmut Alınak, Cüneyt Canver TRT'yi protesto etti.
Süleyman Demirel (Doğru Yol Partisi Genel Başkanı): Gelenler kardeşlerimizdir. (*Cumhuriyet*, 1 Eylül 1988)

18. Milli Güvenlik Kurulu Kürt olayını görüştü
Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Nüzhet Kandemir Bağdat'tan sonra Tahran'da...
Başbakan Turgut Özal: Bu insanlar arasında bizim hudutlarımızda yaşayanların akrabaları var,
Irak birliklerinin attığı zehirli gaz bombalarıyla Kürt köylerinde çoluk çocuk herkesi katlettiği bildiriliyor. (*Sabah*, 1 Eylül 1988)

19. Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan: Kürtler bizim için sıkıntı yaratıyor. Kaç kişi geliyor, hangi unsurlar? (*Günaydın*, 1 Eylül 1988)

Türk resmi ideolojisi nereden nereye gelmiş? Daha düne kadar Kürt diye bir milletin olmadığı söylenirdi. Şimdiyse, Kürtlerin Türklerden ne kadar ayrı bir millet olduğu, onların Türkiye'ye sokulmaması gerektiği anlatılıyor.

C.) Kürtlere Karşı Türk ve Irak Gizli Servislerinin Ortak Faaliyeti

Türkiye'nin Irak'ın gizli servisleriyle ve güvenlik güçleriyle ortak hareket ettiğini ve ortak çalıştığını yukarıda ifade etmiştim. TRT Televizyonunun 31 Ağustos 1988 tarihli, akşam (20.00) haber bülteninde yayınlanan haber ve görüntüler bunun çok açık bir delilidir. TRT muhabiri Güntaç Aktan, Şemdinli'den bazı haberler veriyordu. "Şimdi

aydınlatma mermileri atılıyor, yarım saat sonra top atışları başlayacak." "Daha önce söylediğimiz gibi top atışları da başladı. Her şey önceden planlandığı şekilde devam ediyor." "Sınırda insan kalabalığı durmadan artıyor... Fakat onların Türkiye'ye sokulmayacakları kesin." "Irak, askerlerinin bu tarihlerde sınırda olacağını söylemişti, askerler yavaş yavaş görünmeye başladı," biçiminde haberler veriyordu. Daha da önemlisi, TV'nin 31 Ağustos 1988 günü yayınladığı görüntüler 11 Ağustos 1988 ve 13 Ağustos günlerine aitti. TRT sınırdaki bu olaylar konusunda 31 Ağustos gününe kadar en ufak bir haber yayınlamamıştı.

Bir TRT muhabiri, Irak ordusunun askeri harekatıyla ilgili bilgileri nereden bilebilir? Bunlar Kürtlere karşı sürdürülen yoketme harekatındaki somut işbirliğini gösterir. Bu işbirliği her zaman vardır.

13 Temmuz 1988 tarihli Hürriyet gazetesi, "Esrarengiz Ziyaret" başlığı altında şu haberi veriyor: "Irak'tan gelen üst düzeydeki üç subay, Kolordu Komutanlığı başta olmak üzere Diyarbakır'daki çeşitli makamları ziyaret etti. Iraklı subayların amacı ve kimlikleri açıklanmadı.

Hürriyet Haber Ajansı'nın bu haberi Diyarbakır çıkışlıydı. Yine aynı gazete, ertesi gün yani 14 Temmuz günü "Esrarengiz Iraklılar İrtibat Subayı Çıktı" diyordu. "Belli aralıklarla Türkiye'ye geldikleri öğrenilen Iraklı subayların kimlikleri dün de açıklanmadı." diye ekliyordu.

Gizli gelişlerin Kürtlerle ilgili olduğu kuşkusuzdu. Gelenlerin kimliği açıklanmıyordu. 31 Ağustos 1988 tarihli Hürriyet gazetesi sınırda olup bitenlerin perde arkasını açıklayan bir yazı yayınladı. Yazının önemli bölümleri şöyle:

> *"... İran ve Irak'ın ateşkeş için görüş birliğine varmasından sonra, Irak silahlı kuvvetleri, Türkiye sınırına yakın bölgelerde Barzani yanlısı Kürtlere karşı geniş çaplı bir operasyona girişti. Bu operasyonlarda kimyasal silahların da kullanılması ayrılıkçı Kürt grupları arasında büyük bir paniğin doğmasına yol açtı. Bunun üzerine çok sayıda Barzani yanlısı, gruplar halinde Türk sınırını geçerek iltica talebinde bulundular... Türkiye önceleri bu grupların geçişine izin veriyordu. Ancak bir gün bekletildikten sonra geri gönderiyordu."*
>
> *"Gelişmelerin perde arkası*
> *Sınır boyunda yığılmaların arttığı temmuz ayının sonlarında İran'ın ve Irak'ın Türkiye nezdinde girişimleri de başladı. Önce İran, Türkiye'den Irak'ta bulunan Pastarların (Devrim muhafızları) ülkelerine dönmeleri konusunda kolaylık göstermesini istedi. Türkiye İran'ın bu isteğini dikkate alarak, pastarların silahlarından arındırılarak ülkelerine dönmelerini sağladı."*
>
> *"Ancak sınırdaki yığılmaların artışından sonra, konu, Milli Güvenlik Kurulu'nun 21 Temmuz'da yaptığı toplantıya getirildi. Bu toplantıda Barzani yanlısı Kürtlerin Türkiye'de kalmalarına izin verilmemesi ve geri çevrilmeleri yolunda tavsiye kararı alındı. Nitekim bu karardan sonra Türkiye'ye iltica etmek için sınıra gelen Kürt ailelerinin geri çevrilmelerine başlandı. İran'ın bu isteği o günden bu güne kamuoyuna yansımadı."*
>
> *"Sınır boyunda bu gelişmeler olurken, bundan 10 gün kadar önce Irak askeri hey-*

eti gizlice Ankara'ya gelerek, Genelkurmak yetkilileriyle görüşmeler yaptı. Irak askeri heyeti yetkilileri bu görüşmeler sırasında, "Türk sınırına yakın bölgelerde askeri operasyon yapılacağını, bu operasyonların zaman zaman Türkiye'ye taşabileceğini söylediler."

"Sıcak takip anlamına gelebilecek bu sözler, daha sonra, Milli Savunma Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı'nda incelemeye alındı..."

"Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi Nüzhet Kandemir askeri uçakla Bağdat'a gitti."

Her şey açıkca belli oluyor. Kürdistan konusundaki politikalar hep gizli görüşmelerle oluşturuluyor. Ve Kürtlerin aleyhine bir sonuç veriyor. Türk yöneticilerinin Kürtlere uyguladıkları politikalar bu kadar açık bir biçimde ortada dururken "mazlum milletler"in kurtuluşuna örnek olduk diye övünmeyi sürdürmeleri derin bir çelişkidir.

* * *

Bütün bunlara rağmen Kürtler 1988 yılı eylül ayı başlarında Güney Kürdistan'dan Kuzey Kürdistan'a geçtiler. Türkiye iltıcaları kabul ettiğini açıkladı. Veya iltıcaları kabul etmek zorunda kaldı. Bu kabulde çeşitli faktörlerin rol oynadığı söylenebilir. Kürt halkının ulusal sorun karşısında giderek bilinç kazanması, kendi kimliğini sorgulamaya çalışması, yaklaşan 25 Eylül referandumu, böyle bir kararın alınmasına neden olmuş olabilir. Ret kararı Kuzey Kürdistan'daki Kürtlerde çok olumsuz etkiler yaratabilirdi. Amerika Birleşik Devletleri'nin bazı telkinleri, Avrupa Topluluğu'na şirin görünme istekleri söz konusu olabilir. Ayrıca mülteci Kürtler arasında, silahlı olanlar da vardı. Kimyasal silahların ortaya çıkardığı panik sonucu, can havliyle sınır fiili olarak geçiliyordu. Engellemek silahlı çatışmaya neden olabilir, bu da Türkiye'yi uluslararası kamuoyu karşısında güç durumlarda bırakabilirdi. Öte yandan silahlı olan savaşçılar silahlarından arındırılıyordu. Bu silahlara el konuyordu. Bu silahlar da Türkiye için cazip olabilirdi. Binlerce silaha el kondu. Savaşçılara makbuz bile verilmedi.

D.) Mültecilere Karşı Türk Hükümetinin Tutum ve Davranışı

Kimyasal silahların, zehirli gazların etkilerine maruz kalan Kürtlerin Güney Kürdistan'dan Türkiye'ye sığınmaları, Türkiye'ye sığınmaya mecbur kalmaları, çağımızın en trajik olaylarından biridir. Bu durum olayların geçtiği sırada, sınırda olan bir gazete muhabiri tarafından, çobanından hoşnut olmayan bir sürünün hikayesi anlatılarak verildi. (Cumhuriyet, 1 Eylül 1988) Çoban sürüye durmadan zulüm yapıyormuş ve zulmü gün geçtikçe artıyormuş. Sürü bu zalim çobandan kurtulmak için, bıçağı çok keskin olan bir kasaba teslim olmaya karar vermiş.

Kürtler, 20. yüzyılın başından itibaren her zaman çok olumsuz koşullarla karşılaşmışlardır. Bu durumu Türkiye'ye sığınmak zorunda kalmış fakat çok kötü muamelelerle, hakaretlerle, açlıkla ve soğukla karşılaşmış bir Kürt mülteci şöyle ifade etmiştir: "Türkiye'ye iltica ederken, 'Irak'a bizi geri vermeyin de ne yaparsanız yapın, is-

terseniz öldürün' diyordum. Şimdiyse tek Türkiye'den gideyim de hangi cehennemde yanarsam yanayım, diyorum. (Ekim ayı ortaları) Görüldüğü gibi Kürtler olumsuz bir ortamdan zulümden, baskıdan kurtulmak için çok daha ağır koşulları tercih etmek zorunda kalıyorlar. Bu Kürt mültecinin böyle düşünmesine neden olan şey, Türkiye'de karşılaştığı hakaret, açlık, sefalet olsa gerekir.

1. Türkiye Kimyasal Silah Olgusunu Gizlemeye Çalışıyor

Kürtlerin Güney Kürdistan'dan kuzeye geçişleri sırasında en önemli sorun kimyasal silahların kullanılmasından doğan sorunlardır. Kürtler kimyasal silahların kullanıldığını söylüyorlar ve bunun kanıtlarını gösteriyorlardı. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere gibi devletler de kimyasal silahların kullanılmasından dolayı Irak'ı kınıyorlardı. Irak kimyasal silahların kullanıldığı yolundaki iddiaları reddediyordu. Eylemini inkar ediyordu. Bu koşullarda Türkiye Irak'ı gözetici bir tavır ortaya koydu. Türkiye'ye gelen mülteciler üzerinde kimyasal silah kullanıldığına dair herhangi bir belirtiye rastlanmadığını söyledi.

Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı George Shultz, kimyasal silahlar kullanıldığına dair, ellerinde kesin kanıtlar olduğunu ileri sürüyordu. Irak ve Türkiye ise bunu inkar ediyorlardı. ABD, İngiltere, Federal Almanya, Fransa, Japonya, İtalya, Finlandiya, İsveç, Norveç, Danimarka, İzlanda ve Belçika gibi 12 Batılı devlet Birleşmiş Milletler'e başvuruda bulundu. Birleşmiş Milletler'in Irak'a bir heyet göndermesini ve heyetin Kürt bölgelerinde incelemeler yapmasını istiyorlardı. Irak bu heyetin Kürt bölgelerinde incelemeler yapmasını istiyorlardı. Irak bu heyetin ülkeye girişine izin vermedi. Bu bile kimyasal silahlar kullandığın en önemli delili sayılabilirdi. Irak'ın bağımsız olduğun, hiçbir ülkenin veya kuruluşun iç işlerine karışmasına izin vermeyeceklerini söylüyordu. "Peşmergeler haindir" diyordu.[7] Aynı izin Birleşmiş Milletler tarafından Türkiye'den de istendi. Türkiye'de heyetin Türkiye'ye girmesine ve incelemeler yapmasına izin vermedi. Türkiye, "Doktorlarımız gerekli incelemeleri yapmışlardır ve kimyasal silahlar kullanıldığına dair hiçbir bulguya rastlamamışlardır. Yeni bir heyetin, Birleşmiş Milletler Heyeti'nin incelemeler yapmasına izin vermek, doktorlarımıza inançsızlık olur." diyordu. Irak'ın insanlığa karşı işlediği bu suçları gizlemeye çalışıyordu.

Ne kadar zayıf bir mantık. Türkiye'den kalkıp ABD'de tedavi olmaya giden Başbakanlara ne demeli?

Almanya'da yayınlanan *Der Spiegel* Dergisi Türkiye'nin bu tutumunu deşifre etti. 2 Ekim 1988 tarihli *Hürriyet* gazetesinin bu konudaki haberi şöyle:

"*Der Spiegel* Dergisi, Irak'ın mültecilere karşı kimyasal silah kullandığını görmezden geldiğimizi ileri sürdü.

"Peşmergeler yüzünden doktorlarımıza ağır itham,

"Almanya'da yayınlanan dergi, Türk Hükümeti'nin Irak ile ilişkileri bozmamak için kimyasal silahlarla yaralanmış Iraklı mültecileri, askeri hastanelere kaldırdığı ve bu şekilde dünya kamuoyundan gizlediği iddiasında bulundu.

"Hükümet doktorlara, muayene ettikleri Kürtler için, "Sadece yetersiz beslenme

görüldüğü "biçiminde rapor vermelerini istedi."

Kemalistler hep "mazlum milletler"den söz ediyorlar. Kemalizmin evrenselliğini ileri sürüyorlar. Onlara kurtuluş yolunu açtıklarını söylüyorlar. Fiili olarak ise hep zulümden yana tavır koymuşlar, zulümkarlarla işbirliği yapmışlardır. Zulüm yapmışlardır. Kimyasal silahlardan yaralı Kürtleri askeri hastanelere kapatıp dünya kamuoyunun gözlerinden ve dikkatlerinden gizlemek bunun en açık delilidir. Muayene için gelen Kürtler konusunda da doktorlara, "sadece beslenme yetersizliği görüldü," biçiminde rapor yazacaksınız, diye emir vermişlerdir.

Der Spiegel tarafından deşifre edilen bu durum Eylül ayı ortalarında, ABD Kongresi tarafından hazırlanan bir raporda da ortaya konmuştur. 23 Eylül 1988 tarihli *Hürriyet* Gazetesi'nin, Washington'dan Sedat Ergin tarafından bildirilen bazı bölümleri şöyle:

"Kongreye sunulan raporda, "Kimyasal silah" işinde Irak'ı ekonomik kaygılarla koruduğumuz öne sürüldü."

Amerika'dan çıkar suçlaması

ABD senatosu Dış İlişkiler Komitesi uzmanlarının Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaptıkları incelemelere dayanarak hazırlanan raporda, Türk Hükümeti'nin, Irak'ın kimyasal silah kullandığı gerçeğini ekonomik çıkarları nedeniyle bilinçli bir şekilde görmezden geldiği görüşüne yer verildi.

İlgili komitenin uzmanları Christopher Van Holen ile Peter Galbraith'in geçen hafta Türkiye'ye gelerek Irak sınırını boydan boya kat edip Kürt mültecilerin barındıkları kamplarda incelemelerde bulunduktan sonra hazırladıkları rapor, önceki gün Senato Dış İlişkiler Komitesi Başkanı Clairborne Pell tarafından düzenlenen bir basın toplantısıyla açıklandı. Raporun açıklanması, kimyasal silah kullanıldığı gerekçesiyle, Kongre'nin Irak'a ekonomik yaptırımlar uygulaması amacıyla yönetim üzerinde baskısını yoğunlaştırdığı bir döneme rastladı.

"Kongre danışmanları raporlarında, Türkiye'deki mülteci kamplarında konuştukları Kürtlerden aldıkları bilgilere dayanarak, Irak'ın kesinlikle kimyasal silah kullandığı sonucuna vardılar. Ve bu görüşlerini kanıtlamak üzere tanıkların ifadelerine başvurdular. Raporda geniş bir şekilde yer alan tanık ifadelerinde, Irak'ın kimyasal gaz kullandığı saldırılar "tüyler ürpertici" bir şekilde anlatıldı. Raporda, Irak'ın kimyasal gazı Türk sınırına uzak yerlerde yaşayan Kürtler üzerinde de kullanması halinde ölü sayısının yüzbinleri bulabileceği öne sürüldü. Raporda Saddam Hüseyin rejiminin bu saldırıları ile Kürtleri, savaşta, İran'ı desteklemeleri nedeniyle cezalandırmayı, aynı zamanda, Kürt Sorunu'nu tek bir hamleyle kökten bir çözüme bağlamayı amaçladığı görüşü işlendi.

"Kürdistan'da Kimyasal Silah Kullanımı: Irak'ın Nihai Saldırısı" başlığını taşıyan 40 sayfalık rapora göre, Irak, Kürtlerin yaşadıkları bölgeleri insanlardan tümüyle tecrit etmek, başka bir deyişle insansızlaştırmak istiyor."

Raporda Irak sınırının hemen yanı başında, Şemdinli'de bulunan ve başlıca geçim kaynağı arıcılık olan Ortaköy ve Altınsu köylerinde bal arılarının geçen ilkbahardan bu yana topluca ölmeleri de Irak'ın kimyasal silah kullandığı tesbitini destekleyen ek bir kanıt olarak gösterildi. Raporda Ortaköy sakinlerinin Şemdin-

li'de geçen yıl ortalama 250 olan bal üretiminin bu yıl 5-10 tona düşmesini bekledikleri kaydedildi. Raporun bir bölümünde, "Türk Hükümeti"nin Birleşmiş Milletler'in bölgeye göndermek istediği, kimyasal gaz konusunda uzman sağlık ekiplerine izin vermek konusunda isteksiz davrandığı" belirtildi. Yine bu bölümde Türk doktorların, kimyasal gaza hedef olmuş hastalarla ilgili olarak daha önce hiçbir deneyimleri olmadığını teslim ettikleri de vurgulandı.

Raporda Irak Kürtlerinin sığınmalarının, Türkiye açısından mali külfet doğurmalarının yanı sıra, siyasi sonuçlar da yarattığı belirtilerek, Kürtleri kabul etme kararının, "Türkleri, üstesinden gelmesi güç bir denge kurmak zorunda bıraktığı" vurgulandı. "Türkiye kendi Kürt nüfusuna daha geniş bir kültürel özerklik tanımadığı için Batı tarafından ağır bir biçimde eleştirilmiştir." denilen raporda, Türkiye'nin Kürt mültecileri kabul ederken, Batı'dan bu konuda gelen eleştirileri etkisiz hale getirmek ve aynı zamanda Avrupa Topluluğu'na girişi kolaylaştırmak amaçlarını da güttüğü görüşü getirildi."

2. Mültecilerin Hukuki Statüleri, Türkiye Mültecilere "Ad" Koyamıyor. Mültecilerin Etnik Kimliğini Belirtmekten Özenle Kaçınıyor.

Güney Kürdistan'dan Türkiye'ye iltica etmek zorunda kalmış Kürtler için çok önemli bir sorun da hukuksal statüleriyle ilgili olarak ortaya çıkıyordu. Türkiye, "Kuzey Irak'tan geçenler", "Irak'tan sığınanlar", "Iraklı sığınıklar", "Irak vatandaşları", "Iraklılar" gibi kavramlar kullanıyordu. Türkiye, Güney Kürdistan'dan Türkiye'ye iltica etmek zorunda kalmış Kürtler için mülteci kavramını bir türlü kullanamıyor. Türkiye'nin "Irak vatandaşları" gibi nitelemeler yaptığı insanlara, Birleşmiş Milletler "mülteci" diyor. Bu bakımdan Türk resmi makamları ile Birleşmiş Milletler arasında önemli tanım farklılıkları ortaya çıkıyor. Türkiye iltica etmek zorunda kalan Kürtlere "ad" koymaktan ısrarla kaçınıyor. Bu Kürtlere resmi statü vermemeye büyük bir özen gösteriyor. Türk hükümeti sığınan insanları "mülteci" olarak nitelendirmediği gibi uluslararası forumlarda, onların, etnik kimliklerini belirtmekten de kaçınıyor. Türkiye'nin bu insanlara "mülteci" sıfatı vermemesinin nedenleri gayet açık. Çünkü, "Mültecilerin Hukuki Statülerine İlişkin 1951 Tarihli Cenevre Sözleşmesi ve Mültecilerin Hukuki Statülerine İlişkin 1967 Tarihli Protokol" gereğince, mültecilerin bulundukları ülkede, istedikleri kadar kalma ve o ülkede istedikleri yerde kalabilme hakları var. Halbuki Türkiye, Güney Kürdistan'dan gelen bu Kürtleri Kuzeydeki Kürtlerden tecrit etmeyi temel bir politika olarak izliyor. Bu Kürtlerin birbirleriyle kaynaşmalarını önlemek için elinden gelen her şeyi yapıyor. Bu Kürtlere esir muamelesi yapıyor ve onları tel örgüler içinde hapsediyor. Çadırların bulunduğu bölgede yoğun bir polis ablukası oluşturuyor. Bu ablukayı zaman zaman çadırların kapılarına kadar daraltıyor. Örneğin, Türkiye'de 2 milyona yakın İranlı mülteci olduğu biliniyor. Bunlar istedikleri yerlerde kalıyorlar ve istedikleri kadar kalacaklar. Türkiye Güney Kürdistan'dan iltica etmek zorunda kalanlara daha çok "sığınmacı" diyordu. Halbuki, Devletler Hukuku kuralları gereğince, sığınma genel olarak büyükelçiliklere ve konsolosluk binalarına yapılıyor. Bir ülkeye yapılan sığınmaların

adı iltücadır. İltica edenlere mülteci denir. (Bu bölüm için bk. Mehmet Ali Aslan, *Kürt Mülteciler*, Demokrasi Yayınları, Ankara 1988 s. 223 vd.)

Türkiye'nin bu sözleşmeleri imzalarken bazı çekinceler koyduğunu yukarıda belirtmiştik.

Tecrit politikası uygulamanın en önemli nedeni ise, Kuzey Kürdistan'daki Kürtlerin, Güney Kürdistan'dan iltica etmek zorunda kalan Kürtlere karşı çok yoğun, çok sıcak bir ilgi göstermesidir. Bu ilginin kuşkusuz hem maddi hem de manevi boyutları vardı. Hakkari bölgesindeki aileler, mülteci aileleri birer ikişer kendi yanlarına almaya çalışıyorlardı. *2000'e Doğru* Dergisi bu durumu "Halk mültecilere kucak açtı... Mültecilere yardım için Doğu ve Güneydoğu halkı bölgeye akın akın geliyor." diye bildiriyordu. (4 Eylül 1988 Yıl 2 Sayı 37 s. 18-20) Milliyet muhabiri Zeynep Oral, "Kampların İçi-Dışı" adlı röportajında, "Hakkari köylüsü peşmergeye kucak açtı" diye yazdı. (*Milliyet*, 20 Eylül 1988) Bu şekilde kendiliğinden meydana gelen bütünleşme eğilimleri, Kürtlerin varlığını inkar etmeyi temel bir politika yapan Türk Devleti'ni elbette rahatsız edecekti. İşte bu birliği, bu bütünleşmeyi önlemek için bir taraftan mültecileri tel örgüler içine hapsetti, onlara esir muamelesi yaptı, öte yandan da mültecilere halkın yardımını yasakladı.

3. Türkiye, Kürt Soykırımını Gerçekleştirmiş Irak'a Karşı Düşünce ve Duyguların Açıklanmasına, Irak'ın protesto edilmesine tahammül edemiyor

Irak'ın Kürtlere karşı kimyasal silahlar kullanması, Türkiye'de devrimci ve demokratik kamuoyunda büyük tepkilere yol açtı. Çeşitli gruplar Irak yönetimine karşı tepkilerini ifade etmeye çalışıyorlardı. Fakat polis Irak yönetimini protesto eden eylemlere şiddetle karşı çıkıyordu. Bu tür eylemlerin yapılmasına izin vermiyordu. Irak'taki sömürge yönetimini yine gözetiyordu.

SHP İstanbul İl Örgütü'nün, İstanbul'daki Irak konsolosluğuna siyah çelenk bırakma eylemi polisin şiddetli baskısıyla ve engellemesiyle karşılaştı. SHP İstanbul İl Örgütü yöneticileri polis tarafından tartaklandılar. Aralarında SHP Kars milletvekili Vedat Altun, SHP İl Başkanı Ercan Karakaş, ilçe başkanları ve partililerden oluşan 60 kişilik bir gruba karşı polis yoğun bir saldırıya geçti. Çelenklerini parçaladı. SHP'lilerle konsolosluktaki Iraklı görevliler arasınmda da mücadeleler oldu. (*Milliyet*, 4 Eylül 1988)

İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı Nevzat Helvacı ve Ankara İnsan Hakları Derneği Başkanı Muzaffer İlhan Erdost'un Irak Kürtlerinin Türkiye'ye sığınmalarına ilişkin olarak 6 Eylül 1988'de Ankara'da yaptığı basın toplantısı, ertesi gün hiçbir gazetede yer almadı.[8]

7 Eylül 1988 günü, Emeğin Bayrağı, Yeni Çözüm, Yeni Demokrasi, Çağdaş Yol, Yeni Öncü, Gençlik Dünyası, Emek Dünyası, Yeni Açılım, Medya Güneşi dergileri İstanbul'da Irak Konsolosluğu'na siyah çelenk bırakarak Kürt soykırımını protesto ettiler. Polisler bu eylemi engellemek için pek çok önlem aldı. Zafer İsfendiyarlı gözaltına alındı, işkence gördü. (*Emeğin Bayrağı*, Ekim 1988 Sayı 8 s. 4)

10 Eylül 1988'de İstanbul'da, Bilsak'da, Medya Güneşi, Emek Dünyası, Güneşe

Çağrı, Yeni Çözüm, Emeğin Bayrağı ve Yeni Demokrasi dergilerinin katıldığı bir basın açıklaması yapıldı.[9] Bilsak'tan çıkan izleyiciler, Taksim Meydanı'ndan Sıraselviler Caddesi'ne girişte toplanarak kısa bir gösteri yürüyüşü yaptılar. (*Emeğin Bayrağı*, Ekim 1988 Sayı 8 s. 4)

Emeğin Bayrağı ve Yeni Çözüm dergileri, Adana'da bir basın toplantısı düzenleyerek, Güney Kürdistan'daki soykırımı lanetlediler. Polis bu eylemleri engellemek için olağanüstü önlemler alıyordu. Ve kuşkusuz, günlük basın bu açıklamalara hiç yer vermiyordu. Türk yönetimi, "soykırıma karşı protesto" eylemlerine bile tahammül edemiyordu.

Yeni Demokrasi, Emeğin Bayrağı, İşçi Dünyası, Yeni Aşama, Medya Güneşi dergilerinin 17 Eylül 1988'de Ankara'da basın toplantısı yapmalarına izin verilmedi. Basın toplantısının yapılacağı salon valilikçe kapatıldı ve mühürlendi. Polis basın toplantısını izlemeye gelenlere toplantının panele dönüşeceğinden endişe edildiği için yaptırmadıklarını söyledi. SHP milletvilleri Ahmet Türk ve Adnan Ekmen'in araya girmesiyle, sadece toplantının yapılacağı salonun kapısının önünde "basın açıklaması" yapılması sağlanabildi.[10] Bu dergilerin temsilcileri aynı gün, Ankara'da Irak Konsolosluğu'nun önüne siyah çelenk bırakmak isterken, daha önceden oraya yığdırılmış olan çok sayıda polis tarafından hırpalandılar ve gözaltına alındılar. Dergilerin temsilcileri (Hatice Onat, Reşat Çetinbaş, Nadir Nadi Usta, Metin Faruk Tamer işkence gördü, tutuklandı. Yeni Aşama bürosuna polis tarafından karakol kuruldu. Büronun eşyalarına el kondu. Bütün bu olup bitenler 24 Eylül 1988 tarihli bir basın açıklamasıyla yine kamuoyuna duyuruldu.[11]

Demokrasi İçin Kadın Derneği (DEMKAD'ın basın açıklaması ise, "Türk-Kürt Halklarının Kardeşliği Engellenemez! Kürt Halkına Yönelik Soykırım ve Katliamlara Son!" başlığını taşıyor.[12]

Fakat bu tür açıklamaların yer aldığı dergiler hemen toplatılıyor, haklarında dava açılıyordu.

Cezaevlerinden de çok yoğun protestolar yükseldi. Bu bildirilerde, Kürt Sorunu'nun boyutları anlatılıyor, soykırım uygulamalarından dolayı Irak kınanıyordu. Kürt soykırımını protesto etmek için üç günlük açlık grevi yapılıyordu.

Gaziantep Özel Tip Cezaevi'ndeki hükümlüler (tutsaklar) Irak'ın uyguladığı soykırımı kınayan "Kamuoyuna Çağrı" başlıklı bir bildiri yayınladılar. Ve üç günlük açlık grevi başlattılar. Cezaevi yönetimi bu eylemlerinden dolayı tutsaklara 35 günlük mektup cezası verdi. Cezaevi yönetimi, "... Irak'ın Kürt halkına uyguladığı soykırımı protesto bahanesiyle girişilen bu eylem mahkumlar öteki mahkumlara kötü örnek oluyor, cezaevinin huzurunu bozuyorlar..." diyordu. Siyasal mahkumlarsa bu cezaya tepkilerini şu şekilde belirtiyorlardı. "İnsanlık suçu bir soykırımı ve ona çeşitli tavır ve politikalarıyla destek olan Türk hükümetini protesto etmek başkalarına kötü örnek oluyor, demek, aslında, soykırımı onaylamak, sorumluluğuna ortak olmak demektir. (*Toplumsal Diriliş*, 15 Ekim 1988, Sayı 5 s. 9)

Diyarbakır 1 Nolu Cezaevi'ndeki tutuklular "Sömürgeci Faşist Saddam Diktatörlüğünün Kürt Halkına Uyguladığı Soykırımı Nefretle Kınıyoruz." başlıklı bir bildiri yayınladılar.[13] Bursa Özel Tip Cezaevi'nden tüm tutsaklar adına M. Can Yüce tarafından yayınlanan bildiri "Soykırımı Lanetleyelim! Halkın Özgürlük Kavgasına Sahip

Çıkalım!" başlığını taşıyor.[14] Gaziantep Özel Tip Cezaevi'deki bir grup devrimci "Kamuoyuna Çağrı" başlıklı bir bildiri yayınlıyorlar.[15] Eskişehir Özel Tip Cezaevi'nde 180 devrimcinin imzasını taşıyan bildiri, "Mazlum Kürt Halkı, Bugün Dünya İnsanlığının Gözleri Önünde Yeni Bir Vahşet ve Katliam Yaşamaktadır!" başlığını taşıyor. 180 devrimcinin imzasını taşıyan bildiri Rıza Altun'un imzasıyla TBMM Başkanlığı'na ve Irak Büyükelçiliği'ne gönderiliyor.[16] Çanakkale Özel Tip Cezaevi'ndeki siyasal hükümlüler, "İlerici İnsanlığa ve Devrimci Demokrat Kamuoyu"na sesleniyorlar.[17] Yine Çanakkale Özel Tip Cezaevi'deki siyasal hükümlüler, "Irak Büyükelçiliği'ne Açık Mektup" yayınlıyorlar.[18] Metris'teki siyasal tutsaklar, Basın Açıklaması" yaparak seslerini yükseltiyorlar.19

Yeni Çözüm, "Kürt Halkı Bir Gerçektir, Yok Edilemez" konulu bir Özel Sayı yayınladı. (Özel Sayı 11, tarihsiz) Özel Ek'te "Kürt ulusal güçleri Türkiye'deki Kürt yurtseverlerini boğmaya yönelik tertip ve baskılara alet olmamalıdır." başlıklı bir bölüm var.[20] "Çağrı" başlıklı bir bildiri daha var.[21] Sözü edilen Özel Ek'te, özel olarak "Türk Halkı!"na yapılan bir Çağrı da yer alıyor.[22] "Kınıyoruz" başlıklı bildiri sosyalist ülkelere sesleniyor.[23] "Uyarıyoruz" başlıklı bildiriyse Türk Hükümeti'ne bazı görevlerini hatırlatıyor.[24]

Bu bildirilerin, bu protestoların hiçbiri günlük basında yer almadı. Hükümet Irak'ın aleyhine kamuoyu oluşturabilecek, Irak'ın ırkçı, sömürgeci ve soykırımcı görünümünü ortaya koyabilecek gelişmeleri önlemek için her türlü önlemi alıyordu. Bunu gerçekleştirebilmek için de yoğun bir devlet terörü uyguluyordu. Özellikle sosyalist basın üzerinde yoğun bir baskı sürdürüyordu.[25]

4. Bir Çarpıtma ve Propaganda Malzemesi: "Mültecilerin Getirdiği Mali Külfet"

Türkiye'nin çok dikkatli ve ısrarlı bir şekilde üzerinde durduğu bir konu da mültecilerin oluşturdukları mali yükle ilgiliydi. Başbakan Turgut Özal, 16 Eylül 1988 günü Diyarbakır'da bu konuyu bir kere daha dile getirdi. Başbakan bu konuşmasında, Kürtlerin yarısının Avrupa ülkeleri tarafından alınmasını istiyordu. Veya Avrupa ülkeleri Türk Devleti'ne 300 milyon dolar yardım etsinler. Sığınmacılar Türk Devleti'ne çok ağır bir yük oluşturuyor, diyordu.

Aslında burada, büyük çelişme vardı. Çünkü ta ağustos ayından itibaren Kuzey Kürdistan'daki, özellikle Hakkari yöresindeki Kürtler hükümete başvurmuşlardı. Mülteci aileleri birer ikişer evlerine alıp misafir etmek istiyorlardı. Zaten mülteciler Güney Kürdistan'ın İmadiye bölgesinden geliyorlardı. Bu bölgede oturan insanların Hakkari'de çok yakın akrabaları vardı. Fakat Hükümet mülteci akınının başladığı ilk günlerde bir karar alarak mültecilere halkın yardımını kesinlikle engelledi. Mültecileri etrafları dikenli tellerle çevrili alanlara hapsetti. Gelenlere mülteci değil esir muamelesi yapıyordu. Öte yandan Kuzey Kürdistan'da halk, mültecilere yardım edebilmek için Hakkari'ye geliyorlardı. Her ilde yardım komiteleri oluşturulmaya başlandı. Fakat Hükümet mültecilere yardım yapılmasını engellemek için her yola başvuruyordu. "Yardımı devlet tarafından kurulmuş bürolara yapın, devlet bunları gerektiği biçimde dağıtır" diyordu. Fakat kam-

yon kamyon gelen eşyaları da dağıtmıyordu. Halk bu yardımların gerektiği biçimde yerine ulaştırılacağından kuşkuluydu. Devlete güveni yoktu. Örneğin Lice Depremi'nde, Van Depremi'nde özellikle uluslararası kurumlar tarafından bölge halkına büyük yardımlar yapılmış, fakat bu yardımlar gerektiği ölçüde yerine ulaşmamıştı. Buna rağmen Hükümet, mültecilerin devlete getirdiği yükü anlata anlata bitiremiyordu. Dünyaya, külfetin büyüklüğünü, ama, insanlık görevlerini tek başlarına da olsa yerine getireceklerini anlatıyordu... Kürtlere de "sizi Türk Devleti'nden başka hiçbir devlet düşünmüyor", demeye çalışıyordu. Bu demeçler, radyoda, televizyonda, gazetelerde geniş biçimde yer alıyordu. Fakat, Kürtlerin çeşitli illerde, mülteciler için yardım komiteleri oluşturma çabalarına hiç yer verilmiyordu.

Bayındırlık eski bakanlarından Şerafettin Elçi'nin, Başbakan'ın yakınmalarına karşı ilgi çekici bir önerisi oldu. Şerafettin Elçi, 17 Eylül 1988'de UBA (Ulusal Basın Ajansı) muhabirine söylediklerinin bir bölümü şöyle: " Başbakan Özal, soruna insani açıdan yaklaşmış ve sınırı açmıştır. Binlerce insan Türkiye'ye sığınmıştır. Elbette, Türkiye'de bunların iskanı zordur ve çok masraflıdır. Başbakan Özal da bu kampları ziyaret ederken bu sebeple Batı dünyasını yardıma çağırmış, "bu insanların yarasını siz sarın" demiştir. Benim bir önerim var. Başbakanlık bana sorumluluk versin, Türkiye'ye sığınan bu insanların hepsini ailelerin yanına yerleştireyim. Böylece devlet milyarlarca liralık bir yükten kurtulacak, kamplarda çıkması muhtemel meseleler önlenecek. Ayrıca başka ülkelerde olumsuz örnekleri görülen mülteci çadırları sökülecektir."

Şerafettin Elçi, "Bunu nasıl başaracaksınız?" sorusunu da şöyle cevapladı: "Doğu ve Güneydoğu'ya giden siyasi parti liderleri ve Başbakan Turgut Özal bölge insanlarının soruna nasıl duyarlı yaklaştığını görmüştür. "Kamplara yerleştirildiğini ve dış dünya ile irtibatları kesilecek bu insanlar kamplarda kaldıkça ilgi devam edecek ve mesele hiç gündemden inmeyecektir. Halbuki, evinin tek odasını, elbisesinin birini yiyeceğinin bir parçasını bu insanlarla paylaşmak isteyen çok sayıda vatandaşımız vardır. Önemli olan insanlara böyle bir sorumluluk vermektir. Başbakanlık bana böyle bir sorumluluk verirse, en kısa sürede ve belirli bir nizam içinde planlı ve programlı bir dağıtım yapılmasını sağlayabilirim. Bunu tekeffül ediyorum."

Bu öneri radyoda, TV'de gazetelerde yer almadı. Sadece, 20 Eylül 1988 tarihli Milli Gazete'de küçük bir bölümü yer aldı. (Ayrıca bk. *2000'e Doğru*, 2 Ekim 1988 Yıl 2 Sayı 41, Şerafettin Elçi: Kürt mülteciler Kürt ailelerin yanına yerleştirilsin.) İsveç radyosu ve bazı Batılı radyo ve TV kurumları da 18 Eylül tarihinde, daha sonraki tarihlerde haber bültenlerinde bu öneriye yer verdiler.

Türkiye'de benzer önerilere TRT'de ve gazetelerde yer verilmiyor ama, "mültecilerin bütçeye getirdiği külfet" yakınmaları da sürüp gidiyor. Türkiye, bir yandan mültecileri, tel örgüler içindeki kamplara hapsediyor, onlara esir muamelesi yapıyor, halkın yardım etmesini engelliyor, bir yandan da külfet yakınmalarını sürdürüyor. Örneğin şu tür haberler basında sık sık yer alıyor: "Peşmergelerin getirdiği yükün faturası kabardıkça kabarıyor. Başımıza iş aldık. İlk günlerde, "ne yaparsanız yapın yeter ki Irak'a teslim etmeyin" yakarmalarının yerini, şimdi "bu ne biçim yemek" şikayetleri aldı." Tercüman, 15 Eylül 1988) Halbuki, Türkiye'de değil 40 bin, 60 bin, iki milyona yakın İranlı mülteci var. Onlar istedikleri yerde oturabiliyorlar. İstedikleri işi yapıp para kazanabiliyorlar. Tel örgüler içine hapsedilmiş Kürtlerin çalışıp para kazanmaları

kuşkusuz yasak. Kürt mültecilere karşı bu tür muameleler yapılması mültecilik statüsüne de aykırı.

Bu arada, "mültecilik statüsü"nden söz etmek gerekli. Siyasal mültecilerin ülke içinde rahatça dolaşma ve yerleşme özgürlüğü var. Geçimlerini temin için istedikleri işlerde çalışabiliyorlar. Siyasal mülteciler bu konularda ülkenin yerli halkıyla eşit muamele görüyorlar. Fakat, uluslararası mevzuatta, mültecilerin tel örgüler içine kapatılması diye bir durum kesinlikle yok. Mültecilerin öteki özgürlükleri de temel çerçeve içinde belirleniyor.

Mültecilere genel olarak Birleşmiş Milletler Örgütü çerçevesinde yardım yapılıyor. Devletler, kurumlar ve kişiler yardımlarını Birleşmiş Milletler'in ilgili örgütüne yapıyorlar. Bu örgüt de dünyadaki mülteci gruplara bu yardımları ulaştırmaya çalışıyor. Yardımlar doğrudan doğruya Birleşmiş Milletler tarafından dağıtılıyor. Bu yardımların yapılabilmesi için ilgili devletin mültecilere karşı "mültecilik statüsü"nü tanıması gerekiyor. Türkiye ise, Irak'ın kimyasal silahlar kullanması sonucu, Güney Kürdistan'dan Kuzeye sığınmak zorunda olan Kürtlere bu statüyü tanımamakta özel ve dikkatli bir çaba sarfediyor. Çünkü bu statü tanındığı zaman, Kürtlerin ulusal kimliği de tanınmış olacaktır. Güney Kürdistan'dan gelen Kürtlerin Kürtçe eğitim, Kürtçe okul gibi istekleri gündeme gelecektir. Bu süreç ise, Kuzey Kürdistan'daki Kürtleri ister istemez etkileyecektir. Türkiye, böyle bir sürecin yaşanmasını engellemek için Kürtlere, "mültecilik statüsü"nü tanımamaktadır. Bunun sonucu olarak Birleşmiş Milletler'den istediği yardımı da alamamaktadır. Başka kanallar aracılığıyla Kürt mültecilere yapılan yardımları da engellemekte buna rağmen, "mültecilerin bütçeye getirdiği külfet"ten de sık sık söz etmektedir. (Bu konudaki uluslararası mevzuat ile ilgili olarak bk. Mehmet Ali Aslan, *Kürt Mülteciler* s. 123 vd.)

5. Barınma, Çadır, Yatak, Battaniye, Yiyecek, Giyecek, Sağlık, İlaç Koşullarının Kötülüğü

Bu olumsuz koşullar yanında, yiyecek, giyecek, barınma, yatak, battaniye, çadır, ilaç gibi temel bazı ihtiyaçların karşılanmadığı da biliniyor. Bu olumsuz koşulları dayatmanın başlıca nedeni, mülteci Kürtleri Türkiye'yi terke zorlamaktır. Açlık, soğuk, ilgisizlik, hakaret karşısında kalan mültecilerin ülkeyi terkedecekleri düşünülüyor. Ve İran'ın istememesine rağmen mülteciler zorla, kamyonlara bindirilip İran'a gönderiliyor.

Milletvekilleri, kamplarda çeşitli zamanlarda yaptıkları incelemelerle bu durumları ayrıntılarıyla saptadılar. Fakat Türk basını bu açıklamalardan ısrarlı ve özenli bir şekilde uzak durmaya çalışıyordu. Kamplarda incelemeler yapan yabancı muhabirler de bu olumsuz koşulları kendi gazetelerinde, radyo ve TV'lerinde açıklıyorlardı. Ekim ayının ilk haftasında Uluslararası Af Örgütü'nden bir heyet geldi. Bunla kamplarda incelemeler yaptılar. Mültecilerle, bölge halkıyla, milletvekilleriyle... görüştüler. Raporlarını 10 Ekim tarihinde Londra'da açıkladılar. Çadır, yatak, battaniye gibi barınma koşullarının, sağlık koşullarının, yiyecek, içecek, giyecek koşullarının çok olumsuz olduğunu vurguladılar. Soğuğun ölümleri artırdığını belirttiler... Açlık, soğuk, ölümleri

özellikle çocuk ölümlerini artırıyordu. Yaşlı bir kadın, "üç günde sadece bir dilim ekmek ve bir domates yedim." diyordu. Mültecilere mülteci muamelesi değil, esir muamelesi yapılıyordu. Mülteciler dikenli tellerle çevrili kampların içinde tutuluyorlardı. Kampların dışına çıkmaları yasaktı. Uluslararası Af Örgütü Heyeti, Kürt mültecilerin zorla İran'a gönderildiklerini, İran'a ve Irak'a gitmelerinin teşvik edildiğini de saptadılar. Bu açıklamalar sözlü veya yazılı basına hiç yansımadı. Türkiye bu tür haberlerin halka duyurulmasını önlemek için her yolu kullanıyordu. Yalnız 10 gün kadar sonra, Dışişleri Bakanlığı sözcüsü bir açıklama yapu. Bu açıklamada, "Irak vatandaşları"nın İran'a kendi istekleriyle gittikleri belirtiliyordu. Bu açıklama Türk basınında yer alıyordu. (bk. *Cumhuriyet,* 20 Ekim 1988) Kanımca bu açıklama Uluslararası Af Örgütü'nün Londra'daki açıklamasına bir cevap oluyor.

Kürt mültecilerin yaşadığı bu olumsuz koşullar hiç değişmedi. Bu durumu, Uluslararası Af Örgütü'nden başka, İsveç Parlamentosu'ndan, Federal Alman Parlamentosu'ndan, ABD Kongresi'nden gelen heyetler de saptadılar. Helsinki İzleme Komitesi, çeşitli İnsan Hakları örgütleri gibi kurumlar adına gelen heyetler de aynı durumu saptıyordu. Batıl gazete, radyo ve TV muhabirleri de aynı durumları kendi yayın organlarında açıklıyorlardı. Örneğin İsveç Parlamento Heyeti'nin raporunda şu hususlar dile getiriliyor:

Türkiye'deki kampları izleyen İsveç Parlamento heyeti, Kürt mültecilerin kabul edilemez şartlarda yaşadıklarını belirtti.

Kamplar dikenli tellerle çevrili ve makineli tüfeklerle donatılmış askerler tarafından kontrol ediliyor.

Mülteciler tamamlanmamış barakalarda, geceleri eksi 25 dereceye kadar düşen soğuk altında yaşamak zorundadırlar.

Mülteciler yardım için biriken 80 milyon dolar, Türk hükümetinin aksiliği yüzünden kullanılamıyor.

Kürt mültecilerin politik iltica statüsü henüz karara bağlanmış değil.

Rapor, "Türkiye'deki Kürt mültecilere politik iltica hakkı verilmelidir." biçiminde bir öneriyi de içeriyor. (bk. *Kürdistan Press,* No 62, 16 Şubat 1989 s. 1; Ayrıca bk. *Cumhuriyet,* 14 Şubat 1989, 9 Mart 1989, Alman Heyeti'nin raporu için bk. Cumhuriyet, 18 Şubat 1989; *Milliyet,* 6 Mart 1989 Türk Hükümeti'nden Batılılara, "Kürt mülteci" uyarısı, "Nasihat istemeyiz."

İsveç Parlamentosu'nda 22 Şubat tarihinde Kürt sorunuyla ilgili bir görüşme yapıldı. Kürt mülteci kamplarını da ziyaret eden parlamento üyesi Berith Eriksson, "Türkiye Kürt halkını sistematik olarak eziyor." diyerek izlenimlerini ifade etti. (Bk. *Kürdistan Press,* Sayı 63, 2 Mart 1989 s. 12; Ayrıca bk. *Cumhuriyet,* 14 Şubat 1989 Kürt sığınmacılar İsveç Parlamentosu'nda.)

6. Kürt ve Türk (Türkmen) Mültecilere Ayrıcalıklı Muamele

Kürt mültecilerle birlikte Kuzey Kürdistan'a 10 kadar Türkmen ailesi de iltica etti. (Cumhuriyet, 4 Ekim 1988) Türk yetkililer bu Türkmenleri hemen, Hakkari'deki

sosyal konutlara yerleştirdiler. Türkmen ve Kürt mültecilere karşı uygulanan bu farklı davranışlar da Türk basınında yer almadı. Yüksekova'da, Diyarbakır'da çadırlarda kalan mültecilerin Muş'taki ve Diyarbakır'daki afet konutlarına yerleştirilmeleri kasım ayı içinde gerçekleştirilebildi.

E) Birleşmiş Milletler: Devletlerarası Sömürge Sisteminin Yedek Jandarması

Kürtlerin Güney Kürdistan'dan Türkiye'ye iltica etmek zorunda kalmaları Türkiye'nin çirkin yüzünü açıkça ortaya çıkarmıştır. "Mazlum milletler"e örnek olduk, onlara kurtuluşları yolunda ilham verdik, mücadelelerine ışık tuttuk..." anlayışının sadece devlet olanaklarıyla sürdürülen bir propaganda olduğu iyice belli olmaktadır. 10 Kasım 1988 Mustafa Kemal Atatürk'ün 50. ölüm yıldönümüydü. "Mazlum milletler"i kurtarmak sloganı bir hafta süreyle sık sık dile getirildi. Türkiyê bir yandan, devletin propaganda olanaklarını seferber ederek "mazlum milletler"in kurtarıcılığı rolünü üstleniyor, böylece uluslararası planda statü kazanmaya çalışıyor, bir yandan da Kürtleri yok etmek için fiili olarak her türlü baskı yöntemlerini uyguluyor. Bu iki süreci de aynı zamanda, aynı mekanda bir arada yürütmeye çalışıyor.

Irak'ın Kürtlere karşı kullandığı kimyasal silahlar, Kürdistan'da uygulanan devletlerarası sömürge sistemini ayrıntılarıyla ortaya koyan önemli bir olgu olmuştur. Bu çağdışı sistemin jandarmalığını bugün Birleşmiş Milletler yapmaktadır. İran ve Irak gibi iki ırkçı ve sömürgeci Müslüman devletin "barış görüşmeleri"ni sürdürebilmeleri için Kürdistan'da yoğun bir şekilde kullanılan kimyasal silahları bile Birleşmiş Milletler görmezden gelmiştir. Şu iki haber bu bakımdan dikkat çekicidir. "Birleşmiş Milletler sözcüsü Cenevre'de yaptığı açıklamada Irak'ın Kürtlere karşı kimyasal silahlar kullandığı iddiaları konusunda, örgütün bir girişimde bulunmadığını, bu yöndeki iddiaların bağımsız kaynaklarca doğrulanmadığını söyledi." (*Cumhuriyet*, 1 Eylül 1988)

"... Bu arada Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komisyonu basın sözcüsü Judith Cummins, Türkiye'ye sağınan Iraklı Kürtlere yardım da bulunmak konusunda bir programları bulunmadığını söyledi. Ev sahipliği yapan ülkenin yardım isteği lazım. Türkiye bugüne kadar böyle bir istek iletmedi." (*Cumhuriyet*, 15 Ekim 1988)

Kürdistan'da yoğun olarak kimyasal silahlar kullanılıyor. Binlerce insan katlediliyor. Çoluk çocuk, kadın ihtiyar binlerce insan, bundan herkesin haberi oluyor. Bütün dünya bunu biliyor. fakat Birleşmiş Milletler bunu öğrenemiyor. Çünkü, Birleşmiş Milletler soykırımı öğrenirse, ırkçı, sömürgeci ve insanlık kasabı Saddam Hüseyin gücenebilir. Günümüzün Hitler'i Saddam gücenmemeli, bunun için de Birleşmiş Milletler Kürt soykırımlarını görmemeli, duymamalı.

Birleşmiş Milletler'in Kürt mültecilere yardım programı da yok. Çünkü Türkiye, Birleşmiş Milletler'den böyle bir yardım talebinde bulunmamış. Durmadan Irak vatandaşlarının bütçeye getirdiği külfetten sözeden, bunun için Avrupa ülkelerinden 300 milyon dolar yardım isteyen Türkiye, Birleşmiş Milletler'e neden başvurmamış?

Türkiye uluslararası sözleşmeleri hep birtakım çekinceler koyarak imzalıyor. Ve bu çekinceler Kürtlerin aleyhine kullanılan çekinceler oluyor. Fakat bu çekinceler sözleşmenin özünü zedeliyor. Çünkü bu sözleşmeler, zayıflar, güçsüzler gözetilerek hazırlanıyor. Haksızlığa uğramış grupların haklarını koruma amacını güdüyor. Örneğin "Mültecilerin Hukuki Statülerine İlişkin 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi", 1967 tarihinde bu sözleşmeye ilişkin olarak hazırlanan "protokol" böyledir. Türkiye'nin bu sözleşmeleri imzalarken koyduğu çekinceler sözleşmenin ruhunu ortadan kaldırıyor. Çünkü Türkiye, kendi soydaşı olan Türkleri zaten kendi elleriyle alıp getiriyor. Afganistan örneğinde olduğu gibi. Araplar, Farslar ilgili ülkelerdeki iktidar ve muhalefetin kuvvet oranlarıyla ilgili bir sorun. Bu ilişkilerde güçsüz ve zayıf bırakılan Kürtler oluyor... Devletsiz ulus Kürtler. Öyleyse Birleşmiş Milletler'in düşünce ve uygulaması daha çok zayıf ve güçsüz bırakılan ulusları gözetmek olmalıdır.

Birleşmiş Milletler, Türkiye'nin neden sık sık bu tür çekinceler koyduğunu sorgulamalıdır.

Öte yandan Irak'ın Kürtlere kimyasal silahlar kullandığı dönemi iyi hatırlamak ve hiç unutmamak gerekir. İran ve Irak arasında ateşkes imzalanmış. Birleşmiş Milletler gözlemcileri sınırın her iki tarafından mevzilenmişler, ateşkesi denetliyorlar. İşte soykırım böyle bir zamanda Birleşmiş Milletler görevlilerinin gözünün içine baka baka gerçekleştiriliyor. Bu, Birleşmiş Milletler'e açık bir meydan okumadır. Bu meydan okumaya Birleşmiş Milletler'in tavrı ise, gözmezden gelmek, duymazdan gelmek biçiminde beliriyor.

Birleşmiş Milletler, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra anti-sömürgeci mücadelelerde, sömürgelerin bağımsızlaşmalarında önemli roller oynadı. Günümüzdeyse, Kürdistan'da uygulanan devletlerarası sömürge sisteminin en önemli koruyucularından biri. Bu sistemin adeta jandarmalığını yapıyor. Kaldı ki Kürt toplumu sömürge bile değildir. Kürdistan'ın siyasal statüsü klasik sömürgelerden çok daha aşağı bir yerde durmaktadır. Kürt ülkesinin siyasal statüsü yoktur. Öylesye Birleşmiş Milletler kuruluş nedenlerine ve kuruluş amaçlarına uygun olarak varlığını sürdürebilmek için Kürdistan konusunda yeni düşünceler ve politikalar üretmek zorundadır. Kürdistan'daki devletlerarası sömürge sisteminin jandarmalığını yapmak onu çürütür.

Bugün Birleşmiş Milletler'in önündeki en önemli sorunlardan biri, kendileri bir zamanlar büyük devletlerin sömürgesi olmuş devletlerin kendilerinden daha güçsüz olan, güçsüz bırakılmış olan uluslara karşı sömürgecilik yapmalarıdır. Bu sömürgecilik çok daha kanlı ve yıkıcı olmaktadır. Çünkü büyük devletler sömürgelerini daha çok ekonomik güçlerini kullanarak yönetikleri halde, bu devletler sömürge düzenlerini ancak, jandarma ve polis baskısıyla sürdürebilmektedirler. Birleşmiş Milletler yeni bağımsızlığa kavuşan bu devletlerin sömürgeciliğe ve emperyalizme karşı mücadelelerini desteklemiştir, teşvik etmiştir. Halbuki, güçsüz ve geri bırakılmış bazı uluslar da bu devletlere karşı ulusal kurtuluş mücadelesi yürütmektedirler. Birleşmiş Milletler bu mücadeleyi görmezden gelmektedir, baskıyı onaylamaktadır, ulusal kurtuluş mücadelelerini engellemeye çalışmaktadır. Ortadoğu'da Kürtlerin ve Filistinlilerin Afrika'da Eritre'nin vs. mücadelelerini bu çerçeve içinde değerlendirmek gerekir.

"Osmanlı İmparatorluğu Kozmopolit İdi, Türkiye Cumhuriyeti İse Millidir" Anlayışı

Kürdistan'ın bölünmesi ve paylaşılması olgusunun saptanmasından sonra, üzerinde durulması gereken önemli bir nokta daha vardır: Osmanlı İmparatorluğu için kozmopolit bir imparatorluktu, denir. Bu imparatorlukta, Türk, Arap, Arnavut, Rum, Bulgar, Kürt, Laz, Çerkez, Boşnak, Yahudi, Ermeni, Sırp, Hırvat, Rumen... gibi etnik grupların ve dinsel grupların Osmanlılık ideolojisi altında bir arada, birbirilerinin hukukuna, gelenek ve göreneklerine saygı göstererek yaşadıkları söylenir. Dinler arasından, örneğin cami, kilise ve sinagog arasında bir ayrım gözetilmediği vurgulanır. Dinin birleştirici bir kurum olduğu, bu görevi yerine getirdiği belirtilir. Osmanlılık ideolojisinin de aynı işleve sahip olduğu ifade edilir. Osmanlı İmparatorluğu'nun en önemli özelliklerinden birinin bu olduğu anlatılır.

Acaba bu, gerçekten böyle midir? Yeni Gündem Dergisi'nde (Sayı 33, 1-14 Kasım 1985 s. 16-18) Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiş süreciyle ilgili olarak dikkate değer bir tartışma yapılmıştır. Laiklik konusundaki bu açıkoturumun konuşmacıları şunlardır: Prof. Dr. Toktamış Ateş, (İ. Ü. İktisat Fakültesi), Abdurrahman Dilipak (Gazeteci, yazar), Prof. Dr. Hüseyin Hatemi (İ. Ü. Hukuk Fakültesi, Eski Öğretim Üyesi), Doç. Dr. Mete Tunçay (A. Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Eski Öğretim Üyesi). Açıkoturumu Murat Belge yönetmiştir.

Mete Tunçay, Osmanlı İmparatorluğu'nda İslamın işlevi nedir, konusunda kısaca şöyle demiştir: "Çeşitli kavimlerden Müslümanlar arasında, yani Türkler, Kürtler, Lazlar, Araplar, Çerkezler, Boşnaklar arasında birleştirici bir bağ." Prof. Dr. Toktamış Ateş ise şöyle söylüyor: "Cumhuriyet öncesindeki hetorojen yapı, değişik uluslar, değişik kavimler Cumhuriyetten sonra kalmadı. Atatürk milliyetçiliğinin esası bu toprağa dayanmasıdır. Yani, bugün T. C.'de yaşayan, T. C. vatandaşı olan, T. C.'nin geleceğiyle kendi geleceğini özdeş sayan herkes, bir tutulur.." Cumhuriyetten sonra "değişik uluslar", "değişik kavimler" kalmadı, deniyor. Nasıl olmuş da kalmamış, acaba? Ne gibi toplumsal ve siyasal süreçler yaşanmış da "değişik uluslar"ı, "değişik kavimler"i yoketmiş, sadece Türkler kalmış?

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Kürdistan'ın bölündüğü ve paylaşıldığı bilini-

yor. Kürt ulusuna böl-yönet politikası uygulandığı biliniyor. Kürdistan'ın ve Kürt ulusunun önemli bir kesiminin Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bırakıldığı açık. Öyleyse Türkiye Cumhuriyeti Devleti en az iki uluslu devlettir. Çerkezlerin, Lazların, Hıristiyan ve Yahudi azınlıkların varlıklarını unutmamak gerekir. Durum bu kadar açıkken, olgular, toplumsal ve siyasal süreçler bunu ortaya koyarken, "Cumhuriyet'ten sonra değişik uluslar, değişik kavimler kalmadı." saptaması nasıl yapılabilir? Ne tür mekanizmalar işletildi, ne tür toplumsal değişiklikler oldu da Kürtler tümüyle bir ulus olarak ortadan kalkılar, dilleriyle, kültürleriyle tarihten silindiler?

"Cumhuriyet'ten sonra değişik uluslar, değişik kavimler ortadan kalktı." önermesi kuşkusuz bilimsel bir önerme değil. Çünkü olgular tarafından doğrulanmıyor. Bu önermeyi olgular aracılığıyla doğrulamanın hiçbir olanağı yok. Fakat, olgular bu önermeyi her zaman çürütüyor, yanlışlıyor. Bu tam anlamıyla ideolojik bir kabuldür. Osmanlı İmparatorluğu'ndan Cumhuriyete geçerken, toplumsal ve etnik planda en ufak bir değişikliğin olmadığı açıktır. Kürtler yine sosyolojik olarak yerli yerinde duruyor. Yalnız resmi ideoloji artık, Kürtlerin varlığını kabul etmiyor. Kürtleri dilleriyle, edebiyatlarıyla, kültürleriyle tarihten ve yeryüzünden silmek istiyor. Resmi ideoloji böyle bir süreci benimseyince cezalandırma ögesi doğrudan doğruya işin içine girmektedir. Resmi ideoloji yani devlet, cezai müeyyideler de oluşturarak bu görüşü bütün kurumlara, kamuoyuna, halka benimsetmeye çalışmaktadır. Üniversitelerin, basının, TRT'nin, siyasal partilerin, insan hakları derneklerinin, benzer kurumların bu görüşü benimsemeleri ve bu görüşün propagandasını yapmaları için her türlü önlemi almaktadır. Bu düşüncelerin aksini ileri sürenleri, bu düşünceleri eleştirenleri baskı altında tutmakta, cezalandırmaktadır. Bu ilişkiler sonunda bu kurumlar yalana dayalı resmi ideolojinin tekrar tekrar üretilmesi ve propagandasının yapılması konusunda vazgeçilmez kurumlar olmuşlardır. Üniversiteler vazgeçilmez kurumların başında yer almaktadır. Görüşlere bilimsel kılıf geçirilebilmesi için, sadece üniversitenin profesör ünvanlı hocalarına ihtiyaç vardır, yoksa bilimsel bilginin kendisine değil.

Türk üniversiteleri benzer konularda milli istihbarat teşkilatının bir şubesi gibi çalışmaktadır.

Bu düşünceler sadece, Prof. Dr. Toktamış Ateş'in düşünceleri değildir. Üniversite profesörlerinin, yazarların, gazetecilerin, siyasal partilerin... görüşleri genel olarak budur. Yukarıda Mustafa Kemal'in "Şarkın ezilen ve sömürge milletleri"yle ilgili düşüncelerini, bu düşüncelerin yorumlarıyla ilgili örnekleri ve bunların sosyolojik olgular karşısında ne ifade ettiğini belirtmeye çalışmıştık... Burada da yüzlerce örnek verilebilir. "Türkiye Cumhuriyeti milli bir devlet olarak kuruldu, Türklerden başka bir etnik grup kalmadı." diyen yüzlerce örnek. Bütün "Türk Devrim Tarihi" veya "Türk İnkılap Tarihi" kitaplarında veya benzer kitaplarda, benzer yazılarda, bunları görmek mümkündür. Açıkoturuma katılan öteki üyeler de Prof. Dr. Ateş'in bu düşüncelerini eleştirmiyorlar. Veya dergide yayınlandığı kadarıyla böyle bir eleştiriye dair bir ize rastlanmıyor. Kürtlerin ulusal varlığı ortada dururken bu saptamanın doğru olamayacağı ifade edilmiyor. Öte yandan bu açıkoturumun yapıldığı günlerde de, Kürtler, çeşitli biçimlerde, her yolu deneyerek ulusal kimliklerinin açıklamaya, ispat etmeye çalışıyorlardı. Böyle bir süreç yaşanırken, binlerce genç insan bu sorunlar yüzünden yargılanırken, işkence görürken, "Cumhuriyet'ten sonra, değişik uluslar, değişik kavimler kalmadı" demek, ancak olgular-

dan kopukluğun, bilimsel düşünceden uzaklığın, resmi ideolojiye bağlılığın bir göstergesi olabilir.

Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiş sürecini biraz daha incelemekde yarar vardır. 1924 Anayasası yapılırken 12 milletvekilinden oluşan bir Anayasa Komisyonu seçiliyor. Yunus Nadi'nin (Menteşe) başkanlığındaki bu komisyonda Celal Nuri (Gelibolu) tutanak katibi, Ferudun Fikri (Dersim) de katip olarak yer alıyor. Ali Rıza (Kırşehir), İlyas Sami (Muş), Avni (Bozok) Ebubekir Hazım (Niğde), Refet (Bursa), İbrahim Süreyya (İzmit), Mahmut (Siirt), Faik (Ordu), Ahmet Süreyya (Karesi) de üye olarak yer alıyorlar.

Anayasa Komisyonu tarafından hazırlanan ve 9 Mart 1924 tarihinde açıklanan Anayasa gerekçesinde konumuzla ilgili çok önemli ifadeler var: "Devletimiz milli (ulusal) bir devlettir. Çok milletli bir devlet değildir. Devlet Türk'ten başka bir millet tanımaz. Memleket dahilinde eşit hak ve hukuka sahip olması gereken ve başka ırktan gelen kimseler de vardır. Fakat bunlara da ırkî durumlarına uygun olarak haklar tanımak veya bu anlama gelecek sözler etmez caiz değildir... Her yeni millet gibi Türk milleti de aynı ırktan gelmeyen kimseleri içerebilir. Ancak Türklük camiasıdır ki bütün unsurları (ırkları) bir arada toplamak kabiliyetine sahiptir. (bk. Şeref Gözübüyük, Zekai Sezgin, *1924 Anayasası Hakkındaki Meclis Görüşmeleri*, SBF Yayını, Ankara 1957 s. 7)

Görüldüğü gibi, 1924 yılında artık, resmi ideoloji iyice şekillenmeye başlamıştır. Türk Devleti'nin Türk'ten başka bir millet tanımadığı vurgulanmaktadır. Bu tarihten itibaren artık, söylemler de köklü bir değişikliğe uğramaktadır. Halbuki, 1919-1920, 1921 yıllarında, bizzat Mustafa Kemal tarafından mücadelenin, sadece Türk ulusu için olmadığı, Kürtler için, Çerkezler için... herkes için olduğu belirtiliyordu. "Halkımız" deniyordu, "Türkiye halkı" deniyordu. "Milletimiz"den söz ediliyordu. Bunlar birtakım unsurları dışlayıcı ifadeler değildi, bilakis kapsayıcıydı. Şimdi ise, artık sadece, Türklerden söz ediliyordu. Öteki uluslar kapsam dışı bırakılıyordu. Bu şu demekti: Öteki uluslara mensup kişiler artık, kendi ulusal kimliklerini inkar ettikleri yani Türkleştikleri oranda hak ve hukuka sahip olacaklardır. Onların, Türklerle eşit muamele görebilmeleri için kendi öz kimliklerini inkar etmeleri gerekecektir.

Bu, sorunun ideolojik düzeyde bir çözümüdür. Sorunlar fiili olarak çözümlenemeyince ideolojik çözümler ister istemez gündeme geliyor, kendini dayatıyor. Fakat daha sonraları ideolojik çözümler toplumsal gerçeğin, somut gerçeğin kendisi olarak algılanıyor. Resmi ideoloji olduğu için de bu düşüncelere inanmayanlar veya onu eleştirenler cezai müeyyidelerle karşı karşıya kalıyorlar.

Osmanlı İmparatorluğu'ndan Cumhuriyet'e geçiş sürecini güncel bir örnekle de açıklayabiliriz. Böyle bir anlayışla Türk Devleti, örneğin Kıbrıs Sorunu'na da gayet kolaylıkla, çok kısa zamanda çözüm getirebilir. Önce Kıbrıs'ın, tümü işgal edilir. Arkasından "Kıbrıs'ta yaşayan herkes Türktür. Kıbrıs Türk Devleti ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür." diyen bir Anayasa yapılır. Böylece sorun ideolojik olarak çözümlenmiş olur. Rum toplumu olma haklarını savunanlar, Türkleşmeyenler.. ise, "bölücüler", "iç düşmanlar", "dış düşmanların içteki işbirlikçileri" gibi suçlamalarla yargılanır, cezalandırılır. Bu örnek insana anlamsız ve saçma geliyor. Fakat, Kürtlerin 1920'li yılların ortalarından itibaren yok sayılmaları aynen böyle olmuştur. Bugün

Kıbrıs Rum Toplumu için düşünülen bu sürecin anlamsızlığı ve saçmalığı yanında, Kürtlere karşı uygulanmış ve halen uygulanmakta olan politikalar neden çok doğal geliyor? Örneğin Rumlar için çok saçma ve anlamsız olan, aklın ucundan bile geçmeyen bu süreç, Kürtler söz konusu olduğu zaman neden çok doğal karşılanıyor?

Kürdistan'ın bölünmesi ve paylaşılması, devletlerarası sömürge yapılması, bu sürecin nasıl gerçekleşitiği, ne gibi sonuçlar yarattığı incelenmesi gereken ayrı bir konu. Toplumun iç dinamikleri ve o topluma dışarıdan yapılan müdahaleler, dış etkenler araştırılması gereken önemli bir konu. İç dinamikler, dış etkenler sorunu bundan önceki iki incelemede de ele alındı.

Türk Devleti, Türk hükümetleri, Kıbrıs konusunda böyle bir süreci kuşkusuz başlatmaz. Çünkü bu, uluslararası kuvvet dengeleriyle ilgili bir sorundur. Böyle bir ilişkiler yumağında, hiçbir devlet, Kıbrıs'taki Rum toplumu olma özelliklerini yok sayamaz. Rumları asimilasyona girişemez. Ama Kürdistan konusunda durum böyle değildir. Kürdistan devletlerarası bir sömürgedir. Her türlü ulusal ve demokratik hakları gasbedilmiştir. Kürtlerin ulusal ve demokratik haklarını yoketmeye çalışan devlet sayısı çok. Kürdistan'ı ortaklaşa paylaşmışlar, ortak sömürge olarak kullanıyorlar. Birbirleriyle işbirliği yapıyorlar. Kürtlerin demokratik haklarını ve isteklerini olduğu yerde boğmaya çalışıyorlar. Bu bakımdan Kürt toplumuna karşı asimilasyon politikasını ve inkar eylemini sürdürmek, Türk Devleti'nin yürüttüğü en önemli devlet politikalarından biri olmuştur.

Atatürk milliyetçiliğinin, başka ulusların ulusal özelliklerine saygı duyduğu, ulusların eşitliği prensiplerine inandığı da doğru değildir. Kürt ulusuna karşı bunca baskı sürdürülürken böyle bir iddia nasıl ileri sürülebilir? Bu da sorunun bilimsel çözümü değildird, ideolojik çözümüdür. "Atatürk milliyetçiliği" diye ileri sürülen ulusçuluk anlayışı ırkçılıktan başka bir şey değildir. Kürt ulusunun eşitliğini tanımıyor. Kürtleri asimile etmeye çalışıyor. Kürt dilini, Kürt edebiyatını, Kürt kültürünü yok etmeye çalışıyor. Türk ulusu için layık gördüğü hiçbir hakkı Kürt ulusuna layık görmüyor. Kürtlere, Türk dilini ve Türk kültürünü aşılamak için her türlü önlemi düşünüyor, deniyor, yürürlüğe koyuyor. Kürt dilini, Kürt kültürünü, Kürt edebiyatını bir yandan inkar ediyor, bir yandan da ilkel buluyor. Bu bakımdan onlara, "Yüce Türk ulusu" nun değerlerini aşılamaya çalışıyor.

Bunlar ırkçı süreçlerdir. Irkçılığı her zaman, okulları ayırmak, otobüsleri ayırmak, lokantaları ayırmak, yerleşme mıntıkalarını ayırmak olarak değerlendirmemek gerekir. Kürtlere karşı sürdürülen politikalar çok daha katliamcı ve yok edici bir ırkçılıktır. Çünkü amacı, bir ulusu, bir dili, bir kültürü tamamen yok etmektir. Hem de "eşitlik", "demokrasi", "insan hakları" diyerek. Kendini eleştirenleri, yalanlara inanmayanları ceza tehdidi altında tutarak.

O halde, "Osmanlı İmparatorluğu kozmopolit idi, Türkiye Cumhuriyeti millidir." anlayışını bu somut bilgilerin ışığı altında sorgulamak ve değerlendirmek gerekir.

Yukarıda kısaca ifade edimeye çalışıyan, 1924 Anayasası ile ilgili Meclis görüşmelerini her zaman hatırlamak gerekir. Yeni kurulan Türk Devleti'nin Türkt'ten başka millet tanımayacağı söyleniyor. Halbuki,. günümüzde, Bülent Ecevit gibi bazı ırkçı politikacılar, bası ırkçı profesörler, gazeteciler... "Türk" bir etnik grubun adı değildir. Onlara göre Türk artı Kürt artı diğerleri eşittir, Türk olmuştur... Türk bir

karışımın adıdır. Bu kuşkusuz doğru değildir. Bu manevranın amacı, "Kürt adının zihinlere çarpmasını ve bu konuda bir bilincin oluşmasını engellemektir. Türk bir etnik grubun adıdır. Cumhuriyet'ten sonraki süreç de, başka Türkler olmak üzere, öteki ulusların asimile edilmesini, türkleştirilmesini, onların Türk kimliği içinde eritilmesini amaçlamaktadır. Türk bir etnik grubun adı değil, Cumhuriyet'ten sonra başlayan yeni bir oluşumun adıdır, demek bir aldatmacadan başka bir şey değildir. Bunu, yukarıda kısaca belirtilen Anayasa görüşmeleri açık bir şekilde göstermektedir. Nitekim, yeni oluşumun, yeni karışımın adı yine Türktür, başka bir şey değil. Bu fikri, Yeni Düşünce gazetesi çevresinde toplanan ırkçı akım şöyle ifade ediyor: "Onlar ne kadar Kürt ise, biz de o kadar Kürt'üz, biz ne kadar Türk isek onlar da o kadar Türk'türler. Bu düşünceyi Alpaslan Türkeş, gazetenin kendisiyle yaptığı bir söyleşide dile getiriyor. *Yeni Düşünce*, 24 Şubat 1989 Alpaslan Türkeş: "12 Eylül Türk Milliyetçiliğine Karşı Yapıldı." Ayrıca bk. Semahat Müftüoğlu, "Evet Biz de O Kadar Kürt'üz." (*Yeni Düşünce*, 10 Mart 1989)

Millet-Ulus; Osmanlı İmparatorluğu-Türkiye Kavramları

Kürdistan'la ilgili incelemelerde dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan biri de bazı kavramların kullanılmasına ilişkin olarak ortaya çıkmaktadır. Bunlar, özellikle millet, ulus, Osmanlı İmparatorluğu dönemi ve daha önceki asırlar, Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiş süreci, daha sonraki yıllar üzerinde dururken bu kavramların içerikleri dikkatlerden uzak tutulmamalıdır. Bu kavramlar kullanıldıkları dönemlerde ne gibi anlamlarla yüklüdürler? Daha sonraları bu kavramların içerikleri, bu kavramlara yüklenen anlamlar konusunda ne gibi değişiklikler olmuştur? Bu konuların, üzerinde önemle durulması gereken konular olduğu kanısındayım.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde "millet" sözü kullanılıyordu. Millet sözcüğü daha çok dinsel bir içerikle yüklüydü. Kâmus-ı Türkî'de Arapça bir sözcük olan "millet"in din, mezhep sözcükleriyle anlamdaş olduğu belirtiliyor. Yine aynı sözlüğe göre, millet sözcüğü aynı din ve aynı inançta olan topluluk anlamında kullanılmaktadır. (bk. *Temel Türkçe Sözlük*, Sadeleştirilmiş ve genişletilmiş Kâmus-ı Türkî, Hazırlayan Tercüman Gazetesi, İstanbul 1986; Ayrıca bk. Prof. Dr. Coşkun Üçok, Millet, Ümmet, Ulus, *Cumhuriyet*, 12 Temmuz 1982) Şemseddin Sami'nin sözlüğünde ulus sözcüğü de vardır ve bugünkü anlamda kullanılmaktadır. Prof. Dr. Coşkun Üçok, ümmet sözcüğünün ulus sözcüğünü karşıladığını da belirtmektedir. Bugün Türkçede yanlış olarak ümmet yerine millet, millet yerine de ümmet sözcükleri kullanılmaktadır, demektedir.

Mustafa Kemal Paşa'nın 1 Mayıs 1920'de Bakanlar Kurulu üyelerinin seçimine dair kanun tasarısı münasebetiyle, Büyük Millet Meclisi'nde yaptığı konuşma konuya önemli bir açıklık getirmektedir: "Efendiler, meselenin bir daha tekerrür etmemesi ricasıyla bir iki noktayı arzetmek isterim. Burada maksud olan (ifade edilmeye çalışılan) ve Meclis-i âlinizi teşkil edene zevat yalnız Türk değildir, yalnız Çerkez değildir, yalnız Kürt değildir, yalnız Laz değildir. Fakat hepsinden mürekkep anasır-ı İslamiyedir (hepsinin toplamından oluşan bir İslam topluluğudur), samimi bir mecmua (bütün)dür. Binae-

naleyh bu heyet-i aliye' (yüksek heyet)nin temsil ettiği, hukukunu, hayatını, şeref ve şanını kurtarmak için azmettiğimiz emeller, yalnız bir unsur-u İslama münhasır (bir İslam unsuruyla sınırlanmış) değildir. Anasır-ı İslamiyeden mürekkep (İslam unsurlarının toplamından meydana gelmiş) bir kitleye aittir. Bunun böyle olduğunu hepimiz biliriz. Hep kabul ettiğimiz esaslardan birisi ve belki birincisi olan, hudut meselesi tayin ve tespit edilirken, hudud-u millimiz İskenderun'un cenubundan (güney) geçer, Şark'a (doğu) doğru uzanarak Musul'u, Süleymaniye'yi Kerkük'ü ihtiva eder. İşte hudud-u millimiz budur dedik! Halbuki Kerkük'ün şimalinde (kuzey) Türk olduğu gibi Kürt de vardır. Biz onları tefrik etmedik (ayırmadık). Binaenaleyh muhafaza (koruma) ve müdafaası ile (savunulması) iştigal ettiğimiz (uğraştığımız) millet bittabi (kaçınılmaz olarak) bir unsurdan ibaret değildir. Muhtelif anasır-ı İslamiyeden mürekkepür. (Çeşitli İslam unsurlarının birleşmesinden meydana gelmiştir.) Bu mecmuayı (bütünü) teşkil eden (oluşturan) herbir unsur-u İslam bizim kardeşimizdir. Ve manafii (menfaatları) tamamıyla müşterek olan vatandaşımızdır. Ve yine kabul ettiğimiz esasatın (esasların) ilk satırlarında da bu, bu muhtelif anasır-ı İslamiye ki: Vatandaşlar yekdiğerine (birbirlerine karşı) hürmet-i mütekabile ile riayetkardırlar (karşılıklı saygıyla bağlıdırlar) ve yekdiğerinin her türlü hukukuna, irkî, içtimai ve coğrafi hukukuna daima riayetkar olduğunu tekrar ve teyid ettik (doğruladık). Binaenaleyh menafiimiz (menfaatımız) müşterektir. Tahlilisine azmettiğimiz vahdet (meydana getirmeye azimli olduğumuz birlik) yalnız Türk, yalnız Çerkez değil, hepsinden memzuç (karışmış) bir unsur-u İslamdır. Bu hususun böyle telakkisini (anlaşılmasını) ve sui tefehhümata (zorla, yanlış kötü anlaşılmalara meydan verilmemesini rica ediyorum." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I, 2. bs. Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara 1961 s. 73-74; Kazım Öztürk, Atatürk'ün TBMM Açık ve Gizli Oturumlarındaki Konuşmaları, Kültür Bakanlığı, Ankara 1981, s. 127-128)

Burada görüldüğü gibi millet dinsel içerikli bir kavramdır. Yukarıda açıklamada Mustafa Kemal'in belirttiği millet anlayışıyla, aynı dili konuşan, aynı toprak parçası üzerinde yaşayan, benzer ruhsal ve kültürel özelliklere sahip olan, aynı tarihsel gelişimi paylaşan, merkezi bir pazar etrafında bütünleşmiş insanlar topluluğu olarak tarif edilen millet (ulus) anlayışı arasında önemli farklar vardır. Yukarıda belirtilen ve Mustafa Kemal Paşa tarafından 1920 yılında ifade edilen millet çeşitli İslam unsurlarından oluşmuş bir bütündür. Osmanlı İmparatorluğu döneminde, Birinci Dünya Savaşı sırasında, daha sonra cereyan eden Türk-Ermeni ve Türk-Yunan savaşları döneminde millet sözcüğünün yüklü olduğu anlam daha çok böyledir.

Cumhuriyet'ten sonra ise millet "ulus" kavramı yerine kullanılmıştır. Bu, millet sözcüğünün içeriğinde önemli bir değişmenin gerçekleştiği anlamına gelir. Artık millet sözcüğü, aynı dili konuşan, aynı toprak parçası üzerinde yaşayan, benzer ruhsal ve kültürel özelliklere sahip olan, aynı tarihsel geçmişi paylaşan, merkezi bir pazar etrafında bütünleşmeye çalışan insanların sosyolojik ve siyasal ilişkilerini ifade etmektedir. Bu, millet kavramı içindeki dinsel içeriğin tamamen boşaltıldığı anlamın gelmektedir. Millet sözcüğüne daha laik, dindışı, seküler (dünyevi) bir anlam verilmeye gayret edilmektedir. Örneğin Mustafa Kemal'in yukarıda sözünü ettiğimiz 1 Mayıs 1920 tarihli konuşması "Türk milletini teşkil eden Müslüman ögeler hakkında" diye ifade edilmeye başlanmıştır. (*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I*, s. 73) Halbuki bu konuşmada Mustafa

Kemal Paşa, Büyük Millet Meclisi'nin meydana getiren üyelerin sadece Türk, sadece Çerkez, sadece Kürt, sadece Laz olmadığını, hepsinin birleşmesinden oluşan bir İslam milleti olduğunu vurguluyordu.

20 Ocak 1921 tarihli ve 85 sayılı Teşkilat-ı Esasiye Kanunu (Anayasa)'nın 1. maddesi şöyledir: "Hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir." Bu madde günümüz Anayasa kitaplarına, Türk Devrim Tarihi, Türk İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük kitaplarına, "Hakimiyet kayıtsız şartsız Türk ulusunundur." diye geçmektedir. (bk. Doç. Dr. Ahmet Mumcu, *Tarih Açısından Türk Devriminin Temelleri ve Gelişimi*, Genişletilmiş 3. bs. A. Ü. Hukuk Fakültesi Yay. Ankara 1974 s. 60) Prof. Dr. Ahmet Mumcu, sözü edilen bu çalışmasında, "Anayasa, ilk maddesinde egemenliğin kayıtsız şartsız Türk ulusuna ait olduğu ilkesini getirmektedir" demektedir.

Millet sözcüğünün içerisinde böyle bir anlam değişikliği olduğu gibi, ulus sözcüğü de millet sözcüğünün karşılığı olarak kullanılmaktadır. Örneğin Nutuk'un 1963-1964 yılları arasında Türk Dil Kurumu tarafından günümüz Türkçesine çevrilmesi sırasında, millet sözcükleri hep ulus olarak çevrilmiştir. Ord. Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu tarafından gerçekleştirilen Söylev'de de aynı yol izlenmiştir. (Gazi Mustafa Kemal, *Söylev*, Kısaltarak basıma hazırlayan Ord. Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, Çağdaş Yayınları İstanbul 1978)

Bu ikilemden resmi ideolojinin şöyle bir çıkarı vardır: Osmanlı İmparatorluğu döneminde millet kavramı dinsel içeriğinden dolayı kapsayıcı bir anlama sahiptir. Bu, Cumhuriyet döneminde ulus olarak çevrilmiştir. Ulus olunca kuşkusuz Türk ulusu söz konusu olmaktadır Böylece kavram kapsayıcılık özelliğini kaybetmektedir. Öte yandan belgelerdeki "millet" sözcükleri ulus olarak, Türk ulusu olarak çevrildiği için Osmanlı döneminde de belgede söz konusu edilen kategorinin Türk ulusu olduğu izlenimi yaratılmaktadır. Ve böylece Kürtler konusunun Kürt adının insanların bilincine çarpması önlenmektedir. Halbuki Osmanlı İmparatorluğu döneminde millet sözcüğü Kürtleri de kapsıyordu. Resmi ideoloji millet ve ulus sözcükleri arasındaki bu anlam farkını bilinçli bir şekilde, kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaktadır. Millet sözcüğüne yüklenen anlamlar konusunda da aynı amacı gütmektedir. Bu tutum kuşkusuz bilimsel bir tutum değildir. Osmanlı belgelerini kullananlar bu tutuma karşı dikkatli olmalıdırlar.

Mustafa Kemal Nutuk'da, "Diyarbakır ve Bitlis dolaylarındaki halkı aydınlatmak maksadıyla, oralarda Ordu Komutanı olarak bulunduğum sıralarda, bir kısmını şahsen tanıdığım birtakım ileri gelenlere özel mektuplar yazdım. Van, Beyazıt ve yakınlarında bulunan bazı aşiret beyleri ile de ilişki ve bağlantılar kurdum" demektedir. (bk. Mustafa Kemal Atatürk, *Nutuk*, Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılını Kutlama Koordinasyon Kurulu, 1. Cilt (1919-1920) Bugünkü dille yayına hazırlayan: Prof. Dr. Zeynep Korkmaz, s. 56)

Bu mektuplar Nutuk'da 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53. belgeler olarak yer almaktadır. Mustafa Kemal 10 Ağustos 1919'da, Mutki'de Aşiret Reisi Hacı Musa Bey'e (Belge 47) özel bir mektup yazmıştır. 13 Ağustos 1919'da da, Küfrevizade Şeyh Abdülbaki Efendi Hazretlerine, Bitlis (Belge 48) bir mektup yazmışur. Yine 13 Ağustos 1919'da Şırnaklı Abdurrahman Ağa Hazretlerine, Derşevli Ömer Ağa Hazretlerine, Muşarlı Ömer Ağa Hazretlerine, üçünün adını bir arada anarak ayrı bir mektup yazmıştır (Belge 49). Aynı tarihte eski milletvekillerinden Sadullah Efendi Hazretlerine (Belge 51),

Norşinli Meşayihi İzamdan (büyük şeyhlerden) Şeyh Ziyaeddin Efendi Hazretlerine (Belge 52), Aşiret Reislerinden Cemil Çeto Bey'e, Garzan (Belge 53) ayrı ayrı mektuplar yazmıştır. Mustafa Kemal, bu mektupları, Erzurum'dayken Erzurum Kongresi'nden sonra yazmıştır. 10 Ağustos 1919'da, Mutki'de Aşiret Reisi Hacı Musa Bey'e yazılan mektupda "Mustafa Kemal" imzası kullanılmıştır. 13 Ağustos'ta, isimleri bildirilen öteki şeyhlere ve aşiret reislerine yazılan mektuplardaysa "Üçüncü Ordu Eski Müfettişi Mustafa Kemal" imzası kullanılmıştır.

Bu mektuplarda Mustafa Kemal, bu kişilerin yani Kürt şeyhlerinin ve aşiret reislerinin, devlet, millet ve vatan uğrunda fedakarlıklarından, seçkin hizmetlerinden, söz etmektedir. Düşmanların millet karşı hainee emellerine karşı uyanık olunması gerektiğini hatırlatmaktadır. Düşmanlar milletin hakimiyet haklarını elinden alacak ve onu köleliğe mahkum edecek demektir. Düşmanların, yurdun Doğu illerine Ermenilere vereceklerini, oralarda Ermenistan kuracaklarını vurgulamaktadır. Ve aşiret reislerini ve şeyhleri Sivas Kongresi'ne davet etmektedir. Onlardan bir kısmının Heyet-i Temsiliye'ye seçildiğini bildirmektedir.

"... İkinci Ordu Komutanlığında bulunduğum sırada ve pek önemli durumlar içinde aramızda doğan gönül bağının değerli hatırasını her zaman içimde sakladım. Sizlerin öteden beri, devlet, millet ve vatan uğrunda fedakarlığı, seçkin hizmetleri, bütün kadirbilirlerce takdir edilmektedir. Bu arada son olarak Bitlis'in geri alınmasında orduya fiilen yaptığınız yardımın değeri, Mutki yöresinin düşmana korunmasında girişiğiniz gayret ve emeğin önemi, her an takdir ve şükranla, anılmaktadır. Bu kadar fedakarlığımızın sonunda, Yüce Tanrı'nın takdiri olarak, düşmanlarımızla yapmak zorunda kaldığımız ateşkes anlaşması hükümlerinin hiç olmazsa hakkıyla uygulanmasıyla milletimizin istiklalini ve özgürlüğünü elde etmeyi umarken, yazık ki düşmanlarımızın bugün devletimize, milletimize karşı pek hainee bir durum olarak memleketimizi büsbütün parçalamak, İslam dünyası içinde yüzyıllardır kanlarını döken milletimizin hakimiyet ve istiklal haklarını elinden alarak onu köleliğe düşürmek için çalıştıkları, ecdadımızın bıraktığı anavatanda Ermenistan kurmaya uğraştıkları açıktan açığa görülüyor. Bu, büyük bir üzüntüyle karşılanacak, alçakca bir davranıştır ki milletin gücüne dayanmayı, isteklerine uymayı kaçınılmaz bir vatan görevi bilmesi gereken İstanbul hükümeti de tam bir güçsüzlük ve gevşeklik içerisinde, dizginleri, baskısı önünde boyun eğdiği düşmanlarımıza bırakıyor. Yıllardır dünyaya fedakarlık dersleri vermiş, olağanüstü davranışlar göster miş olan pek dürüst ve faziletli milletimizin bu güçsüz ellerde pek yakında ne kadar ağır durumlara düşeceğinin bilincinde olarak, gezdiğim yerlerde haklarını koruma, vatanlarının savunması yolunda müdafaa-i milliye cemiyetleri teşkil ederek ellerinden geldiğince çalıştıklarını büyük bir gurur ve şükranla gördüm. İşte bu ortam ve şartlar içinde asker olarak, İstanbul hükümeti emrinde çalışmak yerine milletin bir ferdi olarak vatandaşlarımla birlikte memleketin mutluluk ve saadetine hizmet vermeyi şeref ve onur için ölünceye kadar çalışmayı, daha yararlı bularak aşığı olduğum askerlikten çekildim Tabii olarak bu vatan görevinden sizler gibi pek değerli vatandaşlarımın yardım ve işbirliği edeceklerine güvenim tamdır.

Sözünü ettiğim bir çok müdafaa cemiyetlerinin katılmasıyla milleti birleştirmek ve canımıza göz diken düşmanlarımıza karşı güçlü bulundurmak amacıyla Erzurum'da bir Kongre toplanmıştır. Bunun görüşmeleri ve kararları üzerinde Celal Bey kardeşimiz sizlere ayrıntılı bilgi vereceğinden, bu konuda sözü uzatmayı gereksiz görüyorum. Yalnız şu kadarını arzedeyim ki, milletimizin hakkıyla bağımsızlığı, ülkemizin bütünlüğü yolunda oluşan gerçek işbirliğini, içe ve dışa karşı temsil etmek üzere Kongrece bir Heyet-i Temsiliye seçilip kabul edildi. Sizler de Kongre'nin oybirliğiyle bu Heyet-i Temsiliye üyeliğine seçildiniz. Bunlar arasında ben de bulunduğum gibi, Bahriye Eski Nazırı, Hamidiye Kahramanı Rauf Beyefendi kardeşimiz de vardır. Ülkemizin kurtuluşu ve mutluluğu için elele vererek çalışacak yeri ve zamanı geldiği için gerçekten çok büyük mutluluk duymaktayım. Celal Bey kardeşimin sizlere getirecekleri tüzük gereğince tarafınızdan hızla teşkilatlanılarak, hiçbir taraf ve kimsenin karışma ve engellemesine izin verilmemesini ve kutsal milli amacın sağlanması yolunda yardımcı olunmasını umduğum ve beklemekte olduğum asker ve sivil görevlilerin bu amaca aykırı davranışları görülürse, milletin irade ve egemenliğinin onlara gösterilmesi, gerektiğini sizlerden ayrıca arz ve rica ederim.

Burada olduğu gibi, aynı amaçla Sivas'ta da bütün milletin temsilcilerinden oluşan genel bir Kongre toplanmak üzeredir. Ben de birkaç güne kadar bunun için Sivas'a hareket edeceğim. Kongre'nin sonunda, yine Erzurum'a döneceğim için oralarda sizlerle görüşeceğimi umarım. Bunun için uygun anda size telle bilgi vererek kesinlikle gelmenizi rica edeceğim. Oradaki işinizin çokluğu nedeniyle sizin burada uzun süre kalmanıza engel olacağını biliyorsam da, milletimizin bizlerden beklediği hizmetin önemi ve yüceliği karşısında, bunların bir ölçüde feda edileceğine inanıyorum. Her halde bir defa görüştükten sonra bu konunun da çözümünü arar ve buluruz. Yüce Tanrı'dan vatan ve milletimiz için hayırlı gelecekler diler gözlerinizden öperim." (Mutki'de Aşiret Reisi Hacı Musa Bey'e yazılan mektup, Belge 47)

"... Sizin Bitlis'te olduğunuzu sanıyorum. Bu kez aldığım bilgi üzerine bunun doğruluğu da anlaşıldı. Yüce Halifelik ve Sultanlığın, vatan ve milletimizin içinde bulunduğu zor durumu sizce de bilinmektedir. Milletimizin bugünkü felaketin içinden çıkacağı güne kadar, milletle birlikte ve milletin içinde çalışmaktan ve millete kendimi adamaktan başka vatanseverce çalışmaktan ve millete kendimi adamaktan başka vatanseverce bir yol olamayacağı görüşüyle hemen askerlikten çekildim. Çünkü resmi makam ve görevim buna engel oluyordu.

Bugün tek kurtuluş yolu, milletin birliğini bütün dünyaya göstermek ve kutsal haklarımızı, milletin ortaya koyacağı güçle kurtarmaktır.

Erzurum Kongresi'nde kararlaştırılan ilkeleri, ek'te gönderiyorum. O yörede gereğinin yapılmasının buyurulmasını, düşmanlarımızın her türlü zararlı fikirler aşılamalarına engel olmanız, bizce bilinen yüksek hamiyetinizden beklenir. Saygı ve sevgilerimi sunarım Efendim Hazretleri." (Küfrevizade Şeyh Abdülbaki Efendi Hazretlerine, Bitlis, yazılan mektup, Belge 48)

"... Sizlerin Yüce Halifelik ve Saltanata olan bağlılığınız ve kutsal vatanımızın Ermeni ayakları altında çiğnenmesine kesinlikle razı olmayacağınız hepimizce bilinmektedir. Bugüne kadar göstermiş olduğunuz fazilet örneklerini yakından bildiğim için, sizleri vatan millet için çalışmak konusunda hayatlarını adamış olan vatanseverliğin başında göreceğime güveniyorum. Erzurum Kongresi'nce düzenlenen bildiri ve tüzüklerden ilişikte yeterince gönderiyorum. Teşkilatın ö yörede çabuk ve kimseyi kırmadan ve incitmeden kurulması ve düşmanın zararlı propagandalarına kesinlikle engel olunmasını, bizlerce bilinen hamiyet ve fedakarlığınızın sonuçlarını, inanç ve güvenle bekler, gözlerinizden öperim efendim." (Şırnaklı Abdurrahman Ağa Hazretlerine, Derveşli Ömer Ağa Hazretlerine, Muşarlı Resul Ağa Hazretlerine yazılan mektup, Belge 49)

"... Yüce Halifelik ve Saltanat makamının uğradığı baskı, vatan ve milletimizin düşmanlarımızca mahkum edilmek istenildiği acıklı son, sizlerce bilinmektedir. Bütün bu kıyımlara karşı koyabilmek için tek çıkar yolun milletimizin, hak ve kutsal varlıklarını savunma uğrunda, tam olarak gücünü göstermesi olduğunu takdir edersiniz.

Doğu Anadolu'nun her yanında aynı amaçla kurulan cemiyetlerin Temsil'ya şükür Erzurum Kongresi'nde birleşmesi, amacın elde edilmesi için bir güvencedir.

Milli birliğimizin iç ve dışa karşı temsili için kabul edilen Heyet-i Temsiliye'ye sizler oybirliğiyle seçildiniz. Böylece vatan ve milletimiz için birlikte çalışacağımızdan dolayı pek memnunum.
Kongrece hazırlanan bildiri ve tüzüklerden yeteri kadar gönderilmiştir. O bölgede teşkilatımızın desteklenmesi, yaygınlaştırılması ve güçlendirilmesini sağladıktan sonra Erzurum'a buyurmanız kesinlikle beklenmektedir.

Ben, Heyet-i Temsiliye'mizde bulunan Bahriye Eski Nazırı Rauf Beyefendi ile Sivas'ta toplanacak olan Kongreye katılacağımdan, geri dönüşünüze kadar, Raif Efendi yalnız kalıyorlar. Erzurum'a buyurmanız kendileri için mutluluk olacaktır. Hepinizin gözlerinden öperiz, efendim." (Eski milletvekillerinden Sadullah Efendi Hazretlerine yazılan mektup, Belge 50)

"... Yüce Hilafet ve Osmanlı Saltanatı Makamına olan gerçek bağlılığınız ve sevgili vatanımız için beslediğiniz yakın ilginiz herkesce bilinmekte ve kabul edilmektedir.

1. Dünya Savaşı'nın kötü sonucu düşmanlarımıza çok fırsatlar verdiğinden, ateşkes anlaşmasından beri devlet, millet ve vatanımıza uygun görülen saldırı ve kıyımlar, dayanılamayacak ve kabul edilemeyecek bir ölçüye varmıştır. Hilafet ve saltanatın yıkılmasına, yurdumuzun Ermeni ayakları altında çiğnenmesine ve milletimizin Ermenilere esir olmasına boyun eğecek hiçbir Müslüman düşünülemez. Düşmanlarımızın her yandaki teşebbüsleri hep vatanın parçalanması ve milletimizin esir edilmesi amaçlarına yöneliktir. Gücünü milletten alamayan ve tutsak durumda bulunan İstanbul Hükümeti güçsüzlükten öteye bir durum göstermemektedir.

Milletin birlik olarak gücünü ve kudretini bütün dünyaya göstermesinden

başka kurtuluş yolu ve dayanak noktası kalmamıştır. bu nedenle ben resmi görev ve unvanımın, bu yolda çalışmama engel olduğunu görerek, hemen askerlik mesleğinden çekilerek yurdumuzun ve milletimizin tam olarak kurtuluşuna kadar onunla birlikte ve milletin içinde çalışmaya karar verdim. Sizin gibi fedakar, yurtsever dindaşlarımın benimle birlikte çalışacaklarına inanıyorum. Bu defa Erzurum Kongresi'nce karar verilen bildiri ve tüzüklerden yeterince gönderiyorum. O yörede milli teşkilatın yaygınlaştırılarak güçlendirilmesi için yoğun çaba harcamanızı rica ederim. Yakında Sivas'ta toplanacak olan genel bir Kongre ile de daha yararlı ve kesin sonuçlar elde edileceği inancındayım. O bölgede İngilizlerin aldatıcı propagandalarının önüne geçilmesi pek çok gereklidir. Yüce Tanrı hepimizi başarıya ulaştırsın. Gözlerinizden öperim, efendim." (Şeyh Mahmut Efendi Hazretlerine yazılan mektup, Belge 51)

"... Sizin Birinci Dünya Savaşı süresince Osmanlı ordusuna yapmış olduğunuz seçkin hizmetleri ve Yüce Hilafet ve Saltanat makamına göstermiş olduğunuz yürekten bağlılığı yakından biliyorum. Bu sebeple size karşı içten gelen pek büyük saygım vardır.

Bugün Hilafet makamının, Osmanlı Saltanatının ve kutsal vatanımızın düşmanlarca incitilmesinde nasıl kıyasıya kötü davranıldığını ve Doğu illerimizin Ermenilere bağışlanmasında direnildiğini biliyorsunuz. Millete dayanmayan İstanbul Hükümetinin bütün bu düşman saldırganlıkları karşısında güçsüz ve cılız durumda kaldığı, yurdun ve milletin haklarını savunmamakta olduğu belli olmuştur. Bu sebeple milletimizin varlık ve birliğini bütün dünyaya göstermek ve haklarımızın tek yönlü ve şahsî kararlarla izin vermeyeceğimizi anlatmak amacıyla, ben resmi görevimden ayrılıp milletin içinde ve milletle birlikte çalışmaktan başka çıkış yolu göremedim ve hemen askerlikten çekildim.

Acı olayların etkisiyle her yanda kurulan milli ve vatansever cemiyetlerin delegelerinden oluşmak üzere Erzurum'da toplanan bir Kongre ile "Şarki Anadolu Müdafa-i Hukuk Cemiyeti" kuruldu. İçte ve dışta milli birliği temsil etmek üzere bir Heyet-i Temsiliye seçildi. Bu konudaki bildiri ve tüzükleri size gönderiyorum. Siz cemiyetimizin en saygıdeğer üyelerinden olduğunuz için, milli amacın çabuk gerçekleşmesi ve zararlı düşman propagandasının o yörede etkisiz kalması için, herkesçe bilinen fedakarlık ve yurtseverliğinizi göstereceğinize kesinlikle inanıyorum. Birkaç güne kadar Batı Anadolu'nun ve Rumeli'nin bütün illerinden gelmekte olan delegelerle Sivas'ta genel bir kongre toplanacaktır. Tanrı'nın yardımı ve Yüce Peygamberimizin desteği ile bütün milletimizin bir noktada birleşmiş olduğunu ve haklarını korumaya ve savunmaya gücü olduğunu bütün dünyaya göstereceğiz.

Yakında Mebuslar Meclisi'mizi açtırmak ve millete dayanan güçlü bir hükümeti iş başına geçirmekle vatanın kurtuluşu sağlanmış olacaktır.

Sevgi ve saygılarımın kabulü rica eder o yöredeki bütün vatandaşlarıma selamlar sunarım, efendim." (Norşinli Meşayihi İzamdan Şeyh Ziyaeddin Efendi Hazretlerine Yazılan Mektup, Belge 52)

"... O yöreden gelen kimselerden aldığım bilgilerden, sizin Yüce Hilafet Makamına ve sonsuza kadar yaşayacak devletimize olan sağlam ve gerçek bağlılığınızın sonucu olarak sevgili vatanımızın düşmanın güttüğü amaçlara karşı korunması konusunda göstermekte olduğunuz yardım ve fedakarlığı öğrenmiş bulunuyorum. Bundan dolayı pek memnun ve müteşekkirim.

Erzurum'a gelmeden önce yaptığımız telgrafla haberleşmemizde, ilk fırsatta oralara gelmek istediğimi bildirmiştim. Ancak durum ve olaylar şimdiye kadar buna uygun düşmedi. Duymuş olduğunuz ve olacağınız gibi, Ateşkes'ten sonra İtilaf Devletleri, devlet ve milletimizin haklarını hiçe sayıp ülkemizi parçalamak, Doğu illerimizi Ermenilere vermek, Batı illerimizden İzmir gibi en bakımlı yerleri Rumlara bırakmak ve Karadeniz kıyılarında bir Pontus Rum Devleti kurmak çabasına düştüler. Bir yandan da İngilizler Diyarbakır ve yöresi halkını aldatarak türlü türlü şekiller vermeye kalkıştılar. Üçüncü Ordu Müfettişliğim sırasında, düşmanların bu hayınca girişimlerine engel olmaya karar verdim. Bunun için gerekli girişimlerde bulundum. İstanbul'da tutsak durumda bulunan İstanbul Hükümetinin bazı üyeleri milletten kuvvet almak konusunda gevşek davrandıklarından, yabancılar gözünde etkisiz kaldılar. Benim millet ve vatan yolunda çalışmalarım düşmanlarımızın elbette hoşuna gitmedi. Ben de sonuna kadar milletle birlikte, milletin bağrında çalışmaya karar verdiğimden, hemen askerlikten çekildim.

Bildiğiniz gibi Anadolu ve Rumeli'nin bütün illerinde Müdafa-i Hukuk Cemiyetleri kurulmuştur. Daoğu Anadolu illerinin ve bir ile bağlı olmayan sancakların temsilcilerinden oluşmak üzere Erzurum'da bir Kongre toplandı. Böylece bütün Doğu Anadolu halkı birleşti. İç ve dış siyasetini belirleyen önemli kararlar aldı ve bir de tüzük yapıtı, bunlardan size de gönderiyorum.

Birkaç güne kadar, bütün Batı Anadolu ve Rumeli illeri temsilcilerinin katılacağı Sivas'ta genel bir Kongre toplanacaktır. Böylece de bütün millet tek vücut olarak haklarını savunacak duruma gelecektir. Milleti bir bütün olarak gerek içte, gerek dışta temsil etmek üzere bir heyet-i temsiliye seçilmiştir ki, bu heyette ben de varım. Tanrı'nın izniyle yakında mebuslar meclisi toplanacak ve ülkenin her türlü haklarını savunmaya yeterli güçte bir hükümet işbaşına gelecektir. Milletin gösterdiği bu birlik ve kudret sayesinde bütün yabancı devletler, İngilizler, Amerikalılar, Fransızlar, İtalyanlar, kısaca hepsi, vatan ve milletimize saygı göstermeye başladılar. İnşallah mutlu bir sonuca ulaşılacaktır.

Doğu Anadolu'daki cemiyetlerin birleşmesiyle kurulan "Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti"nin yoğun çalışmalarıyla devletimizin bağımsızlığını ve vatanımızın bütünlüğünü sağlayacağından hiç şüphe etmiyorum. Siz, cemiyetimizin en önemli üyelerindensiniz. Fedakarlık ve çabalarınızla, sunduğum tüzük hükümlerine göre, o yörede kısa zamanda teşkilatın kurulacağına ve İngilizlerin milletimizi parçalamaya ve yurdumuzu Ermeni ayakları altında çiğnetmeye yönelik düzen ve politikalarına meydan verilmeyeceğine inanıyorum.

Sivas Kongresi'nde bulunmak üzere geçici olarak Sivas'a gideceğim. Ondan sonra yeniden Erzurum'a geleceğim. Gözlerinizden öper, oradaki bütün yurt-

taşlarımıza özellikle selam ederim, efendim." (Aşiret Reislerinden Cemal Çeto Bey'e, Garzan, yazılan mektup, Belge 53)

"Faziletli Efendim", "Sayın Efendim", "Vatansever Efendim", "Saygıdeğer Efendim", "Efendim" gibi hitaplarla başlayan bu mektupların hepsinin Kürtlere yazıldığı büyük bir gerçektir. Mutki'de Aşiret Reisi Hacı Musa Bey, Bitlis'te Küfrevizade Şeyh Abdülbaki Efendi, Şırnaklı Abdurrahman Ağa, Derşevli Ömer Ağa, Muşarlı Resul Ağa, Eski milletvekillerinden Sadullah Efendi (Osmanlı Meclis-i Mebusan'ında eski Bitlis milletvekili), Şeyh Mahmut Efendi (Güney Kürdistan'da Süleymaniye'de, İngiltere'ye karşı savaşan Şeyh Mahmut Berzenci), Norşinli Büyük Şeyhlerden (Meşayihi İzamdan) Şeyh Ziyaeddin Efendi, Garzan'da Aşiret Reislerinden Cemal Çeto Bey... bunların hepsi de Kürttür. Mustafa Kemal bu kişilere yazdığı mektuplarda, milletin, vatanın kurtarılmasından söz ediyor. Bu yolda, bu kişiler tarafından yapılan fedakarlıkları övüyor. Dikkat edilirse mektuplarda, Türk, Kürt gibi ulusal nitelikli sözler geçmiyor. Hep, "millet", "milletimiz", sevgili milletimiz", cefakar milletimiz" gibi kavramlar kullanılıyor. Mektuplarda milletin Ermenilere mahkum edileceği vurgulanıyor. Düşmanların milleti bölüp parçalayacağı ifade ediliyor. Bu oyunlara karşı uyanık olunması isteniyor.

Bu mektuplar bu dönemde kullanılan "millet" sözcüğünün dinsel bir içerik taşıdığını, Müslümanları kapsadığını açık bir şekilde göstermektedir. Güney Kürdistan'da Süleymaniye ve Musul taraflarında Kürdistan Hükümeti kuran, bu yüzden İngiltere'ye karşı kanlı bir savaşa giren Şeyh Mahmut'a yazılan mektup bu sözcükteki dinsel içeriği açık ve çarpıcı bir şekilde gözler önüne sermektedir. (Belge 51) (Mektupta adı geçen Şeyh Mahmut'un, Güney Kürdistan'daki Şeyh Mahmut olduğu için bk. Doç. Dr. M. Kemal Öke, *İngiltere'nin Güneydoğu Anadolu Siyaseti ve Binbaşı E. W. C. Noel'in Faaliyetleri, 1919*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayını, Ankara 1988 s. 87, 129; Eski milletvekillerinden Sadullah Efendi ise, Osmanlı Meclis-i Mebusan'ındaki Bitlis Milletvekili Sadullah Efendi'dir. Bk. Nahit Sırrı Özerdim, *Açıklamalı Söylev Sözlüğü*, Doğumunun 100. Yılında Atatürk'e Armağan, Türk Dil Kurumu Yayını, Ankara 1981, s. 79

Halbuki, daha yukarıda belirttiğimiz gibi "millet" sözcüğü, Cumhuriyet'ten sonra dinsel içeriğinden boşaltılarak, etnik bir kategorinin karşılığı olarak kullanılmaya başlanmıştır. "Millet"in "Türk milleti" olduğu vurgulanmışur. Günümüzdeyse "millet" sözcüğü "ulus" olarak Türkçeleştirilmekte ve sözcükle "Türk ulusu" ifade edilmektedir. Resmi ideoloji millet sözcüğündeki bu anlam farklılaşmasından, millet-ulus kavramlarındaki içerik farklarından azami ölçüde yararlanmaktadır. 1919-1920 yılları anlatılırken millet, dinsel içeriği ağır basan, kapsayıcı, Kürtleri de kapsayan bir kavram olarak kullanılmaktadır. Örneğin Ermenilere karşı Müslümanların yani milletin haklarını savunmak gibi... Cumhuriyetten sonra ise Kürtleri dışlayıcı, sadece Türk milletini, Türk ulusunu ifade eden bir kavram olarak kullanılmaktadır. Artık, Kürtlerin ulusal varlığı inkar edilmekte, herkes Türk sayılmaktadır.

Üzerinde durulması gereken kavram çiftlerinden biri de Osmanlı İmparatorluğu-Türkiye sözcükleriyle ilgilidir. Osmanlı İmparatorluğu içinde veya Osmanlı Devleti'nde çeşitli ülkeler vardı. Anadolu, Bulgaristan, Sırbistan, Hırvatistan, Bosna, Hersek, Eflak, Boğdan, Arnavutluk, Mısır, Arabistan, Suriye, Irak, Kürdistan, Ermenistan vs.

İmparatorluk içinde yaşayan pek çok halk vardı. Onların ülkeleri kendi adlarıyla anılıyordu. Örneğin Arapların yaşadığı yere Arabistan, Sırpların yaşadığı yere Sırbistan, Ermenilerin yaşadığı yere Ermenistan, Kürtlerin yaşadığı yere Kürdistan deniyordu. Türkler genel olarak Anadolu'da yaşıyordu. 19. yüzyılın ilk yarısından itibaren de Osmanlı İmparatorluğu'nda Kürdistan eyaleti oluşturulmuştu. Görüldüğü gibi Osmanlı Devleti adı etnik bir topluluğa izafe edilerek verilmiş bir ad değildi. Türkiye ise, etnik bir topluluğa yani Türklere izafe edilerek verilmiş bir isimdir. Türklerin yaşadığı ülke anlamına gelmektedir. Türkiye adı, 1920 yılında Büyük Millet Meclisi'nin açıldığı dönemden itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Fakat Türkiye'de Kürtler de yaşamaktadır. Ve Cumhuriyetle birlikte, artık, gerek Kürt adı, gerek onların yaşadığı ülke olan Kürdistan adı, dillerden ve tarihlerden silinmeye çalışılmaktadır. Misak-ı Milli sınırları içinde yaşayan herkesin Türk olduğu biçimindeki görüş devletin adıyla pekiştirilmiş olmaktadır.

Kürtler, İran, Irak ve Suriye'de de yaşamaktadırlar. Fakat orada, bu sorun bu kadar çarpıcı bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Çünkü İran, Irak, Suriye... bir etnik gruba izafeten verilmiş isimler değildir.

Araştırmacılar, Osmanlı belgelerindeki, Osmanlı Devleti gibi isimleri, Türkiye olarak çevirmektedirler. Burada, Batılıların kullandığı "Turkey" gibi sözcükler de oynamaktadır. Batılılar bazen Osmanlı Devleti'ni imparatorluktaki egemen unsura bakarak Türk Devleti olarak görmektedirler. Fakat bu imparatorluk içinde pek çok halk olduğunu ve onların yaşadığı toprakların, o halkların adıyla anıldığı gerçeğini değiştirmez. Bugün bu halkların hemen hemen hepsi Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrılarak kendi bağımsız devletlerini kurmuşlardır. Yunanlılar, Sırplar, Hırvatlar, Arnavutlar, Bulgarlar, Rumenler, Araplar vs. Kala kala Kürtler ve Ermeniler kalmışlardır. Bu uluslar da çeşitli biçimlerde uygulanan asimilasyon politikalarıyla yok edilmeye çalışılmaktadır. Osmanlı dönemi belgelerinde geçen Osmanlı Devleti gibi isimleri Türkiye olarak tercüme edilmesi asimilasyon politikasının bir gereği olarak düşünülmektedir. Çünkü Türkiye adı, 1920 yılından itibaren, 23 Nisan 1920'de Büyük Millet Meclisi'nin açılmasından itibaren kullanılmaktadır. Ve Türklere izafe edilerek verilmiş bir addır. Osmanlı Devleti'ne de Türkiye denilerek bugünkü Türkiye çağrışırılmak istenmektedir. Resmi ideoloji Kürt ve Kürdistan adlarını insanların, araştırıcıların bilincine çarpırmamak için Osmanlı Devleti-Türkiye kavram çiftini ustalıkla bilinçle kullanmaktadır. Araştırıcıların buna dikkat etmeleri, Osmanlı Devleti adını, Osmanlı Devleti olarak yazmaları gerekir.

Mustafa Kemal tarafından yazılan mektupları bir kere daha hatırlayalım. Bu mektuplarda, "millet", "milletimiz", "milli birlik", "milletin esir edilmesi", "milletin bölünmezliği", "milletin bölünmesi, parçalanması", "sevgili milletimiz", "fedakar milletimiz"... gibi kavramların yanında, "vatan", "vatanımız", "vatanın bölünmezliği", "vatanın bölünmesi, parçalanması", "ülkemiz", ülkemizin mutluluğu".. gibi kavramlar da kullanılıyordu. Mustafa Kemal'in Şeyh Mahmut'a yazdığı mektubun irdelenmesi bu bakımdan son derece önemlidir. Birinci olarak Şeyh Mahmut'un, Güney Kürdistan'da Süleymaniye ve Musul taraflarında İngiltere'ye karşı başkaldıran Şeyh Mahmut olduğu bilinmektedir. İkinci olarak, Mustafa Kemal'in kullandığı "millet", "milletimiz", "vatanımız", "yurdumuz" gibi kategorilerin içine Güney Kürdistan'da yaşayan Kürtler de girmektedir. Üçüncü olarak, "milletin bölünmesi"nin, "milletin esir edilmesi"nin,

"vatanın parçalanması"nın engellenmesi için her türlü çabanın harcanması istenmektedir. Bitlis'te Aşiret Reisi Hacı Musa Bey'e, Garzan'da Aşiret Reislerinden Cemil Çeto'ya yazılan mektuplarda da milletin ve ülkenin parçalanması konularına çok büyük ağırlık verilmiştir. Yurdun parçalanarak bir kısmının Ermeni yurdu yapılacağı vurgulanmaktadır. Bu görüşün dile getirilişini hemen hemen bütün mektuplarda görmekteyiz. Dördüncü konu ise sonuçla ilgilidir. Türk-Ermeni ve Türk-Yunan savaşları sonunda, Türkiye Cumhuriyeti kurulurken ısrarla sözü edilen "millet ve vatan" bölünmüştür. Çünkü Lozan Antlaşması'yla Kürdistan'ın bölündüğü ve paylaşıldığı, Güney Kürdistan'ın İngiliz emperyalizminin payına düştüğü büyük bir gerçektir. Halbuki, Kemalistler, Kuvayi Milliye, "milletin bölünmesi"nin ve "vatanın bölünmesi"nin önüne geçmek için çarpışıyordu. Güney Kürdistan'da Şeyh Mahmut Berzenci'ye gönderilen mektup bu bakımdan çok anlamlı sonuçlar ortaya koymaktadır. Buna rağmen Kemalistler, Cumhuriyetle birlikte, "milli birlik"in sağlandığı, "milletin bölünmesi"nin engellendiği, "vatanın bölünmesi"nin önüne geçildiğini ifade edereler. Bu görüş nasıl ileri sürülebilmektedir? Ve bu görüşe karşı, şimdiye kadar, herhangi bir itiraz neden yükseltilememiştir? İşte bu noktada "millet", "ulus"; "Osmanlı Devleti", "Türkiye" kavram çiftleri ustalıkla kullanılmaktadır.

"Birinci Dünya Savaşı ve sonrasında, kapsayıcı olan, "millet", "Osmanlı yurdu" gibi kavramlar kullanılmaktadır. Bu kavramla "milletin birliği ve bütünlüğü", "vatanın birliği ve bütünlüğü" iç kamuoyuna ve dış kamuoyuna karşı gösterilmektedir. Bunlar Kürtleri, Kürdistan'ı da kapsamaktadır. Örneğin Güney Kürdistan'da bu kapsam içinde yer almaktadır. Cumhuriyetin kurulmasından sonra ise "ulus", ulus kavramını içerik olarak karşılayan millet, Türkiye gibi kavramlar kullanılmaktadır. "Millet", "Osmanlı yurdu" gibi kavramlar yurdun bölünmezliğini, bütünlüğünü ifade etmektedir. "Ulus yani Türk ulusu", "Türkiye" gibi kavramlar da "millet"in ve "Osmanlı yurdu"nun bölündüğünü gizlemeye, bu sürecin, insanların bilincine çarpmasını önlemeye çalışmaktadır. "Milet" kavramı içinde yer alan Güney Kürdistanlı Kürtlerin ve "Osmanlı Yurdu" kavramı içinde yer alan Güney Kürdistan'ın durumu dikkatlerden uzak tutulmaktadır. Kaldı ki, Kürdistan'ın bölünmesi ve paylaşılması, Kürt ulusuna böl-yönet politikası uygulanması konusunda İngiliz emperyalizminin en önemli işbirlikçileri Kemalistlerdir. Bu ayrı bir konu. Ayrıca incelenmesi gerekir.

Bülent Ecevit'in "Türk Ulusu", "Kürt", "Kürt Ulusu" Deyimleri Hakkındaki Görüşü

Bülent Ecevit, "... Türk ulusu deyimi, bir ırkın adı değil, çeşitli etnik kökenlerden gelen unsurların oluşturduğu bir ulusun tanımlamasıdır." diyor. (*Nokta*, Yıl 7 Sayı 6, 12 Şubat 1989 s. 20 Kürt Sorunu'nu kapak yapan sayı) Bülent Ecevit'in Kürt Sorunu ile ilgili olarak Nokta Dergisi'ndeki açıklamalarında, hiç kimsenin kendisine safkan Türküm, safkan Çerkezim, safkan Kürdüm vs. diyemeyeceğini, büyük bir karışım ve kaynaşma olduğunu, bunun adının da Türk ulusu olduğunu söylüyor. Türkiye'nin Doğu taraflarında halkın ezilip sömürüldüğünü, sömürülenler arasında, Kürt, Türk, Arap, Süryani gibi birçok kesimin bulunduğunu belirtiyor. Ülke yönetiminde en üst

düzey görevlere gelmedeyse etnik köken ayrımcılığı yoktur, diyor.

Günümüzde, dünyada safkan Arap, safkan İngiliz, safkan Alman, safkan İspanyol, safkan Hint vs. yok. Bu çerçevede lebette safkan Türk ve safkan Kürt de yoktur. Fakat bütün bunlar bir Arap ulusunun, Alman, İspanyol, Hint uluslarının var olmasına engel değildir. Bunlar gibi bir Türk ulusu ve bir Kürt ulusu da vardır. Türk, Kürt gibi sözcükler etnik kökeni, ırkı gösteren sözcüklerdir. İşte Bülent Ecevit, Kürtlerin ulusal *kimliklerini sorgulamalarını engellemek, bu sürecin gelişmesini frenlemek için, Türk* ulusu deyiminin etnik bir köken ifade etmediğini, bu deyimin Türkiye sınırları içindeki herkesi kapsadığını söylüyor. Bu ırkçı bir görüştür. Henüz 4-5 yıl öncesine kadar Bülent Ecevit, Kürt Sorunu söz konusu olduğu zaman "bu etnik bir sorun değil, ekonomik bir sorundur, Doğu Bölgesi'nin Türkiye'nin öteki bölgelerine nazaran geri kalmış olmasıdır. Bölgede feodal unsurların hâlâ varlığını sürdürmeleridir." derdi. (Bülent Ecevit, *Bu Düzen Değişmelidir*, Ulusal Basımevi, Ankara 1968 s. 204-208) Bu görüş sağcı yazarlar tarafından da aynen ileri sürülmektedir. *Kürt Sorunu'nun esas özünü yani etnik özünü gizlediği* için ileri sürülmektedir. Örneğin Taha Akyol "Doğu meselesi etnik bir mesele değil, sosyo ekonomik bir meseledir." demektedir. (*Nokta*, Sayı 6, 12 Şubat 1985 s. 18)

Artık sorunun ulusal sorun olduğu, ırkçı, sömürgeci ve emperialist baskılar karşısında kalan bir toplumun, ulusal kurtuluş mücadelesi olduğu bütün açıklığı ile ortaya çıktı. Bu sefer yine Bülent Ecevit gibi kişiler, ırkçı ve sömürgeci bir bakış açısıyla, "Türk ulusu" deyimi sadece Türkleri yani ırk bakımından Türkleri anlatmaz, Türk, Kürt, Çerkez, Arap vs. herkesi *içine alır, demeye başladı. Bu düşüncenin, örneğin Alpaslan* Türkeş'in ileri sürdüğü düşüncelerden hiç de önemli bir farkı yoktur. Eski Milliyetçi Hareket Partililer de, "onlar ne kadar Kürt ise biz de o kadar Kürtüz, biz ne kadar Türk isek onlar da o kadar Türktür," diyorlar. (*Yeni Düşünce*, 24 Şubat 1989, Alpaslan Türkeş'in açıklamaları)

Türkiye'de ırkçılık deyince hep, Alpaslan Türkeş ve arkadaşları gösterilmiş, Bülent Ecevit gibi kişilerin ırkçı düşünce yapıları bu sayede gizlenebilmiştir. "Kürtler" kendi kimliklerini inkar ettikten, Türk olmakla övünmeye başladıktan sonra, pekala, Milliyetçi Hareket Partisi veya Milliyetçi Çalışma Partisi içinde de yer alabilmekte, yönetici kademelere gelebilmektedir. Bu bakımlardan "Türk ulusu" deyimi etnik bakımdan sadece Türkleri ifade etmektedir, "Kürt ulusu" deyimi de Kürtleri anlatır. Nitekim Bülent Ecevit, "Kıbrıs Türkleriyle, "Batı Trakya Türkleri"yle, "Bulgaristan Türkleri"yle ilgili açıklamalarında hep Türk etnik kimliğini işaret etmektedir.

Bülent Ecevit, Nokta Dergisi'nin yukarıda belirtilen sayısında Kıbrıs Sorunu'nun 1974'den sonraki gelişmeleriyle ilgili olarak, Ahmet Taner Kışlalı'ya şunları söylemektedir. "... Bu süre içinde Türkler, bir bağımsız devletin bütün unsurlarını taşıyan bir yönetim oluşturdular... Vasiliu'nun önerileri Türkleri 1974 öncesinde bile kötü duruma düşürerek, adeta tutsak alma amacı güttükleri göstermektedir... Türk birliklerinin çekilmesi istenmektedir." (s. 28).

Bülent Ecevit, Rauf Tamer'le yaptığı söyleşide, Başbakan Turgut Özal'ın Kıbrıs politikasını şöyle değerlendirmektedir. "... Başbakan Özal'da Kıbrıs Türk toplumunun iç politikasına karışma eğilimi gördüğümü söylemiştim. Maalesef Özal'ın gezisi bu kaygılarımı artırdı. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne birtakım ekonomik ve sosyal politikaları, manevi baskı ile, hatta manevi baskının da ötesinde "Bunları uygulamaz-

sanız yardımı keseriz." tmehdidiyle kabul ettirmek istiyor. Oysa bağımsız bir ülkeye böyle davranılamaz. Kaldı ki Kuzey Kıbrıs Türk Toplumu'nun çok iyi işleyen ve bizdekinden çok daha gerçek bir demokrasisi var." (Tercüman, 11-15 Temmuz 1986, 6 Yıl Sonra Bülent Ecevit, Rauf Tamer'in Röportajı)

Bülent Ecevit, Batı Trakya Türkleri'yle ilgili politikasından dolayı da Süleyman Demirel'i eleştirmektedir. "... Yine Demirel hükümetleri, bir yandan milliyetçi geçinirken ve Türkiye'ye bir hayli uzak birtakım yerlerdeki Türk asıllı kimselerle ilgili kışkırtıcı ve dış ilişkilerimizi zedeleyici yayınların hükümet destekçileri tarafından ve hatta TRT tarafından yapılmasına göz yumarken, katlanırken, Batı Trakya'daki Türklerin durumlarıyla ilgilenme gereğini bile duymamaktadır. Oysa buradaki Türkler büyük bir baskı altındadırlar. Kıbrıs'ta gerçeğe aykırı olarak Türk mezalimi iddiaları ile ilgili yayınlar yapılır, Rum propagandası yapılırken Türkiye, Türk ulusunun ve Batı Trakya Türkleri'nin haklı şikayetleri ile ilgili olarak dünyada bir kamuoyu oluşturması için hiçbir girişimde bulunmamaktadır. (*Ecevit'in Açıklamaları* 1976, Ankara 1976 s. 47-48)

Bülent Ecevit, Bulgaristan Hükümeti'ni Türk azınlığa karşı izlediği politikadan dolayı kınamaktadır. Bulgaristan'daki Türklere uygulanan politikanın Güney Afrika'da ırkçı hükümet tarafından yerli halka uygulanan politikadan bile ağır olduğunu belirtmektedir. Başbakan Turgut Özal'a, Sovyetler Birliği'ne yapacağı gezi sırasında, Bulgaristan'da Türklere yapılan baskıları Sovyetler Birliği Komünist Partisi lideri Mihail Gorbaçov'a şikayet etmesini önermektedir. (*Cumhuriyet*, 21 Temmuz 1986)

Bu örneklerden açıkça görüldüğü gibi, "Türk ulusu" deyimi, Türk ırkına, Türk etnik kimliğine ilişkin bir deyim olarak kullanılmaktadır. Türkiye'de yaşayan Türklerden ayrı olarak Kıbrıs Türkleri, Batı Trakya Türkleri, Bulgaristan Türkleri gibi Türk toplulukları da vardır. Ve bunlar Türk ulusunun bir parçası olarak kabul edilmektedir. Fakat Kürt ulusunun, Kürt etnik kimliğinin Türk ulusu deyimi içine sokulması olanaklı değildir. Kaldı ki Kürt ulusu bölünmüş parçalanmış ve paylaşılmış bir ulustur. Kürt ulusu ve yaşadığı topraklar, Kürdistan, emperyalistler ve işbirlikçileri tarafından böl-yönet politikasına uğratılmıştır.

Bülent Ecevit, Türk ulusu deyimi içine, Türk, Kürt, Arap, Çerkez... herkes girer diyor. Peki ya Güney Kürdistan'daki (Irak), Doğu Kürdistan'daki (İran), Kuzey Batı Kürdistan'ın bir kesimindeki (Suriye) Kürtleri, Sovyetler Birliği'ndeki Kürtleri nasıl adlandırmak gerekir? Bütün bunlar Bülent Ecevit'in ırkçı ve sömürgeci düşünce yapısının ne kadar çürük bilgiler ürettiğini açık bir şekilde göstermektedir.

Öte yandan şu olguyu da gözlerden uzak tutmamak gerekir: Kıbrıs Türkleri, Batı Trakya Türkleri, Bulgaristan Türkleri gibi konularda çok yakından ve çok yoğun olarak, çok sıcak olarak ilgilenen Bülent Ecevit'in veya benzeri kişilerin Güney Kürdistan'daki Kürtlerle ilgilendiği görülmüş müdür? Bülent Ecevit ve benzerleri Saddam Hüseyin yönetiminin ırkçı, sömürgeci ve faşist uygulamalarına karşı Kürtlerin haklarını ve özgürlüklerini savunabilmişler midir?

Bu çelişkiler ve sapmalar üzerinde elbette durulmalıdır. Bunlar bilgilerimizi zenginleştirici en önemli araçlardır.

Bu açıklamalardan sonra resmi ideolojiyle bilim arasındaki ilişkileri, bu ilişkiler sürecinde devletin ne gibi fonksiyonlara sahip olduğu konusunu inceleyebiliriz.

Bilim - Resmi İdeoloji - Devlet I

Bilimin ve İdeolojilerin Özellikleri

İdeolojiler ve bu arada resmi ideoloji bilimin üretilmesini engelleyen, bilimsel düşüncenin yaygınlaşmasına engel olan en önemli etkenlerdir. Bilim gözlenebilen olguları betimler. Olgular arasındaki ilişkileri açıklayarak genellemeler yapar. Yeni yeni varsayımlar kurar. Ve bu varsayımları tekrar olgulara dönerek test eder. Yani doğruluklarını veya yanlışlıklarını ortaya koyar. Bilimde doğruluğun kriteri olgulardır. Genellemeler ve varsayımlar olgular tarafından doğrulanıyorlarsa doğru kabul edilirler. Olgular bu varsayımları çürütüyorsa, falan veya filan olguların bu varsayımları doğrulamadığı söylenir. Toplumsal ve siyasal süreci, tarihsel geçmişi kavramamızı engelleyen en önemli etken ideolojilerdir. Biz burada özellikle resmi ideoloji üzerinde duruyoruz. Çünkü resmi ideoloji devlet tarafından savunulmaktadır. Resmi ideoloji tarihe ve topluma bakışta bazı kurallar koyar. Tarihe, topluma nasıl bakmamız gerektiği konusunda direktifler verir. Bu kurallara, direktiflere uyulmadığı takdirde cezai müeyyideler ile karşılaşılacağını vurgular. Bilimde doğrunun temel ölçütünün olgular olduğunu belirtmiştik. İdeolojilerde ise doğrunun temel ölçütü ileri sürülen düşüncelerin, o ideoloji tarafından ileri sürülen görüşlere uygun olup olmadığıdır. Eğer bu düşünceler o ideoloji tarafından ileri sürülen düşüncelere uyuyorsa doğrudur, denir. Düşünceler, o ideolojinin görüşlerini ve kabullerini eleştiriyorsa, çürütüyorsa, yanlıştır, denir. Söz konusu ideoloji resmi ideoloji ise, sadece yanlıştır, denmekle kalmaz, cezai müeyyide uygulanması yoluna da gidilir.

Bir devlet, bir ulus, bir siyasal parti, bir sınıf, bir sömürge ulus... tarafından benimsenen düşünceler ve inançlar ve davranış biçimleri vardır. Bu düşünceler ve inançlar ve davranış kalıpları kazanılmış çıkarları korumayı, sürdürmeyi ve yeni çıkarlar elde etmeyi amaçlar. İşte bu düşünce, inanç ve davranış sistemlerine ideoloji diyoruz.

"Dünya dönüyor" önermesi bilimsel bir önermedir. Çünkü olgular aracılığıyla doğrulanma veya yanlışlanma olanağına sahiptir. Ama 17. yüzyılda böyle düşünülmüyordu. Dünyanın döndüğünü söylemeyi yasaklayan bir ideoloji vardı. Başta kilise olmak üzere bütün dini kurumlar ve resmi kurumlar tarafından bu görüş savunuluyordu. Kilise bu görüşün ve inancın benimsenmesi için her türlü önlemi alıyor, aksini ifade ederleri ağır biçimde cezalandırıyordu. Bu görüşler milyonlarca kişi tarafından benimseniyordu.

Dünyanın döndüğünü ileri sürenler ise bir idiler. Fakat, dünyanın dönmediğine, sabit olduğuna inananların milyonlarca olması bu görüşün bilimsel olduğunu kanıtlamıyor. Sadece resmi ideolojinin halk yığınları üzerindeki etkisini ve yaptırım gücünü anlatıyor. Dünyanın döndüğünü söyleyenlerin bir avuç olması ise, bu düşüncenin bilimsel olmasına bir engel teşkil etmiyor. Çünkü bilimde doğruların tek ölçütü olgulardır, nicelikler değil. Yani çok büyük kalabalıkların o düşünceye inanıp inanmaması değil. Bu yönüyle ideolojiler daha çok dine benzemektedirler.

İnanç ideolojilerin bir özelliğidir. İnanç özelliği dolayısıyla ideolojiler çok katı sistemlerdir. İdeolojilere inanılır veya inanılmaz. İnanılırsa onun gerekleri yerine getirilir. Bu bakımdan ideolojiler eleştiriden uzak sistemlerdir. Katı, donmuş düşüncelerdir. İdeolojiler çok zor özeleştiri yapar. Bilim ise dinamik bir sistemdir. Bilim kendini eleştirir. Yeni bir olgu bilimin önermelerinin yeniden ele alınmasını gerekli kılabilir. Bu bakımdan bilim objektiftir. İdeolojiler ise subjektiftir. İdeolojiler tarihsel ve toplumsal gerçeği çarpıtarak aksettirirler. İdeolojiler yanlış bilinçlerdir.

Bilim toplumun somut gerçeklerini, gerçek somutlarını araştırır. İdeolojiler, özellikle resmi ideoloji ise, somut gerçeklerin araştırılmasına, incelenmesine engel olur. Resmi ideolojinin ürettiği bilgilerin bilimsel-bilgiler olarak kabul edilmesini buyurur.

Resmi İdeoloji Cezai Yaptırım İçerir

Egemen ideolojiyle resmi ideolojiyi birbirine karıştırmamak gerekir. Resmi ideolojiler kuşkusuz egemen ideolojilerdir. Fakat her egemen ideoloji resmi ideolji değildir. Egemen ideolojiyle resmi ideoloji arasındaki en önemli fark cezai yaptırım boyutunda ortaya çıkmaktadır. Resmi ideolojiye karşı bir görüş ileri sürdüğünüz veya resmi ideolojiyi eleştirdiğiniz zaman devletin cezai yaptırımlarıyla karşı karşıya kalırsınız. Fakat resmi niteliğe sahip olmayan egemen ideolojilerin böyle bir fonksiyonu yoktur. Örneğin burjuvazinin ideolojisi egemen ideolojilerdir. Fakat onu eleştirdiğiniz zaman devletin cezai yaptırımlarıyla karşılaşmazsınız. Fransa, Batı Almanya, İngiltere, İtalya, İsveç, Hollanda, ABD, Kanada gibi ülkeleri ele alalım. Buralarda egemen ideoloji burjuvazinin ideolojisidir. Fakat bunların cezai yaptırım boyutu yoktur. Türkiye, İran, Suriye, Irak, Suudi Arabistan gibi ülkelerde, Doğu Bloku ülkelerinde egemen ideoloji resmi ideolojidir. Ve bu ideolojiler cezai yaptırım boyutuna sahiptirler. İkinci kategorideki ülkelerde, yani, Türkiye, İran, .. gibi ülkelerde burjuvazilerin de bir ideolojileri vardır. Fakat bu ideolojiler de resmi ideoloji tarafından denetlenirler.

Kitle Haberleşme Araçları Üzerindeki Siyasal ve İdeolojik Denetim

Bilim ve resmi ideolojinin ilişkilerini tartışırken kitle haberleşme araçları üzerindeki siyasal ve ideolojik denetim üzerinde de dikkatle durmak gerekir. Bunu bir örnekle açıklayalım:

1977 yılında, Ağrı'daki Kürt ayaklanmasıyla ilgili bir çalışma yapıyordum. Bunun için 1930 yılına ilişkin gazete koleksiyonlarını inceliyordum. Gazetelerden birinde

Mustafa Kemal'in yurt gezileriyle ilgili bir haber vardı. Geziye katılanların isimleri veriliyor, Mustafa Kemal'in Samsun'da nasıl karşılandığı anlatılıyordu. Geziye katılanlardan birinin de Ahmet Hamdi Başar olduğu belirtiliyordu. Ahmet Hamdi Başar, 1960'lı yılların başlarında yayınlanan Barış Dünyası Dergisi'nin yöneticisiydi. Barış Dünyası Dergisi'nde 1930 yılının sonlarında ve 1931 yılının başlarında Mustafa Kemal'in yaptığı yurt gezilerine kendisinin de katıldığını, gezi anılarını "Atatürk'le Üç Ay" isimli kitapta topladığını belirten yazılar da yayınlıyordu. Gezi Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurulması ve kapatılması sürecinden sonra yapılmıştı.

Ahmet Hamdi Başar ve Barış Dünyası hakkında 1963 yılından itibaren bilgim vardı. Yukarıda sözünü ettiğim haber Ağrı'daki Kürt ayaklanmasıyla doğrudan doğruya ilgili bir haber değildi. Buna rağmen bu haberi de not etmek gereğini duymuştum.

Yine aynı yıllarda, yani 1977-1978 yıllarında, "Orgeneral Mustafa Muğlalı Olayı", "33 Kurşun Olayı" ile ilgili bir inceleme yapıyordum. Yine gazete koleksiyonlarını inceliyordum. 1945 tarihli gazetelerden birinde Ahmet Hamdi Başar'ın "Atatürk'le Üç Ay" isimli kitabının yayınlandığına ilişkin bir ilan vardı. Kitabın içeriği hakkında da ilgi çekici küçük küçük bilgiler veriliyordu. 1930 yılına ilişkin anıların 1945'de yayınlanabilmesi ilgi çekici başka bir konuydu. İlanlarda geziyle ilgili önemli açıklamalar yapıldığı bildiriliyordu. 1930 tarihli gazetelerdeki haberler de ilgimi çekmişti. Bu sefer kitabı bulup okudum. 1930 tarihli basın ve 1945 tarihli kitap birbirlerine çok zıt bilgiler veriyorlardı. Bu zıtlığı kavramak ve açıklamak kuşkusuz çok önemli.

1930 tarihli basın Mustafa Kemal'in gezilerini şöyle anlatıyor:

"Reisicumhur Hazretlerinin Seyahatleri,

Reisicumhur Hazretleri, 23. 11. 1930, saat 21'de Samsun'a teşrif etmişler, istayonda halkın coşkun alkışları ve "yaşa" avazeleri ile karşılanmışlardır. Samsun sokakları genç-ihtiyar, kadın-erkek binlerce halk ile dolu idi. Gazi Hazretleri, Cumhuriyet Halk Fırkası binası olan kendi evlerine inmişler, akşam yemeğini burada yemişlerdir. İkametgahlarının önündeki sokakları dolduran halkın tezahüratı karşısında balkona çıkmışlar ve hararetle alkışlanmışlardır.

Halk bağırarak tezahürata devam etmiş, Gazi Hazretleri tekrar görünmeye mecbur kalarak Sumsunluların bu muhabbetkar tezahüratlarından müteessir olduklarını ve teşekkürlerini beyan ile artık rahatsız olmayıp dinlenmelerini rica buyurmuşlardır.

Reisicumhur Hazretleri, saat 14.00'de buradan otomobille Çarşamba'ya gitmişlerdir. Çarşamba'da Türk Ocağı ziyaret edilmiştir." (Ayın Tarihi, *79-81 Birinciteşrin-Birincikanun 1930 s. 6827)*

Aynı geziyi, geziye katılanlardan biri olan Ahmet Hamdi Başar ise şöyle anlatmaktadır:

"...Samsun'a geldiğimiz zaman başka hiçbir yerde görmediğimiz bir manzara karşısında kaldık. Gece her tarafta fevkalade inzibati tedbirler alınmıştı. İstasyondan itibaren bütün yollar süngülü askerler tarafından tutulmuştu. Halk asker kordonlarının arkasına sinmişti. Bu suretle askerden ve polisten başka hiç

kimseyi görmeden, adeta, bir düşman şehrine henüz giren bir kumandan gibi Gazi ve bizler otomobillerle, Gazi'nin misafir edileceği konağa geldik. O Samsun ki, 1919 senesi Mayısında, Gazi'nin vatanı kurtarmak için Anadolu'ya adımını attığı yerdi. Onbir sene sonra, vatanı kurtarmış, davalarını ortaya atmış, inkılabını tamamlamış bir şef, bir kurtarıcı sıfatı ile ve daha iyi neler yapılabileceğini anlamak maksadıyla buraya geldiği gece sıkı bir inzibat kordonunun himayesine muhtaç kalmaktadır. İlk görüşte bu manzara, hepimizi olduğundan fazla, Atatürk'ü müthiş şekilde sinirlendirdi. O ki hiçbir ihtiyati ve inzibati tedbir olmadan halkın arasında dolaşmakta, her tarafta kendisine dayanan halka arkasını daya-mış futursuz gezmektedir." (Atatürk'le Üç Ay ve 1930'dan Sonra Türkiye, 2. *bs. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayını, Ankara 1981, s. 33)*

Bu iki örnek kitle haberleşme araçları üzerindeki siyasal ve ideolojik denetimi bütün açıklığıyla göstermektedir. Her iki örnek de aynı olayı anlatmaktadır. Birincisinde, halkın Mustafa Kemal'e çok büyük tezahüratta bulunduğu, O'nu alkışlaya alkışlaya yorgun düştüğü ifade edilmektedir. Cumhurbaşkanı'nı karşılamak için çok büyük bir kalabalığın toplandığı vurgulanmaktadır. Tezahüratı durdurabilmek için Mustafa Kemal'in halkı yatıştırmaya çalıştığı belirtilmektedir. "Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal Hazretleri, Cumhuriyet Halk Fırkası binası olan kendi evlerine inmişlerdir." denilmektedir. İkinci yazıda ise, Cumhurbaşkanı'nın Samsun'a girişi sırasında, "Askerden ve polisten başka hiç kimse görünmüyordu. Bütün yollar süngülü askerler tarafından tutulmuştu. Halk asker ve polis kordonunun arkasına sinmiş, sessiz bekliyordu... Adeta bir düşman şehrine henüz giren bir kumandan gibiydik..." demektedir.

Aynı olaya ilişkin iki haberin birbirine zıt iki anlatımı bizi, haber, siyasal iktidar, basın, okuyucu ilişkileri üzerinde düşünmeye sevkediyor. Bir kere kitle haberleşme araçları istediği haberleri kamuoyuna duyurmakta, istemediği haberleri de duyurmamaktadır. Bu seçimde kuşkusuz resmi ideolojinin ölçütleri temel alınmaktadır. Resmi ideolojinin yayılmasını istediği haberler kitle haberleşme araçlarında genişçe yer almaktadır. Resmi ideolojinin istemediği, resmi ideolojiye zarar verdiğine inanılan haberler ise basın yayın araçlarında yer almamaktadır. Bazı haberleri de yukarıdaki iki örnekte görüldüğü gibi çarpıtarak vermektedirler. Olmamış şeyleri olmuş gibi, olmuş, yaşanmış olayları da olmamış gibi göstermektedirler. Bunun amacı kamuoyunun resmi ideolojinin hedefleri doğrultusunda yönlendirilmesi, bilgilendirilmesi, eğitilmesidir. Siyasal iktidarın kitle haberleşme araçları üzerindeki denetiminin yoğunlaştığı dönemlerde süreç kuşkusuz böyle yaşanmaktadır. Bu denetimin azaldığı dönemlerdeyse hiç olmazsa bazı konularda, daha serbest hareket olanakları söz konusu olabilmektedir. Bazı konulardaysa devletin kitle haberleşme araçları üzerindeki siyasal ve ideolojik denetiminin sürekli olduğu çok açıktır.

Açlık grevleriyle ilgili bazı olaylara bakalım. 1986 yılında ve 1987 yılı başlarında Bulgaristan'daki Türklerin Türk toplumu olma haklarıyla ilgili pek çok açlık grevi yapıldı. Daha önceki yıllarda, Bulgaristan'dan gelen aileler, orada kalan çocukları için, o çocukların Türkiye'ye iadesini sağlamak için açlık grevleri yaptılar. Bu açlık grevleri, Ankara'da, Bulgaristan Büyükelçiliği önünde, İstanbul'da Bulgaristan Konsolosluğu önünde yapıldı. Edirne, Bursa gibi yörelerde de benzer eylemler gerçekleştirildi. Bu

açlık grevlerine TRT'de çok geniş bir şekilde yer veriliyordu. Açlık grevleriyle ilgil haberler TV'de görüntüleriyle birlikte uzun uzun veriliyordu. Açlık grevleri yapanlarla konuşuluyordu. Falanca ailenin açlık grevi ikinci gününe girdi, üçüncü gününe girdi... şeklinde açlık grevleriyle ilgili gelişmeler izleniyordu. TV'deki ve radyodaki bu haberler ve görüntüler ertesi gün gazetelerde, aynen yer alıyordu.

Fakat yine o sıralarda, cezaevlerinde siyasal tutuklular ve hükümlüler tarafından yapılan hak arama grevleri, protesto grevleri, cezaevlerinde yapılan baskıları ve işkenceleri protesto eden grevler TRT'ye hiç yansımıyordu. Ne radyoya, ne televizyona. Öte yandan bu tür haberler basında da yer almıyordu. Diyarbakır, Metris gibi cezaevlerinde "ölüm orucu"na giren ve hayatını kaybeden pek çok genç vardı. Mahkumlar ve tutuklular, işkenceyi protesto etmelerinin bedelini hayatlarıyla ödüyorlardı. Belirli bir mesajı kamuoyuna ulaştırabilmenin bedeli ölüm idi. Bunlar da en ufak bir şekilde de olsa, radyoya, televizyona ve günlük basına yansımıyordu.

1986 yılı sonlarına doğru mahkum aileleri örgütlendi. Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (TAYAD) kuruldu. Cezaevlerindeki işkenceleri engellemek, baskıları ve işkenceleri protesto etmek için mahkum aileleri tarafından çeşitli zamanlarda ve çeşitli mekanlarda pek çok açlık grevleri gerçekleştirildi. Bu açlık grevlerine daha çok mahkum anaları katılıyordu. TV Bulgaristan'daki Türklerin haklarıyla ilgili olan açlık grevlerini uzun uzun verdiği halde, ikinci türde olan açlık grevlerini neden hiç vermiyordu? İşte kitle haberleşme araçları üzerindeki siyasal ve ideolojik denetim sorunuyla burada karşılaşıyoruz. Siyasal iktidar resmi ideolojiyi zayıflatan eylemlere, bunlarla ilgili haberlere sansür uygulayabilmektedir. Veya basın yayın organları, hangi haberlerin resmi ideolojinin hoşuna gideceğini, hangilerinin gitmeyeceğini bildiklerinden sansürü kendi kendilerine uygulamaktadırlar. Bunun için siyasal iktidarın yaygınlaşmasını istediği haberleri mübalağalı bir biçimde vermekte, aksi haberleri ise hiç vermemektedirler. O tür haberleri vermemekle, kamuoyunun bilincine öyle bir konunun çarpmasına engel olmaktadırlar. Kamuoyunun o konu etrafında düşünmesi, o konuda bilinçlenmesi haberler ve yorumlar üzerindeki siyasal ve ideolojik denetim konusuyla yakından ilgilidir. Gazeteler, yazarlar, siyasal iktidarın yayılmasını istediği haberler hakkında geniş yayınlar ve yorumlar yapmaktadırlar. Kamouyunu belirli bir hedef doğrultusunda yönlendirmeye ve eğitmeye çalışmaktadırlar. Böylece o konuyu kamuoyunun bilincinde devamlı canlı tutmaktadırlar.

Bulgaristan'da Türk toplumu olma haklarına yapılan baskıları protesto olayları daha çok hükümet tarafından organize ediliyor. Veya hükümete çok yakın olan demekler tarafından düzenleniyor. Radyoda, TV'de, yazılı basında geniş yer alıyor. İzmir'de gecekondusunun belediye tarafından yıkılmasını engellemek amacıyla açlık grevine başlayan ailelerin sorunları, istekleri ise kitle haberleşme araçlarına hiç yansımıyor.

Şu haberlere bakalım:

1. Bulgarlar siyah çelengi tahrip ettiler.

Acı ve ıstıraba saygısızlık

Bulgaristan Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği, Bulgar Büyükelçiliğinin kapısına siyah çelen ile 8 maddelik "istekleri mektubu" bıraktı. (*Milliyet*, 3 Mart 1986)

2. Kadınlar Bulgar Konsolosluğuna üstü yazılı siyah çelenk bıraktı. (*Tercüman*, 9 Mart 1986)
3. Bulgar zulmü Eskişehir'de bir mitingle kınandı. (TRT TV 20.00 haberleri 7 Nisan 1986)
4. Bulgar zulmü Eskişehir'de bir mitingle kınandı.
   Bulgar Rus'un köpeğidir. (*Tercüman*, 7 Nisan 1986)
5. Bulgaristan Türkleri sorunu Avrupa Konseyi mini toplantısında
   Açlık grevi yapan kadın Bulgaristan Konsolosluğu önünde "Kızım Bulgaristan'dan gelinceye kadar grevi sürdüreceğim." (TRT TV 20.30 haberleri, 2 Temmuz 1986)
6. Özgür Ailesi Atatürk heykeli önünde eylemini sürdürüyor. (TRT TV kapanış haberleri, 4 Temmuz 1986)
7. Özgür Ailesi'nin açlık grevi Mudanya'da devam ediyor
   Başbakan mesaj gönderdi
   Çalışma Bakanı grevcileri ziyaret etti. (TRT TV 20.30 haberleri, 8 Temmuz 1986)
8. Özgür Ailesi'nin açlık grevi
   Hükümetin desteği
   Yemek getirenlerin görüntüleri
   "Yemek yemiyorum. Açlık grevini sürdürüyorum." (TRT TV 20.30 haberleri, 9 Temmuz 1986)
9. Açlık grevine 5 gün dayanabildiler
   Özgür Ailesi hastaneye kaldırıld.
   Aysel'in annesi feryat ediyor: "Bulgarlar küçük yaştaki Türk kızlarını Rusya'da pazarlıyorlar." (*Tercüman*, 9 Temmuz 1986)
10. AP Özgür Ailesi'nin mücadelesini dünyaya duyurdu
    Aysel yalnız değil
    Başbakan Özal: "Bu dramı bütün dünyaya duyuracağız."
    Devlet, hükümet, siyasal partiler, meslek kuruluşları Aysel'in feryadına cevap verdiler
    Uluslararası Af Örgütü Tercüman'a açıkladı: Bulgar zulmüyle ilgili bilgi akışı başladı (*Tercüman*, 10 Temmuz 1986)
11. Erzurumlular Aysel'e Hürriyet diye tezahürat yaptı
    Cumhurbaşkanı Evren Aysel'e sahip çıktı
    Türk-İş Aysel için dünya işçilerine çağrı yaptı: Türk-İş ICFTU'ya müracaat etti (*Tercüman*, 11 Temmuz 1986)
12. Aysel için milli koalisyon
    Aysel faciası Meclis'e getiriliyor
    SHP Milletvekili Arpacıoğlu, Aysel faciası için görüşme önergesi hazırlıyor
    DYP'li Sökmenoğlu, TBMM'ne soru önergesi vererek, Aysel için hükümetin çabalarını sordu
    Erdal İnönü, Aysel için Sosyalist Enternasyonal'e telgraf çekti
    HDP, RP, DSP Aysel'e sahip çıktı
    Türk-Amerikan Dernekleri harekete geçti

Af Örgütü yetkilisi Poulson: "Aysel çığlığı Bulgaristan'ın yüzünde tokat gibi patladı
Mehmet Çavuş Gorbaçov'a açık telgraf gönderdi
Türk çocukları Aysel'in yanında: Acılar paylaşıldıkça azalır
Bulgar vahşet belgesi: 1450 Türk toplama kamplarında (*Tercüman*, 12 Temmuz 1987)

13. Vahşete bir Bulgar belgesi daha: Pomorie Belediye Başkanı'nın yazılı emri: "Türkçe konuşan herkesten 10 leva alın"
Taha Akyol, Aysel Bir Semboldür
Özgür Ailesi panik içinde: Ayselimizi öldürebilirler
Hukukçu gözüyle. Prof. Dr. Orhan Aldıkaçtı: Bulgarlar insanlık suçu işliyor
İstanbul'da Aysel için açlık grevi
Prof. Dr. Fahir Armaoğlu: Hükümet Aysel için dinamik değil
Agah Oktay Güner, Ayseller'e Ağıt "... Ancak Ayseller bizim ağıtlarımıza değil, dirayetli tavırlarımıza muhtaçtır. Bunu hiç unutmayalım."
"Aysel'e Hürriyet kampanyası BBC'de
Aysel Alman basınında
Parlamentolararası Birlik Türk Grubu Başkanı Barlas Doğu, IPU Bulgar Grup Başkanı Voudov'a telgraf çekti: "Aysel'in dramına son verelim."
"Aysel'e Hürriyet kampanyası" "Aysel Olayı"nın ardından teryatlar çoğaldı. "Çocuklarımızı istiyoruz."
Bulgar elçiliği mensupları açlık grevi yapan Şensoy ailesini tehdit etti: Köpekleri üzerinize salarız
İbrahim Efendioğlu (Ankara Göçmenler Yardımlaşma Derneği Yönetim Kurulu Üyesi): "Siz köpekleri ancak Belene kampında kullanabilirsiniz." (*Tercüman*, 13 Temmuz 1986)

14. Cumhurbaşkanı Kenan Evren "Aysel'e Hürriyet" kampanyasını yakından takip ediyor
Vatandaşın infialine üst seviye devlet yönetimi ve siyasilerden de destek geldi. Bulgaristan'a milli tepki büyüyor
Manalı bir destek daha: Fenerbahçe sezonu "Aysel'e Hürriyet" sloganıyla açtı
İngiliz kürekçiler de "Aysel'e Hürriyet" istedi
Aysel Bulgaristan'daki Türk çocuklarının sembolü oldu. 47 Türk çocuğu daha rehine
Şensoy Ailesi açlık grevine devam ediyor. Bizi hasret öldürecek
Türk Kadın Dernekleri Federasyonu Genel Başkanı Prof. Dr. Sevinç Karol dünya kadınlarını Aysel için mücadeleye çağırdı (*Tercüman*, 14 Temmuz 1986)

15. Dünya Aysel'i konuşuyor
Alman iktidar ortağı FDP'ce hazırlanan "Aysel Raporu" Genscher'e verilecek
İslam Büyükelçileri de "Aysel'e Hürriyet" diyor
Partiler Bulgar Büyükelçisi'nin kokteyline katılmayacak. Boykot yayıldı (*Tercüman*, 15 Temmuz 1986)

16. Anne Şensoy hastaneye kaldırıldı (TRT TV 14 Temmuz 1986)

17. Cumhurbaşkanı Evren Bulgar Elçisi'nin veda ziyaretini kabul etmeyecek
Bulgar Büyükelçisi'nin veda kokteyline bakanlar, partiler ve Türkiye'nin dostları katılmıyor. Boykota katılan iki dost: Pakistan ve Suudi Arabistan
Ayseller bir, beş, on değil ki! Bulgaristan'da rehin tutulan 5.5 yaşındaki bir başka Türk çocuğunun anası da feryat ediyor "Korman'ı da isteriz."
Protesto yayılıyor. 3 ortaokul öğrencisi de 5 saatlik açlık grevi yaptı (*Tercüman*, 17 Temmuz 1986)

18. Bulgar Elçiliği'ne siyah çelenk
Bulgaristan Türkleri Dayanışma ve Kültür Derneği Bulgaristan'daki Türklere yapılan baskıların ikinci yıldönümünde Bulgar Büyükelçiliği önüne, "Kahrolsun Bulgar Neofaşistleri" yazılı bir çelenk bıraktı (*Güneş*, 5 Aralık 1986)

Bu örneklerde açıkça görüldüğü gibi, Bulgaristan'daki Türkler olayıyla ilgili olarak, yoğun bir kamuoyu oluşturma gayreti görülmektedir. Cumhurbaşkanı, başbakan, bakanlar, siyasal partiler, meslek kuruluşları aktif bir şekilde bu sürecin içindedir. Kitle haberleşme araçları bu konuyla ilgili sık sık haberler ve yorumlar yayınlamaktadır. Fakat, cezaevlerinde yaşamı biraz daha iyileştirebilmek için girişilen açlık grevleri, gecekondu halkının yaşamı daha olanaklı kılabilmek için giriştiği açlık grevleri bu kurumların ilgisinin dışında kalmaktadır. Bunlar devlet kurumlarının ilgisi dışında kaldığı için de kitle haberleşme araçları bunları görmezden, duymazdan gelmektedir.

1984'den sonra, yani Kürtlerin silahlı mücadelelerinin başlamasından sonra, Kürdistan'da şöyle olaylar da gözlendi. Güvenlik güçleri köylere baskın yapıyor, bütün köylüleri, çoluk-çocuk, kadın-erkek, genç-ihtiyar evlerinden çıkarıyor, dışarıda bir meydanda toplıyordu. Sonra binbir türlü hakaret ve işkence başlıyordu. İşkence merkezi olarak bazan da okullar kullanılıyordu. Köy okulları işkence merkezi, sorgulama merkezi, kısaca karakol olarak kullanılıyordu. Köy okulları 15 gün, 25 gün tatil ediliyor, bu süre içinde çocukların eğitimine ara veriliyordu. Bazı köy öğretmenleri de devletin güvenlik güçleriyle, Milli İstihbarat Teşkilatıyla birlikte çalışıyorlardı. Bu görev onlara dayatılıyordu. Öğretmenlerden bir kısmı bu görevleri çoşkuyla kabul ediyor, hatta işkenceli sorgulamalarda hazır bulunuyorlardı.

Gerek yazılı basında, gerek sözlü basında okulların sorgulama merkezi olarak kullanılması, bazı öğretmelerin bu süreçte coşkuyla görev aldıkları konularında en ufak bir haber yayınlanmamaktadır. Fakat bu tür okullara ve öğretmenlere gerilla saldırıları başlayınca, "PKK yine okul yaktı.", "PKK öğretmen öldürdü." biçimindeki haberleri bütün yayın organlarında görmek mümkündür. Burada temel amaç, kuşkusuz, Kürt gerillaları kamuoyunda çirkin göstermeye çalışmaktır. Kamuoyunda gerillalar hakkında olumlu bir izlenim oluşmasına engel olmaktır. Bunun yolu da, onları, mağdur, işkenceye uğramış, zulmü yaşayan kişiler olarak gösterebilecek haberlere kesin olarak yer vermemek, fakat gerilla şiddetini de çirkin, hunhar, kanemici, çağdaşlık düşmanı, uygarlık düşmanı, aydınlıktan korkan, okur-yazarlıktan korkan, kitlelerin okur-yazar olmasını istemeyen bir konumda kamuoyuna sunmaya çalışmaktır. Gerilla şiddetine neden olan devlet terörünü ise gizlemek önemli bir çabadır.

Kitle haberleşme araçları ile siyasal iktidar arasındaki ilişkilerde ortaya çıkan

önemli sorunlardan biri de tanımlamayla ilgilidir. Siyasal iktidar hangi haberlerin kamuoyuna duyurulmasına, hangilerinin duyurulmamasına karar verdiği gibi, hangi haberlerin hangi kavramlarda, hangi terminoloji içinde duyurulması gerektiğine de karar veriyor. Yani haberin tanımlamasını da kendisi yapıyor. Kamuoyunun haberleri o kavramlar ve o terminoloji içinde algılamasını ve değerlendirmesini istiyor. Örneğin herhangi bir yerde güvenlik güçleriyle halk arasında bir çatışma var. İktidar, kitle haberleşme araçları üzerindeki siyasal ve ideolojik denetim mekanizmasını harekete geçirerek, o çatışmayla ilgili haberlerin basın yayın organlarında yer almasını istiyor veya istemiyor.Veya olayın içeriğini tamamen değiştirerek, çarpıtarak vermeye çalışıyor. Bu değiştirmeye ve çarpıtmaya tanımlama sürecini işleterek gerçekleştiriyor. Örneğin açlık grevi yapan iki grup var. Kitle haberleşme araçları bunlardan birini "yüce amaçlar uğruna açlık grevini bile göze alan yiğit insanlar" olarak tanımlıyor. Bunların insan hakları için, insanlık için hak, hukuk ve çağdaşlık için mücadele ettiklerini belirtiyor. Bu amaçları gerçekleştirebilmek için ölümü de göze aldıklarını vurguluyor. Öteki grubun eylemini ise Türkiye'ye karşı girişilmiş bir ihanet olarak Türkiye'nin içteki ve dıştaki itibarını küçük düşürmek için girişilmiş bir manevra" olarak tanımlıyor. Bu tür eylemleri, "Bunlar Türkiye'nin itibarını küçük düşürmek için her yola başvururlar. Açlık grevi de bunlardan biridir. Sanki Türkiye'de baskı, zulüm varmış da açlık grevi yapıyorlarmış, keyifleri bilir.." diye küçümsüyor. Böylece kamuoyunu açlık grevleri konusunda biçimlendirmeye çalışıyor. Birincilerle ilgili haberleri ve görüntüleri sık sık gündeme getirerek, onlar hakkında ve onların sorunları hakkında kamuoyunda sempati topluyor. İkinciler hakkındaki haber ve görüntülerin yayılmasını engelleyerek onların mağduriyetlerini, haksızlığa uğramışlıklarını gizleyerek ve onların eylemlerine kendi tanımlarını egemen kılarak kamuoyunda onlar için nefret biriktirmeye gayret ediyor. Bu bakımdan siyasal iktidar kitle haberleşme araçlarını siyasal ve ideolojik bakımdan denetlerken haberin tanımlanmasına çok önem veriyor.

1984 yılı yaz aylarında Kürtlerin silahlı mücadelesi başladı. Radyo, TV, gazete gibi kitle haberleşme araçları, meydana gelen olayları hep belirli tanımlarla kamuoyuna ulaşturmaya büyük bir özen gösteriyorlardı. Gerillaların eylemleri, "hainlik", "kansızlık" "hunharlık", "insanlık dışı", "eşkıyalık", "kana susamışlık", "cinayet" gibi tanımlarla kamuoyuna duyuruldu. Haber başlıklarında hep, "hainlerin bir cinayeti daha", "hunharca cinayet", "kana susamışlık cinayet şebekesi kadın-çocuk demeden öldürüyor.", "kansızların inlerinde vurduk", "hainlerin sonu!" ifadeler yer alıyordu.

Bu tür haberlerde, kitle haberleşme araçlarının, örneğin gazetelerin kendilerini devletle özdeşleştirdikleri de görülüyordu. Örneğin, "Güvenlik güçleri Mardin'de operasyonlarını sürdürüyor" denmiyordu. "Mardin'deki operasyonlarımızı sürdürüyoruz" diyordu. "Eşkıyaya bir darbe daha indirdik" diyordu.

Kürtlerin ulusal kurtuluş mücadelesiyle ilgili haberler hep resmi kanallar aracılığıyla verilmektedir. Bu şaşmaz bir kuraldır. Haberlerin nasıl tanımlanacağı, hangi kavramların hangi terminolojinin kullanılacağı hep resmi kurumları tarafından belirlenir. Bölgedeki gazeteci olayları kendi görüşüne göre kendi izlenimlerine göre aktaramaz. Sıkıyönetim dönemlerinde bu kesinlikle böyledir. Sıkıyönetimden sonraki dönemlerde, TRT yine aynı fonksiyonunu sürdürür. Fakat bazı gazeteciler giderek bu sert kurallardan sıyrılabilirler. Bunlar habere kendi kavramlarını ve kavrayışlarını ve kendi izlenimlerini

Sıkıyönetim dönemlerinde kitle haberleşme araçları üzerindeki siyasal ve ideolojik denetimin büyük bir hassasiyetle sürdürüldüğünü belirtmiştik. Bazen bu sürecin çok dikkate değer örnekleri de yaşanıyordu. Türkiye, Güney Kürdistan'a, 27 Mayıs 1983'de hava ve kara kuvvetleriyle müdahale etti. Amaç, "sınırda mevzilenmiş ve Türkiye'yi sık sık rahatsız eden eşkiya inlerini tahrip etmek" olarak açıklandı. Radyo ve TV'de ve gazetelerde yer alan haberler, Sıkıyönetim Komutanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı kaynaklıydı. Bu müdahaleden 40 gün kadar sonra, yani Temmuz ayı başlarında Genelkurmay Başkanlığı, Urfa, Diyarbakır, Mardin, Siirt, Hakkari, Van yörelerine bir gezi düzenledi. Her gazeteden bir-iki gazeteci davet etti. Cumhuriyet'ten Uğur Mumcu, Yalçın Doğan, Milliyet'ten Mehmet Barlas, Teoman Erel, Güneş'ten Güneri Civaoğlu, Metin Aşık, Günaydın'da Bekir Coşkun, Yeni Asır'dan Güngör Mengi, Muammer Yaşar, Hürriyet'ten Mehmet Ali Kışlalı, Hasan Pulur davet edilenler arasındaydı. Gezinin programı 7. Kolordu Komutanlığı tarafından yapılmıştı. Kolordu Komutanlığı'nın helikopterleri ve öteki araçları kullanılıyordu. Her gazetecinin helikopterde oturacağı yer bile önceden belirlenmişti. Konaklama, iaşe... bütün ihtiyaçlar 7. Kolordu Komutanlığı tarafından sağlanıyordu. Nerelerde, ne kadar süreyle incelemeler yapılacağını Komutanlık düzenliyordu. Kimlerle konuşulacağı konusu yine öyle. Gerekli açıklamalar Komutanlıkta görevli uzmanlar tarafından yapılıyordu. Bu bakımdan soru sormak gereksizdi.

Bu gazeteciler henüz gezi devam ederken gazetelerinde izlenimlerini yazmaya başladılar. Bazıları geziyle ilgili diziler yayınladılar. Yazıların en önemli temasını "Eşkiya temizlendi, bölgeye huzur geldi" biçiminde özetlemek mümkündür. Herkes devletin, ordunun oralardaki faaliyetlerini övüyor, "eşkiya", "haydut", "kansız", "hain" diye nitelendirdikleri gerillaların faaliyetlerini yeriyor ve küçümsüyordu. Bu faaliyetlerin ulusal ve etnik bir amaç taşımadığını, basit eşkiyalık faaliyeti olduğunu ifade ediyorlardı. Bir ulusal, etnik isteğin söz konusu olması da imkansızdı. Buna gerek yoktu. Çünkü, Türk devleti güçlüydü ve halka çok iyi davranıyordu.

Burada, basın özgürlüğüyle ilgili çok önemli bir konuya değinmenin gereği var: Kanımca gazetecilerin bu açıklamalarını normal karşılamak gerekir. Çünkü gazeteciler Genelkurmay Başkanlığı'nın daveti üzerine oraya gidiyorlar. Gezi programları Genelkurmay Başkanlığı tarafından düzenleniyor. Nerelerin gezileceği, nerelerin gösterileceği, kimlerle konuşulacağı, o yörelerde ne kadar süreyle kalınacağı, hep bu programda yer alıyor... Böyle bir sürece girince ister istemez size yapılan açıklamalarla bağlı olursunuz. Gazetenizde tek gerçek olarak bunları yazarsınız. Çünkü böyle bir süreç, sorunun başka boyutlarını görmenize engel olur. O boyutları görmezden duymazdan gelirsiniz, yok sayarsınız.

1980'li yıllardan sonra, Kürdistan'a ilişkin haberler hep bu şekilde kamuoyuna yansıtılmıştır. Bu bir haberlerin kamuoyuna bu şekilde yansıtılmasına özel bir önem verilmiştir. Erturk Yöndem'in hazırladığı programların temel amacı budur. Örneğin ayda bir, onbeş günde bir hazırlanan "Haberden Habere" programları, 13 Mart 1989 ve 20 Mart 1989 tarihlerinde TV'de gösterilen "Terör" programı bu amaçla hazırlanmış ve yayına konulmuştur. Aytaç Aktan'ın hazırladığı ve 1988 yılının sonlarından itibaren her pazartesi öğleden sonra yayına konan "Anadolu'dan Görüntüler" yine böyle bir program-

egemen kılmaya çalışırlar.

taşlarımızı özellikle selam ederim, efendim." (Aşiret Reislerinden Cemal Çeto Bey'e, Garzan, yazılan mektup, Belge 53)

"Faziletli Efendim", "Sayın Efendim", "Vatansever Efendim", "Saygıdeğer Efendim", "Efendim" gibi hitaplarla başlayan bu mektupların hepsinin Kürtlere yazıldığı büyük bir gerçektir. Mutki'de Aşiret Reisi Hacı Musa Bey, Bitlis'te Küfreyizade Şeyh Abdülbaki Efendi, Sımaklı Abdurrahman Ağa, Dersevli Ömer Ağa, Musarlı Resul Ağa, Eski milletvekillerinden Sadullah Efendi (Osmanlı Meclis-i Mebusan'ında eski Bitlis milletvekili), Şeyh Mahmut Efendi (Güney Kürdistan'da Süleymaniye'de, İngilizlere karşı savaşan Şeyh Mahmut Berzenci), Norşinli Büyük Şeyhlerden (Meşayihi İzamdan) Şeyh Ziyaeddin Efendi, Garzan'da Aşiret Reislerinden Cemal Çeto Bey... bunların hepsi de Kürttür. Mustafa Kemal bu kişilere yazdığı mektuplarda, milletin, vatanın kurtarılmasından söz ediyor. Bu yolda, bu kişiler tarafından yapılan fedakarlıkları övüyor. Dikkat edilirse mektuplarda, Türk, Kürt gibi ulusal nitelikli sözler geçmiyor. Hep "millet", "milletimiz", "sevgili milletimiz", "fedakar milletimiz" gibi kavramlar kullanılıyor. Mektuplarda milletin Ermenilere mahkum edileceği vurgulanıyor. Düşmanların milleti bölüp parçalayacağı ifade ediliyor. Bu oyunlara karşı uyanık olunması isteniyor.

Bu mektuplar bu dönemde kullanılan "millet" sözcüğünün dinsel bir içerik taşıdığını, Müslümanları kapsadığını açık bir şekilde göstermektedir. Güney Kürdistan'da Süleymaniye ve Musul taraflarında Kürdistan Hükümeti kuran, bu yüzden İngilizlere karşı kanlı bir savaşa giren Şeyh Mahmut'a yazılan mektup bu sözcükteki dinsel içeriği açık ve çarpıcı bir şekilde gözler önüne sermektedir. (Belge 51) (Mektupta adı geçen Şeyh Mahmut'un, Güney Kürdistan'daki Şeyh Mahmut olduğu için bk. Doç. Dr. M. Kemal Öke, *İngiltere'nin Güneydoğu Anadolu Siyaseti ve Binbaşı E. W. C. Noel'in Faaliyetleri 1919*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayını, Ankara 1988 s. 87, 129. Eski milletvekillerinden Sadullah Efendi ise, Osmanlı Meclis-i Mebusan'ındaki Bitlis Milletvekili Sadullah Efendi'dir. Bk. Nahit Sırrı Özerdim, *Açıklamalı Söylev Sözlüğü*, Doğumunun 100. Yılında Atatürk'e Armağan, Türk Dil Kurumu Yayını, Ankara 1981, s. 79

Halbuki, daha yukarıda belirttiğimiz gibi "millet" sözcüğü, Cumhuriyet'ten sonra dinsel içeriğinden boşaltılarak, etnik bir kategorinin karşılığı olarak kullanılmaya başlanmıştır. "Millet"in "Türk milleti" olduğu vurgulanmıştır. Günümüzdeyse "millet" sözcüğü "ulus" olarak Türkçeleştirilmekte ve sözcükle "Türk ulusu" ifade edilmektedir. Resmi ideoloji millet sözcüğündeki bu anlam farklılaşmasından, millet ulus kavramlarındaki içerik farklarından azami ölçüde yararlanmaktadır. 1919-1920 yılları anlatılırken millet, dinsel içeriği ağır basan, kapsayıcı, Kürtleri de kapsayan bir kavram olarak kullanılmaktadır. Örneğin Ermenilere karşı Müslümanların yani milletin haklarını savunmak gibi... Cumhuriyetten sonra ise Kürtleri dışlayıcı, sadece Türk milletini, Türk ulusunu ifade eden bir kavram olarak kullanılmaktadır. Artık Kürtlerin ulusal varlığı inkar edilmekte, herkes Türk sayılmaktadır.

Üzerinde durulması gereken kavram çiftlerinden biri de Osmanlı İmparatorluğu-Türkiye sözcükleriyle ilgilidir. Osmanlı İmparatorluğu içinde veya Osmanlı Devleti'nde çeşitli ülkeler vardı. Anadolu, Bulgaristan, Sırbistan, Hırvatistan, Bosna, Hersek, Eflak, Boğdan, Arnavutluk, Mısır, Arabistan, Suriye, Irak, Kürdistan, Ermenistan vs.

dır. Anadolu'dan Görüntüler adı altında, hep Doğu ve Güneydoğu Anadolu gündeme getirilmektedir. İlrafçıların beyanları, operasyonlar, güvenlik güçlerinin, korucuların eylemleri, güvenlik güçlerinin çocuklara defter, kitap dağıtmaları vs. Bu programların temel amacı gerillaların isteklerinin ve arzularının, ne için bu ölümcül kavgaya giriştiklerinin halktan gizlenmesidir. Onları, "eşkıya", "haydut", "cani", "din ve namus tanımayan insanlar" olarak kamuoyuna sunmaktır. Onları çirkin göstermeye çalışmaktır. Onlar hakkında olumlu bir bilincin oluşmasını, onlara sempati duyan kişilerin artmasını engellemektir.

14-15 Ağustos 1984'ten sonra, Kuzey Kürdistan'da Kürtlerin silahlı mücadelesi başlamıştır. 1984 yılı Ekim ayı başlarında Mardin, Siirt, Hakkari, Van taraflarında, "Güneş Harekatı" olarak adlandırılan yıpratma, sindirme ve yoketme operasyonları gerçekleştirilmiştir. 17 Ekim 1984'te Güney Kürdistan'a yeniden askeri müdahale yapılmıştır. Genelkurmay Başkanlığı tarafından gazeteciler yine bölgeye götürülmüşlerdir. Aynen yukarıda anlatıldığı şekilde. Bu, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in bölgedeki incelemelerine denk düşen bir gezidir. Gazeteciler Cumhurbaşkanı Evren'in gezisini de izlemişlerdir. Bu geziye Tercüman'dan Nazlı Ilıcak, Güneş'ten Cüneyt Arcayürek, Cumhuriyet'ten Yalçın Doğan, Milliyet'ten Mehmet Barlas, Hürriyet'ten Mehmet Ali Kışlalı, Günaydın'dan Bekir Coşkun katılmışlardır. Bunlar da geziyle ilgili izlenimlerini, bölgenin sorunlarını, "eşkıya", "haydut", "kansız" vs. dedikleri gerilla eylemlerini, isteklerini, kendilerine anlatılanlar çerçevesinde anlatmaya çalışmışlardır. Devleti ve orduya övmüşler, gerillaları küçümsemişler ve yermişlerdir.

Türkiye, 16 Ağustos 1986'da ve 3 Mart 1987'de Güney Kürdistan'a yeniden hava ve kara kuvvetleriyle, illegal çalışan özel timleriyle askeri müdahalede bulunmuştur. Bu müdahalelerden sonra, yine gazeteciler bölgeye davet edilmişlerdir. Onlar da kendilerinden istenen konuları fazlasıyla yazmışlardır.

Bütün bunlar kitle haberleşme araçları üzerindeki siyasal ve ideolojik denetimin ne kadar güçlü olduğunu göstermektedir. Bu yolla gerçeklerin yazılması, bilimsel düşüncenin gelişmesi ve kökleşmesi engellenmektedir. Resmi ideoloji kurumlaşmaktadır.

Bu konuda dikkate değer örneklerden biri de, Kürtlerin, Güney Kürdistan'dan, Türkiye'ye iltica etmek zorunda kalmalarıyla ilgilidir. Olay 1988 yılı Eylül ayı başlarında meydana gelmişti ve Saddam Hüseyin rejiminin kimyasal silahlar kullanmasını sonucunda gelişmişti. Bu olayda Türk devlet ve hükümet yetkilileri şunu vurguluyorlardı: "Irak'tan gelen bu kişiler"e Türk devletinden başka hiçbir devlet yardım etmiyor. Çeşitli devletlere ve uluslararası kurumlara çağrı yaptık. Onlardan yardım talep ettik. Fakat hiçbir devletten ve kurumdan en ufak bir yardım vaadi alamadık. Bu "Irak vatandaşları"nın yaralarını ancak Türk devleti sarıyor. İnsan hakları şampiyonluğu yapanlar, Türkiye'yi bu konuda zaman zaman sıkışturan Batılı devletler, insan hakları kurumları nerede? TRT, Radyo, TV, gazeteler sık sık bu tür haberler yayınladılar. TV'de görüntülere de yer veriliyordu. Örneğin mültecilere ekmek, erzak dağıtılıyordu. Bunların bol bol dağıtıldığı izlenimini veren görüntüler. Devlet ve hükümet adamlarının sözleri bu görüntülerle birlikte, örneğin Anadolu'nun orta bölgelerindeki vatandaşlarda homurtuların başlamasına neden oluyordu: Biz açken hükümet neden bu insanlara kol kanat geriyor? Burada TV'nin belirleyici, yönlendirici ve kamuoyu oluşturucu etkilerini görmek

çok kolay, Bulgaristan'dan, Batı Trakya'dan, Afganistan'dan gelen göçmenlere karşı yoğun sıcak bir ilgi... Güney Kürdistan'dan ayrılmak zorunda olanlara karşı ilgisizlik, dışlayıcılık.

Halbuki durum hiç böyle değildi. Hükümet çok önemli bir olguyu, kamuoyundan gizlemeye çalışıyordu. Kitle haberleşme araçları üzerindeki ideolojik ve politik denetimini sürdürerek bunda başarılı da oluyordu. Bir kere Kuzey Kürdistan'daki Kürtler mültecilere karşı çok yoğun ve sıcak bir ilgi göstermeye başladılar. Onlara yardım edebilmek için her olanağı kullanıyorlardı. Her ilde yardım toplama komiteleri kuruldu. Hükümet hemen bu tür yardımları yasakladı. Yardımların ancak, kendi kurduğu merkezlere yapılabileceğini açıkladı. Mültecileri halktan tecrit edebilmek için, onları tel örgüler içine aldı. Onlara esir muamelesi yaptı. Fakat sorunun bu boyutları kamuoyundan gizlenmeye çalışılıyordu.

Uluslararası kurumlar da Güney Kürdistan'ı terketmek zorunda olan Kürtlere karşı çok yoğun ve samimi bir ilgi gösteriyorlardı. Türk hükümetine baskı yaparak onlara siyasi mülteci haklarının tanınmasını istiyorlardı. Böylece, Kürtlere istedikleri gibi yardım yapabileceklerdi. Yardımlar Birleşmiş Milletler aracılığıyla Türk hükümetinin müdahalesi olmadan dağıtılabilecekti. Halbuki Türk hükümetiinin aracılığıyla yapılan yardımların mültecilere ulaşıp ulaşmayacağı konusunda kuşku vardı. Zira bunun daha önce çeşitli yerlerde çeşitli örnekleri görülmüştü. Varto depreminde, Lice depreminde, Van depreminde, felaketzedelere yapılan yardımlar amaçları doğrultusunda kullanılmamışu. Yardımlar felaketzedelere ulaşmamıştı.

Fakat hükümet Kürtlere siyasal mülteci sıfatını tanımamak için dikkatli bir çaba harcıyordu. Kürtlere siyasal mülteci hakları tanımıyordu. Bunun için de uluslararası kurumların mültecilere yaptıkları yardımlar mültecilere ulaşmıyordu. Yardım kolileri gümrüklerden çekilemiyordu. Kitle haberleşme araçları olayların bu yönünü gizlemekte epey başarılı oluyordu. Türk hükümeti "Irak'tan gelen bu kişiler"e hiç kimse yardım yapmıyor diye yakınmalarını sürdürüyor, fakat yardım yapmak isteyenlerin varlığını da gizliyordu. Yardımı yasakladığını hiç gündeme getirmiyordu. İşin en önemli noktası şuydu: Hükümet "siyasal mültecilerin hakları" konusunun kamuoyunun bilincine çarpmasını önlüyordu. Onlara esir muamelesi yaptığını, tel örgüler içine hapsettiğini fakat bunlara hiç hakkı olmadığını anlatmıyordu.

Irak sömürge yönetiminin kimyasal silahlar kullanması sonucu Türkiye'ye sığınmak zorunda olanlar kuşkusuz siyasal mülteciydi. Fakat Türk hükümeti bu Kürtleri ve bu Kürtlerin sorunlarını siyasal mültecilik çerçevesinde değil, kendi tanımlarıyla ve kendi kavramlarıyla kamuoyuna duyurmaya çalışıyordu.

Kürtlere siyasal mülteci gözüyle bakılmıyordu. Onlara siyasal mültecilerin sahip olduğu haklar tanınmıyordu. Çünkü Türk hükümeti, Kürtlerin ulusal varlığını kabul etmiyordu. İstediği yerde oturan, istediği işte çalışan, istediği yere giden Kürtlerin Kuzey Kürdistan'daki Kürtlerle kuracağı ilişkilerin, kendi ideolojik ve politik çıkarları için tehlikeli olacağını düşünüyordu. Halbuki Türkiye'de bulunan ve varlığı iki milyona yakın İranlı mülteciler bu tür endişelerin kaynağı olmuyordu

Kitle Haberleşme Araçları Üzerindeki Siyasal ve İdeolojik Denetimin Farklı Bir Boyutu: Haberlerin Güvenilirliği Sorunu

Siyasal ve ideolojik denetimden geçmiş haberlere ne kadar güvenebiliriz?

12 Eylül'den sonra nezarethanelerde, karakollarda, cezaevlerinde çok ağır işkenceler yaşandı. İşkenceler sonunda pek çok insan öldü. Pek çok sakat kaldı. Burada amacım işkenceleri anlatmak değil, resmi ideolojinin topluma ve tarihe bakışı nasıl çarpıttığını vurgulamak. Çeşitli devlet kurumlarında çok ağır işkenceler yaşanmasına rağmen, ölümle sonuçlanan işkenceler yaşanmasına rağmen, devlet ve hükümet yöneticileri, Türkiye'de işkencenin olmadığını, işkence vardır diyenlerin vatan hainleri olduğunu, bu kişilerin vatan hainliklerine devleti küçük düşürmeye çalışarak devam ettiklerini, cezaevlerinde bile bu faaliyetlerini sürdürdüklerini vurguluyordu.

Gündüzleri mahkumlar en ağır işkencelerden geçiriliyorlardı. Akşamları ise TV'den, devlet ve hükümet yetkililerinin, Türkiye'de işkence olmadığına, insan haklarına saygı gösterildiğine dair beyanlarını dinliyorlardı. Veya ertesi gün gazetelerde bu tür beyanları okuyorlardı. 1980-1984 yılları arasında basın, işkenceler konusunda en ufak bir şey yazamıyordu. Fakat işkenceyi mahkumlar yaşıyor, biliyorlardı. Mahkum aileleri, avukatlar, işkenceyi yaşıyorlar, biliyorlardı. Cezaevi görevlileri, yöneticileri biliyorlardı. Yaşanan hayat ile devlet ve hükümet yöneticilerinin beyanlarındaki derin çelişkiyi nasıl yorumlamak gerekir?

Daha sonraları, "Tek-tük de olsa kötü muamele vardır, fakat sorumlular adalet huzuruna çıkartılmaktadır." denmeye başlandı. Fakat mahkumlar, örneğin Çanakkale cezaevinde işkence yapan hiçbir görevlinin adalet huzuruna çıkarılmadığını gördüler. Bütün bu süreç içinde görüş yasakları, mektup yasakları, avukatla görüşme yasakları getirilerek, mahkumların olanı biteni ailelerine, avukatlarına, kamuoyuna duyurmalarına da ayrıca engel olunuyordu.

12 Eylül'den sonra işkencelerle ilgili sayısız örnekler yaşandı. Bunlardan üç tanesi üzerinde durmakta yarar var. Birincisi Diyarbakır'daki Askeri Cezaevinde yaşananlarla ilgili. Diyarbakır Sıkıyönetim Tutukevi'nde 1981-1984 yılları arasında, işkenceler sonucu 40 civarında insan öldürüldü. 1981, 1982, 1983, 1984 yıllarında Sıkıyönetim Tutukevi'nde olan biten hiçbir şey basına sızdırılmıyordu. Tutukluular, mahkum aileleri seslerini kamuoyuna duyuramıyorlardı. Uluslararası Af Örgütü gibi kurumlar bu durumu yakından biliyorlar ve Türk hükümetinden işkencelerin, baskıların durdurulmasını istiyorlardı. Çünkü Askeri Cezaevi'nden tahliye olma fırsatları bulabilenler, seslerini Türk basınına, Türk kamuoyuna duyuramıyorlardı ama, yabancı ajanslara, dünya kamuoyuna duyurabiliyorlardı. Hükümet her seferinde, Türkiye'de işkence olmadığını, işkence vardır, diyenlerin hainler olduğunu ileri sürüyordu.

1985 yılından itibaren Diyarbakır Askeri Cezaevi Türkiye'de de konuşulmaya başlandı. Tutukluların mahkemelerde söyledikleri ve yaptıkları savunmalar da gazetelerde yavaş yavaş yer almaya başladı. Tutuklular ölüm olaylarını duruşmalarda özellikle dile getiriyorlardı. Örneğin PKK Hilvan-Siverek grubu davasında yargılanan Muzaffer Ayata ve arkadaşları ölüm olaylarıyla ilgili olarak mahkemeye suç duyurusunda bulunuyorlardı. Öteki tutuklular da benzer istemlerde bulunuyordu. Bu konulardaki iddialar birdenbire

büyük bir yoğunluk kazandı. Sonunda askeri savcı, Diyarbakır'daki Askeri Cezaevi'nde meydana gelen ölüm olaylarını açıklamak zorunda kaldı. Fakat, ölüm olaylarıyla ilgili olarak kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini ve suç duyurusunda bulunulmasına gerek olmadığını da açıkladı.26

İkinci olay Öğretmen Sıddık Bilgin'in işkenceyle öldürülmesiyle ilgili. Bu olayda da hükümet işkencenin varlığını uzun süre inkar etti. "Sıddık Bilgin göz altına alındığı yerden bir fırsatını bulup kaçmaya başladı. Dur ihtarına uymadı, vuruldu." şeklinde açıklamalar yapıyordu. Olay 1985 yılı temmuz ayının sonlarında, Bingöl'de meydana gelmişti. Daha sonra, Sıddık Bilgin'in işkenceyle öldürülmesi olayına katılan erlerden biri önemli bir açıklama yaptı. Olay aydınlığa kavuştu.27

Üçüncü olay 1989 yılı Ocak ayı ortalarında Cizre'nin Cinibir (Yeşilyurt) köyünde, köy halkına, zorla, işkenceyle bok yedirilmesiyle ilgilidir. Bu olay da kamuoyu tarafından açık-seçik bir şekilde bilindiği halde, devlet ve hükümet yetkilileri olayı inkar etmişlerdir. Bu olayları gündeme getirmek isteyenlerin amacının güvenlik güçlerini küçük düşürmek ve yıpratmak olduğunu vurgulamışlardır.28

Bu tutumlar ve davranışlar aslında, tarihi ve toplumu inceleyen kişilere çok önemli bir soru sordurmalıdır. Bu bilimin üretilmesinde temel bir sorudur. Bugünkü olaylar, henüz yaşadığımız olaylar böylesine inkar edilebiliyorlarsa, tarihte cereyan etmiş olaylar konusunda neler söylenmez, neler? Bu tutum örneğin 70 yıl önce cereyan etmiş "Ermeni soykırımı" ile ilgili ve hükümet iddialarının inandırıcılığını büyük ölçüde azaltır. Bugün yaşanan olayları gayet rahat bir şekilde inkar eden bir zihniyet, örneğin 70 yıl önce cereyan eden tarihsel olayları haydi haydi inkar eder.

Yukarıda üç örnek verdik. Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde işkenceyle öldürülen insanlar, Öğretmen Sıddık Bilgin'in işkenceyle öldürülmesi, Cizre'nin Cinibir (Yeşilyurt) köyünde köylülere işkenceyle bok yedirilmesi... Bu üç olay 1980'li yılların farklı üç döneminde cereyan etmiştir. Birincisi 1980-1984 yılları arasında sıkıyönetim döneminde, ikincisi sıkıyönetimden çıkış "Demokrasiye geçiş" sürecinde, 1985 yılında, üçüncüsü de 1989 yılı başlarında "demokrasi" döneminde cereyan etmiştir. Devlet ve hükümet bu üç olayda da kendini, inkar yolunu seçerek savunmaya çalışmıştır. İnkar olağanüstü dönemlerde vurgulanarak sürdürülebilmektedir. Basının nisbeten özgür olduğu dönemlerdeyse inkar üzerine uzun süre vurgulama yapılamamaktadır. Fakat bazı konularda, örneğin Kürt sorunu gibi konularda, dönem ne olursa olsun ana savunma yöntemi inkar olmaktadır. İnkar politikası kararlılıkla sürdürülmektedir. Savunmanın temeli inkar olmaktadır, düşünceler bu inkar temeli üzerinde geliştirilmektedir. Henüz yaşadığımız olaylar, izlerini, herkesin, bütün kamuoyunun bildiği, gördüğü olaylar, henüz izleri silinmemiş olaylar... Bu olaylar böylesine inkar edilebiliyorlarsa, herkesin, bütün kurumların gözünün içine baka baka inkar edilebiliyorlarsa, 70 yıl önce cereyan eden "Ermeni soykırımı" elbette inkar edilecektir. Bunu inkar etmek çok daha kolaydır. Çünkü o soykırımı yaşayanların çok büyük bir kısmı artık yoktur. İşkencenin zulmün izleri artık silinmiştir. Aradan çok uzun zaman geçmiştir. Başka olaylar, başka acılar onları unuttumuş olabilir.

İşte günümüzdeki olayların ısrarlı ve kararlı bir şekilde inkar edilebilmesi, bizleri geçmişe ilişkin konularda daha dikkatli olmaya sevketmelidir. Bu da ancak resmi ideolojinin ürettiği bilgilerden kuşku duyularak gerçekleştirilebilir. Tarihe ve topluma bakışın

en önemli konularından birinin bu olduğunu düşünüyorum.

Öyleyse burada en sağlıklı yol yine eleştiriden geçmektedir. Eğer devlet ve hükümet görüşleri ve eylemleri eleştirilebilirse ve eleştirenler cezai müeyyideyle karşılaşmazlarsa ileri sürülen iddialar inandırıcı olabilir. Ama bu eleştiriler "vatan hainliği" suçlamasıyla karşılaşıyor ve cezai müeyyide altında bırakılıyorsa devlet ve hükümet iddialarının hiçbir inandırıcılığı yoktur. Baskının, işkencenin gerçeklerin ortaya çıkmasını engellemek için sürdürüldüğü kabul edilir. Osmanlı arşivleri elbette açılmalıdır. Dileyen kişi o arşivlerde çalışabilmelidir. Ama, araştırıcılar nasıl olsa Türk görüşünü destekleyeceklerdir, anlayışla arşiv açılmaz. Önemli olan devlet ve hükümet iddialarının eleştirilebilir olmasıdır. Bu eleştiriden dolayı hiçbir cezai müeyyideyle karşılaşmamaktır.

Kamuoyunun oluşumu ve kitle haberleşme araçları arasındaki ilişkiler zengin olgusal dayanaklar incelemede büyük yarar var. Bu konuda birkaç örnek daha vermek istiyorum.

18 Temmuz 1989 da, TRT'de, ertesi günde gazetelerde bir haber yayınlandı. Haber özetle şöyle: "...Hakkari ili merkez ilçeye bağlı Yonealı (Pirzalan) köyünde, güvenlik güçleri ile teröristler arasında çıkan çatışmada, ilk belirlemelere göre bir terörist ölü olarak ele geçirildi. Yaralı olarak ele geçen altı teröristden biri de daha sonra öldü. Çatışmalarda bir er de şehit oldu. Operasyonlar devam ediyor."

Radyo ve televizyonda, ertesi günü de basında yer alan haberlerin özü bu. Haber basına ve TRT'ye Olağanüstü Hal Bölge Valiliği aracılığıyla duyurulmuş. Fakat halk, gazetecilere, parlamenterlere, öldürülenlerin PKK'lı değil köylüler olduğunu söylemektedir. Köylüler bu konuda ısrarlı bir tavır da koymuşlardır. Bu cinayeti işleyenleri ilgili makamlara şikayet de ediyorlar. Köylüler tarlalarında çalışan insanların öldürüldüğünü söylemektedirler. Ve bunların keyfi olarak öldürüldüğünü söylemektedirler. Öldürülen insanların PKK'lı olmadıkları anlaşılınca cesetlerinin yakıldığını, böylece cinayete ait somut delillerin ortadan kaldırıldığını da belirtmektedirler. 25 Temmuz 1989 tarihli Sabah Gazetesi'nde Ramazan Öztürk, "Korkunç İddia!" başlığıyla şu haberi vermektedir: "Hakkari Pirzalan köyünden üç köylü PKK'er sanılarak öldürüldü. Gerçek ortaya çıkınca da köylülerin cesetleri yakılarak yok edilmek istendi.

"İddiayı araştırmak üzere bölgede inceleme yapan SHP Hakkari milletvekili Cumhur Keskin şunları söyledi: Jandarma binbaşısı Ahmet Korkmaz, nerede öldürüldüğü belli olmayan iki köylünün cesediyle köye girdi. Cesetlerin köylüler tarafından teşhis edilmelerini istedi. Köylüler, "bunlar PKK'lı değil" deyince de millete dayak atmaya başladı. Dayak sırasında köylülerden biri daha öldü. Getirdiği cesetlerin PKK'lı olmadığını anlayan Binbaşı Ahmet Korkmaz, bu kez olayı örtbas etmek istedi. Cesetleri kuru otların arasına atıp ateşe verdi. Sonra da bunların güvenlik güçlerine saldırırken öldürülen PKK'lılar oldukları Radyo ve televizyondan ilan edildi. Operasyonda PKK'cıların öldürdüğü iddia edilen erin de binbaşının talimatıyla, köye havan ateşi yaparken, kazara öldüğü anlaşıldı."

Devletin, TRT'nin ve basının bu tavrı kamuoyunun nasıl oluşturulduğunu göstermektedir. Benzer olaylar, 1989 senesinde, Kürdistan'da çok yerde yaşanmıştır. 29 Temmuz 1989 da Bismil'de; 11 Temmuz 1989'da Diyarbakır'da; 31 Temmuz 1989 da Lice'de; 16-17 Eylül 1989'da Silopi'de; 2 Ekim 1989'da Gürpınar'da meydana gelen olay-

lar da aynı mahiyetdedir. Bu olaylarda da köylüler güvenlik güçleri tarafından kasden öldürülmüşlerdir. Fakat olaylara "teröristlerle çatışma" süsü verilmiştir. TRT-Basın. olayları bu şekilde, Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nin bildirileriyle açıklamaktadır. Fakat köylülerin, milletvekillerine, gazetecilere, insan hakları kurumlarına, her türlü tehlikeyi göze alarak, gerçekleri ısrarla açıklamaya çalışmaları, yetkili makamlara ve kişilere şikayette bulunmaları, bu tutumlarında ısrarcı olmaları olayların gerçek niteliklerini de açığa çıkarmaktadır.

Bu olaylardan bir tanesi üzerinde çok daha dikkatli ve ayrıntılı bir şekilde durmak gerekir. 24 Kasım 1989 da, Hakkari'nin Satköy (İkikaya) köyünde, 13'ü çocuk ve kadın 21 insan öldürüldü. Yine o sıralarda, Irak sınırına doğru bir yerde, 8 çobanın daha kurşuna dizilmiş olarak cesedi bulundu. 26 Kasım tarihli gazeteler, "PKK yine cinayet işledi"; "Bir aylık bebeklerin katili PKK"; "PKK yine Kadın ve çocuk öldürdü"; "Cinayet Şebekesi Katliamını Sürdürüyor" 26 Kasım tarihli Türk gazetelerinin manşetleri aşağı yukarı böyleydi. Hemen hemen bütün köşe yazarları da PKK'ya saldırıyordu. PKK'ya ağız dolusu küfürler ediliyordu. Radyoda, gazetelerde, televizyonda, PKK'ya küfürler eden, PKK'yı aşağılayan haberler bir müddet sürdü. Bu olaya ilişkin haberleri önce gazeteler, sonra da TV ve radyo duyurmuştu.

Fakat olay yerine gazeteciler sokulmuyordu. SHP genel Başkanı Erdal İnönü'nün, bu cinayetlerin işlendiği köye yapacağı gezi de engelleniyordu. Yetkili kişiler, hava muhalefeti var, diye Erdal İnönü'yü olay yerine göndermek istemiyorlardı. Güvenlik güçleri, olay sırasında, çocuğuyla birlikte, yaralanmış bir kadını helikopterle Hakkari'ye hastaneye getirdiler. Fakat, kadını ayrı bir odaya koydular ve konuşmasına yasak getirdiler. Ayrıca başına da bir nöbetçi koydular.

2000'e Doğru Dergisi'nin 3 Aralık 1989 tarihli 49. sayısına, henüz dağıtıma verilmeden matbaadayken el kondu. Dergi olayla ilgili olarak, PKK'nın, "PKK'dan Yalanlama: İkiyaka Katliamını Biz Yapmadık" biçiminde bir açıklamasına yer veriyordu. 2 Aralık 1989 günü, PKK yanlısı Paris Kürdistan Komitesi, Paris'te, bir açıklama yapıyordu. Bu açıklamada, Satköy katliamıyla PKK'nın hiçbir ilgisi olmadığı vurgulanıyordu. 2000'e Doğru Dergisi'nde ayrıca, PKK kamp komutanıyla yapılan bir söyleşi de yer alıyordu. Kamp komutanı, "Çocuklar PKK'nın Hedefi Değil" diyordu.

Paris Kürdistan Komitesi'nin açıklaması 3 Aralık 1989 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde de yer alıyordu.

2000'e Doğru Dergisi'nin dağıtımının engellenmesi, dergiye matbaadayken el konulması, şüphelerin güvenlik güçlerine, kontrgerillaya çevrilmesine neden oldu. 2000'e Doğru, dağıtılmamasına ve toplatılmasına neden olan üç sahifeyi çıkardı ve Dergiyi. (Sayı 50) diyerek yeniden yayınladı. Yeni sayıda, Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin gece yarısı operasyonu anlatılıyor, "Bu telaş nedir?" diye soruluyordu. Kontrgerillaya yönelik şüpheler üzerinde duruluyordu. İlgili üç sahifeyi boş bıraktı, Boş olan sahifelere, "Panik yaratan haber bu sayfadaydı" biçiminde kuşaklar attı. Bütün bu konularla ilgili olarak, Dergi'nin Genel Yayın Yönetmeni Doğu Perinçek, bazı gazetecilerin de hazır bulunduğu bir ortamda basın toplantısı yaptı.

2000'e Doğru Dergisi'nin 10 Aralık 1989 tarihli 51. sayılı "İkiyaka Köylüsü Şüphede. Katliamda Kontra Aşiret İşbirliği" kapak konuluydu. Bu sayıda "Mektuplar"

köşesinde, 30'a yakın mektup yer aldı. Bu mektupların önemli bir kısmı, Siirt, Mardin, Hakkari gibi yörelerden geliyordu. Bu mektupların çoğunda, PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan'la röportaj yaptığı ve yayınladığı için Doğu Perinçek eleştirilmektedir. Mektuplarda, küfür edenler sövenler de vardı. "Sen onlarla röportaj yaptın, onlar da şımardılar, yeni bir katliam yaptılar. Bu bakımdan bu katliamlara sen de ortaksın." demektedirler. Bu mektuplardan bazılarında "Hakkari'de yaşayanların Türk oldukları da söylenmektedir. Mektuplar, katliamın devlet tarafından gerçekleştirildiğini, mektuplar da bunun bir mizanseni olduğunu hemen belli ediyor. Kim tarafından, ne amaçla ve nasıl gönderildikleri hemen belli olan mektuplar. Nitekim, 17 Aralık 1989 tarihli ve 51 sayılı 2000'e Doğru Dergisi, mektuplarının çoğunun özel tim elemanları tarafından gönderilmiş olduklarını, önemli bir kısmının adressiz olduğunu, bazı adreslerin de yanlış olduğunu, belirtmektedir. Bazı kişiler de böyle bir mektup yazmadıklarını belirtmişlerdir.

Kanımca Satköy katliamında Devlet suçüstü yakalanmıştır. 2000'e Doğru Dergisi, 50. sayısında Özel Harp Dairesi Eski Başkanı Em. General Cihat Akyol'un, bir önerisine de dikkat çekmektedir. Cihat Akyol, "Ayaklanmaya Karşıkoyma Harekatında Psikolojik Harp" ve "gayri Nizami Kuvvetlere Karşı Harekat" isimli yazılarında, "Devrimciler yapıyormuş gibi katliam olaylarına da giriş" önerisini de yapmaktadır. Cihat Akyol bu tür operasyonlara girişilirken çok dikkat edilmesi gerektiğini de belirtmektedir. Ama bu tür operasyonlar Satköy operasyonunda olduğu gibi çoğu zaman ters tepmektedir. Bu küçük açıklama bile Satköy katliamının kontrgerilla tarafından gerçekleştirilmiş olduğunu açıkça göstermektedir.

Bütün bunlara rağmen devlet kendi mizansenini de sürdürmektedir. Gazeteler, "Türkiye Irak topraklarına girmeye kararlı" gibi haberler yayınlanmaktadır. (Hürriyet, 5 Aralık 1989) Güya, teröristler" cinayeti işleyip Irak'a kaçmışlar, Türkiye, onları orada, yakalayacakmış!

Yukarıda Türk basınının, özellikle günlük Türk basınının 26 Kasım gününden itibaren, PKK'yı eleştiren, PKK'ya ağız dolusu küfürler yapan yazılar yayınladığını belirtmiştik. Kısa bir zamanda olayın PKK tarafından gerçekleştirilmediği anlaşıldı. Devlet güvenlik güçleri suçüstü yakalandı. Fakat, PKK'yı günlerce eleştiren basın, köşe yazarları bu durum karşısında en ufak bir şey söylemediler. Devleti, güvenlik güçlerini en ufak bir şekilde eleştirmediler. Türk basını devletin cinayet işlemesini, kadınları, bebekleri öldürmesini çok doğal karşılamaktadır. PKK karşısında insan hakları savunucusu kesilen Türk basını devlet karşısında neden bu kadar eziktir, sinmiştir, korkaktır ve devlete dalkavukluk yapmak hissine kapılmaktadır?

Genel doğruyu, burada, bir kere daha tekrarlamakta yarar vardır. Türk basını MİT'in bir şubesi gibi çalışmaktadır.

Mehmet Ali Birand, "PKK'nın Son Cinayetti Örgütteki Çatlama İşaretini mi Veriyor?" başlıklı yazısında, cinayetli ilgili üç olasılık üzerinde duruyor. (Milliyet, 1 Aralık 1989)

"...1. PKK Lideri Abdullah Öcalan, bundan önce kimle görüşse," çocukların, kadınların, masum sivillerin öldürülmesinden "hiç hoşlanmadığını, bu tip olaylardan haberi olmadığını, hiçbir şekilde emir vermediğini, hatta sorumluları cezalandırdığını söylerdi.

Bu son toplu cinayet, Apo'nun söylediklerinin yalan olduğunu, verdiği demeçlerle karşısındakileri açıkça aldattığını, toplu cinayetleri, çocuk kadın öldürmeyi politika olarak benimsediğini ortaya çıkarıyor.

2. İkinci olasılık, bu son cinayetin Apo'ya rağmen veya bu konudaki duyarlığı hiçbir şekilde dikkate alınmadan işlenmiş olması.

Bu olasılık, Apo'nun, PKK'nın bazı gruplar üzerindeki etkinliğinin kalmadığını gösterir ki, son bir yıl içinde örgütün bölündüğü yolundaki söylentilerin doğruluğunu ortaya koyar.

3. Diğer bir olasılık da, 1989'u, "Atılım yılı" olarak ilan eden PKK'nın içindeki bazı grupların hesaplı bir şekilde bu katliamı gerçekleştirdikleridir.

Neresinden bakılırsa bakılsın, son olay, PKK açısından büyük sorunları günışığına çıkarmaktadır."

Görüldüğü gibi Mehmet Ali Birand, Satköy katliamı ile ilgili olarak üç olasılık üzerinde duruyor. Halbuki, gerçek bu olasılıkların hiçbiriyle de ilgili değildir. Kontrgerilla, yani devlet tarafından, hesaplı kitaplı işlenmiş bir cinayet söz konusudur. Temel amaç, PKK'nın Kürt halk yığınları arasındaki etkinliğini kırmaktır. PKK'yı Türk kamuoyu önünde çirkin göstermektir. Başka bir amaçdan daha söz etmek mümkündür: PKK'ya destek veren Kürt halkını cezalandırmak.

Bir olayı gizlemenin, onu karanlıkta bırakmanın en önemli yollarından biri de şudur. Olayın nedenleri, niçin'leri, nasıl'ları hakkında birkaç şık ileri sürmek, fakat esas nedeni hiç konuşmamak, onu, kamuoyunun, bilincine çarpıtmamak. TV izleyicisi veya gazete-dergi okuyucusu bu birkaç şık ile meşgul olacaktır. Böylece esas gerçek gözlerden, dikkatlerden uzak kalacaktır.

Mehmet Ali Birand, devlete karşı, en ufak bir eleştiride bulunmamıştır. Halbuki, cinayetin kontrgerilla tarafından gerçekleştirildiği iyice anlaşılmış durumdadır. Çocuklar, bebekler devlet tarafından katledildiği zaman neden duymazdan görmezden geliniyor? Kendi devletinin, zulmünü, baskısını, cinayetlerini hiç görmeyenlerin, durmadan PKK zulmünden söz etmeleri hiç inandırıcı değildir.

Bu arada, Hakkari Milletvekili Cumhur Keskin'in gazetelerde bir açıklaması yer aldı. SHP Milletvekili Cumhur Keskin, Doğu ve Güneydoğu bölgesinde gözaltına alma ve sindirme politikasının sürdürüldüğünü belirtiliyordu. Hakkari milletvekili Cumhur Keskin şöyle diyordu: "Ben bile milletvekili olduğum halde, memleketime gidemiyorum. Devletden korkuyorum. Bir tezgah kurup beni öldürebilirler ve her zaman yaptıkları gibi suçu PKK'nın üstüne atarlar."

Cumhur Keskin, devlet terörünü de şu sözlerle ifade etmektedir: "... Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, kontrgerilla, MİT, özel tim elemanı olduğunu söyleyen birtakım karanlık güçler halkı, provakasyona getirme, tahrik etme ve yılgınlık içine sokmak için isyan ettirmek çabasındadırlar. Bölgede tezgahladıkları her işi, ilgisi olsun olmasın PKK'ya mal ederek işin içinden ve sorumluluktan sıyrılabilmektedirler. İhbar aldık diye, suçsuz insanları gözaltına alıp günlerce işkence yapmaktadırlar." (Cumhuriyet, 15 Aralık 1989)

Olaydan 26 gün sonra, yani 20 Aralık 1989 günü, Olağanüstü Hal Bölge Valisi Hayri Kozakçıoğlu tarafından, TRT'de görüntüsüz bir açıklama yapılmıştır. Bu açıklamada, İkiyaka katliamının PKK tarafından gerçekleştirildiği, aksi bilgilerin yanlış

olduğu iddia edilmektedir. Ertesi gün gazeteler bu açıklamaya oldukça geniş bir şekilde yer vermişlerdir.

Toplu köy aramaları çoğu zaman talana, yağmaya kadar varmaktadır. Halkın, para, altın, saat... gibi alınması ve taşınması çok kolay olan malları sık sık yağma edilmektedir. Devlet gücü gasp için kullanılmaktadır. Arama yapıyoruz diye, mercimek bulgur, un tuz, şeker, yağ, deterjan... ne varsa hep birbirine karıştırılmaktadır. Etrafa dökülüp saçılmaktadır... Yataklar-yorganlar didik didik edilmektedir. Yünleri, pamukları ortalığa saçılmaktadır. Halk bu yöntemlerle de mağdur edilmektedir. Bıkkınlık getirip yaşadığı yeri terke zorlanmaktadır.

Bütün bunlar, haber, kitle haberleşme araçları, devlet, resmi ideoloji, okuyucu gibi kategoriler arasında, çok yakın ilişkiler olduğunu göstermektedir. Demokratik olmayan toplumlarda, haberler resmi ideoloji doğrultusunda verilmektedir. Hoşa gitmeyen haberler de verilmemektedir. Kamuoyunun bu haberleri öğrenmesi engellenmektedir.

Resmi ideoloji tarihi tahrif ediyor

İdeolojilerin, bazı çıkarların korunması, sürdürülmesi ve yeni çıkarlar elde edilmesi için benimsenen düşünceler ve inançlar olduğunu belirtmiştik. Bu tam anlamıyla yararcı bir davranıştır. Resmi ideoloji bu yararı sağlayabilmek için tarihi bile tahrif edebilir. Eğer Kürt ulusal özelliklerini yok etmeye çalışıyorsa, bunu temel bir amaç olarak benimsemişse, tarihsel belgelerde, Kürtlerle ilgili bölümleri çıkarmaya çalışır. Kürtlerin haklarından söz eden belgeleri yok etmeye, bunların insanların bilincine çarpmasına engel olmaya çalışır. Bu tarihsel belgeleri gün ışığına çıkarmaya çalışanlara da "devlet menfaatlarına zarar veriyor" diye müeyyide uygular. Ve bunları devlet yapar, devlet kurumları yapar.

Tarihin en büyük tahrifatı, kuşkusuz, Kürtlerin yok sayılmasıdır, Kürtlerin ulusal varlığının inkar edilmesidir. Tarihte Kürt diye bilinen bir ulusun, Kürtçe diye bilinen bir dilin olmadığının söylenmesidir. Kürtlerin "Dağlı Türkler" olarak adlandırılmaları, Kürtçe'nin de, Türkçenin bir şivesi sayılmasıdır. Tarih yazımında bunlar temel bir boyut olarak benimsenince, bu anlayışa uygun şeyler yazabilmek için de pek çok tahrifat yapılabilmektedir.

Tahrifatın nasıl yapıldığına ilişkin birkaç örnek verelim:

1. 1919 yılında, Heyet-i Temsiliye döneminde, 20-22 Ekim tarihleri arasında, Amasya'da Osmanlı Harbiye Nazırı Salih Paşa ile, Heyet-i Temsiliye üyeleri Mustafa Kemal Paşa, Rauf Bey ve Bekir Sami Bey arasında bir protokol imzalanmıştır. Resmi bir kurum niteliği arzeden Türk Tarih Kurumu bu belgeyi şöyle aktarmaktadır. "Beyannamenin birinci maddesinde Osmanlı Devleti'nin tasavvur ve kabul edilen hududu Türk ve Kürtlerle meskun olan araziyi ihtiva eylediği ve Kürtlerin Osmanlı camiasından ayrılması imkansızlığı izah edildikten sonra bu hududun en asgari bir talep olmak üzere temin olunması lüzumu müştereken kabul edildi." Bu ifadenin hemen sonunda bir dipnotu var. Dipnotunda şöyle söylemektedir: "Defter buradan itibaren üç yaprak kopuktur. Bu yüzden mütanak yine aynı arşivde bulunan orijinal metinden tamamlandı." (Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal, Heyet-i Temsiliye Kararları, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1974 s. 25-

26)

Aslında defterin üç sahifesinin kaybolduğu falan yoktur. Bu üç sahife gizlenmektedir, araştırmacıların dikkatinden uzak tutulmaya çalışılmaktadır. Böylece, insanların bilincine bazı sorunların çarpmasına engel olunmaktadır. Metinde, "...Kürtler, Türkler... ortak mücadele yapmalıdır. Savaştan sonra, yani zafer kazanılınca, Kürtlere de milli hakları verilecektir. Bu durum Kürtlere iyice anlatılmalıdır. Böylece onlara İngiliz emperyalizminin kışkırtmalarına alet olmaları engellenmelidir." denmektedir.

Görüldüğü gibi burada, tarihsel bir belge, resmi sayılabilecek bir kurum tarafından, bir profesörün katkısıyla tahrif edilmektedir. Amaç Kürt ulusal haklarından söz eden bir tarihsel belgenin, insanların, özellikle Kürtlerin bilincine çarpmasını önlemektir. Burada yalan da söylenmektedir. Şöyle: "Defterin üç sahifesi kopuk idi. Bu yüzden tutanak yine aynı arşivde bulunan orijinal metinden tamamlandı." deniyor. Yani okuyucuya doğru bilgi, tam bilgi verildiği izlenimi yaratılıyor. Aslında yalan söylenerek okuyucu yanıltılıyor. Okuyucunun doğruyu araşurmasının önüne geçiliyor. "Üç yaprak kopuk idi." denince, okuyucu o üç yaprakta neler olduğunu araşturabilir. Başka belgelerden yararlanarak o boşluğu doldurma çabası içine girebilir. Fakat, "üç yaprak kopuk idi, biz onu arşivdeki benzer belgelerden yararlanarak tamamladık" denildiği zaman böyle bir kuşkusu, endişesi azalır. Amaç hem böyle endişelerin oluşmasını engellemek, hem de yalan söyleyerek esas metini gizlemektir, yok etmeye çalışmaktır. Okuyucunun bilincine böyle bir konunun çarpmasını engellemektir.

2. Tahrifat şu şekilde de gerçekleştirilebilir. Örneğin, tarihsel bir belgenin "noksansız" olarak yayınlandığı vurgulanıyor. Ama, sonra, araştırıcılar, "noksansız" olduğu vurgulanan belgeden çok önemli bir bölümün çıkarılmış ve belgenin eksik bir şekilde yayınlanmış olduğunu farkederler. Çıkarılmış, yani eksik olan kısımları yayınlarlar. Bu yayın hakkında soruşturma açılır.

2000'e Doğru Dergisi'nin 30 Ağustos - 5 Eylül 1987 tarihli olan 35. sayısının toplatılması ve soruşturma açılması. Dergi Mustafa Kemal'in 16-17 Ocak 1923 tarihlerinde, İzmit'te gazetecilere yaptığı konuşmayı yayınlamıştır. Dergi bu konuşmayı "Gizlenen belge" "Atatürk: Kürtlere Özerklik" başlığı ile kapak konusu yaparak yayınlamıştır. Halbuki, daha önce, bu konuşma Türk Tarihi Kurumu tarafından "noksansız" diye vurgulanarak yayınlanmıştı. Ve kuşkusuz Kürtlere ilişkin bölümler yoktu. Mustafa Kemal bu konuşmasında, Kürtlere özerklik verilmesi gerektiğinden söz ediyordu. Konuşmasının bu bölümü dikkatle incelendiği zaman, buradaki önermelerin birbirleriyle çeliştiği hemen görülüyordu. Fakat, Kürtlerden, özerklikten söz edilmesi, Kürt sözcüğünün rahatça kullanılması önemli kabul edilebilirdi. Atatürk bu konuşmayı "şimdilik" yayınlanmaması koşuluyla yapmıştı. (Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 1923 Eskişehir-İzmit Konuşmaları, Yayına Hazırlayan: Arı İnan, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1982)

Kitabın yayınlanması için Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal bir rapor hazırladı. Rapor, konuşmadaki, Rusya Türkleri, Batı Trakya Türkleri ve Kürt meselelerinin çıkarılmasını ve kitabın bu haliyle yayınlanmasını öneriyordu. Bu rapor, 23 Aralık 1981 tarihinde, Ord. Prof. Dr. Enver Ziya Karal, Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal, Prof. Dr. Sedat Alp, Prof. Dr. Tahsin Özgüç, Prof. Dr. Şerafettin Turan, Prof. Dr. Adnan Ersin tarafından ikinci ve üçüncü kısımları çıkarılarak onaylandı. Yayın bu haliyle gerçekleştirildi. Yuk-

arıda isimleri sayılan profesörler Türk Tarih Kurumu Yönetim Kurulu'nu oluşturuyorlardı. Kuşkusuz, Atatürk Araştırma Merkezi'nin onayı da alınıyordu. Burada ise, Ord. Prof. Dr. Enver Ziya Karal, Prof. Dr. Bekir Sıtkı Başkal, Ord. Prof. Yusuf Hikmet Bayur, ve Türk Tarih Kurumu Genel Müdürü Uluğ İğdemir vardı.

Çıkarıldığı vurgulanan ikinci ve üçüncü konulardan ikincisi yani Batı Trakya Türkleri'yle ilgili olanı 1986'da yayınlanmıştı. Ve hiçbir soruna yol açmamıştı. (bk. Baskın Oran, Türk-Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu, Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayını, Ankara 1986 s.159)

Sorun üçüncüsü yani Kürtlerle ilgili olanı idi. (Ayrıca bk. Baskın Oran, Atatürk'e ait yasaklanan belgeyi öyküsü, Ulusal Çıkar Nedir, Ne Değildir? Yeni Gündem, Sayı 79, 6-12 Eylül 1987)

2000'e Doğru Dergisi'nin yukarıda sözü edilen 35. sayısı gibi, 20-26 Eylül 1987 tarihli olan 39. sayısı da toplatılmış ve hakkında soruşturma açılmıştır. Dergi bu sayısında, "Kürtlere Mahalli İdare" başlığı ile Mustafa Kemal imzalı bir talimatı yayınlamıştı. Belge Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 22 Temmuz 1992 tarihli gizli celsesinde okunmuştu. TBMM Gizli Celse Zabıtları, 1980 yılında, TBMM tarafından, 1985 yılında da Türkiye İş Bankası tarafından 4 cilt olarak yayınlanmıştı.

Atatürk'ün Kürtlere ilişkin düşüncelerinin yer aldığı dergilerin toplatılmasından şöyle bir sonuç çıkıyor. Daha önceleri, herhangi bir kişinin veya grubun gerçekliğini, kendisi hakkındaki bilincine bakarak değerlendiremeyeceğimizi, eyleminin içeriğine bakmanın daha önemli olduğuna değinmiştik. Bu örneklerde bu durum açıkça ortaya çıkıyor. Bu örneklere, yani konuşmalara bakarak, "Kemalizm Kürtlere özerklik vermeyi düşünmüştür" denebilir. Bu doğru değildir. Çünkü 1923 yılından sonra Mustafa Kemal bu düşüncesini hiçbir zaman fiiliyata geçirmemiştir. Aksine Kürtlerin ulusal ve demokratik haklarını gasbedebilmek için her türlü yöntemi kullanmıştır. O halde belirleyici olan 1921-1923 yılları arasında söyledikleri değildir. 1923 yılından sonra yaptıklarıdır. Söyledikleriyle yaptıkları arasındaki farkların anlaşılması, sapmasının nedenlerinin incelenmesi bilgimizi zenginleştirecektir.

Yukarıdaki iki örnek bile Türk Devleti'nin resmi belgelerine itibar etmenin ne kadar sakıncalı olduğunu bilim adamlarına anlatmalıdır. Çünkü ideolojik bir çıkarı korumak ve sürdürebilmek için belgeler gayet rahat bir şekilde tahrif edilebilmektedir. Yalan söylenebilmektedir. Yalana dayalı resmi ideoloji, yine yeni yeni yalanlarla sürdürülebilmektedir. Ve bu yalanlarda, tahrifatda bir yığın profesörün imzasının bulunması bilim adına hüzün verici bir durumdur.

Tahrifat olayı üzerinde durmak, sorunu olduğundan fazla büyütmek, mübalağa etmek anlamına gelmez mi diye bir soru sorulabilir. Kanımca hayır. Kanımca bunlar, ortaya çıkarılmış tahrifatın çok küçük bölümleridir. Bu bakımdan konu üzerinde eniney boyuna, daha detaylı bir şekilde durmak gerekir.

Bu anlatımlara karşı devletin savunması ise, "... devletin itibarı küçük düşürülmektedir. Bu eylemi yapan kişiler yani bu belgeyi yayınlayanlar cezalandırılmalıdır." olmaktadır. Ama, sadece bu olmaktadır. Örneğin farklı bir düşünce, bu anlatımların haksızlığını belirten bir görüş ileri sürememektedir. Acaba, cezalandırma, zedelenen itibarı geri getirebilir mi? Devletin itibarını zedeleyen olay hangisidir? Araştırma kurumlarının, profesörlerin... belgelerde tahrifat yapmaları mı, yoksa bu tahrifatın deşifre edil-

mesi mi?

Bütün bunlar, bilimsel bilgi üretme sürecinin devlet tarafından nasıl engellendiğini, bunun yerine resmi ideolojinin kabullerinin benimsenmesinin istendiğini açıkça ortaya koyuyor. Şu örnekler de bu durumu biraz daha pekiştirmektedir.

3. 1986 yılı başlarında Türk TV'si İpek Yolu adlı, Japon yapımı bir diziyi gösterdi. Şubat ayında İpek Yolu'nun Güney Kürdistan'dan Mardin, Urfa yörelerine girişiyle ilgili bölümler gösterildi. Dizinin orijinalinde, Doğu'daki yaşam anlatılırken, burada yaşayanlardan "Kürtler" diye söz ediliyordu. Türk TV'si "Kürtler" sözünü, "Doğu Anadolu'nun Türkmenleri" sözleriyle değiştirdi. Fakat Japon ekibi Kürtlerin yerel giysilerinin tanıtıldığı ayrı bir bölüm de yapmıştı. Türk TV'si bu bölümü tamamen makasladı. Böylece ideolojik bir çıkarı korumak ve sürdürmek için bir diziye sansür uyguladı. Metinde tahrifat yaptı. (bk. Cumhuriyet, 19 Şubat 1986, 23 Şubat 1986, Nokta, 2 Mart 1986 Sayı 8 s. 23)

Düşünelim ki bu dizi günümüzde yapılmıştır. Ve dünyanın her yerinde gösterilmektedir. Günümüzde yabancılar tarafından yapılmış bir belgeseli böylesine tahrif edebilen bir zihniyet, tarihte cereyan etmiş olaylara ilişkin belgeleri haydi haydi tahrif eder. Bu tahrifatı o günkü çıkarı neyi gerektiriyorsa öyle düzenler.

4. İslam Ansiklopedisi'nin 6. cildinde Kürtlerle ilgili bir bölüm vardı. (s.1089-1114) Kürtlerle ilgili fasikül ilk önce 1950'li yılların başında yayınlanmıştı. 1980'li yıllardan sonra, devlet kütüphanelerinde yer alan 6. ciltler parçalandı. Kürtlerle ilgili bölüm ciltlerden çıkarıldı. Ve 6. cilt yeniden ciltlendi. Böylece Kürtler konusunun insanların bilincine çarpmaması amaçlandı. Ve bu eylem sessiz sedasız bir şekilde gerçekleştirildi. Basına bir haber sızmamasına gayret gösterildi. Durumu ilk defa ilgili ansiklopediden Kürtler konusunu okumak isteyenler fark ettiler. Ve bunun bilinçle, sistematik bir biçimde gerçekleştirilmiş bir eylem olduğu sonucuna vardılar. (bk. Gün, "Kürt Sorunu", Gün (Siyasi Haber ve Yorum Dergisi) 26 Nisan 1987)

İslam Ansiklopedisi'nin o tarihlerde henüz yayını bile tamamlanmamış, yani sürüyor. Bir ansiklopediye karşı böyle bir tahrifat düşünülebilmesi, bu düşüncelerin uygulanması, bilim ve düşünce hayatı açısından çok ürkütücü bir durum değil mi?

İdeolojilerin önemli özelliklerinden biri zamana ve mekana göre değişikliklere uğrayabilmesidir. Bazı dönemlerde bazı konular üzerinde önemli ve ısrarlı bir vurgulama yapılmaktadır. Bu örnekten şöyle bir sonuç çıkartılabilir: Kürt sorunu 1950'li yılların başlarında devleti, siyasal iktidarı korkutacak, endişeye sevkedecek boyutlarda bir sorun değil. Bunun için İslam Ansiklopedisi'nde genişçe bir bölüm yer alabilmiş Kürtler hakkında. Günümüzde ise böyle değil. Bunun için 1980'li yılların başlarında, Kürt sözünü belleklerden silmek için her türlü önlem alınmış. Ve bu önlemleri yürürlüğe koymak için her türlü çalışma yapılmış. 1950'li yılların başlarında belki, laiklik konusunda daha ütiz davranılıyordu.

5. Em. Alb. Nazmi Sevgen, Belgelerle Türk Tarihi Dergisi'nin Şubat 1968-Mart 1970 tarihleri arasındaki sayılarında "Kürtler" başlığı altında bir yazı dizisi yayınlanmıştır. Dizi 24 bölümdür.

Yazı, Kürtlerin Doğu'dan Batı'ya yayıldıklarını, yani Turani bir asıldan geldiklerini vurgulamaktadır. Kürtlerin Karduklarla hiçir irki ilişkilerinin olmadığını, Kürtçe'nin de Türkçe'nin bir şivesi olduğunu anlatmaktadır. Nazmi Sevgen bu düşüncelerini incele-

mesinin baş tarafında açıkladıktan sonra, incelemesinin ilerleyen bölümlerinde hep Kürt sözcüğünü kullanmaktadır. Bundan dolayı herhangi bir açıklama da yapmamaktadır. Şu örneklere bakalım:

a) Suriye'deki Kürtler, Memluklar'ın himayesini sağlamışlar, bu sayede, devam eden dalgalanmalar sırasında orada varlıklarını koruyabilmişlerdir. Memluk Sultanı 1. Baybars'ın (1260-1277) ordusu Türk, Kürt ve Araplardan kuruulmuştur.

(Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, Sayı 6, Mart 1968 s.56)

b) Moğollar, Kürtlerden ne derece uzak kalmış, onlara güvenmemişlerse, Memluk Sultanları, bunun aksine Kürtlere yakınlık göstermiş, ordularında ve diğer hizmetlerde kullanmışlardır. (A.g.d. s.56

c) Uzun Hasan 1473'de, Otlukbeli'nde Sultan Mehmet II'e mağlup olduktan sonra, başkentini Amid'den Tebriz'e nakletmiş, Anadolu'da Akkoyunlular'a bağlı olan boy ve oymaklardan çoğunu İran'a götürerek, imparatorluğunun çeşitli bölgelerini bunlara ikta eylemiş, ve bu suretle Doğu Anadolu'da Türk ırkının zayıflamasının amillerinden biri olmuştur. Bu azalma tabii Kürtler'in lehine olmuştur o zaman. (A.g.d. s.58)

d) "... Şah İsmail Safevi de Akkoyunlular gibi Türkmenlere dayanıyor, Kürtler'e güvenemiyor, sert davranıyordu. İsmail'in zamanına kadar İran'da Şafiilik çoğunlukta, Sünnilik (Hanefilik) ikinci derecede, Şiilik ise azınlıkta idi. Halbuki İsmail Safevi ile beraber Şiilik ön safa geçmiştir. Bu sebeple de Şah'ın Sünni Kürtlere karşı hareketi çok şiddetli olmuştur. Buna rağmen Çaldıran muzafferiyetinden (1514) sonra, Şah İsmail Safevi'nin Kürtlere karşı yumuşadığını, onları Türklere karşı kullanma siyasetine başladığını görüyoruz." (A.g.d. s.58)

e) "... Rumiye Gölü'nden Fırat boylarına kadar uzayıp İran Azerbaycan'ının bir kısmıyla Doğu Anadolu'nun büyük bir kısmını içine alan ve boydan boya Türklerle meskun olan bölgeye "Kürdistan" denilmesi fahiş bir hata teşkil etmektedir. Bu sahada dağınık olarak, mezhep itibarıyla Sünni olan Kürtler de vardır. Maalesef Osmanlı Devlet arşivlerindeki belgelerde bu bölge "Kürdistan" olarak adlandırılmış 1258 (1842) tarihinden itibaren başlayan belgelerin kayıtları, "Mesail-i Mühimme-i Kürdistan" başlıklı bir defterde toplanmıştır. 1306 (1890) tarihine kadar gelen irade defterlerinde de maalesef aynı tabire rastlanmaktadır. Bu çok yanlış, itibari ve bölücü ismin kökleşmesi ve bunun sonuçlarının mesuliyeti tamamıyla Osmanlı idaresine ait bulunmaktadır." (A.g.d. s.59)

f) "...Moltke'nin sunduğu 15 Haziran 1838 tarihli lahiya. Bu lahiya gerek Kürtleri ve gerek o devire ait önemli bazı askeri, idari ve mali hususları kapsaması, bunları bir yabancı gözüyle bildirmesi, 126 yıl önceki devlet idare sistemi üzerine ışık tutması bakımından önemlidir." (A.g.d. Sayı 11 Ağustos 1968 s.49)

g) "...Bohtan ismi yüzyıllar boyunca bu havalide oturan, vaktiyle hakim unsur halinde bulunan Bothi Kürtlerinden kalmıştır." (A.g.d. Sayı 11 Ağustos 1968 s.55)

h) "... Bu aileden Ubeydullah (Nehri), sözde hem şeyh, hem de müfrit Kürt milliyetçisi idi." (A.g.d. Sayı 24 Eylül 1969 s.41)

Nazmi Sevgen'in yazıları, ölümünden sonra Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü tarafından kitap halinde yayınlanmıştır: Nazmi Sevgen, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Türk Beylikleri, Osmanlı Belgeleri ile Kürt Türkleri Tarihi, Yayına hazırlayan: Şükrü Kaya Seferoğlu, Halil Kemal Türkoğlu, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1982

Görüldüğü gibi Belgelerle Türk Tarihi Dergisi'nde "Kürtler" başlığıyla yayınlanan inceleme, "Doğu Anadolu'da Türk Beylikleri" adı altında kitaplaştırılmış. Bunun dışında, dergideki yazılarda geçen bütün "Kürt" sözcükleri, "Kürt Türkleri" olarak değiştirilmiş. Kitapta daha başka tahrifat da var. Örneğin yukarıdaki parçalar kitapta şu hale sokulmuşlar.

a) "... Suriye'deki Kürt Türkleri, Memluklar'ın himayesini sağlamışlar, bu sayede devam eden dalgalanmalar sırasında varlıklarını koruyabilmişlerdir." (A.g. kitap s. 22)

b) "...Moğollar Kürt Türklerinden ne derece uzak kalmış, onlara güvenmemişlerse, Memluk Sultanları bunun aksine Kürtlere yakınlık göstermişlerdir." (A.g. kitap s.23)

c) "...Uzun Hasan, 1473'de Otlukbeli'nde Mehmet II'ye mağlup olduktan sonra başkenti Amid'den Tebriz'e taşımış, Anadolu'da Akkoyunlulara bağlı olan boy ve oymaklardan çoğunu İran'a götürerek imparatorluğun çeşitli bölgelerini bunlara ikta eylemiş ve bu suretle Doğu Anadolu'da Türkmenlerin zayıflamasının amillerinden biri olmuştur. O zaman için bu azalma Kürt Türklerinin lehine olmuştur." (A.g. kitap s.24)

d) "...Şah İsmail Safevi de Akkoyunlular gibi Türkmenlere dayanıyor, Kürtlere güvenemiyor, sert davranıyordu. İsmail'in zamanına kadar İran'da Şafiilik çoğunlukta, Sünnilik (Hanefilik) ikinci derecede, Şiilik ise azınlıkta idi. Halbuki İsmail Safevi ile beraber Şiilik ön safa geçmiştir. Bu sebeple de Şahın Sünni Kürtlere karşı harekatı çok sert olmuştur. Buna rağmen Çaldıran muzafferiyetinden sonra (1514) Şah İsmail Safevi'nin Kürt Türklerine karşı yumuşadığını, onları Türkmenlere karşı kullanma siyaseti güttüğünü görüyoruz." (A.g. kitap s.25)

e) ..."Rumiye Gölü'nden Fırat boylarına kadar uzayıp İran Azerbaycanı'nın bir kısmıyla Doğu Anadolu'nun büyük bir kısmını içine alan ve boydan boya Türklerle meskun olan bölgeye "Kürdistan" denilmesi fahiş bir hata teşkil etmektedir. Bu sahada dağınık olarak mezhep itibarıyla Sünni olan Kürt Türkleri de vardır. Maalesef Osmanlı devlet arşivlerindeki belgelerde bu bölge "Kürdistan" olarak adlandırılmış, 1258 (1848) tarihinden itibaren başlayan, belgelerin kayıtları "Mesail-i Mühimme-i Kürdistan" başlıklı bir defterde toplanmıştır. 1306 (1890) tarihine kadar gelen irade defterlerinde de maalesef aynı tabire rastlanmaktadır. Bu çok yanlış, itibari ve bölücü ismin kökleşmesi ve bunun sonuçlarının mesuliyeti tamamen Osmanlı idaresine ait bulunmaktadır." (A.g. kitap s.26-27)

f) "... Moltke'nin hükümete sunduğu 15 Haziran 1838 tarihli layiha ile gerek Kürt Türklerini, gerekse o devire ait önemli bazı askeri, idari, mali hususları kapsaması, bunları yabancı gözüyle bildirmesi, 126 yıl evvelki devlet idare sistemini göstermesi bakımından önemlidir. (A. g. kitap s. 62)

g) ".. Bohtan ismi yüzyıllar boyunca bu havalide oturan ve vaktiyle hakim bir unsur halinde bulunan Bohti isimli Türk Kürtlerinden kalmıştır. (A.g. kitap s. 66)

h) "... Bu aileden Ubeydullah (Nehri) sözde hem şeyh, hem de Kürt Türklerini bölmek amacında idi. (A.g. kitap s.171)

Görüldüğü gibi, belgeler, yazılar gayet kolay bir şekilde tahrif edilebilmektedir. İstenmeyen sözcükler çıkarılmakta veya değiştirilmektedir. Eskiden Kürt varlığı tamamen inkar edilirdi. Şimdi, "Kürt Türkleri" diye yeni bir kategori uydurulmuş. (29)

Bu noktada çok önemli bir konuya daha dokunmak gerekiyor. Son yıllarda,

özellikle Ermeni sorunu ile ilgili olarak Osmanlı arşivlerinin açılacağı söyleniyor. Arşivlerin devletin denetimi ve gözetimi altında olduğu kuşkusuzdur. Bizzat devlet tarafından, devlet kurumları tarafından, profesörler tarafından böylesine tahrifat yapıldıktan sonra bu arşivlere nasıl güvenilebilir? Profesörlerin böyle bir tahrifatta canla-başla görev almaları neyi anlatmaktadır? Bazı belgelerin, belgelerdeki bazı bölümlerin çıkarılmamış, yok edilmemiş olduğuna nasıl güvenilebilir?

"Ermeni soykırımı" konusunda Türk görüşleri neden inandırıcı değildir?

Ermeni Sorunu konusunda Türk görüşlerinin inandırıcı olmamasının nedenlerini şöyle sıralayabiliriz.

1. Türk resmi ideolojisinin Ermeni Sorunu'yla ilgili görüşlerinden kuşku duymak gerekir. Şu bakımdan: Örneğin son yıllarda, işkence, ülkede, polis ve jandarma merkezlerinde, karakollarda, tutukevleri ve cezaevlerinde büyük bir yoğunluk kazanmıştır. Buna rağmen devlet ve hükümet yetkilileri bu olguyu ısrarla inkar etmektedirler. Uluslararası Af Örgütü, Helsinki Gözlem Komitesi, Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu gibi kurumlar işkencenin sistematik bir şekilde sürdürüldüğünü belirtmektedirler. Buna rağmen devlet ve hükümet adamları bunları yine inkar etmekte, birkaç kötü muamele varsa sorumluları hakkında dava açılır, demektedirler. Daha 1980'li yıllarda, yani henüz günümüzde cereyan eden olaylar ısrarla inkar edilebiliyorlarsa, "işkence vardır" diyenler vatan hainliğiyle suçlanabiliyorlarsa, 19. yüzyılın sonlarında, 20. yüzyılın başlarında olup biten olaylar haydi haydi inkar edilir. Çünkü o olayları yaşayanlar, artık büyük çoğunluğuyla hayatta değildir. Olayları izleri çoktan silinmiştir. Olayların izlerini silmek için gösterilen çabalar başarılı olmuş olabilir.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in şu konuşması üzerinde dikkatle durmak gerekir: "Türkiye'de işkence yoktur, yurt dışından gelenler cezaevlerindeki teröristlerle ve 12 Eylül'e ve bu yönetime karşı olanlarla konuştuktan sonra Türkiye'de işkence vardır, diyorlar."

Cumhurbaşkanı Kenan Evren 28 Nisan 1985 günü Antalya'da yaptığı konuşmada işkencenin varlığını inkar etmek için epey çaba harcıyor. "...Yine Türkiye'yi nasıl karıştırırız diye, Türkiye'de işkence vardır, teranesi tutturuyorlar. Türkiye'de işkence yoktur. Türkiye'de işkence vardır diyenler geliyorlar, gelin bakın diyoruz. Ama onlar nereye gidiyorlar biliyor musunuz? Sizin gibi vatandaşlarla konuşmuyorlar da hapishaneye giderek o teröristlerle konuşuyorlar. Hapse girmiş adam, ölüm cezasına çarptırılacak bir kişi, dışarıdan gelmiş bulunan kişilere, işkence yoktur, der mi? Onlarla konuştuktan sonra gidiyor, bu yönetim karşısında 12 Eylül'ün karşısında olan kişilerle konuşuyorlar. Ondan sonra gidiyor memleketine işkence vardır, diyor. Nereden öğrendin bunu diye soruyoruz. "Gittim, hapishanedekilerle konuştum," diyor. İyi niyetli bir insan bunu yapmaz. İyi niyetli bir kişi onlarla konuşur ama, sonra gelir, şuradaki vatandaşlarla da konuşur, sonra kararını verir... Türkiye'de fikir suçu da yoktur. Onlar 141-142'den hapisteler." (Cumhuriyet, 29 Nisan 1985)

Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in konuşmasını yaptığı günlerde kadar Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde 40 civarında devrimci genç, işkencelerle öldürülmüştü. Metris'teki ve

Mamak'taki Askeri Cezaevlerinde, Çanakkale Cezaevi'nde, Türkiye'nin her tarafındaki karakollarda, polis merkezlerinde yoğun işkenceler yaşanmıştı. Kuşkusuz o günlerde gazeteler bu konularda en ufak bir haber yayınlayamıyorlardı. Sadece Cumhurbaşkanı'nın devlet ve hükümet yetkililerinin konuşmaları yayınlanıyor, gazetelerde ve TRT'de de bu konuşmalar, yazarlar ve gazeteciler tarafından övülüyordu. Bu bakımdan bu konuşmaları sadece Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in konuşmaları olarak anlamamak gerekir. Kamuoyunu bu konuşmalar biçimlendiriyordu.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in bu konuşmasından üç ay kadar sonra, Temmuz ayı sonlarında, Bingöl'de, öğretmen Sıddık Bilgin de günlerce işkenceden geçirilmişti. İşkence sırasında ölmüştü. Uluslararası Af Örgütü, Helsinki İzleme Komitesi gibi örgütler, Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu gibi kurumlar raporlarında, karar tasarılarında bu durumları yani işkenceleri ısrarla ifade ediyorlardı. Sonradan, 1986 yılı başlarında işkenceye katılan bazı polisler, bazı askerler itiraflarda bulundular. Tutuklular da bu durumları mahkemelerde daha çok vurgulayarak dile getirmeye başladılar. Bu çabaların sonucu askeri savcılar bazı ölüm olaylarını açıklamak zorunda kaldılar. (bk. Uluslararası Af Örgütü, Türkiye İşkence Raporu 1985, Çev: Av. Serhat Bucak Roza Yayınları, İstanbul 1987; Uluslararası Af Örgütü Türkiye Dosyası, Alan Yayıncılık, İstanbul 1988; Gözaltında Ölen 144 kişi hakkında Uluslararası Af Örgütü Bilgi istiyor. Nokta, Yıl 7 Sayı 14, 9 Nisan 1989 s. 36-38)

İşkencenin devletin en yüksek kademesindeki tarafından ısrarla inkar edilmesi onun bir devlet politikası olduğunu, sistematik olarak uygulandığını göstermektedir.

Erzincan Sıkıyönetim Mahkemesi'nde görülen bir dava işkence olaylarına büyük açıklık getirmektedir. "Komando Halit" diye anılan Binbaşı Halit Cengiz, Sıkıyönetim savcı yardımcısı olarak görev yaptığı sırada sanık yakınlarından çıkar sağlayarak "irtikap suçu" işlediği gerekçesiyle, Erzincan Sıkıyönetim Mahkemesi tarafından yargılanmış 26 yıl ağır hapis cezasına çarptırılmıştır. Mahkemenin gerekçeli kararında, Binbaşı Halit Cengiz'in, Erzincan Sıkıyönetim savcı yardımcısı olarak görev yaptığı sırada işkence iddiaları konusunda gerekli soruşturmaları yapmadan "takipsizlik kararı" verdiği ve bu konuda Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e dilekçe gönderdiği de yazılmaktadır. Kararın bu bölümünde şöyle denmektedir: "... Sanık Halit Cengiz... 3. Ordu Sıkıyönetim Komutanı ile Cumhurbaşkanı'na gönderdiği dilekçede, "görevlerini yaparken, işkence iddiası ile hakkında soruşturma açılan tüm polis ve subayların dosyaları bana verildi. 300'ü aşkın görevli hakkında, devlet adına hareket ettiklerine inanarak, soruşturmasız takipsizlik kararı verdim. Hatta, Fatsa Çullu Tepesi'nde yapılan keşif esnasında, arkadaşlarının cesedini görüp infiale kapılarak militan Aydın Yıldız'ı kurşuna dizen görevliler hakkında da takipsizlik kararı verdim." dediği anlaşılmıştır." (Uğur Mumcu, "Komando Halit" Cumhuriyet, 2 Mayıs 1986)

Sanık Binbaşı Halit Cengiz, işkenceyle ilgili suç duyuruları hakkında hiçbir soruşturmaya gerek duymadan takipsizlik kararı verdiğini, çünkü devletin çıkarlarının ve devleti savunmanın bunun gerektirdiğini söylüyor. Bu düşünce ve eylemlerini de Cumhurbaşkanı'na bir dilekçeyle bildiriyor ve ondan yardım istiyor. Cumhurbaşkanı Kenan Evren, bir taraftan işkenceyi inkar etmekte, bir taraftan da şu tür konuşmaları ısrarla sürdürmektedir: "... Cumhuriyeti yıkmak, milleti bölmek, parçalamak, sonunda yok etmek için dış güçlerin sarfettikleri haince girişimleri ve bunlara yardımcı olan vatan hai-

ni, halk düşmanı, kanı bozuk satılmışları milletçe gördük ve görme de devam ediyoruz... Bunlar muhakkak ezileceklerdir. Bundan emin olunuz. (19 Mayıs 1985'de yapılan konuşma)

Cumhurbaşkanı'nın böyle konuştuğu bir yerde, polisler keşfe götürdükleri sanıkları herkesin gözü önünde haydi haydi kurşuna dizerler. Savcılar da suç duyuruları hakkında takipsizlik kararı verirler. Öte yandan rüşvet, irtikap suçları da alır başını giderler.

İşkencenin bu şekilde inkarı Ermeni Sorunu konusundaki Türk görüşlerinin inandırıcı olmasını engelleyen en önemli etkenlerden biridir.

2. Kaldı ki, resmi ideoloji Kürtlerin ulusal varlığını ısrarla ve kararlı bir biçimde inkar etmektedir. Böylesine bir inkarı yıllarca sürdürebilen bir devlet ve hükümetin Ermeni Sorunu konusunda da inkarcı olacağı düşünülebilir.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, 2 Ekim 1984 de, Şemdinli'de, halka hitaben yaptığı bir konuşmada, Türkiye'de yaşayan herkesin Türk olduğunu vurgulamış, "Ne mutlu Türküm Diyene" demiştir. Kürtlerin ulusal varlığını inkar etmiştir. (Hürriyet, 3 Ekim 1984)

Cumhurbaşkanı Kenan Evren' in 26 Ekim 1985 günü yaptığı konuşmaysa şöyledir: "Avrupa halis muhlis bir Türk kavmi olan Kürtlerin durumunu sorun haline getirmeye çalışıyor... Avrupalıya "Kürt" diye bir kavmin olmadığını anlatamadık. Nice Türk kavmi var. Azeriler, Özbekler, Tacikler, Uygurlar... Kürtler İranla Araplar arasında sıkışmış kalmış. Oysa dillerinde çok Türkçe kelime var. Azınlık değil, Türkün kendisi bunlar... İngilizce Musul'da isyan çıkartmışlar, Derken Amerika, Sovyetler kışkırtmış... (Milliyet, 27 Ekim 1985)

Görüldüğü üzere Cumhurbaşkanı Kenan Evren Kürtlerin ulusal varlığını inkar etmektedir. Kürtler için "halis-muhlis Türk kavmi" demektedir. 10 Temmuz 1986'da, Erzurum'da yaptığı konuşmadaysa Cumhurbaşkanı Kenan Evren şunları söylüyor: "... Türk milleti büyük bir millet. Türk milleti ülke topraklarında yaşayan hiçbir milletin diline, kültürüne dokunmamıştır. Ama Bulgaristan bunları yapıyor. Türkçeyi yasaklıyor. Türkçe isimleri değiştiriyor. Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda imzası olduğu halde, Helsinki Nihai Senedi'nde imzası olduğu halde." (TRT TV 20.30 haberleri)

Türkiye'de Kürt dili ve Kürt kültürü üzerinde çok yoğun baskılar varken, Kürtçe yazma, konuşma Anayasa'yla, yasalarla yasaklanmışken, ".. Türk milleti büyük bir millet, hiçbir milletin diline kültürüne dokunmamıştır." yalanı nasıl söylenebiliyor? Kaldı ki Kürtlere karşı sürdürülen bu politika Bulgaristan'ın Türklere karşı sürdürdüğü politikadan çok daha ağır, çok daha gericidir. O halde şu konu üzerinde durmak büyük bir gereksinim olarak ortaya çıkmaktadır: Ermeni Sorunu konusunda veya benzer sorunlar konusunda, gerek Türkiye'de gerek yurt dışında, Türk görüşünü benimseyen profesörler, gazeteciler, diplomatlar, "tarihinin tanıkları", "otorite tanıkları", "devlet tanıkları" vs. Türk devlet ve hükümet yöneticilerinin, tartışmadan kaçan, fakat sürekli inkarcı olan tutumları üzerinde dikkatle durmak zorundadırlar. Bu titizlik gösterilmeden, sorunun bu boyutları hiç dikkate alınmadan, böyle bir sorun yokmuşçasına Türk görüşleri yanında yer almanın inandırıcı bir niteliği olmayacaktır.

3. 19. yüzyıldaki ve 20. yüzyıl başlarındaki Osmanlı toplumuna baktığımız zaman sanayinin çok büyük bir kesiminin Rumlar ve Ermeniler tarafından kontrol edil-

diğini görüyoruz. İstanbul'da, Ege'de Rum sermayesi, Çukurova'da, Antep, Maraş, Urfa yörelerinde, Sivas, Erzurum, Kars, taraflarında Ermeni sermayesi yoğunlaşmıştır. İttihat ve Terakki'nin "ekonominin millileştirilmesi" politikasını "ekonominin Türkleştirilmesi" politikası olarak anlamak gerekir. Yani, Rumların, Ermenilerin sahip oldukları zenginliklerin, özellikle, toprak, atelye, fabrika, mandıra, zeytinlik... gibi taşınmaz malları onların elinden almak ve Müslüman Türk eşrafa vermek bu politikanın özü ve amacıdır. Osmanlı yöneticileri bu politikayı uygulayabilmek, başarıya ulaştırabilmek için Ermeni-Kürt, Hıristiyan-Müslüman çatışmasını da körüklemiştir. İki halkı da birbirini boğazlamaya kışkırtmış, sonunda ikisi üzerinde de efendilik sürdürme olanağını bulmuştur.

Rum ve Ermeni mallarının Müslüman Türk eşrafın eline geçmesi için çeşitli politikalar uygulanmıştır. Bu politikanın başta gelenlerinden biri sürgünlerdir. Sürgünler, Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasından hemen sonra, Ege'de Rumlara karşı uygulanmıştır. Ermeniler ise 1915 yılının Nisan ayında sürgüne gönderilmişlerdir. Ermeni nüfusu sürgünlerde ve katliamlarla çürütülmüştür. Ermeni sürgününün daha kanlı ve daha talancı olması çok doğaldır. Çünkü, Rumlar sürgün edildikleri zaman, Yunanistan'a, Ege adalarına gitmişlerdir. O zaman Yunanistan Devleti, Rumlara mümkün olduğu kadar arka çıkmaya, onların mağduriyetlerini önlemeye çahşmıştır. İttihat ve Terakki yöneticileri, Yunanistan Devleti'nin varlığını bildikleri için Rumların sürgünü katliamlara, olağanüstü talanlara, varmamıştır. Ermeniler bu olanaklardan kuşkusuz yoksundurlar.

Şunları çok iyi biliyoruz. 1. 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Ermeni sermayesi çok yoğun. 2. 1915 yılında, Ermenilere karşı sürdürülen politikanın çok önemli yönlerinden biri de sürgündür. Sürgüne gönderilen Ermenilerin mallarına çevredeki Müslüman Türk ve Kürt eşraf tarafından el konulmuştur. Zaten, Ermenileri bölgeden kaçışa zorlamak için her türlü önlem alınmıştır. Kışkırtmalarla huzursuzluk arttırılmış, kaçış için ortam hazırlanmıştır. 3. Sürgün kanlı olmuştur. Pek çok katliam, soygun yaşanmıştır. Sürgüne gönderilen Ermenilerin malları çevredeki Müslüman Türk ve Kürt eşraf tarafından yağmalanmıştır. Sürgüne gönderilenlerin beraberlerinde götürdükleri altın, bilezik gibi pahada ağır yükte hafif mallara el koyabilmek için insanlar yollarda öldürülmüşlerdir. Açlık, soğuk, hastalık, beraberlerinde taşıdıkları altınlar, ziynet eşyaları Ermenilerin tükenmelerine, çürümelerine neden olmuştur. 4. savaştan sonra sürgüne gönderilen Ermenilerin tekrar yurtlarına dönmeleri yasaklanmıştır. Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi'nden sonra, sürgüne gönderilen Ermenilerin ve Rumların bir kısmı tekrar yurtlarına dönerek mallarına ve mülklerine sahip olmaya başlamışlardır. Rumlardan ve Ermenilerden yağmalanmış bu malların tekrar onların eline geçmesini engellemek için Kuvva-i Milliye Teşkilatı kurulmuştur. Veya Kuvva-i Milliye'nin temelindeki en önemli sınıfsal etkenlerden biri budur. Rumların ve Ermenilerin tekrar gelmelerine ve mallarına sahip olmalarına engel olmak. Onları, Ege'den, Antep'ten, Çukurova'dan vs. uzak tutmak. O halde sormak gerekir: Ermeni mallarına ne oldu?

Ermeni Sorunu'yla ilgili Türk tezleri bu konuda bir şey söylemiyor. Böyle bir konu yokmuş gibi davranıyor. Bu konunun aydınlığa kavuşmasını istemiyor. Aslında bu konu, bütün ayrıntılarıyla, mekan ve zaman içindeki bütün gelişmeleriyle yakından

biliniyor.

4. Birinci Dünya Savaşı sonunda Osmanlı Devleti yenildi. Ve Mondros Mütarekesi imzalandı. İttihat ve Terakki Hükümeti düştü. Devletin önde gelen üç yöneticisi, Enver Paşa, Talat Paşa, Cemal Paşa, 7-8 Kasım 1918 gecesi 5 arkadaşlarıyla birlikte bir gemiyle Almanya'ya kaçtılar. Beş kişi, Beyrut Valisi Azmi Bey, Polis Müdürü Bedri Bey, Dr. Nazım, Bahattin Şakir ve Cemal Azmi idi. Bu yöneticiler kaçmalarından önce, devlet arşivini, kendi yönetimlerine ilişkin önemli belgeleri günlerce yaktılar. Yakılan bu belgeler pek çoktu. Acaba, yakılması, yok edilmesi için büyük bir çaba gösterilen bu belgelerin içinde neler vardı? (30)

5. Ermenilerin soykırım iddialarıyla ilgili olarak Türk yöneticileri şöyle demektedirler: Soykırıma ilişkin hiçbir belge yoktur. Sadrazamlıktan vilayetlere gönderilmiş, "Ermenileri soykırıma uğratın, biçiminde bir telgrafın var olduğu saptanamamıştır.

Arşivde böyle bir belge aramak, bulunamadığı zaman da, "soykırım yoktur" demek mantıklı değildir. Şu bakımdan: Örneğin 1980 yıllarına ilişkin işkence olaylarını hatırlayalım. Diyarbakır Askeri Cezaevi'ni, Metris'i Çanakkale'yi, Bartın'ı... polis ve jandarma merkezlerinde, tutukevlerinde ve cezaevlerinde yapılan işkenceleri hatırlayalım. Diyelim ki 2040 yıllarında yaşıyoruz. 2040'lı yıllarda toplumun bir kesimi şöyle bir sorunla uğraşıyor: 1980'li yıllarda, cezaevlerinde, polis ve jandarma merkezlerinde, tutuklulara ve hükümlülere işkence yapıldı mı? 2040 yıllarında yapılacak böyle bir incelemenin yöntemi ne olmalıdır? Acaba şöyle bir yöntem izlense, cezaevlerindeki evrak, İçişleri Bakanlığı'nın, Adalet Bakanlığı'nın, Genelkurmay Başkanlığı'nın, Milli Savunma Bakanlığı'nın evrakı incelense, "Cezaevlerine, polis merkezlerine işkenceyle ilgili telgraf gönderilmiş mi" diye araştırılsa sağlıklı sonuçlar çıkarılabilir mi? "Gerek Cezaevlerinde ve tutukevlerinde, gerek İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı gibi kurumlarda incelemeler yapıp. Sanıklara ve mahkumlara, bazı yaptırımları kabul ettirmek için gerekiyorsa işkence de yapın..." kaydını içerir bir telgrafa veya yazıya rastalayamadık. Bu incelemenin de kanıtladığı gibi 1980'li yıllarda cezaevlerinde, polis ve jandarma merkezlerinde işkence yapılmamıştır..." ifadesi ve hükmü ne kadar sağlıklıdır?

1980'li yıllarda işkence cezaevlerinde ve benzeri kurumlarda yoğun olarak yaşanmıştır. Fakat cezaevleriyle cezaevlerinin bağlı olduğu üst kurumlar arasındaki yazışmalarda böyle bir kayıt bulunmayabilir. Varsa bile kısa bir süre yok edilmiş olabilir. Hangi mekanda, hangi zamanda işkence yapılacağı kurumlar arasına bir şifreyle de kararlaştırılmış olabilir. Öyleyse, 2040'lı yıllarda, 1980'li yıllara ilişkin olarak yapılan işkence incelemelerinde "işkence yapın" biçiminde emir aramakla sağlıklı bir sonuca ulaşılamaz. O zaman başka yöntemlerin aranması gerekir. Bu yöntemlerin başında, kuşkusuz, olayı yaşamış kişilerle, sanıklarla, mahkumlarla, gardiyanlarla, öteki görevlilerle, mahkum aileleriyle, avukatlarla... uzun uzun yapılan görüşmeler yer alıyor. O zamana ilişkin olarak yazılmış anılar haberler mektuplar vs. incelenir.

6. Bütün bunların ötesinde Ermeni Sorunu, Kürt Sorunu gibi sorunlar, bölünmüşlük ve paylaşılmışlık süreci içinde ele alınması gereken sorunlardır. Ermeni Sorunu'nun temelinde de bir böl-yönet politikası vardır. Burada, toplumun iç dinamiklerinin ve dışarıdan gelen etkenlerin ayrı ayrı incelenmesi önemli olmaktadır. Toplumun iç dinamikleri nedir, dışarıdan gelen etkenler, toplumun iç dinameklerini ve yönde

değiştirmiştir? Toplum, ulus, bölündüğüne, parçalandığına ve paylaşıldığına göre, iç dinamikler, böyle bir darbenin, bölünmenin, parçalanmanın ve paylaşılmanın önüne neden geçememiş? Sorusunun cevabı elbette aranmalıdır. Ulus hangi zaafları göstermiştir ki böyle bir böl-yönet politikasının hedefi olmuş? Türkiye'deki Ermeni incelemelerindeyse bu olgu üzerinde hiç durulmamaktadır. Hatta bu olgu dikkatlerden uzak tutulmaya çalışılmaktadır.

7. Ermeni Sorunu ancak böyle bir çerçevede ele alındığı zaman üretilen bilgiler inandırıcı olabilir. Ancak böyle bir tavır ve davranış sorunun çeşitli boyutlarını kavrayabilir. Bu düşünce biçimini yasaklayan, ancak kendi görüşlerini empoze eden resmi ideolojinin ileri sürdüğü düşünceler bu bakımdan inanılır ve güvenilir değildir. Halbuki, Türkiye'de, resmi ideolojinin istemediği görüş ve düşünceleri ileri sürenler üzerinde sürekli ceza tehdidi vardır.

8. Ermeni sorunu ile ilgili olarak günümüzdeki bir düşünceyi, tavır ve davranışı da irdelemek gerekir. 1989 yılı yaz aylarında, Kürt gerillalarından eylemlerinin çok gelişüği ve yoğunluk kazandığı bir dönemde, Hakkari Tugay Komutanı Tuğgeneral Altay Tokat şöyle demiştir: "Devlet İstanbul'da uyguladığı kanunu burada da vatandaşa aynen uyguluyor. Kendi sistemim uygulandığı takdirde, değil insan ot bile bitmez. Güneydeki komşumuz 50 yıl kendilerine karşı savaşan insanları bir harekatla hepsini yok etti. Biz istesek onları aynı şekilde yok edebiliriz." (Milliyet, 13 Ağustos 1989)

Görüldüğü gibi Tuğgeneral Altay Tokat, halkı, kimyasal silahlar kullanmakla tehdit etmektedir. Düşünelim ki, bölgede devlet terörü, zaten en yoğun bir biçimde uygulanmaktadır. İnsanlara bok yedirilmektedir. Masum köylüler, işinde gücünde olan insanlar öldürülmekte, suç delillerinin ortadan kaldırılması için de cesetler yakılmaktadır. Köylülerin hayvanlarını otlatmasına, bağına bahçesine gitmesine yasak konulmaktadır. Sık sık köy aramaları yapılmaktadır. Toplu dayaklar, toplu işkenceler gündemde gelmektedir. Yani bölgede zaten, "İstanbul kanunları" uygulanmamaktadır. Fakat bütün bunlar Kürt gerillaların faaliyetlerini engelleyememektedir. Kürt gerillalar, geniş halk yığınları içinde çok geniş destekler bulmaktadır. O halde gerillaların kökünü kurutmak için, onların, içinde yaşadığı halkı yok etmek gerekir. Bunun en etkili ve en kestirme yolu da, kimyasal silahlardır. İşte kimyasal silahlar kullanılması isteğini bu çerçevede ele almak gerekir.

Hakkari Tugay Komutanı Tuğgeneral Altay Tokat tarafından bu isteğin ifade edildiği günlerde, basını incelediğimiz zaman şunu görüyoruz. Gazetelerde sık sık orduyu ve hükümeti kışkırtan yazılar yer alıyor. Güneş, Günaydın, Milliyet, Tercüman, Hürriyet gibi gazeteler bütün hazırlıkların yapıldığını, eşkiyanın kökünü kazıyacak günlerin yakın olduğunu bildiriyorlar. "Nihai operasyonun başlaması an meselesi" gibi manşetler gazetelerden eksik olmuyor. "Kuvvet komutanları Diyarbakır'da toplandı", "Genelkurmay Başkanı da Diyarbakır'da" gibi haberler hiç eksik olmuyor. Temmuz, Ağustos, Eylül aylarında gerginlik sürüp gitti. Gazeteler her gün etkili silahın, nihai silahın yani kimyasal silahların kullanılacağı anı bekliyorlardı.

1989 yılı yaz aylarında Cudi Dağı çevresinde yaşanan bu durumun Ermeni soykırımı sorunuyla ilişkisi çok açıktır. Türk basını 1989 yılında bile soykırım düşünebiliyor. Soykırım için, Kürt soykırımı için orduyu ve yöneticileri kışkırtabiliyor. Demokrasiye ve insan haklarına bağlı bir ülkede, ordunun, hükümetin, kendi halkına

karşı böyle bir silahı kullanması olağan mıdır? Ordu, hükümet, böyle bir düşüncede olsa bile, basının, onları böyle bir silahı kullanmaktan caydırması gerekmez mi? 1989 yılında bile, Kürtlere soykırım uygulaması konusunda hükümeti ve orduyu kışkırtan Türk basınının, Ermeni soykırımı ile ilgili olarak ileri sürülen gerçekleri ısrarla inkara kalkışması inandırıcı olabilir mi?

Ermeni soykırımı konusunda sürdürülen inkar politikasının Türk basının bu tavrı yönünden de düşünülmesi, irdelenmesi gerekir. Ermeni soykırımını hiç kabul etmeyen Türk basınının 1980'li yılların sonlarında, Kürtler için düşünülen soykırımı eleştirmesi gerekmez mi?

Bu konuda, Tuğgeneral Altay Totat'ın tavrı ve ilişkileri üzerinde de durmak gerekir. O günlerde, 2000'e Doğru dergisi, Kürdoloji Enstitüsü konusunda bir soruşturma yürütmüştü. Dergi bazı siyaset adamlarına, üniversite mensuplarına, yazarlara vs. "Kürdoloji Enstitüsü"nün kuruluşu konusunda düşünceleriniz nedir?" diye bir soru soruyordu. Bu soruya, üniversitelerde görevli bazı profesörler, belediyelerde görevli bazı kişiler, "Ben devlet memuruyum. Bu konuda açıklama yapamam" diye cevap vermişlerdir. (2000'e Doğru, 20 Ağustos 1989, sayı 34)

Tuğgeneral Altay Totat da bir devlet memuru değil mi? Bir tarafda, "Kürdoloji Enstitüsü kurulsun mu" konusunda, "ben devlet memuruyum, açıklama yapamam" diyen profesörler, memurlar var, öte tarafta ise, "öyle bir silah kullanırım ki orada, insanların yaşaması şöyle dursun, ot bile bitmez" diyen bir general, yani başka bir devlet memuru var. İkincisi neden bu kadar rahattır, bu kadar cesurdur? Nitekim Tuğgeneral Altay Tokat hakkında, bu siyasal demecinden dolayı en ufak bir soruşturma açılmamıştır, hiç bir işlem yapılmamıştır. Ödüllendirilmiştir.

1987'de de Tunceli'de Tugay Komutanlığı yapan Tuğgeneral Osman Çitim, gerillalarla yapığı mücadele sırasında, yazılı olarak "Yakala ve Öldür" biçiminde emirler vermişti. (2000'e Doğru, Sayı 47, 15-27 Kasım 1987) Gerillaların, köylülerin yakalanmasını ve öldürülmesini isteyen general hakkında da hiçbir işlem yapılmamıştı. Bu kumandan 1989 Ağustos'unda terfi ettirildi. Tümgeneral yapıldı.

Zulüm örgütleyen ve uygulayan bir zihniyete ödüller verilmesi elbette, üzerinde durulması gereken bir konudur. Ve Ermeni soykırımı konusuyla yakından ilgilidir. Böyle bir zihniyetiin Ermeni soykırımı konusunda ısrarla inkarcı olması inandırıcı olamaz. Bu zihniyetin, Irak'ın uyguladığı soykırımı bile gizlemeye çalışığını hiç unutmamak gerekir.

9. Türk üniversitesi de Ermeni soykırımı konusunda, üzerinde ayrıca durulması gereken bir kurumdur.

Ermeni soykırımı gündeme geldiği zaman, Türk üniversitelerinin senatoları, yönetim kurulları hemen bir bildiri yayınlayıp sorunu gündeme getiren kuruluşa göndermektedirler. Türklerin hiçbir halka soykırım yapmadıklarını, yönettikleri halklara eşit muamele yaptıklarını vurgulamaktadırlar. Ermenilere de Türk yönetiminde kaldıkları sürece çok iyi muamele yaptıklarını, fakat Ermenilerin iyilikten anlamaz nankör bir millet olduğunu söylemektedir. Bilakis, Ermenilerin Türkleri öldürdükleri, fakat acı olayları deşmemek için Türk milletinin bunları sorun yapmak istemediğini bildirmektedirler.

Türk üniversitelerinin bu inkarcı tutumundan da kuşku duymak gerekir. Çünkü Türk üniversiteleri şimdiye kadar, hep Kürtlerin Türk olduğunu isbat etmeye çalışan

araştırmalar yapmıştır. Kürtlerin ayrı bir millet olmadığını, Türklerin bir kolu olduğunu isbat etmeye çalışmıştır. Kürtçe konusunda da öyle. Kürtçe'nin Türk dilinin bir şivesi olduğunu belirtmiştir. Kürtçe'nin ayrı bir dil olmadığını vurgulamıştır. Türk üniversitesinin, Türk profesörlerinin Kürtler ve Kürtçe hakkındaki düşünceleri budur. Kürtler konusuda, ısrarla bu görüşleri ileri süren Türk üniversitesinin, Türk profesörlerin Ermeni soykırımı ile ilgili görüşlerine elbette itibar edilemez. Bu görüşler kuşkusuz, devletin, resmi ideolojinin görüşleridir. Türk üniversitesi, devletin direktifleriyle çok kolay bütünleşebilen, o direktifler doğrultusunda hareket eden kategorilerin en başında gelir.

Türk Devleti'nin, Türk Üniversitesi'nin, profesörlerin, önemli konularda ısrarlı bir inkar politikası sürdürmeleri, yakın tarihi yeniden ele almamız gereken, önemli bir nedendir. Fakat, bilime kimin ihtiyacı varsa o üretir. Bilime ihtiyacı olan Kürtlerdir, Ermenilerdir, Çerkezlerdir. Yani tarihleri resmi ideolojinin baskısıyla, devlet teröryle karartılmış halklardır.

"Tarih yazmak" deyimi, Türk Devleti, Türk üniversitesi, Türk basını, Türk siyasal partileri tarafından sık sık ifade edilen bir deyimdir. Örneğin Amerikan Kongresi'ne gönderilen yazılarda, bu kurumun tarih yazamayacağı ifade edilmektedir. Bu aslında Türk devlet ideolojisiyle bütünlük arzeden bir deyimdir. Çünkü Türk resmi ideolojisine göre tarih zaten devlet tarafından yazılmıştır. En doğru tarih de budur. Herkese, gerek üniversiteye, gerek öteki kurumlara düşen görev bu doğruları öğrenmektir, ona göre hareket etmektir. Başkalarının bu konuda çalışmalarına, araştırma, inceleme yapmalarına gerek yoktur. Türk Devleti'nin yazdığı tarihe göre ise, Ermenilere soykırımı yapılmamıştır. Bilakis Ermeniler, Türk egemenliğinde yaşadıkları için kendilerini şanslı saymalıdırlar. Kürt diye bir millet, Kürtçe diye bir dil yoktur. Kürtler Türklerin bir boyudur. Türklerin çeşitli boyları yanında, bir de Kürt boyu vardır. Yani Kürt Türkleri. Kürtçe de Türkçe'nin bir şivesinden başka bir şey değildir.

Resmi ideoloji çifte standartlı düşünceler ve davranışlar üretir

Resmi ideoloji, tarihte, tarihsel belgelerde tahrifat yaptığı gibi, sorunlara çifte standartla yaklaşma alışkanlığını da getirir. Örneğin Bulgaristan'daki Türklerin Türk toplumu olma haklarıyla ilgili sorunlar... Bu sorunlar, son yıllarda, Türk kamuoyu en çok meşgul eden sorunlardan biri olmuştur. Devlet ve hükümet yöneticileri Bulgaristan'daki Türklerin Türk toplumu olma haklarının Bulgaristan tarafından gasbedildiğini vurgulamaktadır. Bulgaristan'daki Türklerin Türkçe olan isimlerinin değiştirilmesi, Türk köylerinin isimlerinin değiştirilmesi, Türk kültürünün yaşamasına izin verilmemesi yoğun bir eleştiriye tabi tutulmaktadır. Türklerin Bulgarlaştırılması çabaları, çağdışı, emperyalist, sömürgeci, faşist bir çaba olarak değerlendirilmektedir. Bulgar hükümetinin, "Bu insanlar zaten Bulgar idiler. Fakat 500 yıllık Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türkleştirildiler. Şimdi tekrar Bulgar asıllarına dönüyorlar. Zaten Slav kökenliydiler." biçimindeki görüşleri bilimdışı, ırkçı bir görüş olarak değerlendirilmektedir. Türkiye'nin bu resmi görüşleri, basın, radyo, TV gibi kitle haberleşme araçları, yazarlar, üniversiteler, sendikalar, siyasal partiler vs. tarafından coşku ile desteklenmektedir. İnsan haklarına, demokrasiye, çağdaş düşünceye aykırı tavır ve

davranışdan dolayı Bulgar Hükümeti eleştirilmektedir. Çeşitli kurumlar arka arkaya bildiriler yayınlamaktadırlar. Üniversiteler, basın kuruluşları, yazarlar, arka arkaya konferanslar, paneller, açıkoturumlar, sempozyumlar, düzenlemektedir. Resmi kurumların, yarı resmi kurumların, sivil kurumların görüşleri aşağı yukarı aynıdır. Başbakanlık ve Dışişleri Bakanlığı destekli mitingler, gösteriler ve açlık grevleri yapılmaktadır. Ve bunlar, radyoda, TV'de, geniş bir şekilde, görüntülerle yer almaktadır. Radyonun, TV'nin bazan ilk haberi olarak verilmektedir. Gazeteler konuyla ilgili olarak sık sık röportajlar yapmaktadır. Sorunun dünya kamuoyuna duyurulması ve Bulgar politikasının deşifre edilmesi için Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu, Uluslararası Af Örgütü, Birleşmiş Milletler, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı, NATO Asamblesi gibi uluslararası kurumlar harekete geçirilmektedir. Bu kurumlardan, Bulgaristan Hükümeti'ne baskı yapması ve Türklerin demokratik haklarını iade etmesi için yardımcı olmaları istenmektedir. Barolar Birliği gibi kurumlar, sık sık toplantılar düzenleyerek Bulgaristan'ın Türk azınlığına karşı yürüttüğü politikanın hukuk dışı yönlerini açıklamaktadırlar. Hukuk adamları, yargıçlar, avukatlar bu eleştirilere coşkuyla katılmaktadırlar. Yargıtay Başkanı Adalet Yılı Açış Konuşması'nda, Danıştay Başkanı, Danıştay'ın kuruluş yıldönümünde Bulgaristan'daki Türk azınlığa yapılan hukuk ve insanlık dışı uygulamalar dikkati çekmektedir.

Türkiye Barolar Birliği, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş) Diyanet İşleri Başkanlığı, Türk Kadınlar Birliği, çeşitli üniversitelerin senatoları, basın-yayın kurumları, Türkiye Muhtarlar Federasyonu gibi kurumlar ve kuruluşlar, çeşitli ülkelerde faaliyet gösteren kendi meslek örgütlerine benzer örgütlere bildiriler göndererek, Bulgaristan hükümetinin kınanmasını istemektedirler. Türkiye Büyük Millet Meclisi, yabancı ülkelerin parlamentolarını yine bu yönde harekete geçmeye davet etmektedir. Siyasal partiler bu yolda yoğun bir uğraş içindedirler.

Cumhurbaşkanı, TBMM Başkanı, Başbakan, Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyeleri bu tür kurumların düzenledikleri toplantılara katılmakta ve konuşmaktadırlar. TBMM'inde, bu konuda sık sık gizli görüşmeler yapılmaktadır. Başka bir çalışmada bu konu ayrıntılı bir biçimde ele alınacaktır.

Bütün bu olaylara baktığımız zaman, Türk devlet ve hükümet yetkililerinin ve onları yoğun bir şekilde, coşkuyla destekleyen üniversite çevrelerinin, basının, yazarların, siyasal partilerin, sendikaların, derneklerin, baroların vs. bilimi savunduklarını, insan haklarını ve demokrasiyi savunduklarını, çağdaş olma yolunda çaba sarfettiklerini sanabiliriz. Halbuki durum hiç de böyle değildir. Çünkü Türk Hükümeti de Kürtlere karşı 65 yılı aşkın bir zamandır aynı politikayı uygulamaktadır. Türk toplumuna karşı, Bulgaristan'da uygulananlardan kat kat ağır politikalar uygulamaktadır. Örneğin, Kürtçe konuşana para cezası verilmiştir. (Kelime başı 5 kuruş, 1930'lı yıllar) Köy isimleri değiştirilerek yerlerine Türkçe isimler konulmuştur. Köy isimlerinin Kürtçeleri yasaklanmıştır. (27 Mayıs 1960'dan hemen sonra) çocuklara Kürtçe isimler konulması yasaktır. Kürtler sık sık sürgüne gönderilmişlerdir ve bu politika özellikle sıkıyönetim dönemlerinde bilinçle, kararlılıkla uygulanmaktadır. Kürt dilinin ve kültürünün yaşanmasına katiyen izin verilmemektedir. Kürt dili incelemeleri ve Kürt edebiyatının ürünlerinin yayınlanması yasaktır. Okullarda Kürtçe konuşulması kesin olarak yasaklanmıştır. Resmi dairelerde Kürtçe konuşanlar jurnal edilmektedir. Kürt folklor ürünleri

gasbedilmiştir, bu ürünler Türk folklor ürünleridir diye uluslararası folklor yarışmalarına gönderilmektedir. Kürt şarkılarının, Kürt türkülerinin hem sözleri, hem melodisi Türkçeleştirilmekte ve Türkleştirilmektedir. Bu yolla Kürt müziğinin ve Kürt folkloru-nun yozlaşması için çaba harcanmaktadır. Kürtçe şarkılar ve türküler söyleyenler cezaev-lerine gönderilmektedir. İşkence görmektedir.

Tarihsel belgelerden Kürtlere ilişkin bölümler çıkarılmaktadır. Kürtlerin anıtları yok edilmektedir. Örneğin Kürt şehri olan Hısn Keyfa (Hasan keyf)'nın sular altında kal-ması için olağanüstü bir çaba harcanmaktadır. (Hısn keyfa) (Hasankeyf) Eyyubi Devle-ti'nin önemli bir şehridir. Hasankeyf'i önemli kılan, sahip olduğu Kürt anıtlarından çok Eyyubi Kürtlerinin önemli bir merkezi olmasıdır. (bk. Nokta, Yıl 5 Sayı 40 11 Ekim 1987; Tempo, sayı 45 9-16 Ekim 1988) Kürtlerin toplumsal ve kültürel hayatına ait her türlü iz silinmeye çalışılmaktadır... vs. Bu politikaların Türk resmi görüşü tarafından emperyalist, sömürgeci, faşist, ırkçı, asimilasyoncu, çağdışı... vs. gibi kavramlarla ifade edildiğini yukarıda belirtmiştik.

Kaldı ki, Bulgaristan'ın, Bulgaristan'daki Türklerle ilgili teziyle, Türkiye'nin, Türkiye'deki Kürtler hakkındaki tezleri karşılaştırıldığı zaman birincisinin çok daha akla yakın olduğu söylenebilir. Çünkü, Bulgaristan, Osmanlılar'ın Bulgaristan'ı işgal ettiğini, egemenlikleri altına aldığını, halkı Müslümanlaştırdığını ve Türkleştirdiğini, yeni bir süreçle onları kendi öz benliklerine döndürmeye çalıştığını ifade etmektedir. Bu tezin doğruluğu veya yanlışlığı üzerinde elbette durulabilir. Türklerin Anadolu'ya gelme-leri ise 11. yüzyılın ortalarına rastlamaktadır. Kürtler bu dönemlerde kendi ülkelerinde, Kürdistan'da yaşamaktadırlar.

Türkiye'de Kürt ulusal ve demokratik hakları tamamen gasbedilmekte, asimilas-yonu gerçekleştirmek için de her türlü önlem alınmaktadır. Ve uygulanmaktadır. Bulga-ristan'daki Türk toplumu olma haklarını, insan hakları, demokrasi ve çağdaşlık adına savunan basın, üniversite, siyasal partiler, barolar, sendikalar vs. ise, Kürtlere karşı sürdürülen bu devlet politikasını en yoğun bir biçimde, coşkuyla desteklemektedirler. Bunun için birbirleriyle yarışa girmektedirler. Bulgaristan'daki Türklerin haklarını savu-nan bu çevreler, Kürt toplumu olma özelliklerinin boğulması, yok edilmesi için her türlü çabayı sarfetmektedirler. Bu çabayı sürekli kılmak için devlet ile sık sık işbirliğine girmektedirler.

Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu, Uluslararası Af Örgütü, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı, NATO Asamblesi, Dünya Parlamentolar Birliği, İslam Konferansı, Arap Birliği gibi örgütlerin, ülkesindeki Türklere uyguladığı baskılardan dolayı Bulgaristan'ı kınayan kararları Türk basını tarafından, "Bulgaristan'a bir tokat daha!" gibi başlıklarla verilmektedir. "Avrupa Konseyi gibi demokrasinin en temel örgütü olan bir kurum da Bulgaristan'ı kınadı" denilmektedir. "Uluslararası Af Örgütü gibi saygın bir kurum da Bulgaristan'a iyi gözle bakmıyor" diye memnuniyet ve kıvanç ifade edilmektedir. Bu tür haberler bazan, radyoda, TV'de birinci haber olarak yer almaktadır. Fakat aynı kurumların veya benzer kurumların, "Türk Hükümeti, Kürtlerin Kürt toplumu olma haklarını tanımalıdır." biçimindeki tekrarlarını, "Emperyalist Avru-pa", "Avrupa Türk düşmanlığına bir adım daha arttı" biçiminde vermektedir.

Böyle bir sürecin hiçbir inandırıcılığı yoktur. Olgulara ve olgusal ilişkilere iki standartlı yaklaşmak bilinen en büyük düşmanıdır. Sadece bilimin değil, demokrasi ve

insan hakları anlayışının da en büyük düşmanlarından biridir. Demokrasi gibi, insan hakları gibi konulara, zamana ve mekana göre değişen ölçülerle yaklaşmak bu konudaki mücadelenin etkinliğini ve kalıcılığını çok çok azaltır. Böyle bir yaklaşım ile sürdürülen bilimsel faaliyetin, insan hakları ve demokrasi mücadelesinin başarı şansı yoktur. Çünkü bu süreç beyinleri kötürümleştirir ve körleştirir. Körleşen ve kötürümleşen beyinler ile bilim yapılamaz. Öyleyse iki standartlı düşünce ve davranıştan kesin olarak kurtulmak gerekir. Bunun tek yolu vardır: Resmi ideolojinin buyruklarına itibar etmemek.

Resmi İdeoloji Duygusal Tepkilerin Kurumlaşmasına Neden Olmaktadır

Resmi ideoloji kişilerin ve kurumların düşünce yapılarını, bilgilerinin içeriğini biçimlendirdiği gibi tavır ve davranışlarını da belirler. Resmi ideoloji Kürt diye bir milletin, Kürtçe diye bir dilin olmadığını vurguladığı halde, bunun aksini ileri süren Baulılara karşı hemen tepki gösterilmektedir. Bu tepkilere birkaç örnek verelim:

1. Avrupa Konseyi Hukuk İşleri Komisyonu Raportörü Adler 1984 yılı ocak ayının ilk haftasında Türkiye'ye gelmiştir. Türkiye'de yaptığı görüşmeler sırasında, hükümet ve devlet yöneticilerine, basın mensuplarına Kürtlerin durumuyla ilgili bazı sorular sormuştur. Bu sorular üzerine Adler'e karşı çok yoğun bir tepki başlatılmıştır. Bu tepkiler zaman zaman hakareti de içermektedir.

Avrupa Konseyi hezeyan içinde, Tercüman, 7 Ocak 1984

Rauf Tamer, Bu Zat Ne Diyor? Tercüman, 7 Ocak 1984

Prof. Dr. İsmet Giritli, Avrupa Konseyi ve Atatürk Cumhuriyeti, Tercüman, 9 Ocak 1984

Prof. Dr. Fahir Armaoğlu, Korkunç Zihniyet, Tercüman, 11 Ocak 1984

"... Söz konusu olan Türkiye'de demokratik gelişmeler sağlanması değil, pis ve çirkin işler tezgahlamaktadır."

Celal Bayar: Türkiye Avrupa Konseyi'nden çıkmalıdır. Tercüman, 9 Ocak 1984

Mukbil Özyörük, Düvel-i Muazzama Dökümtüleri, Tercüman, 11 Ocak 1984

Milli Savunma eski bakanlarından Hasan Esat Işık, Dışişleri eski bakanlarından İhsan Sabri Çağlayangil, Doğru Yol Partisi Genel Başkanı Yıldırım Avcı, "Türkiye'de Kürt Sorunu Yoktur.", "Türkiye'de azınlık sorunu yoktur" diyerek tepki göstermişlerdir.

Avrupalıya sert çıktık, Günaydın, 25 Ocak 1984

Prof. Dr. Hikmet Yavuz, Avrupa Konseyi Gündemindeki Türkiye, Tercüman, 28 Ocak 1984

2. Yurt dışında basılan atlaslarda ve haritalarda, Türkiye'nin bir kısmının Kürdistan ve Ermenistan olarak gösterilmesine çok büyük tepkiler gösterilmektedir.

Küstahlık! Yabancıların hazırladığı Türkiye haritalarında Çirkin tahrifat yapılıyor. Özellikle Amerika ve İngiltere'de basılan atlaslarda Türkiye sınırları içinde "Ermenistan" ve "Kürdistan"a yer veriliyor. (Tercüman, 21 Mart 1982)

Bir Yunan küstahlığı daha, İşte Melina'nın haritası, Kürdistan, Ermenistan, Pontus... (Hürriyet, 7 Şubat 1983)

Fransız küstahlığı,

Club Mediterran'ce "eski Ermeni başkenti ve Kürt köyleri (!) ne turistik geziler

düzenliyor.

Fransızların bütün dünyaya dağıttıkları broşürde Türkiye'deki bazı yerler Ermeni ve Kürt bölgeleri olarak tanıtılıyor. (Milliyet, 10 Temmuz 1984)

Kültür ve Turizm Bakanı Mükerrem Taşlıoğlu: "Gerekirse kulüplerini kapatırız" (Milliyet, 10 Temmuz 1984)

Kültür ve Turizm Bakanı Taşlıoğlu Club Mediteerranee Genel Müdürüne rest çekti: Yalanlarımızı düzeltmezseniz Türkiye'den kovarım." Tercüman, 10 Temmuz 1984)

Fransızlar hizaya geldi. (Milliyet 11 Temmuz 1984)

Paris'teki Genel Müdür açıkladı. Club Mediterrane: Özür dilemeyeceğiz. (Tercüman 12 Temmuz 1984)

Son Küstahlık! Türkiye'de "Ermenistan" ve "Kürdistan" gösteren İngiliz haritaları, (Hürriyet, 5 Haziran 1985)

Küstahlık! Alman turizmciler ellerinde Türkiye'yi "Kürdistan" ve "Ermenistan" diye gösteren broşürlerle Turizm Bakanlığı'ndan izin istedi. (Tercüman, 11 Kasım 1985)

3. Eğer yabancı bir ülkede, herhangi bir kurum veya yetkili bir kişi, Türkiye'de insan haklarının baskı altında olduğunu söylüyorsa, buna da çok büyük tepki gösterilmekte, Türk hükümetinin insan hakları politikası övülmektedir, savunulmaktadır.

Rauf Tamer, Kukla, Tercüman, 30 Mart 1983 Paris Kürt Enstitüsü'nün açılışına Daniel Mitterand'ın katılması ve Kürdistan sözünün telaffuz edilmeye başlanması eleştiriliyor.

Alman Küstahlığı!

Bir mahkeme içişlerimize dil uzattı. Alman mahkemesi, Almanya'daki bir tür sanığın ifadesinin alınması isteğini "Hukuk devletine aykırı usuller kullandığımız" iddiasıyla reddetti. (Hürriyet, 11 Mayıs 1983)

Batının Yeni Küstahlığı

Avrupa Parlamentosu Türk-AET ilişkilerini ipotek altına alan bir karar aldı. Sosyalist parlamenterler tarafından verilen ve oylama sonucu kabul edilen kararda Türkiye ile AET ilişkilerinin geliştirilmesinin, Türkiye'de insan haklarına saygı gösterilmesine bağlı olduğu ifade edildi. (Hürriyet, 25 Mayıs 1984)

Küstah ve Cahil!

Le Nouvel Observateur Dergisi İnsan haklarını çiğneme konusunda, bizi demirperde ülkeleriyle aynı sınıfa koydu. (Milliyet, 1 Haziran 1985)

Başbakan polis yasası için gösterilen dış tepkilere çok sert yanıt verdi.

Özal: AET terbiyesizlik etti. (Milliyet, 10 Haziran 1985)

Koynumuzda Yılan!

Balfe Raporu'ndaki bilgiler AET'nin Türkiye'deki temsilcisi Morgan tarafından verildi. (Hürriyet, 31 Ekim 1985)

4. Eğer bir Kürt folklor grubu, yurt dışında, Türkiye'nin de katıldığı bir gösteriye katılmışsa çok büyük tepkiler gösterilmektedir.

Palyaço bayrağıyla Türkiye'yi temsile kalkanlar hakkında Almanya'dan bilgi istedik. Dışişleri konuyu yakından inceliyor. (Milliyet, 8 Ağustos 1985)

Bölücü folklor grubu Bavyera Festivali'nden atıldı. Dışişleri Bakanlığı tepkisi

olumlu sonuç verdi. (Tercüman, 10 Ağustos 1985)

Almanlar hatasını düzeltti. Bölücü ekibi festivalden attılar.

(Hürriyet, 10 Ağustos 1985)

Almanya'nın bölücüler için geç kalan özürü. Münih Festivali'ndeki bölücü grup ihraç edildi. (Milliyet, 10 Ağustos 1985)

Alman Yalanı. Münih Halk Oyunları Şenliği'nden atıldığı açıklanan bölücü grup, dünkü kapanış gösterilerine yine kauldı. (Hürriyet, 11 Ağustos 1985)

5. Yunanistan, Bulgaristan gibi, ilişkilerin çok iyi sürmediği devletlere karşı aşağılık duygusu açığa vurulmaktadır.

"Bulgarı yendi ya bu yeter"

Fevzi Şeker'in evinde sevinç ve hüzün vardı. Fevzi Şeker'in babası Mustafa Şeker, "İkincilik de büyük başarı. Bulgarı yatırıp üstünde zıpladığını görmeseydim gözüm açık giderdi." dedi. (Cumhuriyet, 30 Nisan 1985)

Viyana'da Avusturya ile oynuyoruz.

Dur Tarih Vur Türkiye! (Tercüman, 17 Kasım 1982)

Utandık!

Sahadaki futbolumuzla, attığımız tekmelerle ve yediğimiz 4 golle (Tercüman, 19 Kasım 1982)

6. Türk yetkililere, işkence ve benzeri konularda bazı sorular yöneltenhükümetlere, "sizde de var. Eğer bizi bu konularda sıkıştırırsanız, biz de sezinkileri, siz de olup bitenleri açıklarız" denmektedir.

Federal Alman Dışişleri Bakanı Genscher, "işkence"den söz ederse, Vahit Halefoğlu da "Alman hapishanelerindeki intiharlar"ı soracak. (Milliyet, 17 Haziran 1984)

Burada, insan hakları anlayışına karşı ne kadar aykırı bir faaliyet yürütüldüğü açıktır. İnsan hakları ihlalleri, ancak, devletleri zor durumda bırakmak için koz olarak kullanılmaktadır. Halbuki insan hakları ihlalleri, dünyanın neresinde olursa olsun, bu bilgi alanır alınmaz tepki gösterilmelidir. Güzel olan budur. Fakat bu davranışın gösterilebilmesi için de, o ülkenin kendisinin, bu konuda, herhangi bir ayıbı olmamalıdır. Yani, devletler bu tepkileri ancak, kendilerinin böyle bir ayıpları yoksa gösterebilirler. Bu konularda ayıpları olan devletler, insan hakları ihlallerini karşı tarafı zor durumda bırakılmak için koz olarak kullanılmaktadır.

7. Türkiye'de herhangi bir devlet kurumu, "anadil Türkçe değil" gibi raporlar yazarsa, Kürtçe'den söz ederse, basın tepki göstermektedir.

Bakanlığın "Uygulama planı"na göre bazı illerimizde Türkçe yabancı dil gibi öğretilecek. Doğu ve Güneydoğu illerinde görev yapan öğretmenler, Türkçe'yi yabancı dil gibi öğretecek beceriye sahip olmaları için kurs görecek. (Hürriyet, 6 Haziran 1982)

Skandal büyüyor.

Milli Eğitim Bakanlığı müfettişleri bu sorunun cevabını arıyor:

"Anadil Türkçe değil" sözü plana nasıl girdi? (Hürriyet, 15 Haziran 1982)

Kürtçe sayımda

Sayım Kontrol Memuru El Kitabı'nda Kürtçe ikinci bir dil olarak yer alıyor.

DİE'nin hazırladığı "Sayım ve Kontrol Memuru El Kitabı'nda Kürtçe, Fransızca, İngilizce, gibi bir dil olarak gösterildi. (Güneş, 16 ekim 1985)

Güneri Civaoğlu, Güneş 16 Ekim 1985 Yazıda, Türkiye'de Kürt ve Kürtçe diye

bir kavram legalize değildir, denmektedir.

Sayımda Kürtçe Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde

Ve Nikahta Kürtçe

DİE Evlenme İstatistikleri Formalarında erkek ve kadının konuştuğu diller arasında "Kürtçe" hanesi de var. (Güneş, 17 Ekim 1985)

Hatay Bağımsız Milletvekili Murat Sökmenoğlu, "Her ne suretle olursa olsun, vatandaşların ayrı bir dil konuşmasını tescil edici bir sualin arkasında art niyet aramak gerekir. Gereken yere başvuracağım.

DGM Savcılığı, Evlenme İstatistiği Formunu inceledi. (Güneş 18 Ekim 1985)

Ve Nikahta Kürtçe de DGM'de (Güneş 18 Ekim 1985)

Sayım kitabındaki Kürtçe'ye tepkiler artıyor. Halkçı Parti eski milletvekili Yılmaz Hastürk bu konuda TBMM Başkanlığı'na önerge verecek. ANAP'lılar da Özal'a başvurarak durumun düzeltilmesini istediler. (Tercüman, 19 Ekim 1985)

Bilim-Resmi İdeoloji-Devlet II

Bilim Resmi İdeolojiyi Eleştirmelidir

Bilimin resmi ideolojiyi eleşürmesi, eleşürebilmesi gerekir. Bilimsel çaba ancak böyle bir eleştirinin sürükle olarak yapılması ile etkinlik kazanır.

Burada düşüncenin yöntemi şu olmalıdır:

a) Eğer dünya dönüyorsa ve dünyanın döndüğü olgulara dayanılarak kanıtlanabiliyorsa,

b) Fakat dünyanın döndüğünü söylemenin yasak olduğunu vurgulayan bir resmi ideoloji varsa, (dünyanın döndüğünü söyleyenler devlete ve millete ihanet eden bedbahtlardır, bunlar dış düşmanların maşalarıdır, bu tür sapık düşünceler ileri sürenler devlete, bayrağa, dine ve millete düşman olan kişilerdir, böyle kimselere müsamaha gösterilemez, bunlar muhakkak en ağır bir şekilde cezalandırılırlar... vs.) deniyorsa, tarihi ve toplumu incelemeye, kavramaya çalışan kişilerin tavrı ve davranışı nasıl olmalıdır?

Bu formülasyon son derece açık ve kesindir, aslında böyle bir durumla karşılaşan bir kişinin fazla bir tercihi yoktur. Ya resmi ideolojinin buyruklarına uyacaktır, dünyanın döndüğünü bildiği halde dönmediğini söyleyecektir, veya dünyanın döndüğünü vurgulayacaktır ve bunun sonuçlarına da katlanacaktır. Birinci türden bir davranışı gösterenlerin maddi ve manevi yönlerden ödüllendirilecekleri açıkur. Fakat bu, bilimsel düşünceden taviz vermek, resmi ideolojinin boyunduruğu altına girmek demektir. Bilim yönteminin tavrı, bilim adamının tavrı kuşkusuz ikincisidir. Bilimin gelişmesini sağlayacak, bilime saygınlık kazandıracak en önemli nokta budur. Resmi ideoloji ile hesaplaşmadan bilimin gelişmesi, saygınlık kazanması olası değildir.

Bu konu Türkiye için çok önemlidir. Çünkü resmi ideloji kavramı, Türkiye ve benzeri ülkeler için söz konusudur. İran, Irak, Suriye, Suudi Arabistan, Libya, gibi ülkeler için söz konusudur. Resmi ideoloji kavramı Doğu Bloku ülkeleri için de önemli olmaktadır. İdeoloji Batı ülkelerinde de vardır. Bu kuşkusuzdur. Fakat o egemen sınıfın ideolojisidir, yani burjuvazinin ideolojisidir. Ayrıca emekçi sınıfların da ideolojisi vardır.

Burjuvazi ideolojizisini çeşitli olanaklardan yararlanarak topluma benimsetmeye, toplumu bu görüşler doğrultusunda örgütlemeye çalışır. Fakat bunlar, eleştirilemez, dokunulamaz, aksi iddia edilemez düşünceler değildir. Aksi iddia edildiği zaman cezai müeyyide ile karşılaşmak söz konusu değildir. İdeoloji devlet tarafında savunulunca resmi bir nitelik kazanmaktadır, resmi ideoloji olmaktadır. Resmi ideolojiyi ideolojiden ayıran en önemli fark, birincisinin cezai müeyyide içermiş olmasıdır. Ayrıca, devletin ideolojisi olduğu için devlet araçları kullanılarak yaygınlaştırılması çok daha kolaydır. Devlet her türlü olanağını bu ideolojiyi yaygınlaştırmak için seferber eder. Toplumu resmi ideoloji doğrultusunda örgütlemeye çalışır.

Batı ülkeleri için söz konusu olmayan Türkiye için birinci derecede önemli olmaktadır. Burada Batı kavramının coğrafi bir bölgeyi işaret etmediğini belirtmek gerekir. İsrail, Hindistan, Japonya, Avustralya, Yeni Zelanda... Türkiye'ye nazaran çok çok Batılı ülkelerdir.

Konunun toplumsal ve siyasal ilimler için önemi şuradan gelmektedir. Türkiye'de üniversitelerde, örneğin, Sosyal Bilimler Metodolojisi Derslerinde, öğrencilere, olguları olduğu gibi ele almaları gerektiği söylenir. Kendi arzularınızı, gönlünüzden geçenleri değil, olanı biteni anlamaya ve anlatmaya çalışın, denir. Fakat olguları görmeye ve kavramaya engel olan bir buyruk ile karşılaştıklarında ne yapmaları gerektiği, ona karşı nasıl bir tavır takınmaları gerekeceği konusu üzerinde durulmaz. Böyle bir engel, böyle bir konu yokmuş gibi düşünülür ve hareket edilir. Buyruğa uygun bir tavır ve davranış gösterilir. Bu, aslında, ona, yani buyruğa kayıtsız şartsız, hiçbir tartışma yapılmadan, sessiz sedasız bir şekilde uyulduğu anlamına gelir. Aslında bu koşullarda, düşüncenin hareket noktası olgular olmaz. Doğrudan doğruya resmi ideolojinin kabulleri olur. Doğrunun ölçütü de bu ideolojik çerçevedir. Halbuki bilimin hareket noktası olgulardır. Bilimde doğrunun tek ölçütü yine olgulardır. İdeolojilerde ise, ileri sürülen düşüncenin doğru olması ancak, ideolojinin uygunluğu oranındadır. Bir de şu var: Türkiye'de Sosyal Bilimler Metodolojisi kitapları daha çok Batı kaynaklıdır. Batılı kaynaklardan tercüme edilen ve onlara benzetilerek yazılan kitaplardır. Yukarıda belirtildiği gibi oralarda ise, resmi ideoloji kavramı yoktur. Böyle olunca, kitaplarda, derslerde, sorunun bu boyutuna dokunulmamaktadır. Fakat Türkiye ve benzeri ülkeler için sosyal bilimlerin önündeki en önemli engel budur. Aşılması gereken engel budur. Bu engel Türkiye'de bilim ortamının olmadığı anlamına da gelmektedir. Bu engeli aşmanın tek yolu da bilimin ideolojiyi, resmi ideolojiyi eleştirebilmesidir, Bu eleştiriyi sürekli yapmasıdır.

Türkiye'de bilim çevreleri resmi ideolojiyi, bunun kurumlarını, işleyişini, yapısını, gücünü görmezden gelir. Bunun bilimi üretmede en önemli engel olduğunu düşünmez bile. "Madem ki bazı konuların incelenmesi, araştırılması sakıncalıdır, öyleyse o konuyu incelemeyelim," der geçer. O konuyu görmezden gelir. O konuda resmi ideolojinin ürettiği ve propagandasını yaptığı fikirleri tekrarlar, durur. Böyle bir düşüncenin, bu düşünceye uygun tavır ve davranışın bilimsel süreci kökünden zedelediğinin farkında bile değildir. Yasaklar tarafından çizilen bir çerçeve içinde kalmak "yurtseverlik" gibi sübjektif bir faktör ile açıklanmaya çalışılır. "Yurtseverlik sakıncalı konulara dokunulmamasını gerektirir" denir.

Halbuki, "yurtseverlik" gibi subjektif bir görüş açısına sahip olunduğu zaman, Kürtlerin de yurtsever olabileceğini, kendi yurtlarını, kendi dillerini ve edebiyatlarını

sevebileceklerini, kendi kültürlerini yaşamak isteyebileceklerini de düşünmek gerekir. "Yurtseverlik", kuşkusuz, sadece, Türklere mahsus bir duygu değildir.

Bu konular Türk basınında, 141, 142 ve 163'e karşıyız, diye ifade edilir. Fakat, 141, 142, 163'e karşı olmak, resmi ideolojiye, yasakçı zihniyete karşı olmaktır, biçiminde değerlendirilmemelidir. 141, 142, 163'ün kaldırılmasını ileri süren birçok Türk aydını, Kürt Sorunu, Ermeni Sorunu, Batı Trakya Türkleri, Kıbrıs gibi konularda aynen resmi ideoloji gibi düşünmektedirler. Ve aykırı düşüncelere yapılan baskılara karşı çıkmamaktadırlar. Hükümetle, devlete birlik olup bu düşünceleri, bu düşüncelerin sahiplerini boğmaya çalışmaktadırlar. Hatta, bu tür düşüncelerin sahiplerine "siyasal suçlu" bile dememektedirler. O kişilere "Adi suçlu" nazarı ile bakmaktadırlar. Aynen hükümet gibi. 12 Eylül rejiminin kapattığı Cumhuriyet Halk Partisi'nin Genel Başkanı Bülent Ecevit, Abdi İpekçi ile yaptığı bir söyleşide, düşünce özgürlüğünün sınırsız olmadığını, Kürtlerden "halklara özgürlük"ten söz edenlere karşı bu özgürlüğün kesin olarak sınırlandırılması gerektiğini vurgulamıştır. Kürtlerden, Kürtlerin ulusal haklarından, Kürtlerin de ulusal haklara sahip olduklarından söz etmek düşünce özgürlüğü kapsamında değerlendirilemez, demiştir. (Milliyet, 29 Haziran 1976)

Önemli olan resmi ideolojinin eleştirilebilir olmasıdır. Aydınların, üniversitelerin, bilim çevrelerinin, basının, yazarların, sendikaların, baroların, siyasal partilerin... vs. savunmaları gereken prensip budur. Düşüncesinden dolayı herhangi bir kişinin cezaevine konulması, sadece o kişinin özgürlüğünün kısıtlanması sonucunu doğurmaz. Aynı zamanda başkalarının da özgürlüğünü kısıtlar. Çünkü, o konuda veya benzeri konularda artık, o kişiler de düşünmeyeceklerdir. Veya düşünemeyeceklerdir.

Türkiye'de resmi ideoloji tartışmaz. Türk resmi ideolojisinin en önemli özelliklerinden biri budur. Kuşkusuz başka ülkelerdeki resmi ideolojilerde de durum aşağı yukarı aynıdır. Resmi ideoloji kesin olarak tartışmaz, tartışmaya girmez. Ama cezalandırır. Bu da kesindir. Buna rağmen görüşlerini, tavır ve davranışlarını ısrarla sürdürür. Örneğin, "Mustafa Kemal, Doğu'nun bütün ezilen uluslarının kurtuluşlarına önderlik etmiştir.." biçimindeki sloganı ele alalım. Herhangi bir kimse, olgulara dayanarak, bu düşüncelerin, bu sloganların yanlış olduğunu ileri sürebilir. Olguların bu sloganları doğrulamadığını söyleyebilir. Resmi görüş sahipleri bu konuda tartışmaya girmezler. Tartışmadan kaçarlar. uzak dururlar. Bu açıktır. Fakat bu konuda muhakkak bir soruşturma açılır ve soruşturma mahkumiyetle sonuçlanır. Bu da kesindir. Ama bu düşünceler ve sloganlar, yine resmi görüş sahipleri tarafından her türlü araç kullanılarak tekrar edilir, durulur. Siz istediğiniz kadar bu görüşün olgular tarafından çürütüldüğünü söyleyin, sağlam kanıtlar ileri sürün durum değişmez. Onlar yine, "Doğu'nun ezilen uluslarına biz önder olduk. Sömürgelerde yaşayan uluslara kurtuluş ilhamını biz verdik" demeye devam edeceklerdir. Peki Ya Kürtlere yapılan...? diye sorulduğu zaman ne olur? Bu soruyu soran kişi işkence görür, cezaevine gönderilir. (31)

Resmi ideolojiyi savunan kurumların ve resmi görüş sahiplerinin tartışmaya girmemesi anlaşılır bir durumdur. Çünkü olguların bu görüşleri çürüttüğünü kendileri de bilmektedirler. Fakat belirli bir çıkarın korunabilmesi ve sürdürülebilmesi için yalana dayalı politikanın da sürekli kılınması zorunluluğu vardır. Bunun yolu ise terör uygulamaktır. Düşünceyi baskı altında tutmak için, yalanı devamlı kılabilmek için kullanılan yönteme ancak, devlet terörü denebilir. Bu terör kişilerin dürüst olmalarına bile izin ver-

mez. Özgürlüğün bir tarifi de kişilerin dürüst kalabilmeleridir. Devlet terörünün amacı ise, dürüstlüğün sürdürülmesine engel olmaktır. Örneğin, "a"ya artık "a" diyemeyeceksiniz, resmi ideolojinin buyurduğu biçimde "b" demek zorunda kalacaksınız. Yani kendi kendinizle tutarlı kalamayacaksınız.

Yalçın Küçük, 1980'li yıllarda, Türkiye'nin düşünce hayatını zenginleştiren çok değerli ve önemli yazılar, makaleler ve kitaplar yazdı. "Aydın Üzerine Tezler 1830-1980" bu kitaplar arasında hemen dikkati çekmektedir. Aydın Üzerine Tezler I, 2. bs. Tekin Yayınevi, İstanbul 1985; II, 2. bs. İstanbul 1985; III, İstanbul 1985; IV, İstanbul 1986; V, İstanbul 1988

Bu kitapların hepsinin "Önsöz"lerinde kitapların içeriğiyle, ileri sürülen düşüncelerin genel havasıyla bağdaştıramadığım parçalar var. "Sevgili Gülçin, bu kitabın hukuk açısından sakıncasız olarak yayımlanması işini de yüklendi" (I, s.11) "... Tümünü ilk önce ve yayınevlerine verilmeden önce sevgili Gülçin okuyor, yürürlükteki yasalar açısından sakıncasız olarak yayınlanması işini üstlendi." (II, s.9) "... Düşünceyi kağıda dökerken ceza denetimini, ülkemiz açısından onur kırıcı buluyorum. Fakat tezleri yayınevine gitmeden önce, sevgili Gülçin Çaylıgil'in hukuk süzgecinden geçirmek artık, bir Türkiye gereği oldu. Gülçin, yalnızca tüzü bir hukukçu gözüyle değil, aynı zamanda, seçkin beğenili bir aydın olarak okuyor." (III, s.9)

Yasalar açısından "hukuk denetimi" sözü Dördüncü (s. 137 ve Beşinci (s.19) kitaplarda da var.

Yalçın Küçük, Türkiye Üzerine Tezler 1908-1978 I, (Nezih Danyal'ın Çizgileriyle) Tekin Yayınevi, 1. bs. İstanbul 1978, 4. bs. İstanbul 1985 ; II, 2. bs İstanbul 1984; Türkiye Üzerine Tezler 1908-1988 III, İstanbul 1986 isimli çalışmalarında ve öteki çalışmalarında böyle bir "hukuk denetimi"ne gerek duymamış. Aslında Aydın Üzerine Tezler de de "hukuk denetimi"nden söz edilmesine rağmen, çalışmaların içeriğinde bunu doğrulamayan kısımlar var.

"Hukuk denetimi"nin düşünceyi boğduğunu, bilimsel açılımı engellediğini, resmi ideolojiye uygun düşüncelerin üretilmesini sağladığını, bu bakımlardan da itibar edilmemesi gereken bir süreç olduğunu ifade etmeye çalışıyorum.

Bilim - Resmi İdeoloji - Devlet III

Bilimin Gelişmesini Engelleyenler Sadece "Mevzuat" Değildir, Resmi İdeolojinin Kabul Edilmişliğidir

Bilim, resmi ideoloji ve devlet ilişkileri üzerinde dikkatle durmak gerekir. Bu kategoriler arasındaki ilişkileri enine boyuna, zengin olgusal dayanaklarla ciddi olarak irdelemek gerekir. Bu, insan haklarını ve demokrasiyi geliştirmek, yaygınlaştırmak ve kökleştirmek için de gerekli bir çabadır. Kürt Sorunu gibi, Ermeni Sorunu gibi konular ortaya atıldığı zaman birtakım sakıncalar ileri sürülüyor. Bu konulara değinmenin sakıncaları anlatılıyor. 141-142 var, deniyor. Bunun sağlıklı bir değerlendirme olmadığı kanısındayım. 141-142'nin hışmına uğramamak için böyle yapıldığı yolundaki değerlendirmenin gerçeği aksettirmediği kanısındayım. Mevzuat birtakım incelemelere, araştırmalara girişilmesine engel olabilir. Ceza yasasındaki, çeşitli yasalardaki belirtilen müeyyidelerle karşılaşmamak için bazı konulara dokunulmayabilir. Herhangi bir kişi bu tür konuları incelemek isteyebilir, bu tür konuların incelenmesi gerektiğine inanabilir. Fakat sırf "mevzuat"ın gösterdiği müeyyidelerden kaçınmak için bunlardan uzak durabilir. Acaba durum böyle midir? Bazı konuların incelenmemesinin, konuşulmamasının temel nedeni sırf "mevzu-at" mıdır? Kanımca bundan çok daha önemli olarak üzerinde durulması gereken bir nokta vardır. O da şudur: Araştırmacı kurum veya kişi bu tür yasakları gönülden benimsiyor olabilir. "Yurtseverlik" anlayışım bu tür sakıncalı konulara değinmeme izin vermez, di-yebilir. Böyle düşünüyor olabilir. Kanımca bu etken birinci etkenden yani "mevzuat" etkeninden çok daha önemlidir, çok daha belirleyicidir. "Sakıncalı" bulunan bir konunun incelenmemesinde, ondan uzak durulmasında o yasağı benimsemiş olmanın çok daha belirleyici olduğunu düşünüyorum. O zaman elbette bu tür konulara dokunulmayacaktır. Bu, resmi ideolojinin etkinliği ve yaptırım gücüyle ilgilidir. Kişi, resmi ideoloji ile bütünleşmiş olabilir. Fakat bu kişiler, bilim-resmi ideoloji ilişkilerini sorgulamadığı için bilimsel süreçten ne kadar uzaklaştıklarının farkında, bilincinde bile değildirler. Bunun için bilim-resmi ideoloji-devlet ilişkilerini sürekli olarak irdelemek gerekir.

Yukarıda, Türk Tarih Kurumu tarafından yayınlanan bir belgeden, 2000'e Doğru Dergisi'nin bu belgede yapılan tahrifatı nasıl ortaya çıkardığından söz ettik. Burada pek çok profesörün adı geçiyordu. Ne Türk Tarih Kurumu'nun, ne de adı geçen profesörlerin belgeyi, "noksansız" demelerine rağmen eksik yayınlamalarının "mevzuat" endişesinden

olduğu kanısında değilim. Yani Türk Tarih Kurumu ve kurumdaki profesörler, 141, 142'den çekindikleri için Kürtler konusunu makaslıyor değiller. O konudaki yasaklamayı gönülden benimsedikler için, belgeyi, Kürtler konusunu çıkararak yayınlıyorlar. Çünkü resmi ideolojinin üretilmesinde, yeniden üretilmesinde, propagandasının yapılmasında çok büyük katkıları var. Yasakları zaten kendilerini koyuyorlar. Bilimi yalancı şahit gibi kullanarak, yasaklara "bilimsel kılıf"lar uydurmaya çalışıyorlar. Profesörler tahrifatın, bilimsel düşünce yapılarını zedelendiğinin bilincinde bile değiller. "Yurtsever" olmaları onlara yetiyor! Bu Mösyö Jurden'in nesir konuşması gibi bir şeydir. Mösyö Jurden ömrü boyunca nesir konuşmuştur, ama, nesir konuştuğunun bilincine ancak, öğretmeni söyledikten sonra varmıştır. Türk profesörleri, basın, yazarlar, vs. de bilim kavramını sık sık kullanıyorlar. Bilim sözü ağızlarından düşmüyor. Fakat olgulardan kopmanın, yasaklara itibar etmenin, resmi ideolojinin propagandasını yapmanın bilim yöntemine zıt bir süreç olduğunun henüz bilincine ulaşmış değiller.

"Devletin Dış Ülkelerdeki İtibarı" ve "Devletin İtibarı" Sloganları

Sık sık, Türkiye'nin dış ülkelerdeki itibarından, Türkiye'nin itibarının küçültüldüğünden söz edilir. Bunun için ceza tertip etme gayreti her zaman vardır. Örneğin, "Devlet kendi görüşlerine yani resmi ideolojiye uymadığı için tarihsel belgeleri tahrif ediyor, belgelerin bütünlüğünü bozuyor, bazılarını yok ediyor." demek, devletin itibarını küçük düşürücü bir eylem olarak değerlendirilebilir. "Kemalistler, İngiliz emperyalizmi ve Fransız emperyalizmi ile işbirliği yaparak Kürdistan'ın bölünüp paylaşılmasına, Kürt ulusuna böl-yönet politikası uygulanmasına katılmışlardır." demek Atatürk'ün manevi şahsiyetine hakaret, Atatürk'ü küçük düşürücü bir eylem olarak değerlendirilebilir. "Türkiye'de karakollarda, cezaevlerinde, polis merkezlerinde işkence yapılmaktadır." sözünün Türkiye'yi küçük düşürücü bir eylem olduğu kabul edilir. "Kürtlerin ulusal ve demokratik hakları gasbedilmiştir, Kürtlerin Türkleştirilmeleri için her yol mübah sayılmaktadır." demek gene öyle.

Yukarıda çeşitli örnekler verdik. Devletin itibarını zedeleyen olay hangisidir? Belgelerde tahrifat yapmak mı, yoksa tahrifat yapıldığını ve bunun nedenlerini anlatmak mı? Türkiye'nin itibarını zedeleyen işkence yapmak mıdır, yoksa işkence yapıldığını açıklamak mı? Türkiye'nin itibarını küçülten Kürtlerin ulusal ve demokratik haklarını gasbetmek, ulusal benliğini yok etmek midir, yoksa bu süreci açıklamak mıdır? TV'deki İpek Yolu dizisi ve İslam Ansiklopedisi'ndeki Kürtler maddesi ile ilgili olarak da benzer soruları sorabiliriz.

Bir devlete uzun vadede itibar kazandıran tek süreç resmi ideolojinin eleştirilebilir olmasıdır. Demokratik devlet kendini eleştiren düşünceler karşısında korkmayan, paniğe ve endişeye kapılmayan devlettir. Böyle bir devlette resmi ideoloji kavramına da yer yoktur. Çağdaş uygarlık budur. Batı uygarlığının temelinde bu süreç vardır. Siyasal ve toplumsal eleştiri olmadan Batı uygarlığı olmaz.

İzmir'de "Dokuz Eylül Üniversitesi Ege Bölgesi Uygulama ve Araştırma Merkezi" adlı bir araştırma kurumu kurulmuştur. Bu kurumun amacı, özellikle Yunanistan'da, Türkiye aleyhtarı yayınlara yanıt verebilmek için bilimsel araştırmalar yapmaktır.

(Cumhuriyet, 24 Eylül 1987)

Türk resmi görüşünde "bilimsel" sözü Türkiye aleyhine kabul edilen iddiaların aksini ileri sürmeyi, Türkiye'yi övmeyi ifade eder. Halbuki bilimsel sürecin temel özelliklerinden biri, resmi görüşün eleştirilebilir olmasıdır. Eğer resmi görüşü eleştirenler cezai müeyyideyle karşı karşıya kalıyorlarsa, istediğiniz kadar araştırma enstitüleri kurun, bunun hiçbir inandırıcılığı olamaz. Bunlar ancak göstermelik kurumlar olarak kalırlar.

"Türkiye'nin itibarı" kavramını ele alalım. Bulgaristen ülkesindeki Türklere karşı asimilasyoncu politikayı nasıl uyguluyor, nasıl sürdürebiliyor? Türkiye'nin ricalarına, tehditlerine neden kulak asmıyor? Türkiye'nin Birleşmiş Milletler'i, Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı, İslam Konferansı, Nato Asamblesi, Dünya Parlamentolar Birliği... gibi örgütleri harekete geçirme çabalarını neden ciddiye almıyor? Çok açık. Çünkü Bulgaristan, Türkiye'nin aynı politikayı çok uzun zamandır, çok daha ağır bir biçimde Kürtlere karşı uyguladığını biliyor. Bulgaristan biliyor ki, yaptığı işin akıl hocası Türkiye'dir. Bu işin uzmanı Türkiye'dir. Bulgaristan asimilasyonu gerçekleştirme işini Türkiyeden öğrenmiştir. Dersini iyi öğrendiği için de Türkiye'nin önerilerini, ricalarını, notalarını, yakınmalarını, tehditlerini hiç dikkate almamaktadır.

Türkiye bir taraftan Bulgaristan'daki Türkler konusunda dünya kamuoyunu bilgilendirmek, demokratik kurumları harekete geçirmek istiyor, bir taraftan da kendi ülkesindeki Kürtlere karşı uyguladığı politikanın gizli kalması için çaba sarfediyor. Bulgaristan da Türkiye'nin bu endişesini, bu ayıbını yakından biliyor. Bunun çoktandır farkında. Türkiye'nin, Bulgaristan'daki Türkler konusunu götürdüğü bütün kurumlara, Türkiye'deki Kürtler sorununu götürmeye çalışıyor. Türkiye'deki Kürtler sorunu gündeme gelmesin diye bu sefer Türkiye, uluslararası kurumlarda, Bulgaristan'daki Türkler sorunu konusunda geri adım atıyor. Sırf Kürt Sorunu, uluslararası kurumlara, örgütlere gelmesin diye, Bulgaristan'daki Türklerin haklarını savunmaktan vazgeçiyor. Bu durum bütün uluslararası kurumlarda yaşanıyor. Sadece, iç politikaya dönük bir çaba olarak, bu sorunla meşgül olunuyormuş izlenimi verilmeye çalışılıyor.

Türkiye, bu tür örgüt ve kurumlarda, "Bulgaristan'daki Türkler konusunda çok haklısınız. Bulgaristan Hükümeti'nin bu tür eylelerine karşı çıkıyoruz. Bunları kınıyoruz. Oradaki Türklerin Türk toplumu olma haklarını kullanabilmeleri için elimizden gelen her şeyi yapacağız. Her çabayı harcayacağız. Çeşitli uluslararası kurumlarda ve ikili temaslarda Bulgaristan'a bu durumu hatırlatacağız. Fakat aynı politikayı, ırkçıdır, faşisttir, emperyalisttir, sömürgecidir, çağdışıdır diye şikayet ettiğiniz bu politikayı siz de Kürtlere karşı uyguluyorsunuz. Biz Kürtlerin demokratik haklarını da destekliyoruz. Kürtlere karşı uyguladığınız politikayı da kınıyoruz." dedikleri zaman hiçbir şey söyleyemiyor. Başını eğip suçlu suçlu oturuyor. Benzer konuşmaların muhatabı olmamak için, uluslararası kurumlar, uluslararası örgütler kozunu etkin bir biçimde kullanamıyor. Bunu sadece iç politika malzemesi olarak değerlendirmeye çaba gösteriyor. Ve Bulgaristan Türkiye'nin bu zayıf noktasını, gizli tutmaya büyük özen gösterdiği hususları çok iyi değerlendiriyor.

Türk yöneticileri, Türkiye'nin ekonomik potansiyellerini, ticari ilişkilerini şantaj olarak kullanacaklarını sık sık söylüyorlar. Kullanıyorlar da. "Kürt Sorunu" gibi,

"Ermeni Sorunu" gibi konularda bizim aleyhimize kararlar alırsanız, köprü ihalesini, radar ihalesini, otoban ihalesini, vs. size vermeyiz, diyorlar. Sözü edilen konularda, benzer konularda Türkiye'yi sıkıştırmazsanız sizden iki filo uçak satın alırız... diyorlar. Veya bizi Avrupa Topluluğu'na kabul etmezseniz NATO'dan çıkarız, diyorlar.

Görüldüğü gibi bu sorun Türk dış politikasını çarpıtmaktadır, büzmektedir. Bazı haklı durumların yeterince güçlü bir şekilde savunulmasına engel olmaktadır.[32]

Dış politika unsurlarını yeterince güçlü bir şekilde kullanamamanın, sorunlar karşısında çarpılmamanın, büzülmemenin tek yolu, yine, resmi ideolojinin eleştirilmesinden geçer. Resmi ideolojinin eleştirilebildiği yerde, bu tür çifte standartlar kolay kolay üretilemez, uygulanamaz. Çifte standart uygulamamak ise, devlet ve hükümet yöneticilerini güçlü kılan en önemli etkenlerden biridir.

Öte yandan Türk Devleti'nin itibarı kavramı sadece siyasal ve toplumsal eleştiriye karşı bir silah olarak kullanılmaktadır. Örneğin birahanede, "Yaşasın Kürtler, Kürtlere Özgürlük" diye bağıran bir kişi Türklüğü alenen tahkir ve tezyif ettiği iddiası ile yargılanır, cezalandırılır... (Cumhuriyet, 11 Aralık 1985) "Yaşasın Kürtler, Kürtlere Özgürlük" demek, neden Türklüğe hakaret olarak kabul ediliyor? Buna karşılık, Iraklı Jassim Abdürrezzak'ın, Ankara'da, araba park yerinde, "Siz Türkler köpek gibisiniz, itibarımız yok. Bize bir şey yapamazsınız. Bu arabayı yakarız, parasını da veririz." biçimindeki sözleri, Türklüğün itibarını çok düşüren, Türklüğe alenen hakaret eden sözler olarak değerlendirilmemiş olacak ki, bu kişinin yargılanması giyaben sürdürülmüştür. (Cumhuriyet, 17 Kasım 1985) Bu davanın beraatle sonuçlanacağı, bir yolunun bulunup dosyanın işlemden kaldırılacağı açıktır.

"Milli Duyguların İncitilmesi, Zayıflatılması" Kavramı

O halde, Türk anayasalarında, Türk Ceza Kanunu'nda, Basın Kanunu'nda, Siyasal Partiler Kanunu'nda, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nda, Sendikalar Kanunu'nda, Grev, Lokavt ve Toplu Sözleşmeler Kanunu'nda, Atatürk'ü ve İnkılaplarını Koruma Kanunu'nda, Yüksek Öğretim Kurumu Kanunu'nda, benzeri kanunlarda sık sık sözü edilen "milli duygu", "milli duyguların incitilmesi", "milli duyguları zayıflatılması" kavramlarını dikkatle incelemek gerekir. Örneğin "Türkiye'nin Doğu taraflarında Kürtler yaşar" demek neden milli duyguları incitici veya milli duyguları zayıflatıcı olsun? "Kürtler, dilleriyle, edebiyatlarıyla, kültürleriyle, tarihleriyle, toplumsal kurumlarıyla ayrı bir ulustur." demek Türklerin milli duygularını, neden incitsin, neden zayıflatsın? Bir Kürdün çocuğuna Kürtçe isim koyması, Berivan, Zozan, Şoreş, Ruken.. demesi, Türklerin milli duygularını neden hırpalayıcı olsun? Bir kişinin Kürtçe konuşması, Kürtçe öğrenmeye çalışması, Kürt dili, Kürt edebiyatı ve Kürt folkloru üzerinde incelemeler yapması, isteyene Kürtçe öğretmesi, Türklerin milli duygularını neden zedelesin?

Bunların hiçbirisi, kuşkusuz, Türklerin milli duygularını zedelemez, zayıflatmaz, incitmez, hırpalamaz. Yukarıda belirtmeye çalıştığımız bazı düşünce ve eylemlerin, Türk milletinin milli duygularını zedelediği, incittiği, zayıflattığı sadece ideolojik bir ka-

buldür. Kürt ulusu üzerinde baskı ve hegemonya sürdürmenin, Kürt dilini ve Kürt kültürünü baskı altında tutmanın, bu konulardaki incele ve araştırma süreçlerini suçlu göstermenin bir aracı olarak kullanılmaktadır. Örneğin, Kürt Sorunu'na ilişkin davalar ve soruşturmalar söz konusu olduğunda, ceza hukuku açısından milli duygu kavramının hiçbir açıklaması, incelenmesi yapılmamıştır. Sorunun sosyolojik boyutlarına değinilmemiştir. Yukarıdaki sorular, benzer sorular üzerinde hiç durulmamıştır. Yalnız resmi ideoloji, Kürtlerden söz edenlerin, Kürtlerin de ulusal haklara sahip olduğunu söyleyenlerin, Türklerin milli duygularını zedelediği, zayıflattığı, incittiğini, bu bakımdan da bu tür düşüncede ve eylemde olanların muhakkak cezalandırılması gerektiğini kabul etmiştir. Mahkemeler artık, böyle bir buyruk karşısında, bu düşünceyi ve eylemi hiç sorgulamamakta, bunların eni-boyu, içeriği, sosyolojik boyutları hakkında hiç düşünmemektedir. Sadece ceza vermektedir. Üniversitelerdeki ceza hukuku kürsüleri, kamu hukuku kürsüleri de aşağı yukarı aynı şeyleri yapmaktadır.

Avrupa'da Türk işçilerine karşı yürütülen "Türkler defolun" biçimindeki kampanyalar, Türkleri aşağılayıcı fıkralar, Türklerin milli duygularını zedeleyebilir, incitebilir, hırpalayabilir. Hele Avrupa'da bulunan Türkleri epey incitir. Fakat, "Kürt dili ve Kürt kültürü üzerindeki baskılar kaldırılmalıdır" sözleri, bunları söyleyenler, Berivan'lar, Şoreş'ler, Zozan'lar, Ruken'ler gerek Türkiye'deki, gerek dış ülkelerdeki Türklerin milli duygularını neden zedelesin, neden incitsin, hırpalasın?

Birinci kategorideki durumlar karşısında hiçbir şey yapamayan, eli kolu bağlı duran, en fazla Avrupa ülkelerine şikayetçi olan, ikinci kategorideki olaylar hakkındaysa aslan kesilen, yoğun bir devlet terörü ve cezalandırma uygulayan Türkiye'nin bu durumunu nasıl değerlendirmek gerekir? Devlet hangi olaylar karşısında güçlüdür, hangi olaylar karşısında güçsüzdür? Devlet kimlere karşı gücünü gösteriyor, kimlerin karşısında güçsüz kalıyor? Devlet gücünü kimlere karşı kullanıyor? Birinci kategorideki olaylar karşısında hiçbir şey yapamayan Türkiye'nin, eli kolu bağlı olan Türkiye'nin, ikinci kategorideki olaylar karşısında yoğun bir terör ve cezalandırma uygulaması ibret verici bir davranıştır.

Avrupa'da, Türkiye'de işkence yapıldığı, Kürdista'da emsalsiz bir devlet terörü uygulandığı, biçiminde, arkası kesilmeyen, yaygınlaşan haberler, Türk insanının milli duygularını, onurunu incitebilir, zedeleyebilir. Fakat, cezaevlerindeki, polis merkezlerindeki işkenceye son verilmelidir, Kürdistan'daki devlet terörü durdurulmalıdır, biçimindeki kampanyalar Türk insanının milli duygularını neden zedelesin?

Milli duyguları zedeleyen, inciten işkence yapmak mıdır, yoksa, işkence yapıldığını açıklamak mı?

Resmi İdeoloji Demokrasinin Gelişmesini Engelleyen Bir Kurumdur

Siyasal ve toplumsal eleştiri sorunu sadece Türkiye'nin değil, İran, Irak, Suriye, Suudi Arabistan, Libya, Zaire, Gana, Güney Afrika, Şili... gibi ülkelerin de sorunudur. Doğu Bloku ülkelerinin de bu tür sorunları vardır. Bir ülkede, herhangi bir kişi, resmi ideolojiyi eleştirdi, Türklüğün dış ülkelerdeki itibarını zedeledi diye cezaevine konuyorsa, başka biri de, resmi ideolojiyi canla başla savunduğu, devleti dış ülkelerde çok iyi

tanıttığı, devletin dış itibarını yükseltiği anlayışıyla, devlet tarafından maddi ve manevi yollarla ödüllendiriliyorsa, o ülkede bilim gelişemez. Bilim saygınlık kazanamaz.

Türkiye'de bu tür olaylara sık sık rastlanmaktadır. Bazı kişiler Türkiye'de uygulanan işkenceyi, işkencenin bir devlet politikası olduğunu yazdıkları için, Kürdistan'da uygulanan devlet terörünü deşifre ettikleri için baskı altında tutulmaktadırlar. Cezaevine konulmaktadırlar. Halbuki, Türkiye'de insan hakları ileri sürüldüğü gibi, ciddi bir şekilde ihlal edilmiyor, münferit işkence vakaları da soruşturuluyor, diyenler, Osmanlılar'ın hiç kimseye dil, din ve cins farkı gözetmediğini söyleyenler devlet tarafından maddi ve manevi ödüllere boğulmaktadır.

Cezaevine kapatılan bir kişinin birtakım özgürlüklerinin kısıtlandığı, hatta yok edildiği kuşkusuzdur. Fakat devlet ödüllerine layık görülen kişinin özgür olduğu da söylenemez. Bu kişi, ancak, kendisini eleştiren düşüncenin özgür olmasıyla özgür olabilir. Aksi iddia edilemez, dokunulamaz, tartışılamaz düşünceler ileri sürmek özgürlük değildir. Aksi söylendiği zaman suç kabul edilen bir düşünceyi ileri sürmek özgürlük olamaz. Aslında bu kimseye, resmi görüşün propagandasını yapan kimseye özgürlük de gerekmez. Özgürlük resmi ideolojinin eleştirilebilmesi için gerekir.

Eleştirinin olmadığı yerde, siyasal ve toplumsal eleştirinin kurumlaşmadığı ülkelerde, resmi ideolojinin boyunduruğunun egemen olduğu yerlerde bilim ortamı oluşamaz. Böyle bir ortamı oluşturacak tek süreç resmi ideolojinin eleştirilmesinden, giderek, bu kavrama, bunun yaptırım gücüne ihtiyaç duyulmamasından geçer. Toplumsal ve siyasal hayatın demokratikleşmesinden geçer.

Resmi ideolojinin eleştirilmesinin yasaklanması, cezalandırılması, fakat onu savunanların devlet tarafından ödüllendirilmesi olgusu, o ülkedeki üniversitenin, aydınların, demokrasi sürecinin en büyük ayıbı olması gerekir. Böyle ayıpların oluşumunu engelleyecek tek yol, yine, siyasal ve toplumsal eleştiri kurumunun sağlıklı olarak işliyor olmasıdır.

Resmi İdeoloji İle Mücadele Etmek, Düşünce Hayatına Bilimi Egemen Kılmak Gerekir

Yukarıda şunu önemle vurguladık: Eğer dünya dönüyorsa ve biz bunu olgulara dayanarak kanıtlayabiliyorsak, fakat, dünyanın döndüğünü ifade etmeyi yasaklayan bir ideoloji varsa, yani devlet olanaklarıyla teçhizatlanmış, yaptırım gücüne sahip bir resmi ideoloji varsa, inceleme ve araştırma yapanların tutum ve davranışı ne olmalıdır? Kuşkusuz her türlü teröre ve baskıya rağmen gerçeğin ifade edilmesi gerekir. Çünkü bilim yönteminin vazgeçilmez bazı özellikleri vardır. Bu özellikler aranmazsa, bunların gerekleri yerine getirilmezse bilim de olmaz, bilimsel süreci sürdürmek olanağı yoktur. Bu özelliklerden birincisi şudur: Kaynağını toplumda büyük kabul görmüş, benimsenmiş kişilerden alan bazı düşüncelerin ve inaçların yanlış olabileceğini görmek gerekir. Sadece görmek, kavramak yetmez. Aynı zamanda bunların yanlışlığını ortaya koyabilecek kadar dürüst ve yürekli olmak gerekir. "Dürüst olmak", "yürekli olmak" elbette sübjektif faktörlerdir. Bu bir tavır sorunudur, davranış sorunudur. Fakat böyle bir tavır ve davranış olmadan bilimsel bir faaliyet sürdürmenin olanağı yoktur.

Bilim yönteminin bunun gibi çok önemli olan başka bir prensibi de şudur: Çözümlemelerde, akıl yürütmelerde, kendi beğenilerimize uygun düşen düşüncelere, tavır ve davranışlara değil, olgusal verilere, olgusal ilişkilere bağlı kalmak gerekir. Olguları, beğenilere, varsayımlara ve teorilere uysunlar diye çarpıtmamak gerekir. Aksine, varsayımlarımızı ve teorilerimizi olgulara tam uyacak şekilde değiştirmekten kaçınmamak gerekir. Bilimde doğrunun ölçütünün olgular olduğu açıktır.

Bu noktada bilim yönteminin üçüncü temel prensibine daha dokunacağız. Bu yine olgularla ilgilidir. Bilimde düşüncenin hareket noktası olgulardır. Resmi ideolojinin kabulleri, ortaya koyduğu çerçeve bilimsel düşünce sürecinin hareket noktası olamaz. Bu bakımdan, bilimin hareket noktası olgulardır, derken, ideolojinin kabullerinden, ideolojinin çizdiği çerçeveden hareket etmediğini vurgulamaya çalışıyoruz. Resmi ideolojinin ürettiği bilgiler aynen benimsenerek bilimi üretmek olası değildir. Aksine bilim resmi ideolojiyi eleştirerek gelişir.

Bilim yöntemine inanmak, bunun gereklerini yerine getirmek. Tarih hakkında, doğa ve toplum hakkında, en sağlıklı, en geçerli bilginin bilim yöntemi ile üretildiğini söylemek. Gerçekleri ısrarla ifade etmek. Resmi ideolojinin yanlışlığını ısrarla vurgulamak... Belki bunlar da bir ideoloji, bir inanç olarak kabul edilebilir. Fakat bu, insan haklarından yana, demokrasiden yana, çağdaş düşünceden yana, bir süreçtir, bir tavır ve davranıştır.

Günümüz toplumlarında ideolojiler, elbette vazgeçilmez kurumlardır. İnsanların bazı konularla ilgilenmeleri, bazı konularla ilgilenmemeleri, bazı olaylar karşısında heyecan duymaları, dünyaya bakış açılarıyla, alışkanlıklarıyla, beğenileri ve tercihleriyle, değer yargılarıyla, bilgi birikimleriyle, kullanageldikleri araçlarla yakından ilgilidir. Bu da geniş anlamda ideolojiler sorununu ön plana çıkarmamaktadır. Fakat bizim ideolojiler üzerinde değil, resmi ideoloji üzerinde vurgulama yaptığımız da dikkatlerden uzak tutulmamalıdır.

Düşünceyi engellemeye çalışan, baskı altında tutan, ulusların eşitliğine inanmayan, somut gerçeklerin öğrenilmesini engelleyen, aksi düşünceleri cezalandıran resmi ideolojinin tavır ve davranışı yanında, bilimin düşünce sistemi, yapısı, tavır ve davranışı çok aydınlıktır. Resmi ideolojinin katılığı, eleştirilemezliği, yaptırım gücü yanında, bilimsel önermelerin esnek olması, kendini yenileyebilir olması çok önemli bir özelliktir. Bilimin bu özelliği, bilimsel düşünceyi topluma egemen kılmanın, bilime inanmanın ortaya çıkarabileceği sakıncaları giderebilmektedir veya bunu en aza indirebilmektedir. Bu mekanizmalar ise bilim yöntemi sürecinde zaten vardır.

Dipnotlar

1 Kürtlerin Türk olduğu bütün kurumlar tarafından anlatılmaktadır. Fakat, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü gibi kurumlar bu faaliyeti sürdürmeyi önemli bir görev edinmişlerdir. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, devlet destekli bir kurumdur. Yarı resmi bir kurum olduğu söylenebilir. Yayınları devlet aracılığıyla il kitaplıklarına, okul ve üniversite kitaplıklarına, cezaevi kitaplıklarına, köylere, kasabalara vs. ücretsiz dağıtılmaktadır. Yayınlarından bazıları şunlardır:

Şükrü Kaya Seferoğlu-Kemal Türközü, *100 Soruda Türklerin Kürt Boyu*, Ankara 1982

Süleyman Sabri Paşa, *Van Tarihi ve Kürt Türkleri Hakkında İncelemeler*, Yayına hazırlayan Gaye Gamzeoğlu, 3. bs. Ankara 1982

Em. Kd. Alb. M. Rıza, *Benlik ve Dilbirliğimiz*, Yayına hazırlayan Gaye Gamzeoğlu, 2. bs. Ankara 1982

Şükrü Kaya Seferoğlu, *Anadolu'nun İlk Türk Sakinleri: Kürtler*, Ankara 1982

Nazmi Sevgen, *Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Türk Beylikleri* (Osmanlı Belgeleri ile Kürt Türkleri Tarihi) Ankara 1982

İsmet Parmaksızoğlu, *Tarih Boyunca Kürt Türkleri ve Türkmenler*, Ankara 1983

Prof. Dr. Aydın Taneri, *Türkistanlı Bir Türk Boyu: Kürtler*,

Kürtlerin Kökeni, Siyasi, Sosyal ve Kültürel Hayatları, İbn-ül Ezrak, Şerefhan ve Evliya Çelebi'nin Eserlerinin Değerlendirilmesi, 2 bs. Ankara 1983

Kadri Kemal Koç (Sevengül), *Anadolu'nun Doğu ve Güneydoğusu*, 2. bs. Ankara 1982

Doç. Dr. Tuncer Gülensoy, *Doğu Anadolu Osmanlıcası, Etimolojik Bir Sözlük Denemesi*, Ankara 1986

M. Salih San, *Doğu Anadolu ve Muş'un İzahlı Kronolojik Tarihi*, Ankara 1982

Edip Yavuz, *Doğu Anadolu'da Dil-Onomastik İlişkileri Üzerine Bir Deneme*, Ankara 1983

M. Şerif Fırat, *Doğu İlleri ve Varto Tarihi*, 4. bs. Ankara 1981

M. Şükrü Sekban, *Kürt Sorunu*, 4. bs. Ankara 1981

Ş. Ahmet Arvasi, *Doğu Anadolu Gerçeği*, Ankara 1986

Prof. Dr. Laszlo Rasonyi, *Türk Devleti'nin Batı'daki Varisleri ve İlk Müslüman Türkler*. "Hazarlar, Macarlar, Kürttürkleri, Hunlar, Oğuzlar, Avarlar, Sabirler, Göktürkler, Peçenekler, Uzlar, Kumanlar, Gaznelüler, Karahanlılar, Selçuklular, Atabegler, Memlüklular, Timurlar, Ankara 1983

Kazım Mirşan, *Prototürkçe'den Bugünkü Kürtçeye*, Ankara 1983

Hayri Başbuğ, *İki Türk Boyu, Zaza ve Kurmançlar*, Ankara 1984

Hayri Başbuğ, *Göktürk, Uygur, Zaza Kurmanç Lehçeleri*, Ankara 1984

Hayri Başbuğ, *Kürttürkleri ve Fanatik Ermeni Faaliyetleri*, Ankara 1984

Dr. M. Abdülhaluk Çay, *Anadolu'da Türk Damgası "Koç Heykel Mezar Taşları ve Türklerde Koç-koyun Meselesi*, Ankara 1983

Dr. M. Abdülhaluk Çay, *Türk Ergenekon Bayramı Nevruz*, Ankara 1985

Prof. DMr. Aktok Kaşgarlı, *Doğu ve Güneydoğu Anadolu Uygarlıklarına Giriş*, Ankara 1984

İsmet Alpaslan, *Ağrı, Anadolu'nun Giriş Kapısı*, Ankara 1984

Prof. Dr. Fahrettin Kırzıoğlu, *Dağıstan-Aras-Dicle-Altay ve Türkistan Türk Boylarında Kürtler*, Ankara 1984

Şükrü Kaya Seferoğlu-Hayri Başbuğ, *Millet ve Milli Birlik Bilinci*, Ankara 1985

Halil Kemal Türközü, *Türkmen Ülkesi (Doğu Anadolu) Adı ve Emperyalizmin Etkileri*, Ankara 1985

Dr. Ramazan Şeşen, *İslam Coğrafyacılarına Göre Türkler ve Türk Ülkeleri*, Ankara 1985

Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, *Türk Milli Bütünlüğü İçerisinde Doğu Anadolu*, Ankara 1985

Kürt adıyla bilinen bir ulusun olmadığı, Kürtçe diye adlandırılan bir dilin olmadığı biçiminde ifade edilen bu görüş, özellikle askeri darbelerden sonra yoğun bir çabayla tekrar ele alınmaktadır. Örneğin 27 Mayıs darbesinden hemen sonra, Mehmet Şerif Fırat'ın, Doğu İlleri ve Varto Tarihi isimli kitabı, dönemin Devlet Başkanı Cemal Gürsel'in önsözüyle yeniden yayınlandığını görüyoruz. 12 Eylül 1980 darbesinden sonra yine.

Bu tür kitaplar, okullara, okul kitaplıklarına, cezaevlerine, köy odalarına, insanların toplu olarak kaldıkları yerlere bol bol gönderilmektedir.

Burada, şu değişikliği belirtmekte de yarar vardır. 1980'e yani 12 Eylül'e kadmar, Kürt diye bir kavmin, Kürtçe diye bir dilin olmadığı vurgulanıyordu. Kürt ve Kürtçe sözcükleri inkar ediliyordu, yok sayılıyordu. Bu tarihten sonraysa, "Kürtürkleri" diye bir sözcük kullanılmaya başlandı. Bunu özellikle Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü'nün ilgili yayınlarında görmek mümkündür. Metinlerdeki "Kürt" sözcükleri "Kürtürkleri" olarak değiştirildi. Eski metinler bu değişikliklerle birlikte, çalışmalar yeniden yayınlandı. Bu konuyu ilerde, "Resmi İdeoloji Tarihi Tahrif Ediyor" bölümünde ele alacağız.

Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü dışında, çeşitli kişi ve kurumlar da bu tür yayınları yapmaktadırlar. Bunların başlıcalarını şu şekilde belirtmek mümkündür:

M. Fahrettin Kırzıoğlu, *Kürtlerin Kökü*, Bölüm 1 "Şerefname" ve "Dede Korkut Oğuznameleri"ne Göre: Kürtlerin Kökü, Oğuzların Boğduz ve Becen boylarındandır. Diyarbakır'ı Tanıtma Derneği Yayınları, Sayı 9 Tarih Takımı 3 Ankara 1963

Yazar kitabının sunuş yazısında, "İleride bastırılacak ikinci bölümde ise, antropoloji, etnografya, sosyoloji, din, folklor ve dil gibi menşeleri belirtici ve tarihe yardımcı bilimler yönünden de bu tezin doğruluğu izaha çalışılmaktadır." demektedir.

İkinci bölümün yayınlanıp yayınlanmadığı tarafımdan saptanamamıştır.

M. Fahrettin Kırzıoğlu, *Her Bakımdan Türk Olan Kürtler*, 1. Bölüm, 1 Tarih Bakımından Kürtlerin Türklüğü, Çalışkan Basımevi Ankara 1964

Yazar, "Birinci Bölüm'ün Önsözü"nde, "Her Bakımdan Türk Olan Kürtler" adı altında 9 broşürün bastırılmasının uygun olacağını belirtmektedir.

Bölüm 1 : Tarih Bakımından Kürtlerin Türklüğü

Bölüm 2 : Milli Destan ve Ananelere Göre Kürtlerin Türklüğü

Bölüm 3 : Dilbilim/Filoloji Bakımından Kürtlerin Türklüğü

Bölüm 4: Antropoloji Bakımından Kürtlerin Türklüğü

Bölüm 5: Etnografya Bakımından Kürtlerin Türklüğü

Bölüm 5: Etnoloji Bakımından Kürtlerin Türklüğü

Bölüm 6: Sosyoloji Bakımından Kürtlerin Türklüğü

Bölüm 8: Din Bakımından Kürtlerin Türklüğü

Bölüm 9: Folklor Bakımından Kürtlerin Türklüğü

Birinci Bölüm'den sonraki bölümlerin, yani yukarıda sözü edilen 9 bölümden 8'inin yayınlanıp yayınlanmadığı tarafımdan saptanamamıştır.

M. Fahrettin Kırzıoğlu, *Kürtlerin Türklüğü*, A. Ü. Ziraat Fakültesi Talebe Derneği Yayını, Kurtuluş Matbaası, Ankara 1968

Ufuk Şehri, *Doğulu Aşiretlerimiz ve Menşei*, İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Yayını (tarihsiz)

Nazmi Sevgen, *Doğu'da Kürt Meselesi*, Harb Akademileri Komutanlığı Yayınları, Harb Akademisi Yayınları, İstanbul 1970

Em. Kur. Alb. Necati Ökse, *Van Gölü ve Fırat Nehri Çevresinde Yaşayan Türkler*, Genelkürmay Basımevi, Ankara 1976

Dr. Mehmet Eröz, *Kürtlerin Menşei ve Türklerin Kürtleşmesi*, Türkiye Harsî ve İçtimaî Araştırmalar Derneği, Seri A Sayı 73, İstanbul 1966

Doç. Dr. Mehmet Eröz, *Doğu Anadolu Hakkında Sosyo-Kültürel Bir Araştırma*, Baylan Matbaası (tarihsiz)

Doç. Dr. Mehmet Eröz, *Doğu Anadolu'nun Türklüğü*, Türk Kültürü Yayını, İstanbul 1975

Doç. Dr. Mehmet Eröz, yazılarında tarihte, "Kürt" adıyla bilinen bir milliyet olmadığını vurgulamaktadır. "Kürtçe" diye bir dil yoktur." demektedir. *Belgelerle Türk Tarihi* Dergisi'nde yayınlanan yazı dizisi böyle bir hükümle sonuçlanmaktadır. "Kürt Halkları" Uydurması, (Sosyo-Kültürel Araştırmalar) Sayı 49, Ekim 1971; 2. Sayı 50, Kasım 1971; 3. Sayı 51, Aralık 1971; 4. Sayı 52, Ocak 1972; 5. Sayı 53, Şubat 1972; 6. Sayı 54, Mart 1972 Kürtçe Diye Bir Dil Yoktur.

Dr. Mahmut Rişvanoğlu, *Doğu Aşiretleri ve Emperyalizm*, Türk Kültürü Yayını, İstanbul 1975

Em. Vali Edip Yavuz, *Tarih Boyunca Türk Kavimleri*, Kurtuluş Matbaası, Ankara 1968

Dr. Mahmut Çapar, *Doğu'daki Aşiretlerin Türklüğü*, Akın Yayınları, İstanbul 1972

Aydın Taneri, Kürtler, *Kürtlerin Kökeni, Siyasi, Sosyal ve Kültürel Hayatları*, İbn-ül Ezrak ve Şerefhan Tarihlerinin Değerlendirilmesi, Doğuş Matbaacılık ve Limited Şirketi Matbaası, Ankara 1976

Mehmet Tevfikoğlu, *"O, Türktür Kürt Değil"*, Kardeş Matbaası, Ankara 1963

General Kenan Esengin, *Kürtçülük Sorunu*, Su Yayınları, Er-Tu Matbaası, İstanbul 1976.

Dr. İbrahim Etem Gürsel, *Kürtçülük Gerçeği*, Kömen Yayınları, Çağ Matbaası, Ankara 1977

Bir de Kürt adından hiç söz etmeyen, Anadolu ve Mezopatamya'da yaşayan halkların özellikle Sumerler'in Türklüğünden söz eden yazılar vardır. Askeri darbe dönemlerinde, Kürt ulusal ve demokratik isteklerinin artışının gözlendiği, güçlendiği dönemlerde, bu yazılarda bir artış olduğunu görüyoruz.

Prof. Dr. Vecihe Hatiboğlu, Türk Tarihinin Başlangıcı, *Türkoloji Dergisi*, Cilt 8 Sayı 1, Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Ankara 1971

Prof. Dr. Vecihe Hatiboğlu, Türk Tarihinin Başlangıcını Ararken, *Milliyet*, 6. 9. 1978

Prof. Dr. Vecihe Hatiboğlu, Zamanları Aşmıştı, *Cumhuriyet*, 26. 11. 1982

Prof. Dr. Vecihe Hatiboğlu, Türk Tarihinin Karanlık Dönemleri ve İlk Kültür Sözcükleri, *Türk Dili*, Sayı 302 Kasım 1976 s. 574-578

Prof. Dr. Vecihe Hatiboğlu, Tarihimizin Başlangıcı, *Cumhuriyet*, 11 .3. 1979

Prof. Dr. Vecihe Hatiboğlu, Anadolu'nun Kuzeyindeki Gas'lar, *Cumhuriyet*, 19. 5. 1984

Prof. Dr. Vecihe Hatiboğlu, 19 Mayıs ve Anadolu'nun Tapusu, *Cumhuriyet*, 19. 5. 1984

Muazzez Çığ (Em. Çivi Yazıları Uzmanı) Prof. Dr. Vecihe Hatiboğlu'nun Anımsatıkları, *Cumhuriyet*, 12. 8. 1984

Haluk Tarcan (Etnomüzikolog) Tarihte İlk Oğuz Göçü, Cumhuriyet, 2. 4. 1983

Bu yazılarda Anadolu'ya ilk Oğuz göçünün 1071'den yani 11. yüzyıldan çok önce gerekleştiği vurgulanmaktadır. 11. yüzyılın, Oğuzların Tokuz Oğuzlar olarak büyük bir kitle halinde gelişlerinin tarihi olduğu belirtilmektedir. Mezopatamya'da yaşayan Sumerlerin, Anadolu'da yaşayan Etilerin Türk olduklarına işaret edilmektedir. Sumerlerin Türk oldukları özellikle vurgulanmaktadır. Böyle bir vurgalama yapıldıktan sonra, artık, Kürtlerin tarihsel kökeni hakkında bir şey söylemeye gerek kalmamaktadır. Türk üniversite çevreleri Kürtlerin Türk olduklarını ispatlayan bu tür yazıları pek bilimsel bulmaktadır. Örneğin, bk. Ord. Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, Atatürk Sağ Olsaydı! *Cumhuriyet* 10. 6. 1984

Bu konuda Dr. Arın Engin'in kitaplarından da söz etmek gerekir. Dr. Arın Engin, "Atatürkçülük Kültür Yayınları" dizisi adı altında yayınladığı kitaplarında, Sumerlerin, Etilerin Türk olduklarını, dolayısıyla Kürtlerin de Türk oldukları konusunda ısrarlı bir çaba göstermektedir.

Dr. Arın Engin, *Atatürkçülük Savaşımızda Türk Kültürü Geçmişbilimi, Eti Tarihi*, Sıralar Basımevi, (Atatürkkent) İstanbul 1961

Dr. Arın Engin, *Uranus, Başlangıç: Ulusal Vicdan*

1. Büyük Roma İmparatorluğu'nun Yaratıcaları Etrüks Türkleri
2. Avrupa Düşüncesi ve Kültürü Tarihi, Gün Yayınları, İstanbul 1971

Bu kitapta "Kürtler Türktürler" başlıklı bir bölüm vardır. (s. 9-15)

Dr. Arın Engin, *Cumhuriyetimizin 50. Yıldönümünde Atatürkçülük Bildirisi*, Gün Matbaası, İstanbul 1972

Bu kitapta da Kürtlerin Türk olduğunu ispat etmeye çalışan geniş bir bölüm vardır. Bölüm başlığı şudur: "Kürtler Türktür[illegible]" s. 26-37 Bu kitaplarda bir yandan Kürtlerin Türk olduğu söylenmekte, bir yandan da Kürtlerin asimilasyonu için öneriler ileri sürülmektedir. "Oysa Türk-Kürt bir soydandır. Doğu'ya Türkler yerleştirelim, Kürtleri dağıtalım." (s. 30)

Dr. Arın Engin, Atatürkçülük Savaşımızda Çağdaş Avrupa, Siyasal ve Kültürel Akımlar Kamusu 1 Gün Matbaası, İstanbul 1977

Bu kitapta Kürtlerin Türk olduğundan hareket ederek, Boşnakların da Türk olduğu vurgulanmaktadır. ".. Nasıl Kürtçe ayrı bir dil değilse, Boşnakça da ayrı bir dil değildir. Kürtler ve Boşnaklar öz Türktürler." (s. 37)

Bu kitapların çok geniş kesimlere dağıtıldığını görüyoruz. Cumhurbaşkanlığı, Bakanlar Kurulu üyeleri, siyasal parti yöneticileri, dağıtımda baş sıralarda yer almaktadır. Genelkurmay Başkanlığı'nda, Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nda, Jandarma Genel Komutanlığı'nda çalışan subaylar, Emniyet Genel Müdürlüğü'nde çalışan memurlar yine bu listede önemli bir yer işgal etmektedir. Devletin öteki üst kademe memurları, bürokratlar, yazarlar, gazeteciler, holding yöneticileri, ithalatçı ve ihracatçı tüccarlar, banka yöneticileri vs. yine bu listede önemli bir yer almaktadır.

1980'li yılların ortalarından itibaren Anadolu Basın Birliği adlı yarı resmi kurum da benzer yayınlar üretmeye başlamıştır.

Siverekli Gani Dede, *Nasihatneme*, Ankara 1985

Ahmet Buran, *Anadolu Ağızları Üzerinde Bir İnceleme*, Ankara 1985

Şükrü Kaya Seferoğlu, *Doğu Gerçeği*, Ankara 1985

Doç. Dr. Abdülhalık Çay, *Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun Kültürel Yapısı*, Ankara 1986

Kürtlerle ilgili bilimsel çalışmalar kararlı bir şekilde polis kovuşturmasına uğratılmaktadır. Yazarları tutuklanmakta, cezaevine konulmaktadır. Bu tür yazıların yayınlandığı gazeteler, dergiler, bu tür yazıları basan matbaalar baskı altına alınmaktadır. Buradaki derin çelişkiyi gömek çok kolaydır.

Bu çelişkinin çözümü, bu çelişki etrafında olaşan bilinçlenme, bu çelişkinin sorgulanması, bilimi, toplumu ilerletici bir öze sahiptir.

Burada, şu konuya da dikkat çekmek gerekir: Kürtlerin Türk olduğunu anlatan bu profesörlerden, bu yazarlardan hiçbiri, Kürtlerin Güney Kürdistan'da uğradıkları soykırım karşısında seslerini çıkarmışlardır. Hatta, Irak'ı, Saddam Hüseyin'i alkışlamışlardır. Bu profesörler, bu yazarlar, Kürtlerin Türkiye'ye iltica etmek zorunda olmaları karşısında, Türk hükümetini kışkırtarak, onların Türkiye'ye girmelerine engel olunmasını, Irak'a geri verilmelerini istemişlerdir. Hep Kürtlerin Türklüğünü, Kürt dilinin, Türk dilinin bir şivesi olduğunu yazmış bu yazarların, bu profesörlerin bu tavır ve davranışlarını hiç unutmamak gerekir.

Kuşkusuz her şey bilinçli, hesaplı kitaplı yapılmaktadır. Kürtlerin Türk olduğu neden iddia edilmektedir? Kürtlerin uğradığı zulümler soykırımlar neden görmezden, duymazdan gelinmektedir? Hatta, bu zulümler neden alkışlanmaktadır? Bunların hepsini biliyoruz. İstihbarat raporlarında hep Kürtlerden, Kürtçeden, Kürdistan'dan söz edilirken, profesörlerin yalana dayalı resmi ideolojinin hizmetine koşulmaları, Türk üniversitesi adına, Türk yazını adına, Türk uygarlığı adına utanç verici bir çelişkidir.

2 "Kürdistan sömürge bile değildir. Bilimin kavramlarıyla Kürdistan'ın siyasal statüsünü belirlemek kolay değildir. Kürtler namusu gasbedilmiş bir ulustur." Burada bu sözlerle ilgili bir anımı anlatmayı gerekli görüyorum.

1980 yılı Ağustos ayı. İstanbul'da Toptaşı Cezaevi'ndeyim. Cezaevinde üç büyük koğuş var. Birinci koğuşta toplumsal suçlarla ilgili olarak tutuklananlar kalıyor. İkinci koğuşta siyasal suçlarla ilgili olarak tutuklananlar ve siyasal suçlulara sempati duyan öteki tutuklular kalıyor. Üçüncü koğuşta yine, toplumsal suçlardan tutuklananlar, özellikle, kaçakçılar, eroin, esrar, hap gibi uyuşturucu pazarlayanlar ve kullananlar, daha doğrusu yeraltı dünyasının üçüncü dördüncü derecedeki adamları kalıyor.

Devrimci genç arkadaşlar bu koğuşlardaki insanlarla iyi ve sağlıklı ilişkiler kurmaya özen gösteriyorlardı. Üçüncü koğuşa da sık sık ziyaret yapılırdı. Onlar da ikinci koğuşa ziyarete gelirlerdi. Bu ziyaretler sırasında ben de pek çok insanla tanışmıştım.

O zamanlar bütün koğuş kapıları sabahtan akşama kadar açıktı.

Bir gün, sabahlayin, havalandırmada, arkadaşlarla birlikte dolaşıyordum. Genç bir insan, yanıma yaklaşarak, "Seninle biraz konuşmak istiyorum. Sen benim halkıma namussuz demişsin, bunu nasıl söylersin?" dedi. Bu insanın üçüncü koğuşta kaldığını, Siverekli olduğunu biliyordum. Esrar kullandığını da biliyordum. Sendeleyerek yürüyordu ve çok solgun bir benzi vardı. Cezaevine henüz gelmişti. "Ne söylediğini anlamadım, beni biriyle mi karıştırıyorsun, acaba?" dedim. "Hayır, hayır, ben seni çok iyi tanıyorum, kitaplarını da okudum. Sen benim halkıma namussuz diyorsun. Bunu senin söylememen gerekirdi. Bunu bir konuşalım." dedi. Ben yine "Bir yanlışı mı var?" diye konuştuğum sırada, kot pantolonunun arka cebinden bir kitap çıkardı. Çıkardığı kitap "Kürtlerin Mecburi İskanı" isimli kitaptı. Kitabın sayfalarını hızlı hızlı çevirdi. Aradığı yeri buldu, gösterdi. Kitapta bazı satırlar çeşitli renklerdeki kalemlerle çizilmişti. Bana gösterdiği yerde kısaca şunlar yazılıydı. Kürdistan sömürge bile değildir. Sömürgeden çok daha aşağıda duran bir siyasal statüsü vardır. Daha doğrusu Kürdistan'ın siyasal statüsü yoktur. Çünkü Kürt kişiliği ve Kürdistan kişiliği tanınmamaktadır. Örneğin, "Angola, Portekiz'in sömürgesidir." denildiği zaman Angola adında bir ülkenin olduğu hemen anlaşılmaktadır. Bu ülkenin sınırları bellidir. Orada yaşayan bir halk vardır. Bu halk Portekiz değildir. Bunu Portekizliler de bilir yerliler de. Türklerin ve Kürdistan'ın ise böyle bir kişiliği yoktur. Kürtlerin Türkiye'de Türklerle eşit muamele görmeleri, kendi öz benliklerini Kürtlüklerini inkar koşuluna bağlanmıştır. "Kürdüm" diyenler hakkında soruşturma açılmaktadır. Yeryüzünde kendi etnik kimliğini, üzerinde yaşadığı ülkenin adını ifade edemeyen bir ulus daha yoktur. Bu bakımdan Kürtlerin statüsünü bilimin kavramlarıyla açıklamak zordur. Kürtler namuzu gasbedilmiş bir ulustur.

Durumu hemen kavradım. Genç arkadaşla ayrı bir köşeye çekildik. Ona bazı şeyleri

anlatma gereği duydum.

1971 Doğu Duruşmaları sırasında, Sıkıyönetim Tutukevi'nde zaman zaman kendi yazdığım kitapları da görebiliyordum. Fakat daha sonraki mahkumiyetlerimde ve cezaevi yaşantısı sırasında bu kitapları hiç göremedim. 1980'li yıllarda, cezaevlerinde, bir kitabımı ilk ve son olarak yukarıda anlattığım şekilde görebilmiştim.

Genç arkadaşa şu olayı anlattım. Olay, 1974-1975 yıllarında Muş'ta, Malazgirt yöresinde geçiyor. Bir köy. Genç bir kız bir akşam vaktinde çeşmeye su doldurmaya gidiyor. Kız suyunu doldururken çeşmeye, atını suvarmak için bir delikanlı geliyor. Kız suyunu doldururken, delikanlı atını suvarırken, bir ara delikanlının eli kızın saçına değiyor. Bu durum çeşmede ve çevrede olan başka insanlar tarafından, "falancanın eli, çeşmede falancanın saçına değdi. Falanca ailenin namusu çiğnendi." biçiminde değerlendiriliyor. Bu küçük olay, köyde, başka köylerde, devamlı anlatılıyor. Her yeni anlatımda mübalağa unsurları daha da büyütülüyor. Olduğundan çok daha değişik kışkırtıcı bir olay anlatılıyor. Bu anlatımlar aileler arasındaki sürtüşmeleri artırıyor. Çelişkileri derinleştiriyor. "Falanca ailenin namusuna halel geldi." "Falanca ailenin namusu çiğnendi, bunu kan temizler." biçimindeki konuşmalar ilişkileri gerginleştiriyor. Böylece aileler arasında eskiden de mevcut olan ufak-tefek sürtüşmeler, bu olay nedeniyle giderek büyüyor, ağırlaşıyor.

Çevrede sürüp giden dedikoduların ve kışkırtmaların sonunda, bu iki aile bir gün, köyde silahlı çatışmaya giriyorlar. Silahlı çatışma sabahtan başlıyor, akşama kadar devam ediyor. İki aileden eli silah tutan herkes çatışmaya katılıyor. Çatışmalar sırasında 5-6 kişi ölüyor. Pek çok yaralı var. Karakol köydeki silahlı çatışmadan haberdar. Fakat müdahale etmiyor. Askerler dürbünlerle tepeden çatışmaları izliyorlar. Akşama doğru her iki taraf güçlerini iyice kaybediyor. Ortada ölüler, yaralılar var. Ağıtlar çığlıklar almış yürümüş. Jandarmaya karşı duyulan tedirginlik var. Köyde bir panik başlamış. Panik gittikçe bütün köyü sarıp sarmalıyor. İşte bu sırada jandarmalar aniden ve büyük bir kuvvetle köye dalıyorlar. Ortada kimi bulurlarsa, kadın-erkek, yaşlı-genç... herkesi yakalıyorlar. Bu insanları birbirlerine iplerle, zincirlerle kelepçelerle bağlayıp Malazgirt'e getiriyorlar. Nezarethaneye atıyorlar.

Genç kızları ve gelinleri ayrı yerlere kapatıyorlar. Askerler, polisler, güvenlik güçleri adına kim varsa, birer birer sırayla bu kadınların ırzına geçiyor. Anlatmak, vurgulamak istediğim konu burada düğümleniyor. Irza geçme olayını her iki tarafın erkekleri de biliyor, hissediyor. Fakat karşı çıkamıyor, yetkililere soru soramıyor. "Genç kızları ve gelinleri, neden ayrı ayrı yerlere kapatıyorsunuz? Neden kadınların kaldığı yerlerden ayrı yerlere götürüyorsunuz?" diyemiyor. Bu neden böyledir, acaba? Birbirlerine karşı saldırıda aslan kesilen, burunlarından kıl aldırmayan bu insanlar bir jandarma onbaşısı karşısında neden suskundurlar? Boynu büküktürler? Çeşmede bir erkeğin elinin bir kızın saçına değmesi, ailenin namusunu zedeleyen, bir olay olarak değerlendiriliyor. "Ailenin namusu" ancak kan ile temizlenebiliyor. Fakat genç kızların ve gelinlerin ayrı odalara kapatılmalarına ve ırzlarına geçilmesine kimse bir şey diyemiyor. Göz göre göre yürütülen bu haksızlığa, zulme ve meydan okumaya kimse ses çıkaramıyor. Bunun elbette bir nedeni olmalıdır. Bu, sömürgeciliğin, toplumun ruhsal dengesini nasıl bozduğunu, ruhsal yapıyı nasıl dejenere ettiğini gösterir. Devlet babadır. Devletten gelebilecek hiçbir müeyyideye karşı konulmaz. Devlet ne yaparsa muhakkak bir bildiği vardır, muhakkak iyidir. Devletin kestiği parmak acımaz. Devletle ilgi li bu değerler, devlet terörüyle ve devletin baskı araçlarıyla her zaman hissettirilir. "Devletin karşısında ne yapabiliriz ki!" anlayışı zihinlere durmadan zerkedilir.

Öte yandan bazı geleneksel değerlerin sümürdürülmesi de teşvik edilir. "Kürtler namusuna pek düşkündür, namus ancak kanla temizlenir." biçimindeki bir değerin hiç zayıflamaması istenir. Burada "namus" kavramının içeriğini sömürgeci devletin politikası belirler. "Namus"un kesin bir tarifi, bunu zedeleyen olayların kesin bir listesi yoktur. Sömürgeci devlet sömürge ülkedeki politikalarını, ancak, bu geleneksel değerleri canlı tutarak sürdürebilir. Sömürgecilik, ancak, ezik, yılmış, yıldırılmış, kendine, ailesine,

çevresine, yarınına güveni olmayan insanlarla, bu insanların ruhsal yapılarını belirleyen süreçlerle sürekli kılınabilir.

Etnik kimliği, adı olmayan, yaşadığı ülkenin adı tanınmayan bir ulus. Kendi çevresine, kendinden olanlara karşı aslan kesilen, fakat bir asker karşısında en doğal haklarına bile sahip çıkamayan bir halk. Bunu nasıl isimlendirmek gerekir?

Bunları anlattığım zaman genç arkadaş çok üzülmüştü. "Ülkemde bunlarda mı oluyor?" demişti. "Uzun yıllar oluyor, Siverek'ten ayrılmışım. Böyle şeylerin de yaşandığını hiç düşünmemiştim." diye ilave etmişti.

Bu tür olaylara genel olarak "kan davaları" deniyor. Halbuki bu olayların başlamasında devletin çok büyük fonksiyonu var. Devlet bu tür olayları altından alta kışkırtıyor, teşvik ediyor. Bu, böl-yönet politikasının farklı bir zamanda ve farklı bir mekanda üretilmesinden başka bir şey değildir. Kan davasına taraf olan ailelerden biri, el altından, örneğin, Tapu Müdürü tarafından destekleniyorsa, öteki de yine el altından örneğin Nüfus Müdürü tarafından desteklenir. Bu tür davaların sürüp gitmesi, toplumun durmadan bunlarla uğraşması ulusal bilincin ve ulusal hareketin gelişip güçlenmesini engellemektedir. Devlet de zaman zaman göstermelik olarak, yüksek rütbeli subayların, valilerin, kaymakamların şefkati altında, büyük ziyafetlerle, bu aileleri barıştırma gösterileri düzenlemektedir.

Yukarıda anlatmaya çalıştığım olayın sanıklarının bir bölümünü, 1983 yılında Çanakkale Cezaevi'nde de görmüştüm. Güvenlik gerekçesiyle davaları, Muş'tan Çanakkale'ye nakledilmişti. Birkaç tane yaşlı ve yoksul insan hâlâ tutuklu olarak yargılanıyordu. Toplumsal suçlardan (Adi suçlar) mahkum olanların, siyasi tutuklularla ve hükümlülerle konuşmalarının yasak olduğu zamanlarda, onlar bir yolunu bulup devrimci gençlerle konuşuyorlardı. Onlara bi defasında, "falanca ailenin namusu çiğnendi" kışkırtmalarıyla ilgili olarak olup bitenleri hatırlatmıştım.. Köyde, nezarethanede vs. Bu "namus" anlayışında derin, yaralayıcı bir çelişki olduğunu belirtmiştim. "Biz yoksul insanlarız, zayıfız, güçsüzüz, sahipsiziz. Devletin memurları, devletin jandarması karşısında ne yapabiliriz kil" diyorlardı.

14-15 Ağustos 1984'ten sonra, bu düşüncelerin, bu tavır ve davranışların, en azından, Kürdistan'ın bazı yerlerinde değiştiğini, değişimin hızla devam ettiğini düşünüyorum. Kitleler artık, ulusal kimliğini sorguluyor, ulusal bilinç gelişiyor, yaygınlaşıyor, kökleşiyor. Böylece, kendine güven, ulusuna güven, yarınına güven duyguları da artıyor. Kendini aşağı görmeme ve kendini ezeni olağanüstü derecede yüksek görmeme duyguları da yeşeriyor.

3 1960'lı yılların ortalarında Türkiye İşçi Partisi henüz bütün solu temsil edebiliyor, bütünlüğünü koruyordu. Devrimci gençler Fikir Kulüpleri Federasyonu bünyesinde örgütleniyorlardı. Bu sıralarda üniversite mensubu arkadaşlarımdan Kürt gençleri hakkında çok övgü dolu sözler duyardım. Şöyle söyleniyordu: "Kürt gençleri çok devrimci. İşgal, boykot gibi eylemlerin en ön saflarında Kürt gençleri yer alıyor. Çok yiğit, çok cesur, çok devrimci gençler... Boykot mu yapılacak en önde Kürt gençleri var. İşgal mi yapılacak yine öyle. Boykot ve işgal eylemleri sırasında halay mı çekilecek, oyun mu oynanacak, yine en önde Kürt gençleri var. Yürüyüşlerde, gösterilerde, bildiri dağıtımında yine... Bu övgüleri çok sık duyardım.

1968 yılında Fikir Kulüpleri Federasyonu'nda bir ayrışım oldu. Dev-Genç kuruldu. Bu ayrışımda, Fikir Kulüpleri Federasyonu'nda örgütlü olan Kürtler de Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nı kurma çalışmalarına başladılar. DDKO 1969'da kuruldu. Bu kuruluş sürecinde Kürt gençleri çok büyük eleştirilere hedef oluyorlardı. Yukarıda sözünü ettiğim üniversite mensubu arkadaşlar, bu sefer Kürtleri, gericilikle, emperyalizmin ekmeğine yağ sürmekle suçluyorlardı. Şöyle diyorlardı: "Ayrı örgüt kurmak bölücülüktür, gericiliktir. Emperyalizm her yerde her zaman böl-yönet politikası uygular. Bir olmak, bütün olmak, demir yumruk gibi olmak gerekir. Elbette bir "Doğu Sorunu" var. Ama, bu ancak, merkezi bir örgüt yapısı içinde örgütlenerek çözülebilir. Emperyalizmin oyunlarını, böl-yönet poli-

tikalarını boşa çıkarmak için aynı örgüt içinde omuz omuza mücadele etmek gerekir."

DDKO'nun kuruluşu sürecinde, Kürtleri gericilikle, karşı devrimcilikle, emperyalizmin ekmeğine yağ sürmekle suçlayanlar, daha birkaç ay önce onları öve öve bitiremeyenlerdi. Devrimci tavır ve devrimci davranış söz konusu olduğu zaman en ön sıraya Kürtleri yerleştirenlerdi. Bu olay, Türk solcularının ve Türk demokratlarının 1960'lı yıllarda, Kürt Sorunu'nu nasıl kavradıklarını göstermesi bakımından önemlidir.

4 "Soykırım" kavramı İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya atıldı. Bu tarihten sonra diplomatik ilişkilerde önemli bir olgu olarak kullanılmaya başlandı. Nazilerin Yahudilere karşı uyguladığı yok etme süreciyle ilişkili olarak kullanıldı. Birleşmiş Milletler bu kavramı geliştirdi. Birleşmiş Milletler'in bu konudaki sözleşmesi "Milli, ırkî, dinî kütleleri kısmen veya tamamen imha suçunun (Genocide) önlenmesi ve cezalandırılması hakkında sözleşme" adını taşımaktadır. Türkiye Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen bu sözleşmeye katılmıştır. (bk. 5630 sayılı kanun, 29 Mart 1950 tarihli Resmi Gazete, No. 7649) Fakat, Türk Ceza Kanunu'nda gerekli değişiklikler yapılmamıştır.

Bu sözleşme, soykırım (Genocide) suçunu şöyle tarif ediyor: "Milli, etnik ırkî veya dini bir grubu kısmen veya tamamen imha maksadıyla işlenen fiiller soykırımı oluşturur. (md. 2) Bu maddeyi biraz daha açarsak şöyle diyebiliriz: 1. Grup üyelerinin öldürülmesi, 2. Grup üyelerinin bedeni ve akli melekelerinin ciddi surette haleldar edilmesi, 3. Grubun bedeni varlığının kısmen veya tamamen imhasına müncer olacak hayat şartları dayatılması, 5. Grup içinde doğumları engelleyecek önlemler alınması, 5. Bir gruba mensup çocukların diğer bir gruba zorla nakledilmesi.

Soykırım son yıllarda, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerine ilişkin olarak Ermeni iddiaları, Kızıl Kmerlerin Kamboçya'daki eylemleri (1970'li yıllar) nedeniyle gündeme gelmiştir. Irak'ın Güney Kürdistan'da Kürtlere karşı uyguladığı zehirli gazlarla yine gündemdedir.

5 Dünyanın her tarafından emperyalist ve sömürgeci devletler, ulusal kurtuluş mücadelesi yürüten gruplara "sergerde", "vatan haini", "haydut", "eşkıya", "kansız", "kambozuk", "satılmış" gibi nitelemeler yapmışlardır. Hint ulusal kurtuluşçuları İngiltere için "haydut" idi, "cani" idi. Cezayir Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin üyeleri, Fransa için "sergerde"ydi, "eşkıya" idi. 1971'de, Bengladeş'in Pakistan'dan ayrılması için mücadele edenlere Yahya Han yönetimi "vatan haini", "satılmış" gibi ifadeler kullanıyordu. Vietnam'ın bağımsızlığını savunan Vietkong için yine benzer kavramlar Amerika Birleşik Devletleri yöneticileri tarafından kullanılıyordu. Portekiz-Angola, Portekiz-Mozambik ilişkilerinde de aynı kavramların kullanıldığını görmek mümkündür. Filistin Kurtuluş Örgütü mensupları İsrail için, "sergerde", "eşkıya", "terörist", "hain"dir. Güney Afrikalı bir gerilla, örneğin bir Afrika Kongresi üyesi, ırkçı yönetim için yine öyledir.

Bu ilişkilerin ve bu suçlamaların bir de ters yüzü vardır. Ulusal kurtuluş sürecine ihanet eden, emperyalistlerle ve sömürgecilerle işbirliği yapan, bu hizmetleri karşılığı maddi ve manevi olarak çıkarlar elde eden, yerliler de vardır. Emperyalistler ve sömürgeciler bunlara "iyi insan", "iyi vatandaş" derler. Bunlar da ulusal hareket tarafından "hain", "işbirlikçi" diye adlandırılır. Kürtler bu tür unsurlara "cahş" diyor. Mustafa Kemal ve çevresi de 1919-1920'li yıllarda, İngiltere, Fransa ve ABD yönetimi tarafından "sergerde", "haydut"... olarak nitelendirilmişlerdir. Görüldüğü gibi, emperyalistler ve sömürgecilerle ulusal kurtuluşçu güçlerin bazı kavramlara yükledikleri içerik birbirlerine tamamen zıttır.

6 Bu günlerde bazı gazetelerde, PKK ile ilgili bazı haberler de yer almıştır. Hürriyet'te MİT ile ortak çalışığı anlaşılan M. Ali Yula'nın haberleri daha doğrusu MİT'in mizansenleri yer almıştır. Gazete bunları birinci sayfasında sürmanşet vermiştir.

1. Avrupa'da heyecan PKK'da panik!
   Apo'nun "Vur Emri" nasıl kayboldu?
   Polis ve terör örgütleri "Palme Belgeleri" avında

İsveç Hükümeti'nin 11 milyar 750 milyon değer biçtiği ahnı belgeler kimin elinde? (*Hürriyet* 22 Ağustos 1988)

2. Suikaste ışık tutan bir iddia
   Palme'nin Gizli Kürt Planı
   İsveç Başbakanı, Kürtlere bağımsızlık sağlayıp bölgeyi İsveç egemenliğine almak istiyordu (*Hürriyet*, 23 Ağustos 1988)
3. Batı Polisi Bu Kızın Peşinde!
   Palme suikastinde PKK'ya yataklık eden İsveçli kız azılı terörist
   İşte Apo'nun maşası "Chiris" (*Hürriyet*, 24 Ağustos 1988)
4. Suikastın sırrı çözülecek
   Avrupa polisi ile PKK'nın peşinde koştuğu militanı bulduk
   İsveç polisinin 11.5 milyar lira değer biçtiği "Palme Belgeleri" ortaya çıkıyor
   "Apo'nun vur emri bende" (*Hürriyet*, 29 Ağustos 1988)
5. "Apo'nun vur emri elimde" diyen militanın itirafı: "PKK diplomatik Türk pasaportu kullanıyor." (*Hürriyet*, 30 Ağustos 1988)
6. Militanın itirafları: "PKK'nın deniz ticaret filosu var." (*Hürriyet*, 31 Ağustos 1988)

Burada sözü edilen iki belge şunlar: Birincisi, "Palme'yi öldürün" biçiminde, PKK'nın lideri Abdullah Öcalan tarafından imzalanmış bir yazı. İkincisi, "Palme'yi öldürdük" biçiminde, militanlar tarafından Abdullah Öcalan'a yazılmış bir yazı. Mizansene göre bu belgeler kuryeler arasında gider gelirken kaybolmuş. Daha sonra da, PKK önderliğine ters düşen bir militanın eline geçmiş. Fakat o militan can güvenliğinin sağlanacağına emin olmadığı için, daha doğrusu, PKK'dan çekindiği için bu belgeleri açıklayamıyormuş.

PKK ile ilgili olarak Milliyet gazetesinde Mehmet Ali Birand imzasıyla, manşetten yayınlanan haberler de şöyle:

7. Milliyet'teki röportaj kanlı örgütü ikiye böldü
   Avrupa temsilcisi Hüseyin Yıldırım Apo'yu, PKK'ya ihanet etmekle suçladı (*Milliyet*, 3 Eylül 1988)
8. Milliyet'in haberi Apo'yu kızdırdı
   Apo: PKK sözcüsü MİT ajanı (*Milliyet*, 13 Eylül 1988)

7 Bundan kısa bir zaman sonra, Irak, kimyasal silah kullanmadığını ispat edebilmek için 150 kadar yabancı gazeteciyi ülkeye davet etti. Özellikle Mesut Barzani ve Celal Talabani'ye bağlı Kürtlerin yaşadığı, bombardımanlarla yerle bir edilmiş köyleri, sadece helikopterlerle, havadan gezdirdi. Gazetecilerin ısrarlı isteklerine karşı yıkılmış ve yakılmış köylerde incelemeler yaptırmadı.

Irak Enformasyon Bakanlığı'nın uçak ve helikopterlerle düzenlediği Güney Kürdistan (Kuzey Irak) gezisinde gazetecilere Talabani'ye ait Şaklava ilçesinin Balisan Vadisi ile, Barzani denetimindeki Amadiye ilçesinin Ziva ve Kanimasi arasında kalan bölgede tank ve toplarla yıkılmış 10 kadar Kürt köyü havadan gösterildi. Yabancı gazetecilerin üç gün kadar süren incelemeleri sırasında gazetecilere bol bol hükümet taraftarı Kürtler gösterildi. Bunların Barzani'den ve Talabani'den yakınmaları dinlettirildi. Bu durumdan şikayet eden pek çok gazeteci geziyi yarıda kesip ülkelerine döndüler. (Milliyet, 20 Eylül 1988)

8 Bk. İnsan Hakları Derneği, 2. Olağan Genel Kurulu Çalışma Raporu, 22 Ekim 1988 s. 54-55

Basına dağıtılan metinde Irak yönetiminin Kürtlere karşı kimyasal silahlar da kullanılarak topyekun bir saldırıya giriştiği vurgulanmaktadır. Saldırının soykırıma ulaştığı belirtilmektedir. Soykırımın bir insanlık suçu olduğu ifade edilerek Irak kınanmaktadır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 14. maddesi işaret edilerek, "Herkesin, zulüm altında, başka ülkelere sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır." denilmektedir. Birleşmiş Milletler tarafından geliştirilen "Sığınanların Statüsüne İlişkin Sözleşme", "Sığınanların Statüsüne İlişkin Protokol" ve "Sığınma Bildirgesi" gibi belgelerin varlığına işaret edilmektedir.

Türkiye'nin uluslararası sözleşmelerden doğan [illegible] tilerek, "İnsan Hakları Derneği, bu olayın Türkiye açısından siyasal bir sorun değil, insani bir sorun olduğu ve yaklaşımların buna göre yapılması gerektiği hatırlatılmak" istemektedir. Sığınanların barınma, beslenme, giyecek, sağlık [illegible] istekler ileri sürülmektedir.

Sığınanlara yardım amacıyla, "Bir kazak, bir battaniye" adı altında bir kampanya başlatmak için İçişleri Bakanlığı'na başvurulduğu ve gerekli izinin istendiği söylenmektedir.

9 "İlerici, Yurtsever, Demokrat, Devrimci Kamuoyuna Çağrı" başlıklı Basın Açıklaması şöyle:

Bugün önemli bir insanlık sınavından geçiyoruz. Bir ulusun özgürlük mücadelesi, kimyasal silahlarla gerçekleştirilen vahşetlerle yok edilmeye çalışılıyor. Yok edilmek istenen sadece mücadele değil, bizzat bu ulusun kendisidir. Çocuk yaşlı demeden, savunmasız sivil halk, üzerine yağdırılan hardal, siyanür gibi gazlarla vahşice ve bütün dünyanın gözü önünde katledilmektedir.

Evet, Güney Kürdistan'da (Irak Kürdistanı) yaşanan, bir soykırımdır. Egemen güçler, Kürt ulusunun yükselen özgürlük mücadelesi karşısında düştüğü çaresizlik sonucu, bu kez, bir bütün olarak Kürt ulusunu yok etmeye yönelmiştir. Bugüne değin insanlık, Vietnam dahil, hiçbir ulusal kurtuluş savaşında kimyasal silahlar yoluyla gerçekleştirilen, bu boyutta bir soykırımla karşılaşmamıştır. Daha 16-17 Mart 1988'de Halepçe'de, katledilen 5 bin Kürt'ün mezarlarında çimenler yeşermeden, Kürt halkı bu kez daha örgütlü bir saldırıyla karşı karşıya kalmıştır.

İran ve Irak egemen güçleri aralarındaki haksız savaşın son bulması, ateşkesin sağlanmasından sonra, bu gerici rejimlerin etkin militarist güçleri Kürdistan halkının özgürlük mücadelesine yöneltilmiştir. Buna rağmen yiğitçe direnen peşmergelerle başedemeyen Saddam diktatörlüğünün eli kanlı faşist katilleri, hiç çekinmeden onbinlerce sürgün ve peşmergenin üzerine kimyasal silahlar yağdırmaktadırlar.

İşte bunun sonucunda, kimyasal silahlardan korunmak için, Güney Kürdistan halkı onbinlerce çocuk, yaşlı ve kadınıyla T.C. devlet sınırlarına yığılmış, iltica talebinde bulunmak zorunda kalmıştır. İlk başlarda iltica talebiyle birlikte sığınma istemlerini bile reddeden ve Kürt halkını kimyasal silahlarla karşı karşıya bırakan siyasal iktidar, çok geçmeden gerçek yüzleri, suç ortaklıkları açığa çıkar korkusuyla ve uluslararası kamuoyunun da baskısıyla, Kürt halkının T.C. devletine sığınmasına izin vermek zorunda kalmışsa. Fakat iltica talepleri büyük bir ikiyüzlülükle reddedilmiştir. Diyarbakır'da, Van'da ve daha birçok yerlerde bu toprakların gerçek sahipleri kendi ülkelerinde aç, susuz ve sefalet içindeyken, zorla göç ettirilirken ve buna karşın Afgan gericilerine ev, toprak, iş, maaş, gibi her türlü olanağı hazırlayan T.C. devleti, Güney Kürdistan'dan kaçmak zorunda kalan insanlarımızın iltica taleplerini bile reddetmiş, istemeye istemeye sığınma istemlerini kabul etmek zorunda kalmıştır. Bunun ertesinde de iktidarıyla, muhalefetiyle burjuvazinin tümü ve onların sesi, renksiziyle renklisiyle tüm basın mutluluk tabloları oluşturmaya, "insaniyet"ten, "Türk kardeşliği"nden, "dost eller"den, "şefkat"ten dem vurmaya başlamışlardır.

Hayır, insanlık bu kadar alçalamaz. Bu yalan, bu utanmazlığa, bu ikiyüzlülüğe bir "dur" denmelidir. Bu aldatmacaya karşı, her türlü suskunluğu, tavırsızlığı, sorunu kınamalarla geçiştirmeyi bütün nefretimizle protesto ediyoruz.

Yalancıların, iki yüzlülerin gerçek yüzlerini açığa çıkaralım, maskelerini düşürelim.

Döktükleri timsah gözyaşlarıyla, suç ortaklığını gizlemeye çalışanlar, "dost eller"den, "insanca bakış"tan utanmazca dem vuranlar daha düne kadar, "TC Devleti için Kürt yoktur" deyip, bugün Güney Kürdistan'dan gelen Kürt halkı "kendi hudutlarında" yaşayan insanların "soydaş" olduklarını, "akraba" olduklarını söylemektedirler. Diyoruz ki, takke düşmüş kel görünmüştür.

Evet, onlar birbirleriyle soydaştır. Onların akrabaları sadece T.C. devletinin sınırları

içinde değil, İran devleti hudutlarında, Suriye devleti hudutlarında da var, parçalanan bir halkın çocuklarıdır, bunlar. İşte kimyasal silahlarla yok edilmek istenen bu insanlar Kürt ulusunun karşı yakadaki akrabalarıdır. Bugün onlara kucak açmak isteyenler de onların "soydaşları"dır.

"Şeriat"ten, "insanlık"tan, "dost eller"den, dem vuran, baskı, mecburi iskan ve toplu sürgünlerle Kürt ulusunun ayrılma hakkı başta olmak üzere kendi kaderini tayin hakkını, en temel ulusal demokratik istemlerini bile zorbalıkla karşılayanlara gereken cevabı vermek, insanlık onurunu katliamın suç ortaklarına teslim etmemek, acil bir görev olarak önümüzde durmaktadır.

Halepçe katliamında 5 bin kişinin toplu imhasının gerçekleştirildiği kimyasal silahları Türk tekelleri aracılığıyla Irak'a taşıyanların, her fırsatta Güney Kürdistan topraklarına göz dikenlerin, Musul ve Kerkük'ü işgal senaryolarıyla kıvranıp duranların, "eşkıyayı takip" adı altında defalarca masum ve savunmasız Güney Kürdistan köylerini bombardımanlarla yok eden, yakıp yıkan, onlarca Kürdü katledenlerin, utanmazca "dostluk"tan, "insanlık"tan, "şefkat"ten bahsetmelerine karşı mücadeleyi, onların çirkef yüzlerini deşifre ederek yükseltelim.

Saddam diktatörlüğüne karşı mücadele eden Kürt ulusunu desteklemek, onun her türden suç ortaklarının kanlı yüzlerini açığa çıkarmak insan olmanın gereğidir.

O halde, ilerici, yurtsever, devrimci-demokrat kamuoyunu, insanlık onuru taşıyan herkesi mücadeleye çağırıyoruz.

Güney Kürdistan'daki soykırıma son!

Kürt Ulusu üzerindeki baskı ve katliamlara son!

Kürt ulusunun K.K.T.H. engellenemez.

Yaşasın proletarya Enternasyonalizmi! (*Medya Güneşi*, Eylül-Ekim 1988, Sayı 5, s. 12)

10 Bu basın açıklamasının bazı bölümleri şöyle:

"... Uzun yıllardır tam bir kaos ortamı yaşanan Ortadoğu'da halklar mozaiğinin renkli bir parçasını oluşturan ve Mezopotamya kültürünün, en önemli mirasçısı olan Kürt halkının özgürlük mücadelesi de günümüze dek kesintisiz olarak sürmekte ve bugün bütün şiddetiyle devam etmektedir.

Tarihleri, soykırımlar, katliamlar ve mecburi iskanlarla örülen Kürtlerin, tarihin her döneminde bu baskı ve zulümlere karşı başkaldırdıkları, direndikleri biliniyor."

"... Kendi çıkarlarının zedelenmesini önlemek için bölgede gelişen ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesini ezmeye çalışan emperyalizm, Filistin halkını topyekun imhaya yönelirken, Irak-İran savaşının başlamasıyla birlikte Kürt ulusal mücadelesinin bölge haritasının değişmesine neden olacak bir nitelikte gelişmesi, karşısında yeni önlemler almak için kolları sıvamış bulunuyor.

İran Irak savaşıyla birlikte, Kürt ulusal hareketi, gerici Saddam rejimini tehdit eder durumlara ulaşınca, bölgedeki bazı işbirlikçi devletlerin Saddam rejimine destek çıkmak amacıyla doğrudan saldırılar gerçekleştirdikleri günler gerilerde kalmış değil. Ülkemizde siyasi iktidarların Mayıs 1983, Ağustos 1984, Ağustos 1986 ve Mart 1987'de bir grup gerillayı kovalama adı altında sınırı geçip 30 km. içerilere girerek köyleri bombalaması, Irak'la can düşmanı olarak bilinen İran'ın savaş henüz devam ederken, "Kürt sorununa ilişkin olarak ilgili devletlerle görüşebileceğini" açıklaması bunun en bariz örneklerini oluşturuyor.

Bunlar Kürtlere karşı gerçekleştirilen acımasızlığın ilk örnekleri değildir. Daha birkaç ay önce Halepçe'de gene Saddam rejimi tarafından gerçekleştirilen katliam, Humeyni rejiminin iktidara geldikten sonra ulusal-demokratik haklar talep eden Kürt ulusuna karşı silahla yürünmesi, Kürt köylerinin toplu imhası, önderlerin idamı ve bu idamların İran TV.'nde yayınlanması bunun örneklerindendir. Keza aynı şekilde, 16 Temmuz 1930 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin bir haberi dikkat çekicidir: "Zilan Deresi ağzına kadar ceset dolmuştur, isyana katılan köyler tamamen yok edilmiştir. Ve şu ana kadar imha edilen

şakilerin sayısı 15 bindir. Bu hafta içinde Ağrı Dağı tenkil (yoketme) hareketine başlanacaktır." Görüldüğü gibi, demokrasinin birincil önemde sorunu olan Kürt ulusal hareketinin demokratik çözümünü ezmeye ve boğmaya yönelik eylemleri yürüten yalnızca Irak rejimi değildir. Hiçbir tencerenin dibi diğerlerinden daha temiz değildir.

İran-Irak savaşının durmasıyla birlikte acımasızca saldıran gerici Baas katilleri, kimyasal silahlar kullanarak Kürtlerin toplu imhasını sağlamaya çalışıyorlar. Dünyanın gözü önünde gerçekleşen bu korkunç soykırıma siyasal iktidarımız da sınırları üç hafta boyunca kapalı tutarak katılmış bulunuyor. Tıpkı 1975 Kürt ulusal hareketinin yenilgisi sırasında kapılarını açmayan Türkiye, bu kez de sığınmacıların bir bölümünü "bölücü örgüt üyesi" adı altında kurşun yağmuruna tutarken, bir bölümünü de Irak'a geri vererek öldürülmelerine göz yummuş oluyor.

Kendi başına da "musallat" olan Kürtleri Irak'ın yok etmesini el oğuşturarak seyreden, egemen güçlerin sözcüsü ANAP iktidarı, diğer yandan Barzani ve Talabani'nin savaş bittiğinde olası gelişmelere karşı, Türkiye'nin kapılarını Kürtlere açması isteğini ABD'nin araya girmesiyle sınırları ancak üç hafta sonra açarak, "timsah gözyaşları" dökerek, "biz demokratik bir ülkeyiz, elbette sığınanları koruyacağız." diyerek uluslararası demokratik kamuoyuna göz kırpıyor ve referandum öncesi bu olayı kullanarak Kürt oylara yönelik eylemlerde bulunuyor.

Oysa Irak'ın büyükelçisi, basına yaptığı bir açıklamada, "Türkiye ile tam bir işbirliği içindeyiz." diyordu. Sığınmacı Kürtlerin aç ve açıkta olduğu, bölgede toplanan yardımların sığınmacılara ulaşmasının engellendiği, bununla yetinilmeyip İçişleri Bakanlığı'nca bir genelge yayınlanarak her türlü yardımın önünün kesilmek istendiği ortadadır. Bununla da yetinmeyen iktidar, Diyarbakır'da bir banka hesabı açtırarak yapılacak yardımların burada toplanmasını sağlamaya çalışıyor. Ne ki bizler bu yardımların sığınmacılara ulaşacağından kuşku duyuyoruz.

Sığınmacı Kürtlerle Türkiye ilerici kamuoyunun dayanışmasını engellemek isteyen bugünkü rejim tam bir tecrit politikası izliyor. Sığınmacıların etrafında eften bir çember oluşturulmuş bulunuyor. Her gün her yer insanın öldüğü kamplara gönüllü olarak gitmek isteyen doktorlara gereken izinin verilmediğini, Diyarbakır Tabip Odası'nın basına yaptığı açıklamalardan öğrenmiş bulunuyoruz. Bununla yetinmeyen egemen güçlerin sözcüsü Özal iktidarı bu bölgede yaşayan insanların sığınmacıların soydaşı olduğunu en yetkili ağızdan açıklayarak ve bunun bilincinde olarak, valiliklere gönderdiği genelgelerde sığınmacılar için yer ayrılmasını istemiş, böylece Türkiye'nin iç bölgelerinde mecburi iskana tabi tutulmalarını sağlayarak, "soydaşlarının olduğu yerlerde" yaşamalarına engel olmuş oluyor.

Sığınmacıların Türkiye'nin iç bölgelerinde mecburi iskan için hazırlıklar yürüten siyasi iktidar, Tercüman gazetesinin açıkladığına göre, Türkçe eğitim hazırlıklarını da yürütüyor. Bu hazırlıklar sürerken kamplarda Arapça ve arabesk müzik dinletildiğini, bu uygulamaya kamplardakiler tarafından "kendi müziğimizi dinlemek istiyoruz" biçiminde tepki gösterildiği 13. 9. 1988 tarihli Hürriyet gazetesi tarafından açıklanmış bulunuyor. Siyasi iktidarın bu tavrını şiddetle protesto ettiğimizi açıklıyor ve sığınmacılara ana dillerinde özgürlük tanınmasını istiyoruz.

Öte yandan her vesile ile kendilerini "demokrasinin vatanı" olarak gösterenlerden ses çıkmamasını, genel olarak ulusal kurtuluş hareketlerine karşı düşmanlıklarının bir göstergesi sayıyoruz. ABD emperyalizminin ve diğer emperyalist güçlerin yasak savuşturur kınamalarını, ikiyüzlülüklerinin bir ifadesi olarak gören bizler, "kendi kaderini tayin etme" mücadelesinde bulunan bir ulusa karşı girişilen vahşice soykırıma sessiz kalan ve kendilerini sosyalist sıfatıyla tanımlayan dünyadaki kimi güçlerin bu tavrını kınıyoruz.

Bugün Kürt ulusal sorununa yaklaşım demokrat olmanın tartışma götürmez bir kıstası olarak devrimci-demokrat güçleri sınamaktadır.

Biz aşağıda imzaları bulunan çeşitli siyasi dergiler, gençlik dergileri ve gazeteler olarak binlerce Kürt'ün kimyasal silahlarla katledilmesine, onbinlercesinin zor yoluyla topraklarından sürülmesine neden olan gerici Baas rejimini, Saddam gericiliği ile her türlü

anlaşmaya evet diyerek birkaç kez Irak'ın denetiminde bulunan bölgelere bombalar yağdıran ve bunun karşılığı olarak Irak'ın Hakkari çevresindeki köyleri bombalamasına göz yuman ve bu durumu kamuoyundan gizlemek isteyen mevcut siyasi iktidarı protesto ediyoruz."

11 Yeni Demokrasi, Yeni Aşama, Emeğin Bayrağı, Yeni Öncü, Emek Dünyası, İşçi Dünyası, Medya Güneşi, Toplumsal Kurtuluş, Demokrat Arkadaş, Güneşe Çağrı dergilerinin basın açıklaması şöyle:

Türk egemen sınıfları 5 vakit demokrasi yemini ediyorlar; siyasal özgürlüklerden, demokratik haklardan bahsediyorlar. Baskının, işkencenin, milli zulmün olmadığını ileyen nağmelerle haykırıyorlar. Sosyal adaletten dem vuruyorlar. Ama gerçekler ise tam tersini konuşuyor. Hâlâ siyasal düşüncelerinden dolayı binlerce insanın cezaevlerinde tutulduğunu, "Sosyalist Basının Susturulmak İstendiğini" azgın baskı ve işkencenin günlük bir uygulama olduğunu, kanlı sömürü ve talanın devlet himayesinde palazlandığını, demokrasinin kimin için demokrasi olduğunu, siyasal özgürlüklerin kimlere tanındığını bizler çok iyi biliyoruz ve halkımız da çok iyi biliyor.

Referandum atmosferi içinde anti-demokratik uygulamaların ayyuka çıktığı ülkemizde egemen sınıfların demokratik güçlere hayat hakkı tanımadığı açık bir tablodur. Aylık sosyalist dergilerin üzerindeki anti-demokratik gerici baskıların yoğun bir şekilde gündemde tutulduğu, en basit demokratik haklara bile düzenin tahammül edemediği günümüzde, Irak Kürdistanı'ndaki soykırımı protesto ve gelişmeleri kamuoyuna duyurmak için Ankara'da 5 dergi temsilcisi (Emeğin Bayrağı, Yeni Demokrasi, Medya Güneşi, Yeni Aşama, İşçi Dünyası) bir basın toplantısı düzenliyorlar. Polis basın toplantısı yapılacak olan yere daha önceden giderek, gelenlere de basın toplantısını yaptırmayacaklarını açıklıyorlar. Sonuçta polis ortak basın açıklamasının okunabileceğini söylüyor. Basın açıklamasını okuyan arkadaşı akabinde almak istiyor. Buna SHP milletvekillerinden Ahmet Türk ve Adnan Ekmen'in de müdahalesiyle arkadaşın alınması engelleniyor. Aynı gün dergi temsilcisi arkadaşımız Irak Kürdistanı'ndaki soykırımı protesto amacıyla Irak konsolosluğu önüne koydukları çelenk sonucu gözaltına alınıyorlar. Gözaltına alınan arkadaşlarımız; Yeni Demokrasi'den Reşat Çetinbaş, Emeğin Bayrağı'ndan Hatice Onat, Yeni Aşama'dan Nadir Nadi Usta ve bir de Metin Faruk Tamer arkadaşlarımız 7 gündür yoğun işkence altında bulunmaktadır, Yeni Aşama Dergisi'nin sahibi ve yazı işleri müdürü olan Nadir Nadi Usta'nın hem yoğun bir işkenceye maruz kaldığı ve hem de şeker hastası olduğundan hayatından da endişe duymaktayız. Akabinde bugüne kadar görülmedik bir şekilde Yeni Aşama'nın bürosu basılarak tüm abone ve belgelere el konulmuş, burayı ziyaret esnasında da Emeğin Bayrağı'ndan Haşim Kılınç, Ali Rıza Budak ve adını belirleyemediğimiz 3 insan da alınarak büro kapatılmıştır. Tüm bunlar göstermektedir ki, ülkemizde demokrasinin ne menem bir demokrasi olduğu, hukukun ise rafa kaldırıldığı, orman kanunlarının uygulandığı, ve hiçbir demokratik kişi ve kuruluştan ses çıkmadığı açık bir gerçektir. Çok basit bir demokratik hak olan bu protesto olayı sonucu gözaltına alınan arkadaşlarımız alınma nedeni gösteri yürüyüşleri yasasına muhalefet olarak algılansa da, protestonun demokratik bir hak olduğu, nasıl ki kutlamalar için çelenk gönderiliyor veya bırakılıyorsa, protesto için de çelenk bırakılması suç olamaz. Aksi durum bize Türk Devletinin orman kanunlarıyla yönetildiği ve Irak'taki Saddam rejiminin katliamlarına böylece ortak olduğunu ispatlamaktadır. Arkadaşlarımızın alınmasını, bürolara kurulan karakolları, sosyalist basın üzerindeki baskıların bir parçası olarak değerlendiriyor ve protesto ediyoruz.

Yine son günlerde Emek Dünyası'nın Gaziantep'te düzenlediği, referandumla ilgili panel sonrası gözaltına alınan Yalçın Küçük, Bilgesu Erenus, Sait Üner, M. Emin Sert, Yılmaz Ekşi ve Nuran Güvenilir'in gözaltına alınmasını, M. Emin Sert'in tutuklanmasını protesto ediyor ve kınıyoruz. Yine Toplumsal Kurtuluş Dergisi'nin sorumlu yazı işleri müdürünün bir yazısından dolayı Ankara'da gözaltına alınmasını sosyalist basının üzerindeki baskıların hangi boyutlarda olduğunu, artık burjuva anlamda da basın özgürlüğünden, düşünce özgürlüğünden, örgütlenme özgürlüğünden söz edilemeyeceğinin,

hiçbir demokratik hakkın tanınmadığının pratik bir göstergesidir. Tüm demokrat, devrimci, sosyalist, aydın, avukat, sendikacı, öğrenci ve basın mensuplarını duyarlı olmaya, sessiz kalmamaya çağırıyoruz." (*Medya Güneşi*, Eylül-Ekim 1988 Sayı 5 s. 14)

12 "Geçtiğimiz günlerde Irak Kürdistanı'nda faşist Saddam rejimi tarafından Kürt halkına yönelik bir katliam ve soykırıma tanık olduk.

Tüm dünya kamuoyunun gözleri ateşkes anlaşmasına çevrilmişken, Irak cephe gerisinde kendisi için büyük tehlike unsuru olan Kürt ulusal hareketlerine yönelik bir savaşa girişti; kimyasal silahlar da dahil, her türlü soykırım silahları kullanıldı, köyler yokedildi, binlerce insan öldü, onbinlercesi yaralandı. Yüzbinlercesi yerinden yurdundan edildi. Kısacası, Kürt halkı tarih sahnesinden silinmek isteniyordu.

Bu noktada emperyalizmin Ortadoğu'daki politikası Irak'la çakışıyor ve sessiz kalmayı yeğliyordu. Ama Irak'la belirli ilişkileri olan Sovyetler Birliği'nin ve sosyalist ülkelerin tavırları hiç de anlaşılır değildi.

Yine dünya demokrat kamuoyundan da güçlü bir tepki gelmiyordu.

Ama biz DEMKAD'lı kadınlar olarak daha fazla sessiz kalamazdık. Bu katliam ve soykırımı protesto etmeli, demokrat kamuoyunun gözlerini bu katliama çevirmeliydik.

Bu amaçla, 2. 9. 1988 tarihinde, Irak Konsolosluğu önünde bu katliamı protesto etmek için toplandık. Üzerinde, "Irak, Kürt Halkı Üzerindeki Katliama ve Soykırıma Son Versin" yazılı pankartı konsolosluk duvarına astık. Bu sırada iki arkadaşımız da başkonsolosla görüşmek için içeri girdiler.

Katliamdan kaçan Kürtleri kabul etmek zorunda kalan ve bundan dolayı bir "insani" görev yaptığını tüm dünyaya açıklayan siyasi iktidarın gerçek yüzü bu protestomuzda ortaya çıkıyordu. Dün Filistin katliamını protestoda polis nasıl protestocuları saldırdıysa, bugün de Saddam rejimini protesto etmek isteyenlere polis yine silahlarını doğrultuyordu. Ve Saddam rejiminin lanetlenmesini istemiyordu. Daha sonra polisin tehditlerini boşa çıkarıp konsolosluğun önünden ayrıldık.

Biz DEMKAD'lı kadınlar bu katliamı gerçekleştiren Saddam rejimini lanetliyoruz. Tüm kurum ve kuruluşların, insanların, aydınların, işçilerin, öğrencilerin, bu katliamı protesto etmesini istiyoruz. Bu bir insanlık görevidir. Daha fazla sessiz kalmayı yeğleyenleri kınıyoruz.

Ve diyoruz ki, dünyanın neresinde olursa olsun, tüm haksızlıklara, soykırıma, zulme karşı duracağız ve sessiz kalmayacağız." (Yeni Çözüm, Eylül 1988, Yıl 2 Sayı 17 s. 28)

13 "Katliamlar, soykırımlar, sürgünler ve acılar toprağı Kürdistan yine kanayan bir yara. Faşist Saddam rejiminin gözü dönmüş kıyımlarıyla Kürt halkı, tarihte benzeri az görülmüş cinsinden katliamlarla yine kan ağlıyor. 1976'dan 1980 yılına kadar binlerce köyü zorla boşaltıp, milyonlarca Kürt'ü toplama kamplarına, Suudi ve Ürdün hudut boylarına süren, binlerce köyü yakıp yıkan ırkçı Baas rejimi daha dün beşbin Kürt kadın, çocuk ve yaşlının hayatına mâlolan küçük Hiroşima, Halepçe katliamı ile kudurmuşluğunu doruğa tırmandırarak, kimyasal silahlar ve napalmları mazlum Kürt halkının tepesine yağdırmıştı.

İran-Irak savaşı cenderesi içinde yine katledilen bu halk, şimdi yeniden kıyıma uğratılıyor. Kürt halkı ezilmek, yok edilmek isteniyor. Çünkü bölgede gelişen Kürt ulusal kurtuluş hareketi, emperyalizmin ve gericiliğin korkulu rüyası haline geliyor. Ve gericiler kendi çıkar dalaşlarında, Kürt halkını alet edip, sonuçta danışıklı ve hileli anlaşmalarla onu yüzüstü bırakarak, bu kez dönüp hep birlikte katlediyorlar.

Şatülarap lokması üstüne didişmedi mi, 1974'te Cezayir Antlaşması'yla ihaneti yaşamadı mı? Yine aynısı yaşatılıyor. Burada tek ortak amaç mevcut: Kürt ulusal hareketini boğmak, yok etmek.

Tarih boyunca oyuncular değiştiyse de, amaç hep aynıydı, aynı kaldı. Şimdi, ırkçı faşist Baas rejimi İranla arasındaki savaşta sağladığı ateşkes fırsatından yararlanarak, Kürdistan'daki halkı zehirli gazlarla, kimyasal silahlarla katlediyor. Kimyasal silahların kullanılmasına getirilen uluslararası yasaklamalar hiçbir anlam ifade etmiyor. Ve Bağdat

rejiminin başındaki eşkıya Saddam şebekesi kimyasal silah kullanmaya devam ediyor.

Bugün binlerce Kürt kadın, çocuk ve yaşlı... Irak askerlerince kıyımdan geçirilerek toplu mezarlara gömülmüş bulunuyor. Yüzbinlercesi yurdundan toprağından sürülerek, sınır boylarında, sersefil, sığınma talebiyle, açlıkla, ölümle yüzyüze bırakılmış durumdadır.

Bugüne kadar Kürdistan'da meydana gelen katliamlara ve soykırımlara karşı ne yazık ki dünya ilerici insanları ve güçleri, aslında görevleri olan tavrı koyamadılar ve çoğu zaman sessiz kaldılar. Yakın tarihte Hiroşimalar yaşayan Kürt insanı yeterli ve gerekli desteği görmeden kendi başına bir ölüm kalım savaşı veregeldi. Hiç kuşkusuz Kürtlere karşı uygulanan bu soykırım politikasında görevlerini yapmayanların sorumluluğu büyüktür. Ve ne yazık ki bu suskunluk hâlâ devam ediyor.

Ama her şeye rağmen, desteksiz de kalsa ve bölge gericiliği, emperyalistler ister ortak hareketlerle, isterse planlı anlaşmalar, kıskaç ve pres hareketleriyle, yarattıkları katliamlarla... Kürt halkının mücadelesini durduramayacaklardır. Bunu başaramayacaklardır.

Şimdi Filistin halkı gibi mülteci yaşamına zorlanan Kürt halkı er geç topraklarındaki zulüm çizmelerini kovacaktır.

Emperyalistler ve gericiler mazlum Kürt halkının kanında boğulacaktır.

Biz Diyarbakır 1 Nolu Cezaevi'ndeki sol siyasi tutuklular olarak, bu katliam ve cinayeti lanetliyor, protesto ediyoruz." (*Medya Güneşi*, Eylül-Ekim 1988 Sayı 5 s. 61)

14 "Güney Kürdistan'da çağımızın en büyük dramlarından biri yaşanıyor. Denilebilir ki, 20. yüzyılın en büyük soykırımlarından biri gerçekleştiriliyor. Hem de tüm dünyanın gözleri önünde, en sıradan insani duyguları bile ayaklandıracak tarzda bir insanlık trajedisi yaşanıyor. Soykırıma tabi tutulan, özgürlük, demokrasi, birlik ve onurlu bir yaşam istemiyle kurtuluş kavgasına atılan Kürt halkıdır.

Faşist sömürgeci Saddam rejimi, tüm uluslararası kuralları, ölçüleri, anlaşmaları hiçe sayarak, Hitlervari yöntemlerle, tüm savaş mekanizmasıyla en gelişmiş kitle kırım araçlarıyla tüm dünyaya meydan okurcasına bir soykırım hareketi gerçekleştiriyor. Ateşkes olanağının belirlenmesiyle birlikte, katil Saddam, Güney Kürdistan'a yöneldi. "Sorun"u kısa sürede ve "köklü çözmek" amacındaydı. Kürtlerin yaşadığı tüm yerleşim birimleri hedef seçildi. Kimyasal bombalarla, napalmlarla, Kürt adına, Kürt direnişi adına, ne varsa hepsini imha etmeyi önüne koydu. Kürt olmak yeterliydi, soykırıma tabi tutulmak için. Acelesi vardı, katil Saddam'ın. Çünkü 8 yıllık savaşta büyük bir ekonomik ve toplumsal çöküntü içine girmişti. Bu toplumsal ve ulusal çelişkilerin derinleşerek şiddetlenmesi anlamına geliyordu. Savaş boyunca Kürdistan Ulusal Kurtuluş Hareketi de önemli gelişmeler kaydetmişti. Savaşta, Saddam'a karşı mücadeleyi boyutlandırmıştı. Öyle ki Güney Kürdistan'ın önemli bir bölümü Saddam rejiminin kontrolünden kurtarılmıştı. Irak rejiminin Güney Kürdistan'daki varlığı ve otoritesi yok denecek kadar azalmıştır. Bu durumdan TC de rahatsızlık duyuyor, bağımsızlık ve özgürlük hareketini ezme, etkisizleştirme rolünü üzerine alıyordu. Bu rol Güney Kürdistan'ın defalarca bombalanması, kitle katliamının gerçekleştirilmesi, "sınır ötesi hareket" vb. biçimlerde icra olundu.

İşte ateşkesin sağlanmasıyla birlikte, faşist Saddam Kürtlerin işinin bitirilmesi işine koyuldu. Yabancı egemenliklerin Kürt halkına reva gördükleri soykırım hareketleri yeni değildir. Daha dün faşist Saddam Halepçe'de onbinlerce Kürdü, hem de önemli bir bölümü kadın ve çocuk olan Kürdü kimyasal silahlarla katletti. Kimyasal silahların kurbanları günlerce TV ekranlarında yansıtıldı. Ne var ki 20. yüzyılın bu büyük soykırım vahşeti, insan duygularını isyan ettirmeye yetmedi. Saddam'ı uluslararası arenada teşhir ve tecrit edecek kampanyalar yaratılmadı. Dünya kamuoyunun bu kayıtsızlığı, ya da cılız tepkileri faşist Saddam'ı cesaretlendirdi; daha da pervasızlaşmasında büyük bir etkide bulundu.

Güney Kürdistan'daki tarihi, katliam, soykırım, talan ve zulüm olan egemenliğinin günümüzdeki politikası, topyekun bir soykırım olarak somutlanıyor. "Arap Kemeri Projesi" pek işe yaramamıştı. Kürtler yuvalarından atılamamıştı, bu proje ile. Kürt direnişi ve direniş potansiyeli parçalanıp dağıtılamamıştı. Bağrında bir dizi zaafı taşısa da otonomiyi hedefleyen uzlaşıcı bir önderliğe sahip olsa da Güney Kürdistan direniş hareketi Saddam

rejimi için hep korkulu bir rüya olmuştur. Bundan dolayı bu kez, Saddam faşisti, Kürtlerin işini nihai olarak bitirmek istiyor. İstisnasız tüm Kürt yerleşim birimlerini napalmlarla yakarak yerle bir ediyor, çeşitli kimyasal silahlarla canlı adına ne varsa hepsini imha ediyor. ABD'nin Vietnamlılara, Hitler'in Yahudilere, İsrail'in Filistinlilere karşı soykırım yöntemlerinin tümünü, Saddam kişiliğinde sentezleyip Kürt halkı üzerinde deniyor. Bu politikasıyla şunları hedefliyor: Bir, soykırımı şiddet aracılığıyla, kitlesel kıyım aracılığıyla gerçekleştirip Kürdistan'da yaşamı olanaksızlaştırmak; iki, bunun bir sonucu ve ona bağlı olarak, köyleri yakılıp yıkılan, yaşam olanaklarını yitiren, fiziki varlığını koruyamaz duruma düşen Kürtleri "tehcire" zorlamak... Filistin halkının başına getirilen, bugün Kürt halkının başına getiriliyor. Kürt halkı mültecileştiriliyor, el kapılarında onursuzluğa, açlığa, sefalete, hastalığa ve her türlü aşağılanmaya mahkum ediliyor. Bu da soykırımın çok kaba ve acı bir halkası değil mi?

Daha şimdiden yüzbinlere varan Kürt kadını, çocuğu, yaşlısı yaşadığı toprakları terketmek zorunda kaldı. Bunlar Saddam'ın hunharca katliamlarından canlarını zor bela kurtarmışlardır. Kuzey-Batı Kürdistan'a dayanan bu insanlara "insanca" davranılacağı düşünülmemelidir. Çünkü Türk egemen sınıflarının Kürt politikası bellidir. Onun da tarihi en az Irak yabancı egemenliği kadardır. Soykırım ve katliam örnekleriyle ünlüdür.

Kürt halkının bu soykırımından ve acı sonuçlarından salt Saddam mı sorumludur? Kesinlikle hayır!

20. yüzyılın ilk çeyreğinde, ülkesi emperyalist ve sömürgeci devletler tarafından parçalanarak dörde bölünmüştü. Uluslararası bir sömürüye oturtulan Kürdistan'ın bu güne kadarki tarihi, soykırım, katliam, açlık, göç, talan, zulüm, işkence vb. tarihi olmuştur. Buna koşut olarak, direnme silahını da elden bırakmadı! Her direnişi katliamlarla yenilgiye uğrasa da, her fırsatta yeniden direnişe geçmesini bildi. Her defasında Kürt halkı, tüm yabancı egemenlik sistemleri ve onların ardındaki emperyalist güçleri karşısında gördü. Bunun en son örneklerinden biri, 1975'te yaşanan ağır yenilgiyle gözlendi. İran, Irak, ABD ve TC ile daha birçok güç ortaklaşa Kürt direnişini ezip yenilgiye uğrattılar.

Kürt halkının soykırımından, ulusal ve demokratik haklarından yoksun bir yaşama mahkum edilişinden sorumlu olan durum, onun uluslararası statüsüdür. Bu statüyü belgeleyen Lozan Antlaşması tarihin çöplüğüne atılmadığı sürece, yani, bağımsız, demokratik ve birleşik bir Kürdistan yaratılmadığı sürece, Kürt halkı daha nice soykırımlara, katliamlara ve göçe muhatap olacaktır. O halde bugün yaşanan soykırımın tarihsel sorumluları, başta Irak olmak üzere, TC, İran ve onların gerisindeki emperyalist devletlerdir.

Tarihsel sorumluluk, bugün fiilen siyasal sorumluluk biçiminde somutluk kazanıyor. Faşist Irak rejiminin Güney Kürdistan'da tüm canlı varlıklara karşı bir katliam-imha hareketi gerçekleştirdiği günlerde, yüzbini aşkın Kürt yurdunu terke zorlanmışken, fiziksel yaşamını koruma içgüdüsüyle hareket edip yaşamın katı acımasızlığına karşı direnirken, TC Irak'a ve İran'a bölgesel güvenlik sistemi planı öneriyor. Bir yandan Kürt hareketini ezmede "kesin çözüm"e kavuşturmada, işbirliği elini uzatırken, öte yandan tam bir "ikiyüzlülük", "insancıllık" propagandası yapıyor. "İnsani nedenlerle Kürtleri geçici olarak barındırıyoruz. Onlara kucak açtık." gibi sahte tavırlar sergiliyor.

"Bölgesel Güvenlik Sistemi" denilen plan yeni değil. Öteden beri TC'nin gerçekleştirmek istediği bir şey. Bu planın hedefi, kuşkuya yer yok, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Hareketi'dir. Sömürgeci-baskıcı devletlerin ittifakını ve ortak hareketini öngören bir plan. Buna körfez gerici devletleri de dahil ediliyor. Sınır güvenliğinden, "sıcak takip"e ve ortak operasyonlara uzanan geniş bir işbirliği anlaşması tasarısıdır, söz konusu olan. Geçmişte de Irak İran ve TC ile işbirliği halinde, Kürt direnişini ezmeyi başarmıştır. Bugün önerilen tasarı daha kapsamlı ve etkin ögelere sahip.

Bu ortak hareketin önerisinin zamanlaması da ilginçtir. Güney Kürdistan'da çok yönlü bir soykırım savaşının tüm şiddetiyle sürdüğü bir ortamda, TC'nin İran ve Irak başkentleri arasında "mekik diplomasisi"ne başlaması düşündürücüdür. Bu plan TC'nin Kürdistan Ulusal Kurtuluş ve Birlik Mücadelesi önüne uluslararası bölgesel barikatlar örme çabasından başka bir şey değildir. Emperyalizmin bölgesel politikasıyla ilgili boyutları ve etkileri

de var; ancak üzerinde durmuyoruz.

Evet, tüm sahtekiliklere, "insancıl" gösterilere ve "timsah gözyaşları"na karşın bugün, Irak rejiminin gerçekleştirdiği soykırım hareketinin bir sacayağı da TC'nin kendisidir. Bu soykırım dahi tarihsel ve güncel sorumluluğunu örtbas edemez. Telörgüleri, mayın tarlaları ve askeri güçleriyle Kürt halkının parçalanmışlığı hep yaşatıldı; parçalanmışlık statüsü korundu. Bugün Saddam'ın zulmünden, kimyasal silah vahşetinden canını kurtarma kaygısına düşen insanların Kuzey Batı Kürdistan'a geçişleri uzun süre engellendi.

"Sığınma" olayı uzun süre kamuoyundan gizlendi. Hatta Saddam'ın vahşetinden kurtulanlar yeniden Saddam'ın vahşetine geri gönderildi. Bu durum yaklaşık bir aylık süreyi kapsadı. Ancak gelinen noktada "sığınanları geri göndermeyeceklerini" kabul etmek zorunda olduklarını anlayan TC "özel koşullarda" ve "yeni özel önlemlerle" belli alanlarda "geçici olarak" yerleştirdi. Sefalet, açlık, hastalık, vb. kötü koşulları burada, uzun uzadıya yazmaya gerek yok. Bu tür görüntüler burjuva basına bile bolca yansıyor. Bütün bu görüntüler ve olaylar ortada dururken, TC'nin acilen korkuyla uyguladığı "özel yerleştirme" koşulları bir gerçeklik iken, insancıllıktan dem vurmaları, tam anlamıyla ikiyüzlülüktür. TC'nin Kürt soykırımı karşısındaki iki yüzlü tutumuna diğer bir örnek, Halepçe katliamı karşısında gösterdiği tepkidir. TC Başbakanı katil Saddam'la görüşmeye gitti, Kerkük işgal senaryoları gündemleştirildi. TC'nin bu konuda insani kaygıları yoktur, kesinlikle. Önerdiği "güvenlik sistemi"yle bu niteliğini kanıtlamıştır.

Türk egemenlik sisteminin Güney Kürdistan'dan, Saddam'ın vahşetinden kaçıp sığınma talebinde bulunan tümüne yakını çocuk ve kadın olan Kürt halkını özel koşullarla belli yerlere toplu yerleştirmesi onun insancıllığından kaynaklanmıyor. Zaten bir aya yakın bir süredir, sığınmak isteyenleri gerisin geri Saddam'ın vahşetine atmaktan çekinmiyordu. Ne zaman ki sığınma talebinde bulunanların sayısı yüzbini aştı, bu noktada TC iki seçenekle yüzyüze kaldı. Ya bu insanları geri gönderip açıkça soykırımın sorumluluğuna ortak olmak, ya da sığınma talebini yerine getirerek, bu alandaki tarihsel ve güncel siyasal sorumluluğunu gizlemek. Başka bir yolu yoktu. TC açık, resmen ve dolaysız soykırıma ortak olmak, öyle görünmek istemiyordu. İçteki ve dıştaki tecrit ve teşhir kampanyalarını göze alacak durumda değildi. İşte TC'nin Kürt halkını, "sığınma" olarak "geçici" kabul etmenin temel ve belirleyici nedeni budur. Yoksa onun olaya, "insani boyutu"yla yaklaşmasından kaynaklanmıyordu. Çünkü Türk egemen sınıflarının elleri de katil Saddam kadar kirlidir. Kuzey-Batı Kürdistan'da rasgele insan katledilmesi, yaşamın tam bir cendereye dönüştürülmesi, bunun en kanıtlayıcı örnekleridir.

Öte yandan vurgulanan siyasal zorunluluktan dolayı, Güney Kürdistan halkını "sığınmacı" olarak kabul eden TC'nin bu olaydan çok yönlü beklentileri de var. Bir kez, gerçek kimliğini, Saddam'ın yaptığı kırımın suç ortağı olduğu gerçeğini "insancıllık" maskesiyle gizleyebilir. Ve böylece Kürt halkına ve dünya halklarına "iyi bir imaj" vermeyi umuyor. Daha şimdiden bunu propaganda aracına dönüştürdüler. İkincisi, sığınan Kürtleri, Kürt direnişini, "özellikle Güney Kürdistan direniş hareketlerini" kırmada bir rehin ve pazarlık kozu olarak kullanacaktır. Barzani vb.lerini teslim almaya ve istediği zemine işbirliğine, özellikle Kuzey-Batı Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'ne karşı işbirliğine zorlayacaktır. Üçüncüsü birincisine bağlıdır. İçteki ve özellikle Kürt halkı üzerindeki otoritesini güçlendirmeye, bunu bir "minnet" olarak propaganda edip konumunu sağlamlaştırmaya çalışacaktır. Beklentilerinden en önemlileri bunlardır.

Görülüyor ki, TC'nin soykırımdan kaçanları bir sığınmacı olarak kabul etmesi insani nedenlerden kaynaklanmıyor. Tam tersine siyasal zorunluluklar ve ardında bazı siyasal kazançlardan ötürü kabul etmek durumunda kaldı. Bu olgu, TC'nin soykırımdaki tarihsel ve güncel sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

Bu noktada sahte tavırların, iki yüzlü gösterilerin teşhiri ve insanlık dışı kimliğinin açığa çıkarılması önem kazanıyor. Bununla birlikte, "Bölgesel Güvenlik Sistemi" planının anti-Kürdistan özelliği açığa çıkarılıp teşhir edilmelidir.

İnsanlık, 20.yüzyılın son on yılına girerken Kürt halkı, korkunç bir soykırım yaşıyor. Bu vahşet dünya halklarının gözleri önünde sergileniyor. Kürtlerin katli,

soykırımı, en sıradan insani duyguları ayaklandırmaya yetmiyor mu? Kürtlerin varlığı ve soykırımı, çevre sorunlarından, hayvanların korunması olaylarından, daha mı az önemlidir? Yaşanan insanlık trajedisidir. Buna seyirci kalmak, insani özellikleri harekete geçirmemek, insanlık adına büyük bir eksikliktir. İnsan vicdanı taşıyan her birey bu soykırıma başkaldırmalıdır. İlerici insanlık görevini tam olarak yerine getirmelidir.

Türkiye Devrimci Demokrat, İlerici Kamuoyu, Devrimci-demokrat Hareketleri!

Önemli günler yaşıyoruz. Tarihin zorlu bir sınavından geçiyoruz. İnsanlık, devrimci, enternasyonalist görevimiz ve sorumluluklarımız kendisini tüm şiddetiyle dayatıyor. Kürt halkının maruz kaldığı soykırım ve katliam karşısında öfkemizi, kinimizi en güçlü tepkilerde konuşturalım; enternasyonalizmin bayrağını doruklarda dalgalandıralım.

İlerici İnsanlık, Demokrat Kamuoyuna,

Saddam'ın Kürt halkına uyguladığı soykırım hareketi karşısında sesinizi daha da yükseltmenizi bekliyoruz. Saddam'ın vahşeti karşısında sesinizi daha da gür ve tok yükseltirseniz görevinizi yapmanın huzurunu yaşayabilirsiniz. Saddam'ı teşhir ve tecrit etmek elinizde; bunu başaracak olanaklara sahipsiniz." (*Toplumsal Diriliş*, 15 Ekim 1988 Sayı 5 s.8-10)

15 "Faşist-sömürgeci Saddam diktatörlüğü kimyasal silahlarla, kendi topraklarına sahip çıkan Kürtleri kadın, çocuk, yaşlı demeden katlediyor. Türk devleti Irak ve İran ile anlaştıktan sonra, "babalık"(!) pozunda kimyasal silah saldırısından kaçan Kürtleri toplama kamplarına dolduruyor. Bu ise, Kürtlerin kendi toprakları üzerinde "mülteciliği" aratan bir sefaleti çektiği uluslararası gericiliğin Kürtlere uyguladığı imha planının bir parçasıdır. Ama bu gerçek, Türk devletinin elinde, Kürtlerin kendilerine karşı, halkı aldatma temelinde kullanılan bir silaha dönüştürülüyor.

Bugünkü koşullarda, Dünyada Kürtlere uygulanan vahşetin benzeri yoktur. Bu nedenle Faşist Saddam soykırımına karşı çıkmanın yanında, Türk Devleti'nin iki yüzlü ve imhacı politikalarına karşı çıkmak her yurtsever, ilerici ve demokrat için dayatıcı bir görevdir.

Bu nedenle biz Gaziantep Özel Tip'teki bir grup devrimci tutsak olarak halkımıza uygulanan soykırımı, buna destek olan gerici güçleri ve halkımızın yardımlaşma ve dayanışma isteğini engelleyen, baskıcı ikiyüzlü politikaları protesto etmek amacıyla üç günlük açlık grevine başlamış bulunuyoruz.

Bütün yurtsever, ilerici demokrat insanlığı sorunun bugünkü durumu ve gelecekteki sonuçlarına karşı duyarlı olmaya ve bu duyarlılığı ifade etmeye çağırıyoruz." (*Toplumsal Diriliş*, 15 Ekim 1988 Sayı 5 s.8)

16 "Kürt halkının tarihsel düşmanları egemen güçler, düşmanlıklarını ve Kürt halkını imha politikasını "yeni güvenlik sistemi" vb. adlar altında, bugün, en iğrenç jenosit ve çağdışı barbarlık örnekleriyle gerçekleştirmektedir.

Saddam rejimi, bölge gericiliği ve emperyalizmden aldığı destekle, daha dün, Halepçe'de katliam yaptı. Kullanılması yasaklanmış kimyasal silahlarla girişilen bu katliamda, beş bin kadar Kürt can verdi. Bu, dünyada, benzeri az görülen bir vahşet, iğrenç bir jenosit, toplu bir katliamdı. Dünya insanlığı, kimyasal silahlarla Kürt halkının kanına giren Saddam rejiminin bu Halepçe katliamı karşısında, adeta sessiz kaldı. Bugün ise, yeni kimyasal silahlarla yeni katliamlar, yeni talan ve sürgünler geliştirilmektedir. Kürt halkı çoluk-çocuk, genç-yaşlı, kadın demeden tam bir jenoside tabi tutulmaktadır. Köyler yıkılmakta halk sürgün edilmekte, bütün yiyecek maddeleri, sular zehirlenmekte, kısacası kimyasal silahlar, Güney Kürdistan'da canlı olan herşeyi yok etmekte öldürmektedir.

Kürt halkının bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinin ortak düşmanları olan emperyalizm tüm özgürlük tutkusunu kırmak için ne lazımsa onu yapmaktadır. Kimyasal silahlardan tutalım da her türlü vahşet dolu en iğrenç, politik oyunlar, aldatma vb. bir dizi düzenbazlıklar içiçe geliştirilmektedir.

TC kimyasal silahların etkisinden kurtulmak için Kuzey-Batı Kürdistan'a sığınan onbinlerce Kürdü mülteci kabul etmekle, Kürt halkına olan düşmanlığını hiçbir biçimde giz-

leyemez. Kuzey-Batı Kürdistan'daki gerilla hareketlerine karşı mülteci "kabul eden" TC bununla, hem, Kuzey-Batı Kürdistan halkının tepkisini olumlu yönde kazanmaya çalışıyor, hem de Doğu ve Güney Kürt hareketlerini uzlaşmaya zorluyor. Bunun yanında mülteci bahanesiyle sınır bölgelerini tamemen askeri tampon bölge haline getirmek ve yoğun bir ekonomik talan geliştirmek için mülteci kabul eden TC diğer taraftan Irak ve İran rejimleriyle "güvenlik sistemi" adı altında Kürt halkının bağımsızlık ve özgürlük mücadelesine karşı yeni komplo ve saldırı cepheleri oluşturuyor.

Saddam rejimi ve TC tüm bölge gericiliği ve emperyalizmden aldıkları destekle Kürt halkının kanına girmeye devam etmektedir. Ortada yok edilmesi amaçlanan bir halk var ve Güney Kürdistan'da bugün, kimyasal silahlarla vahşet, katliam ve sürgün geliştirilmektedir. Buna insanım diyen hiç kimsenin sessiz kalamayacağı ortadadır. Sessizlik, tavırsızlık, vahşi düşmanların işini kolaylaştırmaktan, onların suç ortağı olmaktan başka bir anlama gelmemektedir.

Biz Eskişehir Özel Tip Cezaevi'nde bulunan devrimciler, tüm devrimci, yurtsever ve kendine insanım diyen her dürüst insanı bu vahşete karşı tavır almaya, mazlum Kürt halkının haklı ve onurlu davasını desteklemeye çağırıyor, bu vesileyle Saddam rejimini ve ortaklarını şiddetle protesto ediyoruz." (*Toplumsal Diriliş*, 15 Ekim 1988 Sayı 5 s.10)

17 "Faşist Saddam yönetimi Kürt halkına karşı çağımızın en vahşi katliamını yürütüyor. Kürdistan'ın köyleri, dağları kimyasal silahlarla bombalanıyor, çocuk, kadın, yaşlı, genç ayırt etmeksizin yurtsever Kürt halkı topyekün imha edilmek isteniyor.

Vahşi ve barbar katliamın suç ortağı olmak istenmiyorsa, tüm ilerici, devrimci, demokratik güçler, insan hakları savunucuları, kısaca kendisine insanım diyen herkes Kürt halkının onurlu mücadelesine sahip çıkmalı, sesini yükseltmelidir.

Bu vahşete ve katliama karşı durmak, Kürt halkının kendi kaderini özgürce tayin etmesinden yana olmak, demokratlığın, yurtseverliğin ve nihayet sıradan bir insanlık görevidir. Bu noktada insanlık yeni bir sınavla karşı karşıyadır.

O halde tarih ve insanlık karşısında suçlu ve borçlu bir duruma düşmemek için sorumluluklarımızı yerine getirmede tüm gücümüzü seferber edelim." (*Toplumsal Diriliş*, 15 Ekim 1988 Sayı 5 s.11)

18 "Dünya kamuoyunu hiçe sayarak, uluslararası hukuk kurallarını çiğneyerek Kürt halkına karşı kimyasal silahlarla gerçekleştirdiğiniz katliam ve soykırımla insanlığa karşı suç işliyorsunuz. Pervasızlığımızla suçlarınıza her gün bir yenisini ekliyorsunuz. Bu vahşete, katliama ve soykırıma son verin. İnsanlığa karşı daha fazla suç işlemeyin.

Emperyalizme ve bölge gericiliğine dayanarak Kürt halkını katliamlarla yok edeceğinizi sanıyorsanız aldanıyorsunuz. Bununla sadece insanlığa karşı daha fazla suç işlemiş oluyorsunuz. 8 yıldır emperyalizmin çıkarları uğruna yürüttüğünüz gerici, haksız ve anlamsız savaşta kendi halkınızın da kanını döktünüz. Milyonlarca insanın ölümüne, sakat kalmasına neden oldunuz. Emekçi halkın ekonomik demokratik haklarını silip süpürdünüz. Ülke ekonomisini ve işgücünü tahrip edip emekçi Arap halkını sefalete, ülkeyi efendileriniz emperyalist güçlere daha da bağımlı hale getirip içinden çıkılmaz bir bataklığa sürüklediniz. Bu ortamda her şeyi mübah görecek gözü kara yönelimlerinizle rejiminizin vahşi ve barbar gerçeğini tüm dünyaya gösterdiniz. İnsanlık tarihinde nefretle ve lanetle anılacak yerinizi aldınız...

Kan ve katliamlarla ayakta duran rejiminiz; Kürt halkına kimyasal silahlar kullanarak, çağımızın en büyük vahşet ve katliamlarını gerçekleştirerek yaşatmaya çalışıyorsunuz. Daha dün Halepçe'de gaz, siyanür ve sinir gazlarıyla katlettiğiniz bebelerin, anaların çığlıkları taptaze ve silinmezcesine hafızalardayken, bugün yine Kürt halkının ulusal demokratik mücadelesini boğmak için kimyasal silahlarla gerçekleştirdiğiniz katliamlar çılgınlık düzeyinde bir yok olma korkusu içinde olduğunuzu göstermektedir. Savunmasız insanların ve körpe bebelerin kanına girerek çürümüş rejiminizi daha ne kadar sürdüreceğinizi sanıyorsunuz?

Ama nafile. Bu haksız ve gerici savaşı kazanamayacaksınız. Tarih benzerlerinizin kokuşmuş cesetleriyle doludur. Hiçbir güç sizi tarih karşısında halklara, insanlığa hesap vermekten alıkoyamaz. Rejiminizle beraber döktüğünüz kanda boğulacaksınız. Döktüğünüz kanlar halkların kardeşliğini, dayanışmasını ve birliğini daha da güçlendirecektir. Emekçi Arap ve Kürt halkları bağımsızlık ve demokrasi mücadelesini yükselterek kan-zulüm ve katliamla örtülü rejiminizi başınıza yıkacaktır. Tarihin hükmü kesin ve şaşmazdır. Kürt halkı haklı ve meşru mücadelesiyle tarihin hükmünü icra etme onurunu duyacaktır.

Bu inançla biz Çanakkale Özel Tip Cezaevi'nde bulunan siyasi tutuklular Kürt halkına karşı gerçekleştirdiğiniz vahşet ve katliamları lanetliyoruz." (*Toplumsal Diriliş*, 15 Ekim 1988, Sayı 5, s.11)

19 "Tüm dünyanın gözü önünde bir vahşet yaşanıyor. Kürt ulusu Saddam rejiminin tankları, topları ve kimyasal bombaları altında soykırıma uğratılıyor. Gazete haberleri Kürtlerin feryatlarıyla dolu.

Egemen sınıflar, yıllardır reddetseler de Kürtler, Kürt ulusu açık bir gerçek. Ne yazık ki, bu gerçeği katliamlarla tanıyor, halklar... Halepçe'de beş bin kişiyi kimyasal bombalar ile bir anda imha eden gerici Irak yönetimi, şimdi de aynı bombalarla dağı taşı yakıyor, zehirli gaza boğuyor, binlerce sivil halk, çocuk, kadın, ihtiyar, yok olmamak için topraklarını terketmek zorunda kalıyorlar.

TC'nin yetkilileri, 20 günlük suskunluktan ve Kürt ulusunun aleyhine yaptığı bir dizi girişimden sonra, sınırlarını, Kürt çocuk, kadın ve yaşlılara açtığını, soruna insani boyutu ile baktıklarını söylüyorlar.

TC Devleti Türkiye ve dünya kamuoyunu aldatıyor. Yıllardır Kürt ulusunu jenosit ve asimilasyona tabi tutan güçlerden birisi kendisi değilmiş gibi şimdi kamuoyunu etkilemeye yönelik sempati gösterisine giriyor. Birkaç yıl önce Irak içinde sınır ötesi operasyonlar yapan ve peşmergelere saldıran TC ordusu değil miydi? Kürt halkının yaşadığı köyleri uçaklarla bombalayan kimdi? Bu lar hala unutulmuş değil.

TC Devleti, yaptığı açıklamaların aksine Irak yönetimi ile işbirliği içinde hareket ediyor. Irak ordusunun katliamlarından kaçan onbinlerce Kürdü açlık, hastalık ve yaralarıyla sınırda tutarken, kimyasal silahlarla yok olmamak için geri çekilen ve Türkiye sınırına dayanan Kürt peşmergelerini sınırdan geri göndererek katliamın odağına sürüyor. Gerçek bu iken, "insani yaklaşım içinde olunduğu" ifadesi katliamın ortaklığını gizlemeye ve kamuoyunu aldatmaya yönelik demagojik bir ifade olmaktan öteye gitmiyor.

Artık evrensel bir özellik kazanmış ve uluslararası sözleşmelerle kesin hükümlere bağlanmış olan insan hakları kurallarına göre her ülke, soykırıma, saldırıya, işkenceye vb. uğrayan herkese sınırlarını açmak zorundadır. TC Devleti'nin on yıllardır silahlı mücadele yürüten üniformalı ve silahlı Kürt peşmergelerini sınırdan içeri almaması, uluslararası antlaşmalara aykırıdır. Katliamdan kurtulmak için geri çekilen Kürt savaşçıları uluslararası düzeyde meşru bir güçtür. Bu yüzden sınırlar onlara açılmalı, her türlü insani yardım sağlanmalıdır. Sığınan Kürt halkına, dünyada ve Türkiye'de maddi ve manevi yardımda bulunmak isteyen herkese gereken kolaylıklar sağlanmalıdır.

Irak yönetimi ile işbirliği içinde hareket eden TC Devleti'nin mültecilere karşı tutumunu protesto ediyoruz.

Türkiye'de tutsak bulunan Türk, Kürt ve tüm milliyetlerden devrimciler olarak;

Kürt ulusunun vahşice katledilmesini lanetliyor, hangi koşulda olursak olalım Kürt ulusunun kendi kaderini tayin etmek mücadelesinde onun yanında olduğumuzu açıklıyoruz.

Kürt ve Türk halkının kardeşçe, omuz omuza dayanışmasından zaferin doğacağına inancımız tamdır.

Tüm ilericiler, demokratlar, aydınlar, insanım diyen herkes Kürt ulusunun katliamına seyirci kalmamalıdır. Bu vahşete, bu zulme karşı çıkılmalıdır. Egemen sınıfların demogojilerini reddederek Kürt ulusuyla dayanışma içine girmek için herkes elinden geleni yapmalıdır.

İstenirse herkesin yapabileceği şeyler vardır. Kürt mültecilerin can güvenliğini sağlamak, sınırdan geçişlerini engelleme amaçlı uygulamalara karşı çıkmak, yaşamları için gerekli her türlü insani yardımı yapmak, sağlık, barınma, beslenme olanaklarının yaratılması için baskı gücü oluşturmak herkesin görevidir.

Kürt ulusunun mücadelesi, baskı, katliam, ve soykırıma rağmen er ya da geç zafere ulaşacaktır.

Yaşasın Kürt ulusunun kendi kaderini tayin etme mücadelesi!

Yaşasın Halkların Kardeşliği ve dayanışması!" (*Yeni Çözüm*, Eylül 1988 Sayı 17 s. 56)

20 "Türkiye oligarşisi Kürtler üzerine çeşitli hesaplar yapıyor.

Sınırı, katliamdan kaçan halka uzun süre kapalı tutarak İran ve Irak yönetimi ile bir dizi temas yaptıktan sonra açması bu hesabın ürünüdür.

Bu hesabın başında Irak ve Türkiye'deki Kürt yurtsever güçler arasındaki ittifakı ve teması kesmek, Türkiye içindeki Kürt yurtsever güçleri yalnızlaştırmak geliyor. Çünkü kendisi için bir "çıban" haline gelen Kürt yurtsever hareketini ezmenin bu durumda daha kolay olabileceğini düşünüyor.

O halde Irak Kürdistan'ı ulusal güçleri bu oyuna gelmemelidir. Türkiye'deki Kürt yurtseverlerini boğmaya yönelik tertip ve provokasyonlara alet olmamalıdır.

Kürt ulusal güçleri, TC hükümetinin soykırımdan kaçarak sığınan Kürtleri elinde rehine sayıp pazarlık kozu olarak kullanabileceğini unutmamalıdır. Yine Kürt ulusal güçleri, TC Hükümeti'yle anlaşma yapabileceğini de düşünmemelidir. Bu büyük bir saflık olur.

Kürtler kendi tarihlerinden dersler çıkarmalıdır.

Kürt ulusal güçlerinin, yaşadığı sayısız ihanetten çıkarması gereken en büyük dersi, kendi dışındaki güçlere bel bağlanmaması gerektiğidir.

Kürtler bölgedeki güç dengeleri üzerine siyaset geliştiren ve çeşitli çıkar oyunlarına girişen emperyalist ve gerici güçlerin kullandığı bir piyon durumuna düşmemelidir." (s. 3)

21 "Dünyanın gözleri önünde günler var ki bir halk katlediliyor, soykırıma uğratılıyor.

Irkçı Baas yönetiminin napalmları, özgürlükten başka bir şey istemeyen Kürt halkına çocuk, kadın, ihtiyar demeden ölüm yağdırıyor.

Bir halkın insanlık suçu işleyerek böylesine vahşice katledilmesine vicdanının sesine kulak veren hiçbir insan sessiz kalamaz.

Kürdistan'da sadece bir halka karşı değil, insanlığa karşı suç işleniyor. Sadece bir halk değil, insani değerler, vicdanlar katlediliyor.

Aydınlar, demokratlar, vicdanı katliamdan sızlayan tüm insanlar, sizleri insanlık görevinizi yerine getirmeye çağırıyoruz.

Katliam her yerde, her fırsatta, olanaklar seferber edilerek, çabalar birleştirilerek çeşitli biçimlerde protesto edilmelidir.

TC hükümetinin insani girişimleri altında Kürt halkına yönelik çeşitli baskı ve şantaj politikalarına karşı çıkılmalıdır.

Uluslararası insan hakları kurum ve kuruluşlarının ırkçı Baas rejimine karşı baskı unsuru olması sağlanmaya çalışılmalıdır.

Somut durumda burjuvazinin tüm çabalarına karşın Kürt ulusu gerçeğini artık kimse yadsımıyor. Bu nedenle bu gerçeği Türk halkına anlatmak ve halklar arasında oluşturulmak istenen düşmanca böl-yönet politikalarına karşı mücadele etmek için çok uygun bir zemin vardır. Kürt ve Türk halklarının kardeş olduğu, çıkarlarının birlikte mücadeleden geçtiği, her zamankinden çok daha fazla anlatılmalıdır.

Türkiye oligarşisinin basit, iki yüzlü hesaplarına karşı duyarlı olunup gerçekler vakit geçirilmeden ortaya konmalıdır.

Tüm olanaklar değerlendirilerek Kürt halkının yalnız olmadığı gösterilmelidir.

Her ulus gibi Kürt ulusunun da kendi kaderini tayin etme hakkının var olduğu gerçeği ısrarla dile getirilmelidir.

Kürt mültecilere sağlık, beslenme ve barınma yönünden yardım yapmak için çeşitli yardım organizasyonları oluşturulmalıdır." (s. 5)

22 "Kendi topraklarında özgürce yaşamak isteyen bir halk dünyanın gözleri önünde vahşice katlediliyor, yerinden, yurdundan, sürgün ediliyor.

Bu halk senin yabancın değil! Egemenlerce özgürlüğü zincire vurulmuş, dörde bölünmüş bir halkın Irak'taki parçası.

Sen bu halkla Anadolu topraklarını paylaştın. Ekmeği ve suyu paylaştın. Zulmü, sömürüyü, yoksulluğu, açlığı, işsizliği, sefaleti paylaştın.

Yaşamını, acılarını, sevinçlerini paylaştın.

Ama yaşıyorsun, görüyorsun, duyuyorsun. Bu halkın özgürlüğü zincirlendi. Bu halkın payına daha çok zulüm, baskı, daha çok yoksulluk, sefalet, acı ve gözyaşı düştü. Bu halkın üzerine bir de ulusal baskı, asimilasyon uygulandı. Ulusal kimliği elinden alınmaya, geçmişiyle, kültürüyle, gelenekleriyle bağları koparılmaya çalışıldı.

Onlar senden daha fazla ezildi. Çünkü onların bir de ulusal baskıyı kırma, özgürlüğünü kazanma istemi vardı. "Ben ayrı bir halkım, Kürdüm" dedi. Kendi kaderine sahip çıkmak istedi. Irak'taki kardeşleri gibi katledildi, sürgünlere gönderildi.

Ne söylenirse söylensin, ne yapılırsa yapılsın, karşımızda yok sayamayacağımız, gizleyemeyeceğimiz nesnel ve tarihsel bir gerçek duruyor.

Kürtler, "biz ezilen ulusuz." diyorlar.

Haklılar! Çünkü egemen sınıflar sizinle birlikte onları sömürmek, baskı altında tutmakla kalmıyorlar, bir de ulusal hak ve özgürlüklerini gasp ediyorlar.

"Biz de yaşadığımız topraklarda kendi dilimizle konuşmak, okumak, yazmak, kendi kültürümüzü geliştirmek, geleneklerimizi sürdürmek istiyoruz." diyorlar. Sizinle eşit olmak istiyorlar.

Haklılar! Çünkü siz, eksik, yanlış, çarpık da olsa kendi dilinizle okuyup yazabiliyorsunuz, kültürünüzü geliştirebiliyorsunuz. Çünkü, kendi dillerinde okumayı, yazmayı, kültür değerlerini zenginleştirmeyi yaşam birliklerini güçlendirmeyi yasak etti, egemen sınıflar onlara! Kendi kimliğini haykırmalarına, yüzyıllardır yaşadığı toprakların ismini söylemelerine bile ağır cezalar biçtiler.

Onların da hakkı değil mi; "Ben Kürdüm, Kürdistan topraklarında yaşıyorum, kendi kaderimi kendim tayin etmek istiyorum." demek?

Onlar da dünya halklar ailesinin doğal, vazgeçilmez, özgürlüğü elinden zorla alınmış bir ülkesi değil mi?

Her şeyi paylaştığımız bu kardeş halkla, eşitliği ve özgürlüğü paylaşmamamız için bir neden olabilir mi?

UNUTMAYALIM!

"Başka bir ulusun özgürlüğünü baskı altında tutan bir ulus özgür olamaz!"

Özgürlük bahşedilmiyor! Özgürlük uğruna mücadele edilerek, kan dökülerek, can verilerek elde ediliyor.

Ama işte özgürlük istiyorlar, ulusal kimliklerine sahip çıkıyorlar, diye egemen sınıflar bu halkı "bölücülük"le, "vatan hainliği"yle suçluyorlar.

Sınıf çıkarlarına ters düşen, sömürü düzenlerini sarsan her çıkışa, egemen sınıfların yapıştırdığı yafta, "bölücülük", "vatan hainliği"dir.

Onlara göre, "bu ülkeyi emperyalizm yönetiyor, sözleri, onların yerli ortaklarısınız, bir avuç asalaksınız, emekçilerden sömürdüklerinizi, ülkenin zenginliklerinden yağmaladığınızı aranızda pay ediyorsunuz." demek de "bölücülüktür", "vatan hainliği"dir. Kürt halkının özgürlüğünü istemesi de!

Egemen sömürücü sınıflar her yerde böyledir. İşçi ve emekçi sınıfların, halkların özgürlük mücadelesine utanmazca, ahlaksızca yalan ve demogojilerle saldırırlar. Kendi işledikleri suçları halkların üzerine atarlar.

TV ellerinde, basın ve yayın organları denetimlerinde, "Kürtler vatanı bölmek istiyorlar" diye Kürt halkının özgürlük mücadelesine yalanlar yağdırıyorlar. Seni bu

özgürlük mücadelesine karşı bu yalanlarla kışkırtmaya, senin milli duygularını sömürerek bu halka karşı düşman etmeye çalışıyorlar.

Bütün halkların kardeş olduğunu, emperyalizm ve yerli gerici egemen sınıfların bu kardeşliği yalan ve demogojilerle düşmanlığa çevirip sömürüyü gizlemeye çalıştığını unut-mayalım!

Onların basın ve yayın organları özgürlük mücadelesi veren Kürt yurtseverlerini "hain cezasını buldu" diye manşetle çıkarıyor. "Bölücülük" demogojisi altında senin haklı mücadelene de gözdağı veriyor.

Bu halkın özgürlük mücadelesi, senin kurtuluş, bağımsızlık, hak ve özgürlük, insanca yaşama mücadelen gibi boğulmaya çalışılıyor.

UNUTMAMALISIN!

Halkların mücadelesi ortak düşmanlarına karşı ortaktır.

Senin haklı mücadelen ile Kürt halkının özgürlük mücadelesi birbirini tamamlıyor, güçlendiriyor.

Halkların özgürlük ve eşitlik mücadelesi halkları birbirine yaklaştırır, kaynaştırır.

Bölücü ve vatan haini olan halklar değil, emperyalizmle bütünleşmiş, işbirlikçi sömürücü sınıflardır.

Gerçek bölücü ve vatan hainleri kendi sömürü çıkarlarının, yağma ve talanlarının devamı için, ırkçı-şoven duyguları yalan ve demogojilerle körükleyen, halkları bölen, birbirine düşüren, karşılıklı zayıflatan ve yönetenlerdir.

Kürt ulusunun K.K.T.H.'nı kabul etmekten öte, Kürt halkının varlığını bile görmek istemeyen gerici-faşist, şovenist iktidarlar ve sömürücü sınıflardır.

"Kürt kimliğini inkar etmedi, özgürlük için başkaldırdı." diye Kürt halkını katledenler ve sürgün edenler onlardır.

Türk halkı! Yüzyıllardır birlikte yaşadığın ve her şeyini paylaştığın ve bugün katledilen Kürt halkıyla çıkarların ortaktır.

Oligarşinin Kürt düşmanlığı, "bölücülük" üzerine inşa ettiği böl-yönet politikasının oyununa gelmemelisin! Bu senin kurtuluş mücadeleni zayıflatacaktır, seni hedefinden uzaklaştıracaktır.

Kürt halkı kardeşindir. Oligarşinin saldırılarına karşı, onun yanında yer almalısın! Kürtlere karşı oynanan oyunları bozabilmenin, senin üzerine oynanan oyunları da bozacağını unutmamalısın!

Özgürlükleri için savaşan bu halka yardım elini uzat! Onların mücadelesi tüm halkların özgürlük mücadelesinin doğal bir parçasıdır.

Kadın, çocuk, ihtiyar, yurtsever peşmergeleri bağrına bas! Özgürlüğü için savaşan Kürt halkı, katliamın yaralarını senin de katkılarınla saracaktır. Senden destek beklemesi hakkıdır.

UNUTMAMALISIN!

Senin kurtuluşun, Kürt halkının kurtuluşundan ayrı olmayacaktır!

Birlikte örgütlenme ve birlikte mücadele, emperyalizmin ve oligarşinin iktidarını sona erdirecek, özgürlüğü kazandıracaktır." (s. 6-7)

23 "Ulusların kendi kaderini tayin hakkını koşulsuz şartsız savunduğunu söyleyen devletler ve onların hükümetleri uluslararası insan hakları kuruluşları!

NEDEN SUSUYORSUNUZ?

Tüm dünyanın gözleri önünde bir vahşet yaşanıyor. Onbinlerce Kürt çocuk, kadın, yaşlı demeden zehirli gazlarla katlediliyor. Kürt halkının üzerine kimyasal bombalar yağdırılıyor, yaşadığı topraklar yakılıyor, evleri yıkılıyor. Onbinlercesi ölü ya da yaralı...

Ve siz hâlâ susuyorsunuz.

NEDEN?

Bir halk topraklarından sürülüyor. Ama sizin sesiniz duyulmuyor.

NEDEN?

Sizin insan hakları savunuculuğunuz kimin için?
Yoksa Kürtler insandan sayılmıyor mu?
Sizin ulusların kendi kaderini tayin etme hakkı savunuculuğunuz nerede?
Yoksa Kürtler bir ulus sayılmıyor mu?" (s. 11)

24 "T.C. Devleti, Irak rejiminin soykırımından kaçarak sığınma talebinde bulunan Kürt halkına hiçbir engel çıkarmamalı, mültecilik sistemini kabul etmelidir.

Sınır kaçakçılığından kaçan halka açmak, Kürtlere özel bir ayrıcalık tanımak değildir. Bu, artık, evrensel bir nitelik kazanan insan haklarının ve bunları içeren uluslararası antlaşmaların gereğidir. T.C. Devleti bu antlaşmalara uymalıdır.

T.C. Devleti sığınan halka, gerek ülke içinde gerekse de dünyada maddi ve manevi yardımı yapacak kişi, kuruluş ve devletlere her türlü kolaylığı sağlamalıdır, halkların dayanışması önüne hiçbir engel çıkarmamalıdır.

Mülteci Kürt halkına beslenme ve barınma olanakları sağlamak, sağlık hizmetlerinden yararlandırmak, T.C.'nin ivedilikle yerine getirmesi gereken görevidir.

Başka ülkelere gitmek isteyenlere engel olunmamalı, geçiş kolaylığı sağlanmalıdır.

Kürt mülteciler şu anda bir esir kampında olduğu gibi, etrafı askerlerle çember içine alınmış, kimlikleri toplanmış, giriş-çıkışları yasaklanmış, halkın her türden yardımlarına kapalı şekilde tutuluyorlar. Adeta Saddam'ın esir kampları Türkiye'de kurulmuş gibi.

T.C. Hükümeti, bu tutumuna son vermeli, uluslararası antlaşmaların sığınanlara tanıdığı bütün hakları yerine getirmelidir.

Mülteci Kürtlerin bulunduğu kamplara giriş-çıkış yasağı kaldırılmalı, kamplar herkese açılmalıdır.

T.C. Devleti Kürt halkını şoven amaçları için rehine olarak kullanmaya kalkışmamalıdır.

T.C. Devleti, çocuk, kadın ve yaşlılar üzerinde, Bizans oyunlarıyla politika yapmaktan vazgeçmelidir." (s. 13)

25 Bütün bunlara rağmen, günlük basının dışındaki yayın organları, haftalık ve aylık dergiler Güney Kürdistan'da gelişen yeni süreçle ilgilendiler. Sosyalist basın sorunla daha yakından, daha ciddi bir biçimde ilgilendi. Dergilerde yer alan yazıların başlıkları şöyle:

1. *2000'e Doğru*, 4 Eylül, Yıl 2 Sayı 37
   Irak Kürdistanı'nda Soykırım
   Halk Mültecilere Kucak Açtı
   Kuzey Irak'taki kimyasal saldırılardan kaçıp Türkiye'ye sığınan Kürt sayısı 100 binin üzerinde. Daha da artması beklenen mültecilere yardım için Doğu ve Güneydoğu halkı, bölgeye akın akın geliyor.
   İçişleri Bakanlığı Genelgesi: Mülteciye yardım yasak.
   Mahmutpaşa esnafından Kürtlere yardım kampanyası kararı
2. *2000'e Doğru*, 11 Eylül, Yıl 2 Sayı 38
   Doğu Perinçek, Kerkük Türkiye'ye Girdi
   Kürt Mülteciler
   "Türkiye Yumuşuyor"
   Hazhin Tuimurian (London Times Gazetesi ve BBC Muhabiri) "Reagan, Evren'e Kürt Politikamızı değiştirin, dedi."
   Ramazan Öztürk (Sabah Gazetesi Muhabiri): Irak'ın üstünlüğü kimyasal silahlar.
3. *2000'e Doğru*, 18 Eylül, Yıl 2, Sayı 39
   "Kawa Kudere"
   Kürdün Ateşle İmtihanı, Celal Talabani, Mehmet Ali Aslan, Şerafettin Elçi, İsmail Başikçi, İbrahim Güçlü (Kürdistan Sosyalist Birliği Lideri), KDP Avrupa Sözcüsü ve milletvekilleri Ahmet Türk, Orhan Veli Yıldırım, Mahmut Altunakar Kürtleri ve bölgenin sorunlarını tanıştılar.
4. *2000'e Doğru*, 25 Eylül 1988 Yıl 2 Sayı 40

Baskın Oran, Sevr'in Yeni Adı: Kürtlerin Lozanı
Batılı Büyük Devletler Nereye Kadar Kürt Yanlısı
2000'e Doğru Mülteci Kamplarında (Faik Bulut)
Düzen ve Disiplin Hakim
Mustafa Özer (Avukat): Türkiye Peşmergeleri. Irak PKK'yı kullanamaz.
Fethi Gümüş (Avukat): Özal, ABD Planını Uyguladı

5. *2000'e Doğru*, 2 Ekim1988 Yıl 2 Sayı 41
Kürt Hareketi Nereye Gidiyor?
"Ufukta Bağımsızlık Görünmüyor?"
Mehmet Ali Birand: "Olaylar Bize Politikaları Öğretiyor."
Orhan Kotan (Kürdistan Press Yöneticisi): Kürt Hareketi Kendisini Tarihin Gündemine Dayattı
Şerafettin Elçi (Bayındırlık eski Bakanı): Kürt Mültecileri Kürt ailelerin yanına yerleştirilsin.
Avrupa Parlamentosu'ndan Çağrı: Kürtlerin Haklarını Tanıyın
PKK'da Çelişmeler:
Önderlik: "Provakatörler" Muhaletet: "TC'yle uzlaşma"

6. *2000'e Doğru*, 9 Ekim 1988 Yıl 2 Sayı 42
Derviş Savgat'ın öldürülmesi
"Özel Tim İnsan Avlıyor." (Selami İnce)

7. 2000'e Doğru, 16 Ekim 1988 Yıl 2 Sayı 43
Kürt Örgütlerinin Şam Zirvesi
Yeni Strateji: Diplomatik Taarruz: Celal Talabani'nin girişimiyle, Şam'da 5-20 Kasım tarihleri arasında buluşacak olan dört ülkenin Kürt gruplarının liderleri, ortak bir önderlik ve strateji oluşturma koşullarını tartışacaklar. İran ve Irak Kürt grupları, iki ülke arasındaki savaşa bel bağlama stratejisini mahkum ediyor. Kürt liderler ilk aşamada ortak bir diplomatik büro kurma konusunu ele alacaktır.
Muhammed Musa (İran Kürdistan Demokrat Partisi Urmiye Temsilcisi): Hepimiz aynı doğan pancarıyız.
Mülteci kampları
PKK'lı diye yakalanan mülteciler (Günay Aslan): Mülteci kamplarında baskılar sürüyor. Bir subay "direktifin Ankara'dan geldiğini" söylüyor. Peşmergeler 4 Ekim akşamı yakalanıp PKK'lı olarak tanıtılanların arasında Kürt mülteciler olduğunu belirtiyorlar.
Yusuf Harput (Hakkari Valisi): Batı olmasaydı görürlerdi günlerini

8. *2000'e Doğru*, 23 Ekim 1988 Yıl 2 Sayı 44 İran Radyosu: Irak, Irak'a dönen mültecilere yine kimyasal silahlarla saldırıyor.

9. 2000'e Doğru, 30 Ekim 1988 Yıl 2 Sayı 45
Odalar Birliği'nin GAP Gezisi (Metin Özuğurlu)
Kürt Sorunu yatırımlarda yüzde yüz risk unsuru

10. *2000'e Doğru*, 6 Kasım 1988 Yıl 2 Sayı 46
Yasaklanan Kapak DGM'nin beraat kararıyla
Gizlenen Belge Atatürk: Kürtlere Özerklik

11. Nokta, 18 Eylül 1988 Yıl 6 Sayı 37
Hakkari'de Kürt konuklar... Türkiye Nelere Gebe?
"Bu nasıl kıyamet?" (Ali Boratav, Cem İlhan)
Dr. Bernard Benedditi (Dünya Doktorları Örgütü temsilcisi): "Kimyasal silah izine rastlamadım."

12. *Panorama*, 18 Eylül 1988 Yıl 1 Sayı 23
Kürtler ekonomik dengeleri nasıl etkileyecek
Irak saldırısından kaçan 60 bin sığınmacı Kürt, ekonomi için yeni bir yük mü?
Ekonomide Kürt faktörü
Irak Büyükelçisi Tarık Abdüljabbar Cavad: İlişkilerimiz bozulmaz.

Türkmade Başkanı Mustafa Süzer: "Irak'a yeni kredi açmak şart"
Yüzyıllık yalnızlık: Irak'la İran her barışığında kurban Kürtler

13. *Tempo*, 18-24 Eylül 1988 Yıl 1 Sayı 42
Kapak konusu: Molla Mustafa'dan Mesut'a 42 yıl
Tempo Barzani'ye ulaştı ve konuştu "Savaşımız bitmedi!" (Cevat Korkmaz)
Barzani: Peşmergeler dönmeli!

14. *Tempo*, 2-4 Ekim 1988 Yıl 1 Sayı 44
Paris Kürt Enstitüsü Başkanı Kendal Nezan: "Amerika'da Kürt lobisi oluştu." (Esra Doğru)

15. *İslam*, Ekim 1988 Sayı 62
Katliamı yaşayanlarla görüştük.
"Devletler oyunu" ve Kuzey Irak Kürtleri (Mehmet Fatsa, Mehmet Barcadurmuş)

16. *Girişim*, Sayı 38 Kasım 1988
Kürt Mülteciler Zor Durumda ve Bir Yardım Çağrısı (Metin Aydın): Girişim olarak bütün Müslümanları güçleri oranında Müslüman Kürt kardeşlerine yardımda bulunmaya çağırıyoruz.
Kürt Mültecilere Yardım Komitesi Başkanı Hasan Deniz ile Söyleşi: İstanbul'dan Kürt Mültecilere Uzanan Yardım Eli
Ülkemize sığınan kardeşlerimize yardım gereği duyduk.
Avupa Konseyi'nde Azınlık Diller Tartışması "Kürtçe Azınlık Bir Dil..." (Mahmut Aslan)
Arap Rejimleri Kürt Kimyasal Soykırımına Arka Çıkıyorlar (Crescent International'den A. Kürşat Atalar)

17. *Şehadet*, Sayı 9 Kasım 1988
Bağdat Rejiminin Kürdistan'daki Katliamı ve Evrensel İstikbarın İslam Cumhuriyeti Aleyhindeki Komploları (Kenan Çamurcu)
İran Irak Savaşı Sonrası Gelişmeleri ve Mazlum Kürt Halkının Soylu Direnişi ve Biz (Nureddin Şirin)
Kuzey Irak Kürt Direniş Hareketinin Tarihine Bir Bakış (Şehadet Araştırma Servisi)
Kürdistan İslam Hareketinin Şehadet'e Halepçe Yayını Üzerine Teşekkür Mektubu
İslami Kuruluş Hareketleri (Haber, Belge, Yorum)

18. *Vahdet*, Yıl 1 Sayı 49 5-11 Aralık 1988
Irak Kürdistanı İslami Hareketinin 6 Nolu Bildirisi: "Irak rejimi elindeki tüm kimyevi silahları kullanıyor."

19. *Medya Güneşi*, Eylül-Ekim 1988 Sayı 5
Özgürlük ve bağımsızlık meşalesinin Güney Kürdistan Dosyası
Peşmerge Tecrit Kampından Yükselen Haykırışlar: "Bımre Saddam, Biji Kürdistan"
Serbest Lezgin Sindori: Ben bir savaşçıyım. Doğduğumuzdan beri savaşırız.
Güney Kürdistan'daki sömürgeci faşist soykırım protesto edildi.
La me Fermane (Zeki Demir)
Güney Kürdistan'da Yeni Bir Süreç (Lokman Polat)
Ortadoğu'da Neler Oluyor? (Ahmet Zeki Okçuoğlu)
Güney Kürdistan'daki kavganın yeni insanları (Temel Demirer)
Soykırım Avrupa Basınında
Irak Kürt halk hareketini vahşice bastırıyor. Yüzlerce sivil katledildi. Onbinlercesi de komşu ülkelere sığınmak zorunda kaldı.
Bağdat'ın kimyasal silah cinayeti.
Saddam Hüseyin rejimi, İran'la varılan ateşkes kararından yararlanarak, kimyasal silahlarla kendi öz topraklarında yaşayan Kürtlerin kökünü kazımak için yoğun bir saldırıya girişti. (Jean George, L'Humanite)
Sömürgeci faşist Saddam diktatörlüğünün Kürt halkına uyguladığı soykırımı nef-

retle kınıyoruz. (Diyarbakır 1 Nolu sol siyasi tutuklular)

20. *Toplumsal Diriliş*, 15 Eylül 1988 Sayı 4
İran-Irak savaşı sona ererken bölgemizde muhtemel gelişmeler (Ahmet Yunus)

21. *Toplumsal Diriliş*, 15 Ekim 1988 Sayı 5
Bir halk vardır, acılıdır, çilekeştir, sevdalıdır.
Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Perez De Cuellar'a Açık Mektup (Hulusi Zeynel - Sualp Çekmeci)
"Soykırımı lanetleyelim! Halkın özgürlük kavgasına sahip çıkalım!" (Bursa Cezaevi'nden tüm tutsaklar adına M. Can Yücel)
Kamuoyuna Çağrı (Gaziantep Özel Tip Cezaevi'nden bir grup devrimci)
"Mazlum Kürt halkı, bugün, dünya insanlığının gözleri önünde yeni bir vahşet ve katliam yaşamaktadır." (Eskişehir Özel Tip Cezaevi'nden 180 devrimci adına Rıza Altun)
İlerici insanlığa ve devrimci demokrat kamuoyuna (Çanakkale Özel Tip Cezaevi siyasi hükümlüleri)
Irak Büyükelçiliği'ne açık mektup (Çanakkale Özel Tip Cezaevi siyasi hükümlüleri)
Mülteci sorununa bakış (M. Karasu, M. Selim Çürükkaya)
İran-Irak savaşında Barış ve Bölgesel Etkileri (Ahmet Yunus)

22. *Yeni Demokrasi*, Sayı 14 Eylül 1988
İran-Irak Savaşı "Barış"la noktalanırken, emperyalistlerin yeni hedefleri Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesidir. (Mustafa Garip)

23. *Yeni Demokrasi*, Sayı 15 Ekim 1988
Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi İyi Bir Döneme Girmiş Bulunuyor. (Ali Haydar Dönmez)
Celal Talabani İle Söyleşi (Ali Haydar Dönmez)
Faşist Saddam diktatörlüğünün katliamları lanetlendi!
Kürt Sorunu Karşısında Sovyet Politikası Üzerine Bir Analizin Elemanları (Siyamend Othman)
Madalyonun Ters Yüzüyle Birlikte Kuzey Irak'taki Soykırıma "Dur" Demek! (Temel Demirer)
Doğuda Halk Göçe Zorlanıyor!

24. *Emeğin Bayrağı*, Sayı 8, Ekim 1988
Irak Kürtleriyle dayanışma eylemleri
Egemenlerin Iraklı Kürtlere desteği sahtedir.
Saddam çetesinin kimyasal silah katliamı açığa çıkarılsın.
Irak'ta Kürt ulusal hareketi
İran-Irak savaşı sona ererken (Veysel Hazar)
Saddam gericiliği Kürt ulusundan intikam alıyor.

25. *Emeğin Bayrağı*, Sayı 9, Kasım 1988
Halepçe Üzerine Röportaj (Halepçe jenosidinden ağır yaralı olarak kurtulan "Irak Kürdistanı"ndan Rızgar ve "İran Kürdistanı"ndan Nergiz ile Yezdan Hovag konuştu. Ala Yekiti'den)
Savaş Sonrası Kürtlerin Durumu
Kürt Mülteciler Zor Durumda

26. *Görüş*, Sayı 23 Ekim 1988
Iraklı Kürtler, Acılı Tarih "Kürtlerin uluslaşma süreçlerinin siyasal alandaki yansımaları bugüne dek sürekli olarak şiddet ve imha politikalarıyla, asimilasyon uygulamalarıyla karşılaşmıştır."
"Irak vatandaşları" ve İnsanlık ve Kimyasal Silahlar (Irak'ın Kürtlere karşı kimyasal silah kullandığı noktasında çok belirgin emareler bulunduğu kanısına varan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin, Türkiye'ye sığınan Kürtler üzerinde konuya ilişkin olarak bir inceleme yapılması amacıyla heyet göndermesi kararına

Türk hükümeti karşı çıktı. Ve böyle bir heyeti kabul etmeyeceğini açıkladı. Bu durumda gerçekler bir kere daha ayan beyan gözler önüne serildi.
Irak'ın Kürtlere kimyasal silahlar kullandığı kesinleşti. Çünkü aksi varit olsaydı, Kürt meselesinde Irak'la devamlı işbirliği içinde olan TC yönetiminin Irak'ın "aklanmasına" yardımcı olmak amacıyla Birleşmiş Milletler Heyeti'ne izin vermesi gerekirdi

27. *Emek Dünyası*, Sayı 10, Ekim 1988
Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinde yeni bir dönem
Kürt halkıyla dayanışma yükseltiyor

28. *Emek Dünyası*, Sayı 11, Kasım 1988
Mülteciler esir muamelesi görüyor. Iraklı Kürtler günlerce bir yere yerleştirilmemekte, aç bırakılmakta ve soğukta süründürülmektedir. Kamplar dikenli tel örgülerle çevrilmekte, açıkta cezaevi yaşamı dayatılmaktadır.

29. *Çağdaş Yol*, Sayı 5 Yıl 2 Eylül 1988
Emperyalizmi iki sömürgeci gücün çatışmalarına bağlayan Kürt liderler suçludur

30. *Sınıf Bilinci*, Sayı 2 Ekim 1988
Kürt soykırımına girişen Saddam rejimine lanet!
Filistin önderliği, Kürtlere karşı girıştiği soykırımdan dolayı Saddam'ı protesto etmelidir.

31. *Yeni Çözüm*, Sayı 17, Eylül 1988
Irak Kürdistanı'ndaki katliamlar protesto edildi.
Kürt-Türk halklarının kardeşliği engellenemez!
Kürt halkına yönelik soykırım ve katliamlara son (Demkad'lı kadınlar-Demokrasi İçin Kadın Derneği)

32. *Yeni Çözüm*, Özel Ek 11
Kürt halkı bir gerçektir, yok edilemez.
Kürt ulusu bir gerçektir.
ABD emperyalizmi ile Türkiye oligarşisinin Kürtler konusundaki politikası uyum içindedir.
Halkların mücadelesi birlikte mücadeleden geçer.
Türkiye oligarşisinin tutumu iki yüzlüdür.
Kürt halkı yok edilemez.
Yeni Çözüm'ün "Kürt Halkı Yok Edilemez." adlı Özel Ek'inde "Hoş Geldin Ferman" başlıklı bir şiir var. Şiir şu mısralarla sona eriyor: "Doğdu sınırda Şilan/ Doğdu Ferman/Doğdu Kürdistan!" "Ferman" sözcüğünün katliam anlamına geldiğine işaret ediliyor.

33. *Toplumsal Kurtuluş*, Sayı 14 Ekim 1988
PKK: "Uluslararası Komplo Var"
ABD, Türkiye'nin Saddam kıyımından kaçan Kürtleri kabul etmesini "manevra" olarak değerlendiriyor.
Palme Cinayeti ve Hürriyet
Bağdat Kahpe Şehir (Enver Ender Koca)

34. *Yeni Öncü*, Sayı 12, Ağustos-Eylül 1988
Talabani ve Bazı Gerçekler

35. *İktidar Yolu*, Sayı 2 1988
İran halklarının geçmişi mücadelenin geçmişidir.

36. *Atak*, Sayı 1 Eylül 1988
Ortadoğu Halkları Sıklaşınız Safları, Amman Zirvesi (Beşir Yılmaz)
İran-Irak Savaşı ve Konjonktür (Levent Bayraktar)
Atak Soruyor: Suçlu Kim?

37. *Özgürlük*, Sayı 2 Ekim 1988
Basında ve siyaset odaklarında Kürt Sorunu ve bazı olasılıklar (Ömer Özsökmenler)

Barzani: Mücadele sürecek
Özal: Türkiye'de Kürtler var diyemem ama, "Irak'ı n gelen mültecilerin Türkiye'de soydaşları var."
Seyit Rıza: Feodal kökenli olması bir başkaldırı simgesi olmasını engellemiyor.
Demirel: Irak'tan gelenler esaen kardeşlerimizdir. Bunlar, neden, kurtuluş mücadelesini sürdürenler için söylenmiyor?
Tasar: Ben Kürt diye bir halk duymadım. Kürtler, Türklerin bir aşiretidir, sadece.
Yılmaz: Madem Kürtler Türklerin bir aşireti, o halde, Türk aşiretinin mücadelesine neden dertek olmuyor sunuz?

38. *Sosyal Demokrat*, Sayı 7 Eylül 1988
Sessiz katil sınırlarımızda (Yunus Büstoklusu)
Kimyasal silahlar: Dün ve Bugünü
"Barış" denen kabus
Hiroşimalar olmasın ama, Halepçe'ler de

39. *Forum*, Sayı 215 16-31 Ağustos 1988
Ortadoğu'da Barışa Doğru

40. *Mülkiyeliler Birliği Dergisi*, Sayı 101, Kasım 1988
"Ulusal Çıkar" açısından Kürtlerin sığınma olayı (Baskın Oran)

41. *İşçi Dünyası*, 19 Ekim 1988 Yıl 1 Sayı 4
Kürtlerin kamplarını ziyaret eden İHD Heyeti: "Mülteci statüsü daha fazla gecikmeden tanınmalıdır."

26 Bu konuyla ilgili gazete haberleri şöyle:
Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesi'nce yargılanan bazı sanıkların Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde 1981-1984 yılları arasında 32 kişinin işkenceyle öldürülduğü yolundaki iddialarına karşılık mütalasını bildiren askeri savcı, olayla ilgili olarak kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiğini, bu nedenle suç duyurusunda bulunulmasına gerek olmadığını açıkladı.

7. Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde bakılmakta olan 14 sanıklı "bölücü cete" davasına devam edildi. Sanıkların iddianameye karşı savunmalarının alınması sürdürüldü.

Askeri savcı, sanıkların ortak imza ile mahkemeye verdikleri dilekçelerinde yer alan iddia ile ilgili mütalasını dünkü duruşmada açıkladı. Askeri savcı şöyle konuştu: "Sanıkların vermiş oldukları dilekçenin incelenmesi neticesi görülebileceği gibi 32 kişiden bir kısmı işkenceleri protesto, ölüm orucu, kendini yakma gibi eylemler sonucu yaşamını yitirmiş, bir kısmı da işkence sonucu öldürülmüş denilmektedir.

Askeri savcılık kayıtlarının tetkikiyle 32 kişinin ölümüyle ilgili tüm olaylara askeri savcılıkça el konulduğu ve gerekli tahkikatın yapıldığı anlaşılmıştır. Yapılan incelemeler sonucu ölüm olaylarıyla ilgili olarak kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmiştir." (*Cumhuriyet*, 8 Şubat 1986)

Askeri savcılığın bu açıklamasından sonra, "Rızgari Davası" sanıklarından Abdullah Uzun ve arkadaşları, duruşmada yaptıkları açıklamalarda, "Cezaevinde 32 ölüme katılmadıklarını, söz konusu 1981-1985 yılları arasında 60 tutukumun işkence sonucu öldürüldüklerini ileri sürdüler." (*Milliyet*, 1 Mart 1986)

Bu konuyla ilgili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yazılı soru önergesi verildi. Adalet Bakanı Nejat Eldem, SHP Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in yazılı soru önergesini cevaplandırdı. Adalet Bakanı, 21 Mart 1981 - 13 Mayıs 1984 tarihleri arasında Diyarbakır Askeri Ceza ve Tutukevi'nde 33 mahkumun öldüğünü açıkladı. Şöyle bir döküm verdi: 12 hastalık, 7 açlık grevi, 5 kendini asma, 4 kendini yakma, 1 kalp krizi, 1 elektrik çarpması, 1 ilaç zehirlenmesi, 2 erlerin müessir fiili. (*Hürriyet*, 14 Mayıs 1986)

Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde yaşananlar için bk. *2000'e Doğru*, Yıl 1, Sayı 28 12-18 Temmuz 1987 Diyarbakır Cezaevi, "Burada Allah Yok Peygamber İzine Çıktı"; *Yeni Gündem*, Yıl 4, Sayı 79 6-12 Eylül 1987 Diyarbakır ve Metris'te İşkence Özel

Ek; *2000' e Doğru*, Yıl 1 Sayı 34, 23-29 Ağustos 1987 Diyarbakır Gardiyanı Gestapo Adnan "Emir kuluyduk"; *2000'e Doğru* Yıl 1 Sayı 38 20-26 Eylül 1987Askeri Cezaevi, Ders Şeriat

27 Sıddık Bilgin olayı hakkında kısa bir hatırlatma yapalım:

1. Sıddık Bilgin'in karısı Muzaffer Bilgin, 18 Ocak 1986 tarihli Hürriyet Gazetesi'ne, "Kocamı kurşuna dizdiler" biçiminde bir açıklama yaptı.

   Olay 1985 yılı Temmuz ayının sonlarında meydana gelmişti. İşkence edildikten sonra kurşuna dizilen Sıddık Bilgin, Suvaran Jandarma Karakolu bahçesinde açılan bir çukura elbiseleriyle gömülmüştü. Karısı işkenceyle öldürülen kocasının kemiklerini istiyordu.

   Sıddık Bilgin Genç ilçesi Şıhismailan (Dedebağı) köyünün öğretmeniydi. Onu Komando Yüzbaşı Ali Şahin Suvaran Jandarma Karakolu'nda işkenceyle öldürdü. Muzaffer Bilgin şöyle diyordu: Yüzbaşı Ali Şahin Sıddık Bilgin'i reo kamyonunun tente kancalarına astı, öldüresiye dövdü. Sonra ormana götürüp kurşuna dizdiler. Cesedini dozerle açılan kuyuya doldurdular.
2. Bu açıklamadan sonra Sıddık Bilgin'in amcaları Giyaseddin Bilgin ve Mehmet Bilgin SHP Genel Merkezi'nde bir basın toplantısı yaptılar. Giyasettin Bilgin, "işkenceyi, cinayeti bizzat gördüm, yaşadım" diyordu.

   "Bizi istasyona doğru götürdüler. Beni Sıddık'tan uzaklaştırdıkları anda 200-300 silah birden ateşlendi. Sıddık'ı arkadan taradılar. Zulme işkenceye dayanamayan herkes köyümüz Kelhasi'yi (Doğanlı) terketti. Evlerin kapıları kırık." *(Güneş*, 20 Ocak 1986)
3. 22 Ocak 1986 tarihinde İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut Kelhasi köyü hakkında açıklamalar yaptı. Bakana göre köy boşaltılmamıştı. Köylüler mutlu yaşamlarını sürdürüyorlardı.
4. 4 kişilik SHP heyeti Kelhasi köyünde incelemeler yaptı. Bakanın "dolu" dediği köy "boş" çıktı. "22 Ocak tarihinde İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut'un "boşaltılmadı" dediği köye gittik, gördük. Bomboştu. Köy ilkokulu kapalıydı, bazı evlerin damı aşırı kar nedeniyle çökmüştü ve köyde en ufak bir ayak izi dahi yoktu. Sayın Akbulut rastgele konuşuyor, gelsin, görsün." Köylüler: "Kelhasi'de okula baktığımızda hep işkenceyi hatırlıyoruz." (*Milliyet*, 31 Ocak 1986)
5. İçişleri Bakanlığı, Sıddık Bilgin'in işkenceyle öldürüldüğü iddiasını reddetti. Açıklama kısaca şöyle: "Kaçarken vuruldu. Ölürken de Yaşasın PKK diye bağırdı. Yakınları cenazeyi almadı." (*Cumhuriyet*, 23 Ocak 1986)

   Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından yapılan açıklama da aynı mahiyetteydi. "Dur ihtarına uymadı, vuruldu." (5 Ağustos 1985 tarihli açıklama, gazetelerde Sıddık Bilgin olayıyla ilgili olarak yazılanlarla derin bir çelişki gösteriyor.)
6. İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut işkence iddiaları hakkında konuştu. "İşkence iddiaları dış mihraklar tarafından ileri sürülmektedir. Hainler de dış mihraklarla işbirliği halindedirler." (*Tercüman*, 29 Ocak 1986)
7. Nokta Dergisi 19 Ocak 1986 tarihli 2. sayısında (Yıl 4) işkenceci polislerden Sedat Caner'in açıklamalarını kapak yaptı. Sedat Caner, "hem işkence yaptırdılar, hem de hakkımda dava açıp mahkum olmamı sağladılar. Onun için işkenceleri açıklıyorum." diyordu. Sedat Caner açıklamalarında, kimlerle birlikte işkenceye katıldığını ve işkencenin yöntemlerini anlatıyordu. 7 yıl içinde 200 kişiye işkence yaptığını belirtiyordu. İşkencede ölenlerin isimlerini veriyordu.

   İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut'un işkence iddialarına karşı yanıtı şöyle : "Yalan, düzmece, iftira."

   "Amaç devleti gerek iç gerek dış kamuoyunda küçük düşürerek yıpratmaktır... İşkence yöntem ve metotlarını gösterir şekil ve çizimler iyi bir senaryo olarak hazırlanmış hayali bir düşüncenin ürünüdür. Şekiller Uluslararası Af Örgütü'ndür... Parlamentonun tesisiyle birlikte yoğunlaşan iddiaların, terörizmi mahkum

eden devletimizi hedef almasındaki maksat kendiliğinden ortaya çıkmaktadır... İnsan hak ve hürriyetlerine aykırı bir davranışa devletimiz asla müsamaha etmemiş ve etmeyecektir." (*Güneş*, 2 Şubat 1986)

8. Ailesi, 2 Şubat 1986 tarihli bir dilekçeyle Sıddık Bilgin'in cesedini istedi.

Bingöl'ün Genç ilçesi Cumhuriyet Savcısı Kazım Özbek, ailenin başvurusuna, "Öğretmen Sıddık Bilgin'in cesedi amcası Giyaseddin Bilgin'e teslim edilmiştir." yanıtını verdi. Genç Cumhuriyet Savcısı 7 Şubat 1986 tarihinde verdiği cevapta, "Tutuklama 29 Temmuz 1985 de yapılmıştır. Cesei 31 Temmuz 1985 de amcası Giyasettin Bilgin'e imza karşılığı teslim edilmiştir. Ceset üzerinde gerekli adli tıp incelemesi, otopsi yapılmıştır." diyordu. (*Nokta*, Sayı 15, 20 Nisan 1986 s. 26-29)

Sıddık Bilgin'in işkenceyle öldürüldüğünü gördüğünü iddia eden Giyasettin Bilgin, "Bana karakolda bilmediğim kâğıtlar imzalattılar. Ama yeğenimin cesedini vermediler." dedi. (*Cumhuriyet*, 9 Şubat 1986)

Burada iki açıklama arasındaki çok önemli bir çelişkiyi görmek gerekir. İki açıklama da devlet kurumları tarafından yapılmıştır. Devletin iki farklı kurumu tarafından. İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, 22 Ocak 1986 tarihinde yaptığı açıklamada, "cesedi ailesi gelip almadı" diyor. Genç ilçesi Cumhuriyet Savcısı Kazım Özbek ise 7 Şubat 1986 tarihinde yaptığı açıklamada, "ceset amcası Giyasettin Bilgin'e verildi." diyor. Sıddık Bilgin'in eşi Muzaffer Bilgin ve amcası Giyasettin Bilgin, cesedin verilmediğini söylüyorlar. Cesedi istiyorlar.

9. Sıddık Bilgin'in ailesi, işkence sonucu ölüme sebebiyet verenler hakkında soruşturma açılması için Sıkıyönetim Komutanlığı'na başvurdu. Bu konuyla ilgili haber şöyle:

Sıkıyönetim soruşturma isteğini reddetti.

Öğretmen Sıddık Bilgin kaçarken vurulmuş.

Genç ilçesinde işkenceyle öldürüldüğü ve sonra da kurşuna dizildiği öne sürülen Öğretmen Sıddık Bilgin'in amcasına gönderilen cevapta Sıddık Bilgin'in "dur" ihtarına uymadığı için açılan ateş sonucu öldüğü bildirildi.

8. Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı bu nedenlerle soruşturma istemini reddetti.

Kurmay Başkanı Alb. Necati İşçi imzasıyla, soruşturma açılmasını isteyen Öğretmen Bilgin'in amcası MSP eski Senatörü Mehmet Bilgin'e gönderilen 1986/168 sayılı cevabi yazıda, Öğretmen Bilgin'in kaçarken "dur" ihtarına uymadığı ve açılan ateş sonucu öldüğü sonucuna varıldığı kaydedildi. Yazıda, "olaydan sorumlu tutulacak bir kişinin bulunmaması" gerekçesiyle 13. 8. 1985 tarih, 1985/160-48 esas ve karar sayılı kovuşturmaya yer olmadığı kararına varıldığı bildirildi.

31. 7. 1985 tarihinde, Genç Cumhuriyet Savcısı Kazım Özbek ve Genç Sağlık Ocağı Doktoru Hürer Ercan tarafından, Bilgin'in cesedi üzerinde amcası Giyasettin Bilgin ve diğer görevlilerin katılmasıyla otopsi yapıldığının da belirtildiği yazıda, ölümün "iç ve dış kanamaya bağlı kurşun yarası" sonucu meydana geldiği belirtildi. (*Hürriyet*, 24 Şubat 1986)

10. 22 Mart 1986 tarihli Tercüman'ın yayını şöyle:
Sıddık Bilgin'in PKK militanı olduğu anlaşıldı. Halbuki bazı SHP'liler Sıddık Bilgin'in ölümü konusunda büyük gürültü koparmışlardı.

11. SHP Milletvekilleri Cüneyt Canver ve Ali İhsan Elgin, cesedin ailesine verilmemesini protesto için sakallarını kesmeme kararı aldılar. Ve bunu kararlılıkla yürüttüler. Bunun üzerine hükümet, cesedin ailesine teslim edilmesi için Sıkıyönetim Komutanlığı nezdinde, Bingöl Cumhuriyet Savcılığı nezdinde harekete geçti. 3 Nisan 1986 tarihli *Milliyet* gazetesinin bu konuyla ilgili haberi şöyle:

"Öğretmen Sıddık Bilgin'in cesedi nakledildi.

Jandarma erleri tarafından Suvaran Jandarma Karakolu'nun yanından çıkartılan

Öğretmen Sıddık Bilgin'in cesedi eşine ve amcasına gösterilmeden, ailenin hazırlattığı mezara gömüldü. Bu sırada cesede, eşi ve amcası dışında, SHP milletvekilleri ve basın mensupları dahil hiç kimse yaklaştırılmadı.

Sıddık Bilgin'in eşi Muzaffer Bilgin ve amcası eski senatör Mehmet Bilgin, dün sabah saat 05.00'de Genç'teki evlerinden alınarak Suvaran Jandarma Karakolu'na götürüldü. SHP milletvekilleri Ali İhsan Elgin, Cüneyt Canver, MKYK Üyesi Kamer Genç, basın mensupları ile Bilgin'in yakınlarının yolu, 6-7 jandarma erinden oluşan bir ekip tarafından kesildi. Ekibin başındaki astsubay, emir aldığını, geçmelerine izin veremeyeceğini bildirdi.

Cesedin ailesine verilmemesini protesto için sakallarını uzatan Ali İhsan Elgin ve Cüneyt Canver, sakallarını bugün partilerinin genel merkezinde kesecekler."

Yine aynı olayla ilgili olarak 3 Nisan 1986 tarihli Hürriyet Gazetesi şunları yazıyor:

"Öğretmen Bilgin Köy Mezarlığında

Jandarma Karakolu bahçesine gömüldüğü iddia edilen Sıddık Bilgin'in cesedinin teslimi ve defin sırasında SHP'li iki milletvekiline köye giriş izni verilmediği ileri sürüldü.

İki milletvekili, "operasyon var" gerekçesiyle alınmadı. Ali İhsan Elgin, "Katil hükümet, artık, işkenceyle öldürülenlerin soyulması için de emir veriyor. Elbiseyle gömülen Bilgin'in saati ve altın yüzüğü de yok." dedi.

Cüneyt Canver: Bilgin olayı hükümetin ayıbıdır. İşkenceyi kanıtlayacağımızı bildikleri için defin sırasında köyde bulunmamızı engellediler."

Burada devlet kurumları arasındaki çelişkinin bütün açıklığıyla ortaya çıktığını bir kere daha görmek gerekir. Yukarıda açıklandığı gibi, Genç Cumhuriyet Savcısı, 7 Şubat 1986 tarihinde yaptığı açıklamada, "Ceset, amcası Gıyasettin Bilgin'e imza karşılığı teslim edilmiştir."diyordu. Buradaysa cesedin jandarma karakolunun bahçesinden çıkarıldığını ve köy mezarlığına taşındığını öğreniyoruz.

12. 25 Nisan 1986 tarihli Hürriyet Gazetesi, olay sonrasında karakolda görevli olan bir başçavuşun ihbarını yayınladı. Olayı açıklığa kavuşturan bu ihbar haberi şöyle:

"Karakolda görevli çavuştan ihbar

Öğretmen Bilgin önümde öldürüldü.

Geçen yıl Temmuz ayında meydana gelen ve kamuoyunu sürekli meşgul eden Öğretmen Sıddık Bilgin'in işkenceyle öldürülmesi iddiası, yeni bir boyut kazandı.

Olay sırasında Suvaran Jandarma Karakolu'nda çavuş olarak askerlik yapan Fikret Birge, Eskişehir Savcılığı'na başvurarak "Öğretmen Bilgin dövülerek öldürüldü." dedi.

Fikret Birge şunları anlattı: "Öğretmen Bilgin okul bahçesinde 3 gün süreyle dövüldü. Ölmüştü. Diğerleriyle birlikte onu da askeri araca koyduk. Yolda, Yüzbaşı Ali Şahin cesedi indirmemizi söyledi. İndirdik. Yüzbaşı yerdeki cesedin taranmasını istedi ve emir yerine getirildi."

Bahçesinde Sıddık Bilgin'in cesedi gömülü olan Suvaran Karakolu'nda askerlik yapan Eskişehirli Fikret Birge'nin, Bingöl'ün Genç Savcılığı'na iletilmek üzere, Eskişehir C. Savcısı Cengiz Çetin'e verdiği dilekçe aynen şöyle:

"Ben Bingöl ili Genç ilçesi Suvaran Jandarma Karakolu'nda vatani görevimi yaptım... Aralık 1985 tarihinde terhis oldum. Görevim sırasında bölgede insanlık dışı bir uygulamaya tanık oldum. Temmuz 1985'de Öğretmen Sıddık Bilgin Doğanlı Köyü'nde Yzb. Ali Şahin'in komutasındaki ekip tarafından dövülerek öldürüldü. Bu olayı benimle birlikte diğer askerler de şahitir. Ancak, daha sonra da, Sıddık Bilgin'in kaçarken, dur ihtarına uymadığı gerekçesiyle vurularak öldürüldüğü yolunda Sıkıyönetim Komutanlığı'nca açıklama yapıldı. Bu açıklama

gerçekleri yansıtmamaktadır. Sıddık Bilgin'in ölümü özetle şöyledir:

Bingöl'den gelen Yzb. Ali Şahin komutasındaki askerler ve Suvaran Jandarma Karakolu'ndan ben ve Ali Can isimli arkadaş ile beraber Doğanlı Köyü'ne gittik. O sırada Sıddık Bilgin de Genç ilçesinden getirildi. Başkaları da vardı. Hepsinin gözleri bağlandı ve askeri aracın arkasına ellerinden bağlandı ve Yzb. Ali Şahin'in emriyle dövülmeye başlandı. İlkokulun bahçesinde üç gün süreyle dövüldüler. Ayılsınlar diye yüzlerine kovayla su döküldü. Sıddık Bilgin yerde yığılı bir şekilde kaldı, ölmüştü. Daha sonra hepsini askeri araçlara bindirdik. Köyden uzaklaştırdık. Suvaran'a doğru gelirken ilk düzlükte durduk. Ben Sıddık'ın cesedinin bulunduğu araçtaydım. Diğer araçlardan 400 m. kadar ayrıldık. Yzb. Ali Şahin bize cesedi indirmemizi söyledi. Cesedi 4 kişi kucakladık ve hafif meyilli yamaca yüzükoyun yatırdık. Ali Şahin çekilmemizi istedi. Geri çekildik. Yzb. Ali Şahin ve diğer üst rütbeli askerler ihtar ateşi anlamında havaya birkaç el ateş ettiler. Ve askerlere emir vererek yerde yatan Sıddık Bilgin'in taranmasını istediler. Askerler emri yerine getirdiler.

Daha sonra da basına yansıyan olayın açıklık kazanması ve sorumluların ortaya çıkarılmasının gerekliliğine bir insan olarak inanıyorum.

Olayın açıklığa kavuşturulmasında yardımcı olmaktan başka bir amacım yoktur... Bu arada Eskişehir C. Savcısı Cengiz Çetin başvurunun 986/7206 sayı ile işleme konulduğunu ve gereğinin yapılacağını söyledi.

Akbulut ne diyor?

Öğretmen Sıddık Bilgin'in öldürüldükten sonra silahla tarandığı yolunda Fikret Birge'nin, savcılığa verdiği dilekçeyle ilgili olarak İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, görüşlerini Hürriyet'e şöyle açıkladı:

"Savcılık bu kişinin dilekçesi üzerine gerekeni yapar. Şu anda bizim bilgilerimize göre Sıddık Bilgin'in örgüt üyelerinin yerini göstereceğinden bahisle, onların yerlerini göstermeye giderken kaçması, dur ihtarına uymadığı için vurulmasıdır. Devletin elindeki resmi kayıtlar ve bilgiler bundan ibarettir. Bunun ötesinde bir aksi iddia, bir şehadet söz konusu ise savcılık durumu tetkik eder ve gereğini yapar.."

25 Nisan 1986 tarihli *Milliyet* Gazetesi'nde ise olayın gelişmesinin başka bir boyutu veriliyor:

"Bilgin olayında beklenmeyen şahit

Jandarma çavuşundan korkunç suç duyurusu

....

"Neden otopsi yapılmıyor?

Öte yandan, Sıddık Bilgin'in amcası MSP Eski senatörlerinden Mehmet Bilgin de yeni bir suç duyurusunda bulundu.

Mehmet Bilgin Bingöl C. Savcılığı'na ve Adalet Bakanlığı'na ilettiği suç duyurusunda, Yzb. Ali Şahin, Solhan İlçe Jandarma Bölük K. J.Üstğm. Ümit Eriş, Suvaran Jandarma Karakolu Tk. K. J.Asb. Mehmet Acar'ın işkence yapmak suretiyle adam öldürmek, yalan beyanda bulunmak suretiyle adli mercileri yanıltmak, görevini kötüye kullanmak suçlarından, Genç Sağlık Ocağı tabibi Dr. Hürer Ercan ve Genç İlçesi C. Savcısı Kazım Özbek'in de görevlerini kötüye kullanmak suçlarından cezalandırılmalarını istedi.

Bilgin, otopsi istemlerini de yineleyerek, "şayet maktül gerçekten işkence sonucu öldürülmemiş ise, yapılacak otopsiden kimsenin korkmaması ve kuşku duymaması gerekir." dedi.

13. Bir tanık daha Çavuş Fikret Birge'yi doğrulamaktadır.

Suvaran Jandarma Karakol çavuşu Fikret Birge'nin itirafında adından söz ettiği ve olay sırasında aynı karakolda er olan Ali Can, Birge'nin itiraflarını doğruladı. Ali Can, "Öğretmen Bilgin dövülerek öldürülmüş ve cesedi emirle kurşunlanmış-tır." dedi. (*Hürriyet* 26 Nisan 1986)

14. 27 Nisan tarihli Milliyet Gazetesi Çavuş Fikret Birge'nin kayıp olduğu haberini vermektedir.

15. 28 Nisan 1986 tarihli Milliyet Gazetesi Öğretmen Bilgin olayındaki son gelişmeleri şöyle duyuruyor:

SHP İçel Milletvekili Ali İhsan Elgin, Öğretmen Sıddık Bilgin'in işkenceyle öldürülmesiyle ilgili olarak bugün veya yarın yeni tanıkların savcılıklara başvurarak suç duyurusunda bulunacaklarını açıkladı... Öte yandan Sıddık Bilgin'in öldürülmesi için emir verdiği iddia edilen Yzb. Ali Şahin hakkında konuşan SHP Milletvekili Yüzbaşı'nın Bingöllülere hitaben yaptığı bir konuşmada, "Beni kimse ele veremez. Beni ele verecek olurlarsa, üzerimde bulunan 8-9 kişiyi de yakarım." dediğini ileri sürdü.

16. Adalet Bakanı Nejat Eldem Sıddık Bilgin olayıyla ilgili soruşturmanın sürdürüldüğünü açıkladı. (*Tercüman*, 14 Mayıs 1986)

17. Genç C. Savcısı olay hakkında bilgi almak isteyen milletvekilleriyle görüşmek istemiyor.

Bingöl'ün Genç İlçesinde, işkenceyle öldürüldüğü iddia edilen Öğretmen Sıddık Bilgin'in cesedi hakkında otopsi isteminde bulunmak üzere Genç İlçesi'ne gelen Mardin SHP Milletvekili Kenan Nehrozoğlu ile Malatya Milletvekili Ayhan Fırat Savcı Kazım Özbek tarafından "işim var" gerekçesiyle kabul edilmediler. Bu konuyla ilgili olarak milletvekilleri şu açıklamayı yaptılar: "... Savcının bizi makamına almamasının sebebi kendisinin tutmuş olduğu mevcut otopsi raporunu ortadan kaldırmak ve delilleri yok etmektir. Bu durum Türk adaletinin yüz karasıdır. Bu durumu Meclis'de Adalet Bakanı'na soracağız." (*Milliyet*, 21 Mayıs 1986)

18. Bakanlık Bilgin olayına el koydu.

Adalet Bakanlığı Başmüfettişi Cengiz Yelbaşı, Cumhuriyet Savcısı Özbek'ten bilgi aldı.

Sıddık Bilgin'in amcası Mehmet Bilgin, otopsinin bir an önce yapılmasını istedi. Dün savcılığa bu konuda bir dilekçe daha verdi. Otopside uzman doktorların ve basının da bulunmasını istedi.

Savcı Kazım Özbek Cumhuriyet Muhabiri ile görüşmedi. Savcı başka bir yere tayin istiyor. (*Cumhuriyet*, 22 Mayıs 1986)

19. Sıddık Bilgin olayının tanığı ifade verdi.

Tanık Çavuş Fikret Birge, Genç C. Savcılığı'nın talimatı üzerine Eskişehir C. Savcılığı'na ifade verdi. (*Hürriyet*, 24 Mayıs 1986)

20. Öğretmen Sıddık Bilgin'e otopsi yapıldı.

.. işkenceyle öldürüldükten sonra silahla tarandığı öne sürülen Öğretmen Sıddık Bilgin'e ailesinin Adalet Bakanlığı'na başvurusu üzerine yeniden otopsi yapıldı. Otopsinin yapılacağı Doğanlı köyüne gitmek isteyen bha muhabiri Sait Yıldırım'ı, Genç Jandarma Birlik Komutanı Üstğm Ahmet Duman, ölümle tehdit ederek "Dünyanı değiştirmek istemiyorsan çektiğin filmleri yak ya da bana ver" dedi. (*Hürriyet*, 31 Mayıs 1986)

21. Bilgin ayakları bağlı gömülmüş

Adli Tabip Yaşar Tıraşçı, Bilgin'in vücudunda, ayrıca, açıklayamayacağı sayıda kurşun izi bulunduğunu söyledi. (*Milliyet*, 31 Mayıs 1986)

Yzb. Ali Şahin ve er Mehmet Acar, Üstğm. Ümit Eriş ve Asb. İbrahim Yıldızgören haklarında dava açıldı. Yzb. Ali Şahin ve suç ortakları tutuklanmadı. Duruşmaları tutuksuz sürüyor. Dava Bingöl'de başladı. Güvenlik nedenleriyle Ankara'ya nakledildi. Yzb. Ali Şahin ve suç ortakları duruşmalara katılmıyorlar. Bu arada Yzb. Ali Şahin binbaşılığa terfi etti.

Sıddık Bilgin olayının başka boyutu üzerinde daha durmak gerekir. Görüldüğü gibi Sıddık Bilgin olayı hakkında şikayetler ve istemler üzerine gerekli soruşturma başlatılabilmiş. 1980'li yıllarda, gözaltına alınmış, tutuklanmış veya

herhangi bir nedenle, başı güvenlik güçleriyle derde olan bir kişinin yakınlarının, yukarıdaki olayda olduğu gibi, yetkili kişileri veya kurumları, bazı istekleri doğrultusunda harekete geçirebilmesi olası değildir. Herkes bu olanaklara ve bu olanakların sağladığı ilişkiler ağına sahip değildir. Düşünelim ki Sıddık Bilgin'in amcası emekli bir albaydır. MSP Bingöl eski senatörüdür. Mehmet Bilgin, Sıddık Bilgin olayının basına yansıdığı günlerde sık sık sitemlerde bulunmuştur. "Ben devlet için büyük hizmetler yaptım. Milli İstihbarat da bile çalıştım. Buna rağmen yeğenim işkenceyle öldürüldü. Yaptığım hizmetlerin karşılığı bu mu olmalıydı?"

12 Eylül'den sonra pek çok genç, yakınları olmadığı için, durumunu poliste, savcılıkta, Sıkıyönetimde, cezaevinde, hakkını arayacak, izleyecek yakınlara sahip olmadığı için kolayca öldürülmüşler, rastgele gömülmüşlerdir. Örneğin, Siirt'teki Kasaplar Deresi bu tür cesetlerle doludur. (Kasaplar Deresi için bk. *2000'e Doğru*, Yıl 3 Sayı 9, 26 Şubat 1989 SP Heyeti Siirt'te, Kasaplar Deresi Açılsın, Günay Aslan'ın haberi; *2000'e Doğru*, Yıl 3 Sayı 12 19 Mart 1989, Baskı Bir Yandan, Yoksulluk Bir Yandan Siirt Göç Ediyor, Kasaplar Deresi Açılıyor. s. 26)

28 1988 yılı sonlarında, 1989 yılı başlarında Cizre dolaylarında çok yoğun bir devlet terörü sürdürülüyordu. Askerler, polisler, özel timler, korucular... bütün güvenlik güçleri ayrı ayrı operasyonlar yürütüyordu. Bazı evler polis tarafından karakol haline dönüştürülmüştü. Olayların yoğunlaşarak gelişmesi sırasında Ocak ayının ortalarında, Cizre'de iki polis memuru gerillalar tarafından öldürüldü. Bu olaydan sonra baskı ve terör ortamı daha da tırmanarak sürdü.

Ocak ayının ortalarından itibaren Cumhuriyet muhabirleri Cengiz Mumay ve Celal Başlangıç, Cizre yöresinden haberler geçmeye başladılar. Cumhuriyet'in yayınları sayesinde olay kamuoyuna duyuruldu.

"Bok yedirme" olayı kısaca şöyle: 14-15 Ocak 1989 gecesi Cinibir (Yeşilyurt) köyü güvenlik güçleri tarafından sarılıyor. Bütün köylüler evlerinden dışarı çıkarılıyor. Köylüleri meydanda topluyorlar. Çocuk, kadın, ihtiyar herkes dışarıda. Soğuk, karanlık bir gece. Sadece güvenlik güçlerinin projektörleri var. Yoğun bir işkence başlıyor. Bu arada güvenlik güçlerinin komutanı bir binbaşı, köy meydanının, okulun çevresindeki bokları toplatıyor. Köyde kanalizasyon yok, Okul bir yılı aşkın bir zamandır kapalı. Zaman zaman sorgu ve işkence merkezi olarak kullanılıyor. İşte bundan sonra binbaşı topladığı bokları herkese, zorla, işkenceyle yedirmeye başlıyor. Örneğin babaya oğluna bok yedirmesi için baskı kullanıyor. Torunları dedelerine, ebelerine bok yedirmeleri için zorluyor, onlara işkence yapıyor. Bunun dışında başka işkenceler, onur kırıcı olaylar da var. Cumhuriyet Gazetesi bunların bir kısmını yayınladı. Cumhuriyet'in yayınından sonra başka gazeteler de olayla ilgili olarak bazı haberler yayınlamaya başladılar.

16 Ocak 1989 tarihinde Köy Muhtarı Abdurrahman Müştak ve bazı köylüler, yaşanan bu olay hakkında, Cizre C. Savcılığı'na suç duyurusunda bulunan bir dilekçe yazdılar. Aynı türden dilekçeler, C.Savcılığından ayrı, İçişleri Bakanlığı'na, Genelkurmay Başkanlığı'na, Başbakanlığa, Cumhurbaşkanlığı'na, Anavatan Partisi, Doğruyol Partisi, ve Sosyaldemokrat Halkçı Parti Genel Başkanlıklarına da yazıldı.

18 Ocak 1989 da güvenlik güçleri köye tekrar geldiler. Orada baskı ve zulüm yaptılar. Bunun amacı dilekçelerin geri aldırılmasını, şikayetlerden vazgeçilmesini sağlamaktı.

19 Ocak 1989'da Cinibir köyünde baskılar ve zulüm yine sürdürüldü. Fakat köylüler şikayetlerinde ısrarlı oldular. Dilekçelerini geri almadılar. Şikayetten vazgeçmediler.

Milletvekilleri de olayla samimi bir şekilde ilgilenmeye başladılar. İşkence görenlerin doktor raporu alması sağlandı.

Bütün bunlardan sonra idari soruşturma açıldı.

Jandarma Asayiş Komutanı Korgeneral Hulusi Sayın, "Olay en ince teferruatına kadar

incelenecek ve kimse korunmayacaktır. Bu iddiaların birçok kısmının yanlış olduğu anlaşılacaktır." dedi. (*Cumhuriyet*, 16.1.1989)

İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli, "İddiaların doğru olmadığı saptanmıştır." biçiminde bir açıklama yaptı. (*Cumhuriyet*, 28 Ocak 1989)

İnsan Hakları Derneği, raporların işkenceyi kanıtladığını belirtti.

1989 Orhan Apaydın İnsan Hakları ve Hukuk Ödülü'nün Cinibir köylülerine verildiği açıklandı. Ödül jürisinde, Dr. Erdal Atabek, Av. Gülçin Çaylıgil, Av. Halit Çetenk, Tiyatro Sanatçısı Genco Erkal, Gazeteci yazarlar Oktay Kurtböke, Uğur Mumcu ve İlhan Selçuk vardı. (*Cumhuriyet*, 1 Mart 1989)

Binbaşı Cafer Tayyar Çağlayan hakkında ceza davası açıldı. (*Cumhuriyet*, 24 Mart 1989) Tutuklanması hakkındaki istek mahkemece reddedildi. Dava tutuksuz sürüyor. (*Cumhuriyet*, 3 Nisan 1989) Cinibir (Yeşilyurt) de sürdürülen devlet terörü hakkında daha etraflı bilgi için bk. *Yeni Demokrasi* , Sayı 18, Şubat 1989 Batman, Silvan, Cizre, Bismil, Kozluk'da estirilen Devlet Terörü s. 4-7; *Yeni Demokrasi*, Sayı 19, Mart 1989 Yeşilyurt ve Objektif Gerçekler, s. 30-33; *Medya Güneşi* Sayı 7 Ocak-Şubat 1989 s. 15-18 Abdurrahman Müştak'la yapılan röportaj.

29 Bu metinlerde, Kürtlerin Türk olduğu, birçok Türk boyu yanında bir de Kürt Türkleri, yani Türklerin Kürt boyu olduğu vurgulanıyor. Bu konuda ısrar ve kararlılık var. Halbuki şunları gayet iyi biliyoruz: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Anadolu Basın Birliği gibi kurumlar veya buralarda çalışan profesörler, yazarlar, Güney Kürdistan'da, Kürtlerin, kendi tabirleriyle "Kürt Türkleri"nin kimyasal silahlarla katledimesine hiç ses çıkarmadılar. Hatta Saddam Hüseyin'in sömürgeci ve faşist rejimini alkışladılar. "Kürt soykırımı Türk Devleti'nin yüksek çıkarlarına uygundur." dediler. Halbuki bu kurumlar ve kişiler, örneğin Bulgaristan Türkleri, Batı Trakya Türkleri, Kıbrıs Türkleri, Afganistan'dan getirilen Türkler, Kerkük Türkleri vs. gibi konularda böyle mi davranıyorlar?

Bütün bunlara rağmen yukarıda sözü edilen kurumlar, benzer kurumlar, Kürtlerin Türk olduğunu yine vurgulamaya çalışıyorlar. Bu artık bilimsel bir konu değil, ahlaki bir konu. Burada tek amaç var. Kürtlerin etnik kimlikleri konusunda bilinçlenmelerini, ulusal kimliklerini sorgulamalarını engellemek.

30 Yakılan belgeler için bk. 63. Ölüm yıldönümünde Cemal Paşa'nın Son Mektubu, Derleyen Mithat Perin, (*Hürriyet*, 22 Temmuz 1985) Mektup 1 Temmuz 1922 tarihinde, Moskova'da, Cemal Paşa tarafından Afgan lideri, Emanullah Han'a yazılmıştır. Cemal Paşa Afgan liderine hizmet sunmayı önermekte ve istemektedir. Mektubun Sedat Simavi'nin özel arşivinde olduğu kaydedilmektedir.

Mithat Perin, yazısının başında şöyle demektedir: "Cemal Paşa, Moskova'da yazdığı 1 Temmuz 1922 tarihli son mektubunda, aralarındaki ilişkilere dair bilgi verir. Hareket anına gelinceye kadar herbiri kendine göre hazırlıklar yapmış, bilhassa Talat ve Enver beraberlerinde götüremeyecekleri önemli evrak ve belgeleri yalının ocağında yakmışlardı... Onları en çok düşündüren daha hareketlerinden önce, basının aleyhte açmış olduğu hakarete varan yayınlardı.

Evrakın ve belgelerin yakılmasıyla ilgili olaylar başka incelemelerde de belirtilmiştir.

31 Burada bir anımı anlatmayı gerekli buluyorum.

Olay 1980 yılının Ağustos ayında cereyan ediyor. O sıralarda İstanbul'da Toptaşı Cezaevi'ndeyim. Ağustos ayında cezaevinde "Kaçakçılar Koğuşu" olarak adlandırılan koğuşta kalanlarla siyasal tutukluların bulunduğu koğuş arasında önemli sürtüşmeler oldu. Bu sürtüşmelerden sonra idareyle tutukluların arasında bir gerginlik başladı. Ve bu gerginlik gün geçtikçe artarak sürüp gitti. Sonunda cezaevinin etrafı güvenlik güçleri tarafından sarıldı. Tutuklular idarenin ve güvenlik güçlerinin saldırılarına karşı korunmak için barikatlar yaptılar. Ayın ortalarına doğru, bir sabaha karşı, bir jandarma birliği, silahlı

askerler cezaevinin avlusuna girmeye başladılar. Koğuşlarda arama yapacaklarını, askerlerin koğuşlara girmesine engel olunmamasını, barikatların kaldırılmasını istediler. Ellerinde bir liste olduğunu listede adı geçenlerin İzmit Cezaevi'ne gönderileceğini söylediler. Bu kişilerin koğuşlardan muhakkak alınıp sevkedileceklerini bildirdiler. Listeyi okudular. 12-13 kişi kadar vardı. Hepsi de solcu, genç arkadaşlardı. Bu, aslında sürgün demekti.

Arkadaşlar işkence yapılmayacağı konusunda söz verildiği takdirde barikatların kaldırılacağını bildirdiler. İşkence yapılmayacağını, normal bir arama ve sevk yapılacağına dair söz verildi. Barikatlar kaldırıldı. Listede adı geçen kişiler hazırlandılar ve kısa zamanda sevkedildiler. Arkadaşların sevkedilmesinden sonra arama başladı. Arama uzun süre devam etti. Benim de kaldığım "küçük oda" denen bir bölüm vardı. Özellikle orayı ince ince sıkı sıkı arıyorlardı. Kitapları, dergileri, gazete kesiklerini vs. dağıtıp duruyorlardı. Fakat esas amaçlarının silah aramak olduğunu vurguluyorlardı. Herşey birbirine karışmıştı. Kitaplar çay paketlerine, çay paketleri deterjan kutularına, deterjan kutuları yağ, peynir ve zeytin kutularına karışmıştı. Her şey karman çorman bir vaziyetteydi. Askerler ayakkabılarını çıkarmadan yatakların üzerinde dolaşıyorlardı. Yastık kılıflarını ve yatakları parçalıyor, pamukları, çiftiler dağıtıyorlardı. Arama bu biçimde sürüp gitti.

Aramanın sonlarına doğru, Cezaevi Savcısı, koğuşa geldi. Aramayı yaptıran birlik komutanı albayın beni görmek istediğini söyledi. Beraber gittik. Albay Müdürün odasında oturuyordu. Etrafında karargah subayları, Üsküdar Savcısı, Cezaevi Müdürü, Müdür Yardımcısı, başka görevliler vardı. Albay şunları söyledi:

— Cezaevi dışında, Üsküdar Bölgesi'nde arama yaptık. Öğrencilerin kaldığı evlerde, yurtlarda bazı kitaplar, broşürler ele geçirdik. Kitapların yazarı sensin, bu anlaşılıyor. Fakat broşürleri kimin yazdığı anlaşılmıyor. Onları da sen mi yazdın?

Yazdığım her yazıya imza attığımı söylemeye çalıştım. Albaş konuşmasını sürdürdü:

— Türkiye'de herkes Türktür. Ve mutludur. Bunu yazmak gerek. Doğu'daki vatandaşa, Türk olduğunu ve bundan dolayı mutluluk duyması gerektiğini anlatmak gerek. Türkçeyi öğretmek, Türkçenin konuşulmasını teşvik etmek gerek. Halkın mutluluğu, refahı, saadeti buradadır. Bin yıldır beraber yaşıyoruz, kardeşiz, Müslümanız. Sense yazılarında bunlara dikkat etmiyorsun. Türkten ayrı bir millet varmış gibi davranıyorsun. Bu, kardeşliğe, insanlığa sığmaz. Bilim de bu tür görüşleri zaten reddediyor. En son bilimsel çalışmalar, Doğu'da konuşulan dilin Türkçenin bir şivesi olduğunu, halkın da Orta Asya'da yaşamış Türk boylarından biri olduğunu göstermektedir. İşte bunları yaz. Bunları yazmak gerek. Devletin, milletin, halkın çıkarları buradadır. Senin çıkarın da buradadır.

Albay konuşmasını böyle sürdürüyordu. Sözlerini, bazı yerlere vurgulamalar yaparak tekrar ediyordu. Herkes Türktür ve mutludur, bunu yazmak gerek.. diyerek.

Etraftaki görevliler albayı dikkatle dinliyorlardı. Bir kısmı sandalyelere ilişmiş, çoğunluğu dikiliyordu. Ben de albayın karşısında bir yerde dikiliyordum. 10-12 dakika kadar konuştu. Konuşmanın bir yerinde soru sormak istediğimi söyledim. Albay açıklamalarını sürdürdü. Bir fırsat yakalayarak, yine, bir soru sormak istediğimi söyledim. Bu isteğimde ısrarlı oldum. Albay, büyük bir lütuf bahşedercesine, yarım ağız bir şekilde, küçümser bir eda ile sor bakalım, dedi. Şu soruyu sordum:

— Ben sizin konuşmalarınızı dikkatle dinledim. Ne demek istediğinizi anladım. Fakat şu soruyu da sormak gerekir. Ve bu soruya açık yüreklilikle, soğukkanlılıkla cevap aramak gerekir. Böyle bir soru sorulmadan ve bu soruya cevap aranmadan sizin açıklamalarınızın, hiçbir bilimsel değeri yoktur. Soru şudur: Türklerin Orta Asya'dan Horasan'a, İran'a oradan da Anadolu'ya geçmeleri 11. yüzyıla rastlamaktadır. Oğuz Türkleri Anadolu'ya geldikleri zaman örneğin Urmiye Gölü ve Van Gölü çevrelerinde, Zagros Dağları'nın eteklerinde, Fırat ve Dicle Havzalarında kimler yaşıyordu? Buralar meskun yerler değil miydi? Yoksa boş muydu?

Bu soru üzerine albay şiddetle tepki gösterdi. Öfkelendi. Öfkesini sert hareketlerle belirtti.

— Sen mahkumsun, soru soramazsın, dedi. Ben bu sorunun ısrarla sorulması gerektiğini vurguladım. Bilimsel tutumun böyle olması gerektiğini ifade ettim. Bu sorunun ce-

vabı aranmalıdır, dedim. Albay, sert bir hareketle ayağa kalktı. Şapkasını ve bastonunu aldı. Bastonunu hızlı hızlı yere vurarak,

— Cevabı verilir, verilir, dedi ve odadan çıktı. Albayla birlikte karargah subayları da çıktılar... 12 Eylül'den 18-20 gün önceydi.

Odanın dışında, sahanlıkta, karargahın bir kısım subayları, yine, albay gibi konuştular. Ben de düşüncelerimi ifade ettim. Örneğin bir subay;

— Ben Çerkezim, ama Türküm diyorum, Türk olmaktan mutluluk duyduğumu ifade ediyorum, dedi. Ben de "kişiler kendilerini nasıl ifade ediyorlarsa öyle olmalıdırlar. Kendisine Kürdüm diyen Kürttür. Kendisine Çerkezim diyen Çerkezdir. Fakat, Çerkezim ama Türküm olmaz" demeye çalıştım. Bu ifadenin mantıksal bakımdan da anlamsız olduğunu vurguladım. "Çerkezim ama Türküm" diyen subay bir şey söylemedi, fakat öfkelendi.

Bu konuşmalardan sonra askerler cezaevini terkettiler.

O gün Cezaevi Müdürü ve Cezaevi Savcısı arama sonrası durumu incelemek için koğuşları geziyorlardı. Arkadaşlarla sevk konusunu görüşüyorlardı. Bir ara beni de gördüler. Albayın ve öteki subayların bana çok kızdıklarını söylediler.

Sen de çok yanlış, uygunsuz şeyler söyledin, dediler.

Bu tartışmalardan 10 gün kadar sonraydı. Eylül ayı başlarındaydı. 12 Eylül'den 8-9 gün kadar önceydi. O gün ziyaret günüydü. Ziyaretin bitmesine doğru beni İdare'ye Müdüriyete çağırdılar. Gittim. Cezaevi Müdürü ve Cezaevi savcısı benim sevkimin çıktığını ve bir saat içinde Adapazarı Cezaevi'ne sevkedileceğimi söylediler. Bu konuda Adalet Bakanlığı'ndan özel emir geldiğini, bu emrin muhakkak uygulanacağını, emri uygulamaya koymayı ertelemenin veya geciktirmenin mümkün olmadığını söylediler.

Durumu arkadaşlara anlattım.

10 gün kadar önce, bazı arkadaşların sevkedildiklerini ifade etmiştim. Onları daha sonra İzmit Cezaevi'nden Adapazarı Cezaevi'ne sevketmişler. Onların bir kısmına Adapazarı Cezaevi'nde işkence yapıldığına dair haberler almıştık. Bu bakımdan arkadaşlar, işkence olaylarını da dikkate alarak, benim sevk edilmemem konusunda İdareyle temasa geçtiler. İdare, Bakanlıktan gelen Özel Emir'in bir saat içinde uygulanacağını onlara da söylemiş, söylediklerini vurgulamış. Öte yandan, işkence olduğunu, gitmemek gerektiğini arkadaşlar bana da anlattılar.

—"Koğuşa gireriz, barikat yaparız, gelenlere seni teslim etmeyiz, yeter ki sen gitmemeye karar ver" dediler. Cezaevinde gergin bir hava esmeye başladı. Hava birdenbire yine gerginleşti. Gitmeye karar verdim ve kısa zamanda hazırlandım. Eşyalarımın büyük bir kısmını yanıma alamadım. Kitaplarımın, dergilerimin, gazete kesiklerimin büyük bir kısmı orada kaldı. Çok gerekli olanları, daha doğrusu taşıyabileceğim kadarını yanıma alabildim. Cezaevinde bıraktıklarımın bir kısmını da ileride, arkadaşlar aracılığıyla aldırabilirim diye düşünüyordum.

Gitmeye karar verdiğimi anlayınca bu sefer de arkadaşlar benim yanıma pek çok yük verdiler. Zira 10 gün kadar önce, sürgüne gönderilen 12-13 kişi eşyalarının büyük bir kısmını beraberlerinde götürememişlerdi. Bazılarının yatakları, battaniyeleri vs. Toptaşı Cezaevi'nde kalmıştı. Benim de Adapazarı Cezaevi'ne sürgün edildiğimi anlayınca, o yükleri benim götürebileceğim söylendi. Nasıl olsa aynı cezaevine gidiyordum ve onları muhhakkak görecektim. Aslında kendi yüklerimi taşıyamıyordum. Önemli bir kısmını orada bırakıyordum. Fakat arkadaşlara yüzüm tutmadı, hiçbir şey diyemedim. Biraz da heyecanlıydım. Sonu belli olmayan bir yola çıkıyordum. Üstelik de yalnız çıkıyordum. Ben bu duygular içindeyken arkadaşlar benim bineceğim arabaya yatakları, battaniyeleri vs. attılar. Hatta onların bir kısmı idarenin battaniyeleriydi. İdare, "Onlar Toptaşı Cezaevi'nin battaniyeleri, başka cezaevine götürmeyin" bile demedi. Ayrıca herkes kendi arkadaşına para gönderiyordu.

— Şu parayı falancaya verir misin? Böylece yanımda epey para birikti. Gerçekten öteki arkadaşlar pek tedarikiz, pek hazırlıksız sürgün edilmişlerdi.

Akşama doğru beni Adapazarı Cezaevi'ne götürecek arabaya bindirdiler. Benden başka

kimse yoktu. Yalnızca ben götürülüyordum.

O günlerde Toptaşı Cezaevi'nde çok güzel bir gelenek vardı. Tahliye olanlar veya çeşitli nedenlerle sevk edilenler, sürgüne gönderilenler, arkadaşlar tarafından uğurlanırdı. Kapıaltında büyük bir kalabalık toplanır, marşlar söylenirdi. Tahliye olan veya sevkedilen kişi de o günkü olaylara ilişin konuşmalar yaparlardı. Ben de kapıaltında kısa bir konuşma yaptım. Cezaevlerinin bizlerin tapulu malları olmadığını, bizleri, cezaevlerine atan gücün çeşitli cezaevlerine gönderilebileceğini, benim için yeni bir yolculuğun başladığını anlatmaya çalıştım.

Yolda giderken askerlerden biri, 10 gün kadar önce Toptaşı Cezaevi'nden Adapazarı Cezaevi'ne yine sevk yapıldığını, mahkumları götüren birlik içinde kendisinin de olduğunu, Adapazarı Cezaevi'ne vardıklarında mahkumlara kapıaltında işkence yapıldığını söyledi. Benden önce sürgün edilen arkadaşları anlatıyordu. "Sana da işkence yapabilirler, iyi giyindin mi bari? Kalın bir şeyler giyseydin" dedi.

Akşam saat 8.30 sıralarında cezaevine geldik. Birlik komutanı beni kapıaltında cezaevi yetkililerine teslim etti. Etrafım birden bire başgardiyanlar ve gardiyanlar tarafından çevrilmişti. Ortada, "kimmiş?", "suçu neymiş?", "cezası ağır mıymış?" biçiminde sorular dolaşmaya başladı.

Arama yapmaya başladılar. Esrar arıyoruz, eroin arıyoruz bahanesiyle tamamen soyunmamı istediler. Tartışma sırasında başgardiyanlardan biri, Türkiye Yazarlar Sendikası tarafından verilen, ta asistanlık yıllarında Siyasal Bilgiler Fakültesi tarafından verilen kimlik kartlarımı buldu. Gizli bir belgeyi bulmuş gibi, öteki başgardiyanları ve gardiyanları etrafında toplayarak, "Ben size demedim mi, çocuklarımızı zehirleyenler, onları kışkırtanlar, anarşik eylemlere itenler işte bunlar. Bu ve bunun gibi kişiler. Bu arada "piç" gibi, hakaret dolu, onur kırmaya yönelik pek çok söz söyledi. Ben hiç sesimi çıkarmadım, bakışlarımla, tavır ve davranışlarımla, haksızlıklarını ve onlara duyduğum öfkeyi ifade etmeye çalışıyordum.

Bir ara, merdivenleden kapıaltına doğru gelen bir gardiyan görüldü. Ağır ağır geliyordu. Öfkeli ve kinliydi... Kulağımdan çeke çeke beni bir duvarın dibine doğru götürdü. Gardiyanın gözleri çakmak çakmak çakıyordu. Daha sonraki cezaevi tecrübelerimden biliyorum. O tür işkenceci gardiyanlara, saldırıdan önce, saldırganlığı artırıcı ilaçlar içiriyorlar.. Çanakkale'deki E Tipi Cezaevi'nde, 30 Temmuz 1983 günü bunu çok yakından görmüştüm. İşkenceci başgardiyanlardan biri göreve yeni alınan bir gardiyana "sarı bomba" denen bir hap içirmeye çalışıyordu. Buna D-8 koğuşundan, müşahadeye sürüldüğümüz zaman, koğuştan ana maltaya çıkış yerinde müşahade aralığında şahit olmuştum. Gözüm bir saniye o tarafa kaymıvermişti. Büyük bir terör ortamında sürülüyorduk ve etrafımızda olup bitene bakmamız da yasaktı. Sonra o gardiyanın ve daha başka gardiyanların D-8 koğuşunda bırakılan, özel olarak bırakılan bazı arkadaşlara saldırdıklarını, işkenceden geçirdikten sonra onları da müşahadeye sürdüklerine şahit olmuştum. Arkadaşlar kendilerine en çok işkence yapanın, "sarı bomba" içirilmiş olduğunu söylediğim gardiyan olduğunu ifade etmişlerdi.

Adapazarı Cezaevi'ndeki gardiyanın da saldırganlığı artıran bir ilaç içmiş olduğu anlaşılıyordu. Bana, "Sağcı mısın, solcu musun?" diye bir soru sordu. Hiç ikircikilenmeden net ve kısa bir şekilde "solcuyum" dedim. Bunu söyler söylemez de suratıma çok şiddetli bir tokat indi. "Solculuğun yasak olduğunu bilmiyor musun lan?" "Solcuymuş ben sana solculuğu bir göstereyim." Bu gardiyanın Kürt olduğu hemen anlaşılıyordu. Zaten, ben, emniyette, sorguda, işkencede hep "Kürt" görevlilerle karşılaştım. İşkence yapanların büyük bir çoğunluğu Kürt idi. İşkence için özel olarak yetiştirildikleri belliydi. Asimile olmuş etnik kimliğinin farkına varmayan, Türküm, mutluyum diyen, kendini başkalarına işkence yaparak kanıtlayan "Kürtler". İşkencede neden Kürtlerin kullanıldığı üzerinde durulması gereken çok önemli bir olaydır. Başka bir incelemede bu konu üzerinde de durulacak.

Böylece, zaten kapıaltında bırakıldığım andan itibaren, şu veya bu biçimde başlayan işkence, fiziki işkence halini alıyordu. Gardiyanlar etrafımı çevirdiler. Yoğun bir meydan

dayağı, küfür, hakaret, hınç dolu sözler... birbirini takip ediyordu. Bu kadar yatak yorganı ne yapacağım soruldu. Benden 10 gün kadar önce buraya sevkedilen arkadaşların olduğunu söyledim. Daha önce sözünü ettiğim başgardiyan yine ortaya atıldı. "Ben size dememiş miydim, öğrencileri kışkırtan var. Kışkırtanı bulduk işte.. Yataklarını bile bu taşıyor. Kendileri neden getirmemiş? Aralarında bağ olmasa bu onları düşünür mü, yataklarını getirir mi?" Meydan dayağı, hakaretler de yoğunlaşarak sürüp gidiyordu.

Aramacılardan birisi, "Bu anarşistin üzerinde çok para var. Pek çok para var. Bir mahkumda bulunması gerekenden daha çok para var." dedi. Bir başkası da, "Bunlar besleniyor... Komünistler bunlara oluk oluk para yağdırıyor. Bunlar hep düşmanlar tarafından besleniyorlar." dedi. Bir başkası da, "Biz çoluk-çocuk kıt kanaat ancak geçinirken, bu anarşistler, bu düzen düşmanları para içinde yüzüyor." dedi. Bir taraftan paraları sayıyorlar, bir taraftan da, "Bu kadar parayı ne yapacaksın, bu kadar parayı kim gönderdi?" gibi sorular soruyorlardı. İtip kakalama, tekme, tokat, cop, yumruk sürüp gidiyordu. Paraların hepsinin benim olmadığını, arkadaşlara Toptaşı Cezaevi'ndeki arkadaşları tarafından gönderildiğini, onların sevkleri sabaha karşı olduğu için paralarını ve eşyalarını beraberlerine almak fırsatını bulamadıklarını anlatmaya çalıştım. Buysa kışkırtıcılığıma, örgüt lideri olduğuma, çocukların düşüncelerinden ve eylemlerinden benim sorumlu olduğuma daha önemli bir kanıt sayıldı. "Bu komünistlerde usul böyledir. Paralar hep tek kişide durur." diyorlardı. Özellikle ellerime, kafama, suratıma çok vuruyorlardı.. "Elini aç" diyorlardı. Açmıyordum. Bu sefer gelişigüzel vurmaya hınçlarını almaya çalışıyorlardı. Dizlerim dirseklerim kanamaya başlamıştı.

Sık sık şunu söylüyorlardı. "Bu adam yazarmış. Bunun parmaklarını kıralım da bir daha eline kalem alamasın." "Öğrencileri falakaya çektik, hocalarının da ellerini keselim, bileklerini kıralım." Sağ-sol yok Atatürk var yazsana lan", "Böyle desene lan", "Neden böyle yazmıyorsun lan", "Kürt-Türk yok, herkes Türktür diye yazsana lan" diye bağırıp çağırıyorlardı.

Burada amacım uzun uzun işkenceyi, boyutlarını, cereyan biçimini anlatmak değil. Albayla tartışmanın sonuçlarının nerelere kadar uzandığını vurgulamaya çalışıyordum. Kapıaltına iner inmez, birdenbire yerine getirilmeye çalışılan bir emir üzerine sürgün edildiğim ve Adapazarı Cezaevi'nde de beklendiğim anlaşılıyordu. Ortada hep başgardiyanlar ve gardiyanlar vardı. Müdür Hikmet Bulut görünmüyordu, fakat perde gerisinde olduğu işkenceyi yürüttüğü kuşkusuzdu.

Benimle üç saati aşkın bir zaman uğraştılar. Kolumun aldığı darbelerden saatim parçalandı. Yüzüme inen tokatlardan, yumruklardan dişlerim oynamaya başladı. Saat bozulmuştu. Gece saat 11.30 da durduğu anlaşılıyordu. Bütün eşyalarım yerlere saçılmıştı. Kağıtlarım defterler, kitaplar dağıtılmış çiğnenmişti. Bir kısmı da yırtıldı. "Pisliğini topla, bir dakikada toparlayıp buradan defolup gitmezsen, toparlayamadıkların burada kalacak, imha edilecek." buyruldu. Ellerim, parmaklarım şişmişti. Parmak uçlarına kan oturmuştu. Bilek damarlarım çatlamıştı. Değil eşyalarımı taşımak, onlara dokunmak bile büyük acı veriyordu. Ellerimin, parmaklarımın feri kalmamıştı. Ama yine de, dizlerimin üzerinde sürünerek, kafamla iterek, dağıtılan eşyaları toparlamaya, bir çarşafın içinde toplamaya çalıştım. İşkenceciler büyük bir memnuniyet içinde seyrediyorlardı. Memnun görünüyorlardı. Fakat çarşafın dört ucunu bir araya getirmeye, düğüm yapmaya gücüm yetmedi. İşkenceye katılan fakat pek de coşkulu şekilde o işi yapmayan gardiyanlardan biri çıkın yapılmasına yardım etti.

Eşyaları, dökerek saçarak, düşe kalka, kapıaltından ana maltaya çıkarttım. Aslında onları taşıyacak gücüm kuvvetim kalmamıştı. Onun için dökülüp saçılıyorlardı. Ve ben de sık sık sendeliyor, düşüyordum. Önümde, arkamda, yanlarımda gardiyanlar var. Düşen eşyanın geri alınamayacağını, onların imha edileceğini, arkama bakmamam gerektiğini, bakarsam fena yapacaklarını buyuruyorlar... Sol müşahede denilen bölüme girdik. Bu bölümde elektrik yoktu. Her taraf karanlıktı. Zifiri karanlık. Sadece bazı hücrelerin dip kısımlarında, zayıf bir biçimde, ölü gözünü andıran bir biçimde mum ışıkları vardı. Böylece düşe kalka üçüncü kata kadar çıktım. Sol müşahedeye girdiğimiz zaman yukarıda

sözünü ettiğim, eşyaların toparlanmasına yardım eden gardiyan biraz daha etkili bir şekilde yardım etti.

Üçüncü katta, sonradan altıncı hücre olduğunu öğrendiğim hücrenin kapısı önünde durdurdular. Hücrenin kapısını açtılar ve eşyalarımla birlikte beni hücrenin içine doğru ittiler, hücre kapısını kapadılar, kilitlediler. Hücrenin içine atılır atılmaz, "İsmail Ağabey sen misin, sana da işkence yaptılar mı?" diye bir çığlık duydum. Bu sıcak, rahatlatıcı, dost güçler içinde bulunduğumu bildiren bir sesti.

Kuşkusuz, nereye götürüldüğümü, kimlerle karşılaşacağımı, kimlerle birlikte kalacağımı, benden önce sevkedilen arkadaşları görüp göremeyeceğimi çok merak ediyordum. Bu hücrede, hücrenin dip taraflarında bir mum yanıyordu. Karanlık bir ormanda çiğdem gibi bir şey, ipildeyip duruyordu. Gözlerimi karanlığa ve mum ışığına alıştırmaya çalıştım. Hücrede epey kalabalık vardı. Kimler var diye bakınmaya başladım. Hücredekilerin biri hariç ötekiler Toptaşı Cezaevi'nden sürgün edilenlerdi. Hücrede benimle birlikte altı kişi olduk. Toptaşı Cezaevi'nden sürgün edilen öteki arkadaşlar, Adapazarı Cezaevi'nde 7-8 gün tutulduktan sonra İzmit Cezaevi'ne bir kere daha sürgün edilmişler.

Tavandan su damlıyordu. İri iri damlalar. Yerde su vardı. Yakın hücreden kulakları rahatsız edici bir şekilde su sesi geliyordu. Büyük bir su kütlesi, çok büyük gürültülerle musluktan çimento tabanın üzerine düşüyordu. Durmak dinlenmek bilmeyen bir boşalma. Bu bakımdan ancak, hücredekiler birbirleriyle konuşabiliyorlardı. Bu durmak dinlenmek bilmeyen su şarlaması yüzünden öteki hücrelerdeki kişilerle konuşmak mümkün olmuyordu. Zaten hücreler arası haberleşmeyi kesmesi için düşünülmüştü.

Arkadaşların arasında olduğumu öğrendiğim zaman epeyce rahatladım. Gecenin ilerlemiş olmasına rağmen uzun müddet konuştuk. Onlara olup biteni anlattım. Onlar için getirdiğim yatakların, battaniyelerin, öteki eşyaların kapalıtında olduğunu söyledim. Paralarını da getirdiğimi fakat idarenin elkoyduğunu, imza karşılığında makbuz vereceğini, bunlarla ilgili olarak başımdan geçenleri anlattım.

Arkadaşlar mumun ısısıyla çay yaptılar. Öteki hücrelerde de tanıdık arkadaşlar var. Onlarla da selamlaştık. Daha sonra üçüncü katın en başında tutulan arkadaşlardan biri söyledi: "Hücrenin önünden geçerken İstanbul'un en büyük kabadayılarından biri geldi herhalde diye, düşündüm." Karanlıkta, acının verdiği etkilerle sendeleye sendeleye ve ağır ağır yürümemi, sık sık yalpalamamı ilk planda böyle yorumlamış.

(Burada anlatılan E Tipi Cezaevi. E Tipi Cezaevlerinin müşahede bölümlerindeki hücreler farklı olabiliyor. Bazılarında, hücrenin ön cephesinde demir parmaklıklar var. Hücre kafesi andırıyor. Bazı cezaevlerinde de demir parmaklıklar yerine yekpare demir saçlar konulmuş. Bunlara kapalı deniyor.)

32 Türk Hükümeti'nin dış politika unsurlarını kullanmada zaman zaman ne kadar çarpıldığını, büzüldüğünü üç örnekle gösterebiliriz. Bunlardan üçü de Bulgaristan Türkleri'yle daha doğrusu, Bulgaristan'da Türklere yapılan baskıların uluslararası forumlara götürülmesiyle ilgilidir.. Birincisi Avrupa Konseyi'nde, ikincisi Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı İnsan hakları Uzmanlar Toplantısı'nda, Üçüncüsü Birleşmiş Milletler de cereyan etmiştir.

Türk Hükümeti, 1985 yılı başından itibaren, Bulgaristan'daki Türkler sorunuyla ilgili olarak kısa vadeli, orta vadeli ve uzun vadeli politikalar düşünmeye başlamıştır. Kısa vadeli politikaları sessiz diplomasi olarak isimlendirmek mümkündür. Burada gizli diplomasi yürütülmektedir. Haberlerin basına yansımamasına özen gösterilmekteir. Sorun bu yöntemle çözümlenemezse, orta vadeli bazı politikalar gündeme getirilmektedir. Bunlar, Parlamentolararası Birlik, Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı gibi örgütlerin toplantılarında konuyu gündeme getirip Bulgaristan'ı sıkıştırmaya çalışmaktır. Eğer bu tür politikalarda da başarı elde edilmesi mümkün olmuyorsa, konuyu Birleşmiş Milletler'e götürmenin gereği üzerinde durulmaktadır.

Avrupa Konseyi'nde cereyan eden olay kısaca şöyledir:

Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP) Bitlis Milletvekili Kamran İnan ve 9 arkadaşı Avrupa Konseyi'ne Bulgaristan'daki Türklerin çiğnenen hakları konusunda bir karar ta-

sarısı sundu. Karar tasarısında, Bulgaristan'daki Türk nüfusa yapılan baskılar, Türk kimliğinin yok edilmeye çalışıldığı, Türk isimlerinin değiştirildiği.. bunlardan dolayı Bulgaristan'ın kınanması gibi konular yer almıştır. (*Milliyet* 24 Mart 1985, Bulgaristan konusunda Avrupa Konseyi'ne karar tasarısı verdik.)

Fakat bu karar tasarısı, Türk Hükümeti'nin, Türk parlamenterlerin bütün çabalarına rağmen, Avrupa Konseyi'nde ciddi bir biçimde ele alınmadı. Hatta karar tasarısı hasır altı edildi. Bunun nedenini Avrupa Konseyi çevreleri şöyle dile getirdiler: "Türkiye'de de benzer sorunlar var. Türkiye de Kürtlere baskı yapıyor. Kürt kimliğini yok etmeye çalışıyor. Durum buyken, Türkiye'deki azınlık konusuna eğilmek uygun bir davranış değildir. (*Cumhuriyet*, 24 Nisan 1985, Avrupa Konseyi Bulgaristan konusunu hasıraltı ediyor...)

Aynı yıl Ottowa'da, Avrupa Güvenik ve İşbirliği Konferansı çerçevesinde, insan haklarıyla ilgili bir uzmanlar toplantısı yapıldı. Türkiye bu kuruma da Bulgaristan'daki Türkler sorununu götürdü. Fakat Bulgaristan'ın çok büyük bir tepkisiyle karşılaştı. Çünkü Bulgaristan da Türkiye'deki "ezilen Kürtler" sorununu toplantıya getirmişti. Bu konudaki gazete haberi şöyle:

Bulgarlar Ottowa'da bölücülük sorunu yaratma çabasında.

Diplomatik savaş

Ottowa'da İnsan Hakları Uzmanlar Toplantısı (AGİK) gündemine biz Bulgaristan'daki soydaşlarımıza yapılan zulmü getiriyoruz.

Bulgarların karşı atağı. Bulgaristan da Ottowa'da dün başlayan toplantıda, "Doğu'daki etnik gruplara baskı yapıldığı" gibi gerçek dışı iddiaları gündeme aldırmaya çalışacak.

Toplantıda Türkiye'yi temsil eden Büyükelçi Güvendiren Türkiye'de "Müslüman etnik grup yok" dedi. (*Güneş*, 7 Mayıs 1985)

Aynı yıl, yani 1985 yılı içinde, sorunu Birleşmiş Milletler'e götürmek için önemli çabalar harcandı. Sorunun Birleşmiş Milletler'e götürülmesi gerektiği ve götürüleceği konusunda önemli haberler, yorumlar yayınlandı. Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğu'nun Genel Kurul'da yapacağı konuşmada Bulgaristan'daki Türkler sorununa değinerek ilk adımı atacağı söylendi. (*Cumhuriyet*, 21 Eylül 1985)

Fakat bu yayınlara rağmen, Türk kamuoyunun heyecanlı beklentisine rağmen Vahit Halefoğlu, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda Bulgaristan'ı ancak, ad vermeden kınayabildi. (*Cumhuriyet*, 5 Ekim 1985) Çünkü Birleşmiş Milletler gibi bir forumda Bulgar Dışişleri Bakanının da Türkiye'deki Kürtlerden söz etmesinedn çekiniyordu. Gerçi Başbakan Turgut Özal, 18 gün sonra, Genel Kurul'da yaptığı konuşmada Bulgaristan'ı ad vererek kınadı, fakat o sıralarda artık, Genel Kurul çalışmalarının heyecan ve etkisi azalmıştı. Salonda Bulgaristan temsilcisi de yoktu.

Bu örnekler, Kürdistan'daki devletlerarası sömürge sistemiyle ilgili bir boyutu da ortaya koymaktadır. Türkiye, devlet olmaktan ileri gelen haklarını kullanarak, Türkiye dışındaki Türklerin, Dış Türklerin haklarını çeşitli uluslararası kurumlarda arayabilmektedir. Bu toplumlara yapılan baskılara tepki gösterebilmektedir. Kürtlerin ulusal haklara sahip olmalarını engellemek için de, onları devletsiz bırakmak gerektiğini bilmektedir. Bunu sağlamak, yani mevcut durumu sürdürebilmek için her türlü yolu kullanmaktadır. Kürt sorunu bazı uluslararası kurumlara dünya demokratik kamuoyunun baskısıyla ve ilgisiyle gelmeye başlamıştır. Bulgaristan'ın Kürtlere ilişkin tutumunu kati surette onaylamamak gerekir. Çünkü o, Türkiye'yle yaptığı pazarlıkta Kürtleri koz olarak kullanmaktadır. Türkiye, Bulgaristan'daki Türkler konusunda taviz verirse, Bulgaristan da Kürt Sorunu'yla, kuşkusuz hiç ilgilenmeyecektir.

Günümüzde demokrat olmak komünist olmaktan çok daha zordur.

İÇİNDEKİLER

Giriş: Bilim Ortamının Koşulları 5
Somut Gerçek - İdeolojik Gerçek 7
Tarafsızlık Kavramı 8
Bütün Olgular Birbiriyle İlişkilidir 9
Bir Toplumsal Sistemin Gerekliliği Ne Demektir? 10
Bilim İdeolojik Gerçeği Somut Gerçek Yerine Koyamaz
A. Mustafa Kemal'in Yazdıkları ve Söyledikleri 13
B. Mustafa Kemal'in Yazdıkları ve Söyledikleriyle İlgili Olarak Türk Aydınlarının Görüşleri 15
C. Mustafa Kemal'in Düşünceleri Etrafında Yazılanlar Bilimsel Değildir. Resmi İdeolojinin Tekrar Tekrar Üretilmesidir 32
Kemalizmin Evrenselliği İddiaları ve Kürdistan'daki Devletlerarası Sömürge Sistemi
A. Güney Kürdistan'da (Irak) Kürtlere Uygulanan Soykırım 47
B. "Soykırım Türkiye'nin Yüksek Çıkarlarına Uygundur" Anlayışı 49
C. Kürtlere Karşı Türk ve Irak Gizli Servislerinin Ortak Faaliyeti 54
D. Mültecilere Karşı Türk Hükümeti'nin Tutum ve Davranışı 56
1. Türkiye Kimyasal Silahlar Olgusunu Gizlemeye Çalışıyor 57
2. Mültecilerin Hukuki Statüleri: Türkiye Mültecilere "Ad" Koyamıyor. Kürt Mültecilerin Etnik Kimliğini Belirtmekten Özellikle Kaçınıyor 59
3. Türkiye, Kürt Soykırımını Gerçekleştirmiş Irak'a Karşı Düşünce ve Duyguların Açıklanmasına, Irak'ın Protesto Edilmesine Tahammül Edemiyor 60
4. Bir Çarpıtma ve Propaganda Malzemesi: Mültecilerin Getirdiği Mali Külfet 62
5. Barınma, Çadır, Yatak - Battaniye, Yiyecek - Giyecek, Sağlık, İlaç Koşullarının Kötülüğü 65
6. Kürt ve Türk (Türkmen) Mültecilere Ayrıcalıklı Muamele 65
E. Birleşmiş Milletler: Kürdistan'daki Devletlerarası Sömürge Sisteminin Yedek Jandarması 66
"Osmanlı İmparatorluğu Kozmopolit İdi, Türkiye Cumhuriyeti Millidir" Anlayışı 69
Millet - Ulus, Osmanlı İmparatorluğu - Türkiye Kavramları 73
Bülent Ecevit'in "Türk Ulusu", "Kürt", "Kürt Ulusu" Deyimleri Hakkındaki Görüşü 83
Bilim - Resmi İdeoloji - Devlet I
Bilimin ve Resmi İdeolojinin Özellikleri 86
Resmi İdeoloji Cezai Yaptırım İçerir 87
Kitle Haberleşme Araçları Üzerindeki Siyasal ve İdeolojik Denetim 87
Kitle Haberleşme Araçları Üzerindeki Siyasal ve İdeolojik Denetimin Farklı Bir Boyutu: Haberlerin Güvenilirliği Sorunu 98
Resmi İdeoloji Tarihi Tahrif Ediyor 104
"Ermeni Soykırımı" Konusundaki Türk Görüşleri Neden İnandırıcı Değildir? 110
Resmi İdeoloji Çifte Standartlı Düşünceler ve Davranışlar Üretir 117
Resmi İdeoloji Duygusal Tepkilerin Kurumlaşmasına Neden Olmaktadır 120
Bilim - Resmi İdeoloji - Devlet II
Bilim, Resmi İdeolojiyi Eleştirmelidir 123
Bilim - Resmi İdeoloji - Devlet III
Bilimin Gelişmesini Engelleyen Sadece "Mevzuat" Değildir. Resmi İdeolojinin Kabul Edilmişliğidir 127
"Devletin Dış Güçlerdeki İtibarı" ve "Devletin İtibarı" Sloganları 128
"Milli Duyguların İncitilmesi, Zayıflatılması" Kavramı 130
Resmi İdeoloji Demokrasinin Gelişmesini Engelleyen Bir Kurumdur 131
Resmi İdeoloji İle Mücadele Etmek, Düşünce Hayatına Bilimi Egemen Kılmak Gerekir 132
Dipnotlar 134